

2017

MESLEKİ

AÇILIMLAR KURULTAYI

Yol Haritamızı Çiziyoruz

Çalışma Gruplarının Raporları

TMMOB

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası

**TMMOB
HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI**

**MESLEKİ AÇILIMLAR KURULTAYI
(Yol Haritamızı Çiziyoruz)**

**İstanbul, 7-9 Aralık 2017
Şişli Belediyesi-Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Evi**

ÇALIŞMA GRUPLARININ RAPORLARI

Mart 2018

KURULTAY YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ

Prof. Dr. Erol KÖKTÜRK (Kurultay Başkanı)
Doç. Dr. M. Tevfik ÖZLÜDEMİR (Kurultay Yürütme Kurulu Başkanı)
Nail GÜLER (Kurultay Yazmanı)
Hasan Yalçın ARIPINAR (Kurultay Saymanı)
Ayhan ERDOĞAN (Üye)
Turgay ERKAN (Üye)
Tomris GÜR KARA (Üye)
Levent ÖZMÜŞ (Üye)
Alişir ÖZPERÇİN (Üye)
Mehmet YILDIRIM (Üye)

KURULTAY DÜZENLEME KURULU ÜYELERİ

Can Deniz AKDEMİR
Hasan Yalçın ARIPINAR
Ufuk AYDIN
Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ
Ertuğrul CANDAS
Prof. Dr. Çetin CÖMERT
Alişan ÇALCALI
Prof. Dr. Rahmi Nurhan ÇELİK
Hüseyin ÇİÇEK
Ali Faruk ÇOLAK
Prof. Dr. Hülya DEMİR
Osman DENİZ
Serkan DENİZ
Dr. Orhan ERCAN
Mustafa ERDOĞAN
Ayhan ERDOĞAN
Turgay ERKAN
Prof. Dr. Halil ERKAYA
Namık GAZİOĞLU
Nail GÜLER
Tomris GÜR KARA
Mehmet HIŞIR
Ali İPEK
Muhittin İPEK
Doç. Dr. Fatih İŞCAN
Asiye Ülkü KARAALİOĞLU
Yeliz KARAARSLAN
Prof. Dr. Fatma Gül KILIÇ
Hüseyin KOÇAK
Ferah Pırlanta KÖKSAL
Prof. Dr. Erol KÖKTÜRK
Doç. Dr. Recep NİŞANCI
Uzman Dr. Taylan ÖCALAN

Prof. Dr. Haluk ÖZENER
Doç. Dr. Mustafa Tevfik ÖZLÜDEMİR
Levent ÖZMÜŞ
Alişir ÖZPERÇİN
Ali Fahri ÖZTEN
Güven ŞAR
Prof. Dr. Dursun Zafer ŞEKER
Doç. Dr. Aziz ŞİŞMAN
Yaşar TANRIVERDİ
Simge TOPCU
Prof. Dr. Nesibe Necla ULUĞTEKİN
Hüseyin ÜLKÜ
Recep VADİ
Emrah VOLKAN
Mehmet YILDIRIM
Mehmet YILDIRIM
Mustafa Kubilay YILDIRIM
Akif YILMAZKAYA

KURULTAY ÇALIŞMA GRUPLARI

EĞİTİM SORUNLARIMIZ VE POLİTİKALAR

Eşgüdüm: Doç. Dr. Mustafa Tevfik ÖZLÜDEMİR

Prof. Dr. Rahmi Nurhan ÇELİK (Yürütücü)
Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ
Prof. Dr. Rasim DENİZ
Uz. Dr. Taylan ÖCALAN
Doç. Dr. M. Tevfik ÖZLÜDEMİR
Prof. Dr. N. Necla ULUĞTEKİN

KAMU KURUMLARINDA YENİDEN YAPILANMA ÇALIŞMA GRUBU

Eşgüdüm: Levent ÖZMÜŞ

Mertkan AKÇA (Yürütücü)
Abdülkadir KARAKUŞ
Salih SUIÇMEZ
Ümit YILDIZ
Recep VADİ

YEREL YÖNETİMLER ÇALIŞMA GRUBU

Eşgüdüm: Nail GÜLER

Mustafa Kubilay YILDIRIM (Yürütücü)
Can Deniz AKDEMİR
Emin MADRAN
Temel ÖNDER

Yüksel ÖZDAL

ÖZEL SEKTÖR SORUNLARI VE YENİDEN YAPILANMA ÇALIŞMA GRUBU

Eşgüdüm: Mehmet YILDIRIM

Ufuk AYDIN (Yürütücü)
Selahattin AVŞAR
Melih Şükrü AYSEZEN
İlhan Önder ÇELİK
Eray YILDIZ
Mustafa YILDIZ

ÜCRETLİ ÇALIŞANLAR ÇALIŞMA GRUBU

Eşgüdüm: Tomris GÜR KARA

Hüseyin ARKAN (Yürütücü)
Tekin AKÇAPINAR
Volkan BİLGİN
Özge KARAMAN
Emrah VOLKAN

HKMO ÖRGÜTLÜLÜĞÜ VE ÜYE İLİŞKİLERİ ÇALIŞMA GRUBU

Eşgüdüm: Turğay ERKAN

Ali Fahri ÖZTEN (Yürütücü)
Oğulcan CENGİZ
Betül ÇÖLBAY
Ali İPEK
Ali KUZU
Pınar Yeşim LİMANDAL
Süleyman MERCAN
Simge TOPÇU

ARAZİ YÖNETİMİ ALANINDAKİ YÖNELİMLER ÇALIŞMA GRUBU

Eşgüdüm: Alişir ÖZPERÇİN

Mehmet HIŞIR (Yürütücü)
Doç. Dr. Volkan ÇAĞDAŞ (*)
Dr. Erdal KÖKTÜRK
Nevzat İhsan SARI
Sinem YAVUZ

(*) İlk çalışma dışındaki çalışmalara katılmamıştır.

TEKNOLOJİNİN MESLEĞE UYGULAMALARI ÇALIŞMA GRUBU

Eşgüdüm: Hasan Yalçın ARIPINAR

Yard. Doç. Dr. Caner GÜNEY (Yürütücü)

Doç. Dr. Burak AKPINAR (*)

Emin BANK

Yard. Doç. Dr. Ahmet Özgür DOĞRU

Hakan KARAGÖZ

(*) Çalışmalara katılmamıştır.

SUNUŞ

Teknolojide yaşanan ilerlemeler mühendislik disiplinleri üzerinde son yıllarda önemli bir etki ve değişim yaratmış, farklı alt uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuş, disiplinlerarası birlikte çalışma süreçlerinin ağırlığını önemli oranda artırmıştır. Yaşanan bu değişimin ve ortaya çıkan dinamiklerin en çok etkilediği disiplinlerden birisi de Harita/Geomatik Mühendisliği olagelmıştır. Bu değişim dinamiği, ülkemizin özel koşullarında geçmişten günümüze tartışılan bir dizi soruna yeni başlıklar eklenmesine neden olmuş, bu dinamik sürece ilişkin somut ve uzun erimde uygulanabilir nitelikte politikaların geliştirilmesi ve yaşama geçirilmesi zorunlu duruma gelmiştir.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, gerek genel kurullarında, gerekse gerçekleştirdiği mesleki bilimsel ve teknik etkinliklerde var olan gelişim dinamikleri ile yaşanan sorunların ele alındığı ve olası hedeflerin ortaya konulduğu politikaları tartışmaya açmaya özen göstermiştir. 14-15 Aralık 2002 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen Mesleki Sorunların Tartışılması ve Geleceğe Yönelik Politikaların Belirlenmesi Kurultayı salt bu başlık üzerine odaklanan bir etkinlik olarak ön plana çıkmıştır. Bu etkinliğin gerçekleşmesinden bu yana aradan geçen zaman diliminde mesleğimizde önemli bir dizi değişim yaşanmıştır. Büyük Ölçekli Harita ve Harita Bilgileri Üretim Yönetmeliği’nin yürürlüğe girmesi, TUSAGA-Aktif sisteminin devreye girmesi, yenileme kadastro çalışmasının hız kazanması, arazi yönetiminin arsa düzenlemeleri, taşınmaz değerlendirme ve kentsel dönüşüm gibi farklı alanlarındaki gelişmeler, LİHKAB’ların faaliyet yürütmeye başlamaları, lazer tarama ya da LIDAR tekniklerindeki ilerlemeler, insansız hava araçlarının giderek yaygınlaşan kullanımı, bulut teknolojisi ve internet uygulamalarında yaşanan hızlı değişim aradan geçen 15 yıllık zaman dilimindeki gelişmelere örnek olarak verilebilir. Gelişmeler salt teknolojinin yarattığı değişimle sınırlı kalmamış, Harita/Geomatik Mühendisliği lisans programlarının sayıları giderek çoğalmış, istihdam alanına yönelik kaygılar daha da boyutlanmaya başlamıştır. 2002 yılında yaklaşık 7.800 üyeye sahip olan Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası’nın üye sayısı 2017’ye gelindiğinde bu sayının iki katına ulaşmış durumdadır. Bu durum Odamızın örgütlenme modelinin de gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Özetle, Harita Mühendisliği disiplini büyüyen, bir yandan geleneksel uygulama alanlarını sürdürürken diğer yandan farklı alanlarda da çalışmalar yürütmeye başlayan, ayrıca diğer disiplinlerle çok farklı konularda ortak çalışmaları olan bir disiplin durumuna gelmiştir. Yaşanan bu değişim dinamiğine refleks olarak kısa, orta ve uzun erimli meslek politikalarının geliştirilmesine kolektif bir biçimde odaklanma gereği, geleceğimiz için önemli ve değerlidir. Bu politikaların geliştirilmesi kuşkusuz var olan durumun ve sorunların nesnel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi üzerinde şekillenecek; teknik, ekonomik, kültürel, sosyal, kısaca her ölçekteki faaliyetin mesleğimiz açısından doğru ve derinlemesine değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Mesleki Açılımlar Kurultayı, bu gereksinim çerçevesinde HKMO 45. Olağan Genel Kurulunda alınan karar doğrultusunda İstanbul Şubesi’nin yürütücülüğünde “Yol Haritamızı Çiziyoruz” mottosu ile 7-8-9 Aralık 2017 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen bu etkinlik kapsamında temel konularda çalışma yürütmek üzere çalışma grupları oluşturulmuş; aşağıda listelenen bu gruplar birer moderatörün yürütücülüğünde çalışmalarını sürdürmüştür.

- Eğitim Sorunlarımız ve Politikalar Çalışma Grubu
- Kamu Kurumlarındaki Yeniden Yapılanma Çalışma Grubu
- Özel Sektör Sorunları ve Yeniden Yapılanma Çalışma Grubu
- Ücretli Çalışanlar Çalışma Grubu
- HKMO Örgütülüğü ve Üye İlişkileri Çalışma Grubu
- Arazi Yönetimi Alanındaki Yönelimler Çalışma Grubu

- Teknolojinin Mesleğe Uyarlamaları Çalışma Grubu
- Yerel Yönetimler Çalışma Grubu

Çalışma grupları Oda Genel Merkezimizin ve Şubelerimizin katkılarıyla ve desteğiyle farklı kentlerde üyelerimizle bir araya gelinen etkinliklerin düzenlenmesine öncülük etmiş, anket vb. araçlarla rapor hazırlıklarına altlık oluşturacak verileri sağlama çabasına girmiş, üye kişilerle ve kurumlarla görüşerek sözlü ve yazılı görüşlerine başvurmuş ve Kurultay Yürütme Kurulumuzun hazırlamış olduğu çalışma yönergesi çerçevesinde gerçekleştirdiği bu çalışmalarının ürünü olarak Kurultayımızda tartışılmak üzere konularına ilişkin taslak raporlar hazırlamıştır.

Şişli Belediyesi Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Evi'nde düzenlenen ve (...) kayıtlı katılımcının izlediği Mesleki Açılımlar Kurultayı'nın açılış oturumunda "Bizleri Bekleyen Gelecek" konulu bir panel düzenlenmiş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in yönettiği, Kocaeli Üniversitesi Felsefe Bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Afşar TİMUÇİN, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Başkanı Prof. Dr. Çağatay KESKİNOĞLU, Marmara Üniversitesi Almanca İşletme Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Kurtar TANYILMAZ, İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi Yard. Doç. Dr. Güven Gürkan ÖZTAN ve İTÜ Geomatik Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Yard. Doç. Dr. Caner GÜNEY'in konuşmacı olarak katıldığı bu panelde felsefe, iktisat, siyaset bilimi, kentleşme/şehircilik ve teknoloji konuları ekseninde insanlığı nasıl bir geleceğin beklediği üzerinde durulmuştur.

Kurultayın ikinci ve üçüncü günlerinde düzenlenen oturumlarda çalışma grupları raporlarını sunmuş, katılımcılar soru, değerlendirme ve eleştirileri ile sunumlara zenginlik katmış; nitelikli ve verimli bir tartışma ortamı yaratılmıştır. Kurultayın kapanış oturumu ise yapılan tartışmalar ekseninde gerçekleştirilen bir forumdan oluşmuştur. Forum oturumu da nitelikli katkılarının sunulduğu bir tartışma ortamı yaratmıştır.

Mesleki kamuoyu ile paylaştığımız ve Odamız etkinliklerinde son zamanlarda üretilen en önemli belgelerden biri olan bu belge, çalışma gruplarımızın kurultayda yapılan katkıları da içerecek şekilde son durumunu verdikleri çalışma grubu raporlarından oluşmaktadır. Yapılan tartışmalar ışığında ortaya konulan görüşleri ve önerileri içeren bu metin kuşkusuz Odamızın geleceğe yönelik politikalarının belirlenmesinde önemli bir altlık olacaktır. Yapılan öneriler kapsamında ortaya konulacak eylem planlarının Oda Genel Kurulu başta olmak üzere mesleki platformlarda karar altına alınmasının ve uygulanmasının izlenmesinin geleceğimiz açısından büyük önem taşıdığına inanıyoruz.

Başarıyla gerçekleştirilen kurultay organizasyonunun gerçekleştirilmesine emek ve katkı koyan HKMO Organlarına, Çalışma Gruplarımıza, yerellerdeki etkinliklere katılarak ya da farklı platformlarda sözlü ve yazılı olarak görüş, düşünce ve önerilerini paylaşan üyelerimize, görüşlerini sunan kamu kurumları ve özel sektör temsilcilerine, düzenlenen panelimize katılarak kurultayımızı zenginleştiren bilim insanlarımıza ve kurultay organizasyonunun nitelikli kılınması için özveri ile çalışan Oda emekçilerimize teşekkürü bir borç biliyoruz.

Mesleki Açılımlar Kurultayı Yürütme Kurulu

EĞİTİM SORUNLARIMIZ VE POLİTİKALAR ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Prof. Dr. Rahmi Nurhan ÇELİK (Yürütücü)

Prof. Dr. Rasim DENİZ

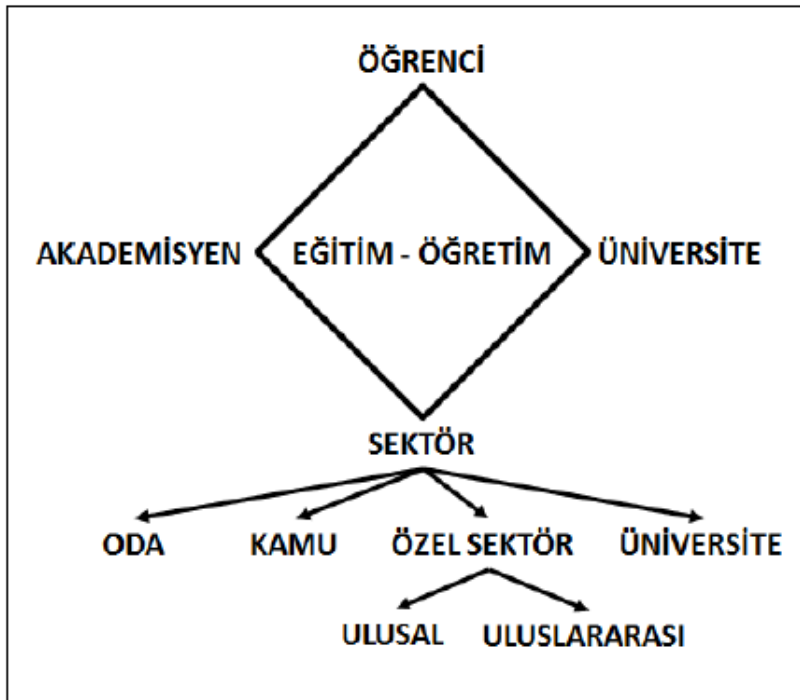
Prof. Dr. N. Necla ULUĞTEKİN

Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ

Uz. Dr. Taylan ÖCALAN

Doç. Dr. M. Tevfik ÖZLÜDEMİR

Mesleğimizin eğitim-öğretim sorunlarını tartışırken, gelişimine ve niteliğinin artırılmasına yönelik stratejileri ve eylem planını belirlerken, mühendislik eğitim-öğretiminin ana paydaşlarını ortaya koymak, doğru bir yol haritası çizmek açısından önemlidir. Şekil 1 genel olarak Harita/Geomatik Mühendisliği eğitim-öğretiminin ana paydaşlarını göstermektedir.

Şekil 1: Harita/Geomatik Mühendisliği Eğitim-Öğretimin Ana Paydaşları

Şekil 1'den de görüldüğü gibi Öğrenci, Akademisyen, Üniversite ve Sektör en temel paydaşlardır. Bu paydaşların uyum içinde, gelişime açık, güncellenebilen, ölçülebilen, denetlenebilen bir sistem içinde çalışması; mesleğin gelişiminde, yetiştirilen mühendislerin nitelikli ve verilen hizmetlerin, üretilen ürünlerin kaliteli olmasında en önemli etkidir. Sektör, bu paydaşların arasında diğer paydaşlardan farklı olarak önemli bir görev üstlenir ki; bu görev sektörün, eğitim-öğretimin diğer paydaşlarıyla olan ilişkisinin sürekliliğini güçlü bir biçimde sağlamasıdır. Sektörün gelişimi, güçlenmesi, nitelikli üretim gerçekleştirebilmesi ve diğer paydaşların sektörün taleplerine istenilen yanıtı vermesi ancak bu biçimde olanaklı olabilecektir. Üniversitelerin en önemli görevlerinden biri bilimsel çalışmalar yapmak ve bu

çalışmalardan elde ettiği bilimsel sonuçlarla insanlık yararına yeni teknolojilerin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Üniversitenin bunu başarabilmesindeki en önemli destek ise, sektörün üniversiteyle güçlü ve girişimli ilişkisidir. Bu ilişkinin olmaması ya da zayıf olması üretimin verimsiz ve kalitesiz gerçekleşmesi ve sonuçta sektörün küçülmesi, hatta yok olması riskini ortaya çıkaracak kadar ciddidir. Ülkemizde bu ilişkinin gücü oldukça zayıftır. Bu nedenle özellikle gelişen teknolojilerin etkisiyle mühendislik disiplinlerinin çalışma alanları arasındaki girişimin artması sonucunda mesleğimizde önemli düzeyde alan kaybı yaşandığı görülmektedir.

Eylem: Üniversite-Sektör ilişkilerinin gelişimine yönelik çalışmalar yapılmalı ve modeller geliştirilmelidir.

Eğitim-Öğretim sorunlarını incelerken eğitim-öğretimin en önemli kaynağı olan öğrenciler üzerinde değerlendirme yapmamak olmaz. Böyle bir değerlendirmeye de üniversiteden önce orta ve lise eğitim öğretiminden başlamak daha doğru olacaktır. Çünkü üniversiteye kabul edilen öğrencinin sahip olduğu temel bilgi düzeyi ve aldığı eğitim-öğretimin kalitesi üniversitedeki eğitim-öğretimin verimi ve kalitesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu değerlendirmeyi yapmak için PISA direktörü Andreas SCHLEICHER'in ülkemizde gerçekleştirilen son PISA sınav sonuçlarını değerlendirdiği ve Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan röportajını¹ incelemek anlamlı olacaktır. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA- *Programme for International Student Assessment*) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD - *The Organisation for Economic Cooperation and Development*) ülkelerin öğrencilerine uyguladığı ve eğitim öğretim kalitelerini ölçtüğü uluslararası bir sınavdır. PISA Direktörü Andreas SCHLEICHER'in bu röportajı ve bu röportajla ilişkili olarak Mesleki Açılımlar Kurultayı'nda üzerinde durulan noktalar aşağıda paylaşılmıştır.

PISA Direktörü SCHLEICHER: Türk eğitim sistemi dünyaya uyum sağlayamadı

PISA Direktörü Andreas Schleicher Habertürk'ten Nalan Koçak'a konuştu: Başarılı eğitimin anahtarı ne?

Her çocuğun öğrenebileceğine güvenmek. Örneğin bazı öğrenciler daha yetenekli görülüyor. Ama en iyi eğitim sistemleri, her öğrencisini başarıya götürürler. Bir diğer sorun da şu: Eğitimin genel başarısı asla öğretmenlerin başarısından fazla olamaz. Yani öğretmenler ne kadar iyiye, sistem de o kadar iyi olur. Önemli olan, en yetenekli kişileri öğretmen olmaya çekmek.

Schleicher "eğitimin genel başarısı asla öğretmenlerin başarısından fazla olamaz" derken, "öğretmenlerin, diğer bir deyişle yetiştirenlerin kalitesine/niteliklerine," dikkat çekiyor ve "başarı için bunun soruşturulması gerektiğini, çözüm için tespit edilen sorunların giderilmesi ve öğretmenlerin kalitesinin/niteliklerinin artırılması gerektiğinin" altını çiziyor.

'EN MUHTAÇ OLAN EN İYİ EĞİTİMİ ALMALI'

Öğretmenlik prestijli olmalı yani...

*Kesinlikle. Üçüncü çok önemli nokta da **en yetenekli öğretmenleri en zor koşuldaki okullara vermek.** Çin bunu çok iyi başarıyor. Dezavantajlı kesimden geliyorsanız hayatınızda tek bir şans var: İyi eğitim almak. **Eğitimde temel sorun, en muhtaç olanın en iyi eğitimi alması.***

¹ [http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/eaitim/864973/PISA Direktoru Schleicher Turk egitim sistemi dunyaya uyum saglayamadi.html](http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/eaitim/864973/PISA_Direktoru_Schleicher_Turk_egitim_sistemi_dunyaya_uyum_saglayamadi.html)

Schleicher'in burada en iyi öğretmenlerin zor koşullardaki okullara verilmesi ve bu öğretmenlerin muhtaç olanla bir araya getirilerek en iyi eğitimi almasının sağlanmasını önermesi de üzerinde durulması gereken önemli bir uyarı. Özetle, değerlerin bir araya gelmesinden doğacak sonuç beraberinde daha iyi kalitede yetişmiş öğrencilerin oluşmasına olanak verecektir. Bu önemli bir strateji önerisi olmasının yanı sıra, bir seferberlik önerisi olarak da değerlendirilebilir. Tüm bunların yanında Schleicher, öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleğinin saygınlığına zarar verecek davranış ve politikalardan da uzak durulması gerektiğinin altını çiziyor.

Türkiye'de eğitim sistemi çok sık değişiyor. Önemli olan sistemin kendisi mi? Yoksa üzerinde durulan değerler mi?

Öncelikle hangi bilgi ve değerleri aktaracağınıza ilişkinnet bir vizyonunuz olmalı. Dünya çok hızlı değişiyor. Artık önemli olan öğrencilere bir pusula geliştirmek. Belirsiz dünyada yönlerini kendileri bulabilmeliler. Artık akademiye yalnızca bir alanda uzman olmak pek de önemli değil. Gelecekte yaratıcı öğretmenler yalnızca fizik, biyoloji anlatmayacak. Farklı disiplinleri harmanlayarak eğitim verecek.

Schleicher istikrarlı ve net bir vizyonun geliştirilmesinin öneminin altını çiziyor. Sistemdeki değişimlerin sistemsizliği getirdiğini, kalite ve verimliği önemli ölçüde olumsuz etkilediğinin ve sisteme olan güveni sarsarken öğrencilerin gelecek umutlarının yerini belirsizlik ve endişenin aldığının anlaşılması gerektiğine de dikkat çekiyor.

Bilgiye erişmek artık çok kolay. Her şeyi arama motorlarına yazıyoruz. Bilgiyi süzebilmek ne kadar önemli?

10 yıl önce okuyup yazmak, başkasının yazdığı bilgiyi bulup çıkarmaktan ibaretti. Ansiklopedi açıyordunuz ve yazılanın doğru olduğunu varsayıyordunuz. Şimdi internete bir şey yazıyorsunuz ve karşınıza 20 bin sonuç çıkıyor. Artık okuryazarlık bilgi bulup çıkarmak değil, bilgi inşa etmek. Türkiye'de matematikte çok fazla cebir, geometri, hesap öğretiyorsunuz. Ama matematik artık çok farklı şeyler için kullanılıyor; örneğin olasılık, risk, kesinlik hesapları için. Geleceği şekillendirecek matematik, öğretilen matematikten çok farklı.

Schleicher yeni eğitim-öğretim anlayışında öğretmenin öğretmekten çok yol gösterici olması, bilgiye erişmenin çok kolay olduğu bu dönemde bilgiye erişmekten çok, erişilen bilgileri ayırma, birleştirme ve yorumlama becerilerinin öğrenciye kazandırılmasının daha önemli olduğunun altını çiziyor. Bilgiyi kullanabilen, çözüm üretebilen öğrencilerin yetiştirilebildiği bir eğitim öğretim modelinin uygulanması gerektiğini; ancak böylece geleceğe güçlü bir biçimde güvenle ulaşabilecek bir gençlik yetiştirilebileceğine vurgu yapıyor.

'EĞİTİMDE DEĞİŞİM ÖNEMLİ AMA TUTARLI OLMALI'

Eğitim sisteminin bu denli çok değiştiği başka bir örnek var mı?

Dünya değişiyor, tabii ki eğitim sisteminde de her zaman değişiklikler yapılabilir. Ama süreklilik ve tutarlılık çok önemli. Öğretmenlere her gün yeni bir şey anlatsanız, bir gün hiçbir şeye inanmaz duruma gelirler. Değişim stratejik ve tutarlı olmalı.

'EZBERDEİYİ YARATICILIKTA KÖTÜSÜNÜZ'

Son PISA sınavının sonuçlarına göre, Türkiye 72 ülke arasında 50. Sırada. Türk eğitiminin genel performansı nasıl?

Türk öğrencilerin verilen hangi görevlerde daha iyi hangilerinde kötü olduğuna baktığınızda bir şey dikkat çekiyor. **Öğrendikleri bilgiyi yeniden üretme görevi -yani bir şeyi ezberlemek ve onu kâğıda dökmek görevi- verildiğinde çok iyi notlar alıyorlar. Fakat ellerindeki bilgiyi yaratıcı bir şekilde uygulamaları istendiğinde zorlanıyorlar.** Çelişki şu: **Türk öğrencilerin iyi oldukları alanlar artık dünyada daha önemsiz.** Yani bana 'Türkiye PISA skorlarında geriye düşüyor' dediğinizde tabloyu farklı okuyorum.

'Türk eğitim sistemi yenedünya düzenine ayak uyduramıyor' mu demeliyiz?

Evet. Öğretmene ders kitabı verdirmek ve öğrencilerden kitabı ezberlemesini istemek artık işe yaramıyor. **Matematikçi gibi düşünmelerini sağlamalısınız.** Bir örnek vereyim: **Fonksiyonlar yalnızca denklem ve formül demek değil. Mesela ebola hastalığı dünyada nasıl ve hangi hızla yayıldı? Bunu hesaplamak için üstelfonksiyona gereksinmeniz var. Sorunun nedenini ve doğasını anlamak formül ezberlemekten daha önemli.**

Schleicher düşünen, düşünmesini bilen, bilgiye ulaşmanın yanı sıra bilgiyi etkin bir biçimde kullanabilen öğrenciler yetiştirilmesi gerektiğine vurgu yapıyor.

'GELECEĞİN ÖĞRETMENİ DAHA ÇOK AKIL HOCASI'

Öğrenciyken ezberin ne kadar can sıkıcı olduğunu hatırlıyorum. Formüllerin gerçek yaşamla ilgisi yoktu. Burada sır, daha pratiğe dayalı eğitim mi?

Konuştuğumuz şeylerin çoğunu sınıfta da yapabilirsiniz. **Bir deneyin sonuçlarını öğreteceğinize, öğrencilere bir deney tasarlayabilirsiniz. Çocukların yaratıcı, risk alan bireyler olmasını istiyorsanız hata yapmalarını göze almalısınız. Altını çizmek istiyorum, geleceğin öğretmeni daha az eğitmen daha çok akıl hocaları olacak.**

Schleicher öğretmenlerin öğretme biçimlerini değiştirmeleri gerektiğini; yol gösteren, ışık tutan, öğrenmeyi öğreten öğretmenler olması gerektiğine vurgu yapıyor.

Son PISA sonucuyla 2003'te ilk katıldığımız sınavın sonucunu karşılaştırdığımızda, bazı alanlarda 2003'ün bile gerisine düştüğümüz görülüyor. Yani Türk eğitimi kötüye mi gidiyor?

Bu doğru teşhis değil. Değişen dünyada yeni yetenek çeşitlerine gereksinmeniz var. Ve Türk sistemi buna uyum sağlayamadı. Sisteminiz nasılsa öyle devam ediyor, ama dünya dönüyor. Haliyle göreceli olarak değerlendirdiğimizde Türkiye'nin performansı düşüyor.

'MATEMATİĞİN DERİN ANLAMI ÖĞRETİLMELİ '

2015 sonuçlarına göre Türk öğrenciler bilim ve matematikte OECD ülkeleri içinde sondan ikinci. Bu başarısızlığın nedeni ne?

Şu soruları sormamak: 'Bilimsel araştırma nedir, bilim insanı ne gibi soruları yanıtlayabilir, nasıl bir hipotez geliştiririm, onu nasıl test ederim?' **Örneğin biyoloji, fizikte içerik bilgisi sorduğumuzda Türk öğrenciler gayet iyi. Ama internette de bulabileceğiniz bu bilgilere sahip olmanın anlamı ne ki? Bir de çok yaygın bir matematik korkusu var.**

Evet Türkiye'deki pek çok öğrenci yaşıyor. Korku hissediyorsanız, beyniniz bilgiyi kabul etmiyor. Tek yol matematiğin derin anlamını öğretmek. Her gün yeni bir formül ezberlemek zorunda kalırsanız, tabii ki matematiğin gerçekte ne olduğunu anlamazsınız. Türkiye'de matematik zor değil. Korkunun nedeni öğrencilerin temelinin olmaması.

ÖĞRENCİLERE ÖNERİ: SINAVLARA DAHA AZ YAŞAMA DAHA FAZLA KAFA YORUN

Eğitim konusunda Türk hükümetine ne önerirsiniz?

Öğretmenlere daha fazla fırsat verin, meslektaşlarını gözlemlesinler, birlikte çalışsınlar. En iyi skorları alan Şanghay'da, öğretmenler Türkiye'deki meslektaşlarına kıyasla daha az öğretiyorlar. Zamanlarının çoğunda yeni eğitim teknikleri geliştiriyorlar. İyi öğretmenler araştırmacıdır, yalnızca ders kitabında ne yazıyorsa onu öğretmezler. Hükümet öğretmenliği hem finansal hem entelektüel açıdan çekici kılmalı.

Öğrencilere ve ebeveynlere önerileriniz neler?

*Ebeveynler çocuklarına özgüven aşılamalı, öğretmenleri desteklemeliler. Öğrencilere gelince... **Hata yapmaktan, yeni fikirlerden korkmamalılar. Sınavlara daha az, yaşama daha çok kafa yorun.***

Eğitimin geleceğinde ne var? Kod eğitimi mi?

Bence eğitimin geleceği toplumsal değerlerde. Nasıl aynı anda kendimizi düşünüp diğerleriyle birlikte var olabileceğiz? Açık olmak, farklı kültürlerle saygı duymak, cesaret, merak...

'DÜŞÜK GELİRLİ ÖĞRENCİLER MAHALLELERİNDE SIKIŞABİLİR'

Yeni liseye geçiş sisteminde öğrencilerin neredeyse yüzde 90'ı mahallelerindeki okullara gidecek. Okullar arasında eğitim kalitesi farkı var, bu eşitsizlik yaratır mı?

Aslında mahalle okulu sistemi prensipte çok iyi işleyebilir. Ama böyle bir sistem getiriyorsanız, en iyi öğretmenler için dezavantajlı okulları cazip kılma konusundaki çabanızı ikiye katlamanız gerek. Bu olmazsa eşitsizliği artırırsınız. Çünkü düşük gelirli öğrenciler, mahallelerindeki okullara sıkışır kalır.

İyi mahallelerdeki okullara erişim için eğitim göçünün yaşanmasından korkuluyor.

Bunun en kötü örneği ABD. Okulların eğitim kalitesi mahalleler arasında çok değişiyor. Şanghay'da, Japonya'da çocuğunuzu hangi okula gönderdiğinizin hiçbir önemi yok. Hükümetin taşıması gereken yük ebeveynlerin omzuna binmemeli. Eğer kaliteli okulu bulma görevini anne-babalara yüklerseniz; a) hep zengin ebeveynler daha iyi karar vereceklerdir, çünkü daha fazla bilgi ve paraya sahipler; b) bazı aileler kolayca taşınamayabilir. Bunun tek çözümü, bütün okulların iyi eğitim vermesini sağlamak ve bu gerçekten olanaklı.

Bu sistemde en iyi örnek hangi ülke?

Finlandiya'da okullar arasındaki eğitim kalitesi en fazla yüzde 5 oranında değişiyor. Vietnam, Güney Asya keza öyle.

Yeni sistemde öğrencilerin yüzde 8'i 600 'nitelikli' okul için yarışacak. Adil mi?

Eğer en iyi öğrencilerin en iyi eğitime ulaşmasını istiyorsanız, sınav argümanını ileri sürebilirsiniz. Ama doğru yanıt belli: Her okul nitelikli olmalı.

'SEÇMEK EĞİTİM DE HİÇBİR ZAMAN İYİ BİR YÖNTEM DEĞİL '

Peki 90 dakikada, 3 yılın müfredatını kapsayan 60 soru doğru yöntem mi?

'Seçmek' eğitimde hiçbir zaman iyi bir yöntem değil. Odak noktası her zaman gelişme olmalı. Öğrenciler nasıl daha iyi öğrenir, öğretmenler nasıl daha iyi öğretir, okullar nasıl daha iyi olur?

Açık uçlu soruların avantaj ve dezavantajları ne?

Açık uçlu sorular çok önemli, çünkü çocuklar, başkasının dizayn ettiği yanıtlardan birini işaretlemek yerine kendi yanıtlarını yaratıyorlar. Ama böyle bir sistemi objektif şekilde uygulayacaksanız öğretmenlere yatırım yapmanız gerek. Çok net bir notlama yönergeniz olmalı, kriterler çok açık belirlenmeli. Ama bu da yeterli değil; kâğıtları okuyacak öğretmenler çok iyi eğitilmeli. Ayrıca birden fazla kişi bir kâğıdı notlamalı. PISA'da mesela 4 kişi ayrı notluyor.

İmam hatip liselerinin çok arttığını, yeni sistemin dezavantajlı öğrencileri bu okullara zorlayacağını iddia edenler var. Bu, eğitim performansını nasıl etkiler?

Bazı ülkelerde dini liseler hayli fazla, örneğin Hollanda. Doğru müfredatın uygulanması çok önemli. Düzeni sağlayan devlet olmalı. Hollanda'da Katolik ya da Müslüman okuluna giderseniz aynı şeyleri öğrenirsiniz.

Schleicher'in bu röportajında verdiği mesajlar, yaptığı yorumlar dikkate alınması gereken önemli konular. Şunu görmek gerekir ki ülkemizde, üniversiteye yükseköğrenim yapmaya gelen öğrenciler böylesi bir eğitim öğretim sürecinin ürünleridir. Bununla beraber göz ardı edilmemelidir ki; üniversitelerimizde görev yapan özellikle genç nesil öğretim üyelerinin ve yardımcılarının öğretim süreçleri de benzer bir süreçtir. Eğer bu bir sorun olarak tespit ediliyorsa, bu sorunun çözümünün bütüncül olarak ele alınması gerektiği açıktır.

PISA sınavının sonuçlarının ülkemiz açısından umut vaat eden sonuçlar ortaya koymaması, sınavın objektifliği üzerine ulusal düzeyde farklı platformlarda şüphelerin dile getirilmesine neden olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ulusal düzeyde benzer bir ölçme yapan ABİDE (Akademik Becerinin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi) sınav sonuçlarının PISA sınav sonuçlarına benzer sonuçlar ortaya çıkarması, gerçeği bir kez daha göz önüne sermiş, PISA sınavının objektifliğine yönelik şüphe duyanların aynayı yeniden kendilerine çevirmesi gerektiğini göstermiştir. Gerçekleri kötü de olsa görmek ve kabullenmek geleceğe yönelik politika ve stratejilerin belirlenmesi açısından, geleceği daha gerçekçi yaşamak ve gelecekte güçlü, etkin ve özgür olabilmek için önemlidir. Tablo 1, 2, 3 ve 4 ABİDE sınavından sırasıyla Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler testinde öğrencilerin ulusal düzeyde elde ettiği sonuçları gösteren tabloları içermektedir.

Eylem: Mühendislik eğitim-öğretiminin sorunlarına çözüm üretirken, üniversite öncesi eğitim öğretim programları da değerlendirilmeli, çözüm politikaları ve stratejileri bir bütünlük içinde geliştirilmeli ve modellenmelidir.

Yeterlik Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Yüzdesi
Temelaltı	1244	3,6
Temel	7779	22,4
Orta	15478	44,6
Ortaüstü	7979	23,0
İleri	2220	6,4
Toplam	34700	100,0

Tablo 1: ABİDE Sınavında Türkçe Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlik Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Yüzdesi
Temelaltı	9148	26,4
Temel	11632	33,6
Orta	9956	28,7
Ortaüstü	2856	8,2
İleri	1066	3,1
Toplam	34658	100,0

Tablo 2: ABİDE Sınavında Matematik Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlik Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Yüzdesi
Temelaltı	6203	17,9
Temel	11945	34,4
Orta	11544	33,3
Ortaüstü	3582	10,3
İleri	1419	4,1
Toplam	34693	100,0

Tablo 3: ABİDE Sınavında Fen Bilimleri Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Yeterlik Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Yüzdesi
Temelaltı	2193	6,3
Temel	8912	25,7
Orta	14202	40,9
Ortaüstü	5838	16,8
İleri	3566	10,3
Toplam	34711	100,0

Tablo 4: ABİDE Sınavında Sosyal Bilgiler Testine Ait Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Ülkemizde üniversite öncesi eğitim-öğretim kalite ve standartlarının durumuna göz attıktan sonra, birde ***günümüzde yüksek teknolojinin etkisiyle dünyada yeni bir yaşam biçiminin tanımlandığı*** üzerinde durmak gerekir. Çünkü bu yeni yaşam biçimi, yetişen yeni kuşakların hızla farklılaşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla mühendislik eğitim-öğretiminin gelecek dönem politikaları üretilirken, eğitim-öğretim programlarında güncellemeler yapılırken, özellikle yeni kuşakların özellikleri, yetenekleri, yaşama bakış açıları da doğru anlaşılmalıdır. Ancak böylece geleceği güçlü karşılayan genç mühendislerin iyi yetiştirilmesi sağlanabilecektir. Özellikle, Y ve Z kuşakları ve izleyen Alfa kuşağı Baby Boomer ve X kuşaklarına göre önemli farklılıklar göstermektedir. Y ve Z kuşakları Baby Boomer ve X kuşaklarının tersine yeni teknolojileri öğrenmeye, uyum sağlamaya çalışan değil, bu teknolojileri doğrudan içselleştiren, talep eden ve yaşam biçimlerini bütünleyen bir parça olarak gören kuşaklardır. Şekil 2 ve Tablo 5'de günümüzde yaşayan kuşakların genel özellikleri gösterilmektedir. Tablo 6 ise Mesleki Açılımlar Kurultayı bakımından bu kuşakların hangi yaş aralığında olduğunu göstermektedir. Kuşakların genel özellikleri, bulundukları coğrafya, içinde yaşadıkları toplumun kültürel özellikleri, sosyal özellikleri, yaşanan toplumsal sorunlara, travmalara, sahip oldukları olanaklara ve refah düzeylerine vb. göre şekillenmektedir. Kuşaklara yönelik yapılan ulusal ve uluslararası araştırmalar ve çalışmalar incelendiğinde, ulusal çalışmalarla uluslararası çalışmalar arasında özellikle Y ve Z

kuşaklarının referans tarihlerinde birkaç yıllık farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu farkın kuşak tanımlamasına etken olan yerel faktörlerden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.

Şekil 2: Türkiye’de Yaşayan Kuşaklar²

KOŞULLAR	SESSİZ KUŞAK (1925-1945)	BABY BOOMERS KUŞAĞI (1946-1964)	X KUŞAĞI (1965-1979)	Y KUŞAĞI (1980-2000)	Z KUŞAĞI (2000-2020)
ZAMANIN ÖNE ÇIKAN KOŞULLARI	Savaş, Ekonomik Krizler ve Yokluk Dönemi	Soğuk Sava, Küreselleşme ve Aşırı Rekabet, Yoğun Üretim, Göreceli Refah	Sosyal Çalkantılar, Ekonomik Kriz, İşsizlik ve Teknolojiye Merhaba Dönemi	Teknoloji, Bilgisayarlaşma, Internet, Postmodernizm	İleri Teknoloji, Internet Sahiplik Oranı, Yeni Medyalar, Yenilikçilik, Postmodernizm
ÇALIŞMA YAŞAMI ANLAYIŞI	Çalışmak Yaşamaktır, İşyerine Adanmışlık	Çalışmak İçin Yaşamak, İşyeri ne Sadık	Yaşamak İçin Çalışmak, Sadık Fakat Fırsatlara Açık	Çalışmak Yaşamın Bir Parçasıdır, İş Değişimine Yatkın	Çalışmak Başarının ve Kaliteli Yaşam Deneyiminin Aracıdır, Sadık Değil Sık İş Değişikliği Yapar

²<http://alacamposta.com/haber-detay.asp?haberID=2245&nesiller-kusaklar-ve-ozellikleri.html>

OTORİTE ANLAYIŞI	Otoriteye Bağlı	Otoriteye Sadık	Otoriteye Saygılı	Otoriteyi Sorgulayan ve Dönüştürmek İsteyen	Otoriteyle Çatışan
ÖNE ÇIKAN PSİKOLOJİK ÖZELLİKLER	Hırslı, Kaygılı ve Risklerden Kaçının	Kuralcı, Sabırlı, Lider, Çalışkan	Şüpheli, Uyumlu ve Kontrollü, Rekabetçi	Sorgulayıcı, Yenilikçi, Odaklanma Düzeyleri Düşük, Özgüvenli, Yarışmayı Seven, Sosyal ve Takımla Çalışabilen	Yaratıcı, İnovatif, Çoklu İş Yapabilen, Yenilikçi, Interaktif ve Yüksek Paylaşım Güdüsü Egemen
MOTİVASYON KAYNAĞI	Devamlılık ve Takdir	Takdir ve Kariyer	Maddiyat ve Kariyer	Esneklik, İtibar ve Kariyer	Esneklik, Değişen İş Tanımları, Özel Girişim, Sosyal Statü
ÖZET	YAŞAM KURALLARINA GÖRE DEĞİŞİR			KURALLAR YAŞAMA GÖRE DEĞİŞİR	

Tablo 5: Kuşakların Koşullara Göre Özellikleri³

Kuşak Adı	Başlangıç Doğum Tarihi	Bitiş Doğum Tarihi	Bugün En Genci	Bugün En Yaşlısı
Kayıp Kuşak/1914 Kuşağı	1890	1915	102	127
Savaşlar Arası Kuşak	1901	1913	104	116
En Büyük Kuşak	1910	1924	93	107
Sesiz Kuşak	1925	1945	72	92
Baby Boomer Kuşağı	1946	1964	53	71
X Kuşağı	1965	1979	38	52
Y Kuşağı	1980	1995	22	37
Z Kuşağı	1996	2010	7	21
Alfa Kuşağı	2011	2025	1	6

Tablo 6: Kuşakların 2017 Yılı Bakımından Bulunduğu Yaş Aralıkları

Tablo 6'dan da görüleceği gibi günümüzde Baby Boomer kuşağının büyük bir bölümü, X kuşağının tamamı, Y kuşağının büyük bir bölümü iş yaşamında aktif olarak bulunmaktadır. Z kuşağının ilkleri mühendislik eğitim-öğrenimini tamamlamak üzere ve birkaç yıl içinde sektörde yerlerini almak üzeredir; büyük bir kısmı da orta ve lise eğitim öğrenimindedir. Tablo 5'de de görüldüğü gibi Y Kuşağı

³ <http://slideplayer.biz.tr/slide/10742876/>

çalışma yaşamına, "çalışmak yaşamın bir parçasıdır, iş değiştirmeye eğilimli"; Z kuşağı: "çalışmak başarının ve kaliteli yaşam deneyiminin aracıdır, sadık değildir ve sık iş değiştirme eğilimli" olarak bakmaktadır. Otoriteye karşı bakışı ise Y kuşağı, "sorgulayan ve dönüştürmek isteyen"; Z kuşağı, "otoriteyle çatışan" bir karakterdedir. Y kuşağının genel psikolojik özelliklerine bakıldığında "sorgulayan, yenilikçi, odaklanma düzeyleri düşük, yarışmayı seven, sosyal ve ekip çalışmasına yatkın" olduğu; Z kuşağının, "yaratıcı, inovatif, çoklu iş yapabilen, yenilikçi, interaktif, yüksek paylaşım güdüsüne egemen" karakterde olduğu görülmektedir. Motivasyon kaynağının Y kuşağında "esneklik, itibar, kariyer" olduğu; Z kuşağında ise, "esneklik, değişen iş tanımları, özel girişim, sosyal statü" olduğu görülmektedir.

Y ve Z kuşaklarının genel özelliklerine ve yaşamdan beklentilerine bakıldığında eğitim-öğretimin ve iş yaşamının bu kuşaklar için yeniden modellenmesi gerektiği, modellenmemesi durumunda istemleri doğrultusunda dönüştürme çabası içinde olacakları net olarak görülmektedir. Bu durumda eğitim-öğretimde ve iş yaşamında Y ve Z kuşaklarının verimliliğini ve mutluluğunu sağlayacak modeller oluşuncaya kadar verimsiz, mutsuz ve çatışmalı bir sürecin yaşanılması kaçınılmaz olacak gibi gözükmemektedir. Bu uyumun hızla sağlanması durumunda, hızlı bir gelişimin ve verimli bir sürecin yaşanacağını da görmek gerekir.

Eylem: Y, Z ve Alfa kuşaklarının özelliklerine uygun, verimli, mutlu, gelişime açık eğitim-öğretim programlarının geliştirilmesi ve iş modellerinin oluşturulması için bu kuşakları da içine alan çalışma gruplarıyla araştırmalar yapılmalı, raporlar hazırlanarak önerilen sistemlerin ve modellerin uygulamaya geçirilmesi sağlanmalıdır.

Tüm bunların ışığında ve ülkemizdeki yükseköğretim politikaları kapsamında mesleğimizin lisans programlarının durumu incelendiğinde, geldiğimiz durumun plansız ve programsız gittiğini ve hatta kontrolü güç bir duruma ulaştığını belirtmek yanlış olmayacaktır. Mesleki Açılımlar Kurultayı'nın gerçekleştirildiği tarih bakımından ülkemizde 39 üniversitede Harita/Geomatik Mühendisliği Program(lar)ı vardır. Bu üniversitelerden 23'ünde lisans eğitim öğretimi aktif olarak yapılmakta ve her yıl 1989 öğrenci Harita/Geomatik Mühendisi olmak için eğitim-öğretime başlamaktadır (Tablo 7). Bu bölümlerin 37'si devlet, ikisi vakıf üniversiteleri bünyesinde yer almaktadır. 1949 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde sivil Harita Mühendisliği eğitim-öğretime başlayan Harita ve Kadastro sektöründe bugün yaklaşık 20.000 Harita/Geomatik Mühendisi çalışmaktadır. Yalnızca 23 bölümün öğrenci mezun ettiği düşünüldüğünde, bu sayı 10 yıl sonra 40.000'e çıkacaktır. Diğer bir deyişle, 1949-2017 yılları arasında yılda ortalama 300 Harita/Geomatik Mühendisi sektöre katılırken, 2027 yılında bu sayı yılda ortalama 500 mühendise çıkmış olacaktır. Mutlak artış ise, yıllık 2000, hatta diğer bölümlerin lisans eğitim-öğretime başlaması durumunda yıllık 3.000-3.500 mühendis olacaktır. Kısa bir sürede önemli bir istihdam sorununa neden olacak bu artış için bilinen, yapılmış bir sektör ve gereksinim analizi bulunmamaktadır. Tablo 7'de verilen Bölümlerin Şekil 3'de coğrafi dağılımları görülmektedir. Bölümlerin coğrafi dağılımları da incelendiğinde bölümlerin açılmasına neden olan politikaların mesleki ve istihdam politikaları anlamında belirli bir gereksinimi işaret etmediği de söylenebilir.

Eylem: Eğitim-öğretim programlarından mezun olacak ve sektörde faaliyet gösterecek, sektöre yıllık girdisi kısa vadede 2.000/yıl mühendis, orta vadede 3.000-3.500/yıl mühendisin istihdamı için gerekli olan sektör ve gereksinim analizinin ivedi olarak yapılması ve sonuçlarına göre uygulanacak stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir.

Bunlara ek olarak bölümlere ulusal üniversiteye giriş sınavında (YGS -Yükseköğretime Giriş Sınavı) aldığı başarı puanına göre kabul edilen öğrencilerin başarı sırası oldukça geniş bir dilimi işaret etmektedir. 43.000 ile 239.000 arasında değişen bu dilim göz önüne alındığında ve YGS'de MF4 puanıyla öğrenci kabul eden tüm bölümlere ortalama 300.000 öğrenci kabul edildiği düşünüldüğünde, Harita/Geomatik Mühendisliği Bölümlerinin oldukça geniş bir dilimin içinden öğrenci kabul ettiği

görülmektedir. Diğer bir deyişle MF4'e göre ulusal düzeyde Harita/Geomatik Mühendisliği Bölümleri % 14 ile % 85 başarı sırasında öğrenci kabul etmektedir. Şekil 5 ve Tablo 8'de YGS başarı sırasına göre bölümlerin farklı aralıklarda dağılımlarını göstermektedir.

Eylem: Harita/Geomatik Mühendisliği bölümlerine, başarı sıraları değerlendirildiğinde çok geniş bir dilimde öğrenci kabul edildiği görülmektedir. Bu istihdam politikalarının belirlenmesinde ve Mühendisliğine kabul edilecek öğrenciler için Tıp, Hukuk ve bazı mühendislik disiplinlerine getirilen taban puan uygulamasına benzer bir uygulamanın getirilmesinin yararlı olup olmayacağı bilimsel yöntemlerle ayrıntılı olarak araştırılmalı ve bu konuda gerekli çalışmalar yapılmalı ve girişimlerde bulunulmalıdır.

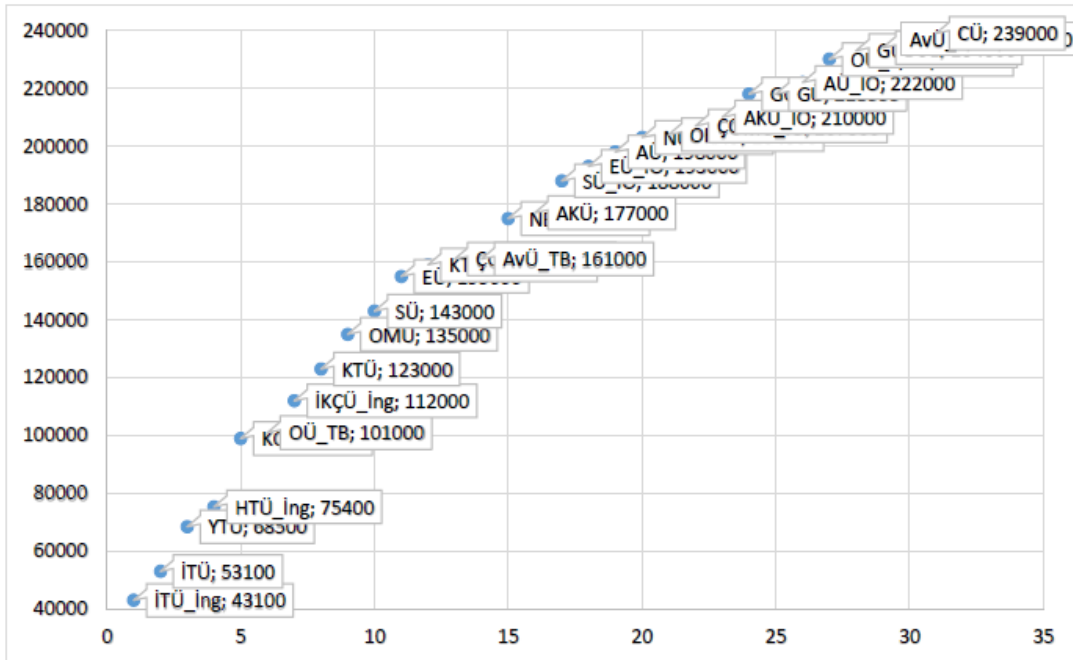
YGS sınavına giren öğrencilerin bölüm seçimlerini belirleyen genel kriterlere bakıldığında, ilk sıranın bölümün bulunduğu üniversitenin köklülüğünün, sonrasında üniversitenin bulunduğu coğrafyanın, hatta kentin en önemli parametreler olduğu görülmektedir. Bu konu sektörün geleceği açısından mercek altına alınması ve bilimsel yöntemlerle ayrıntılı olarak araştırılması gereken bir konudur. Bu konuda yapılacak eylemler, sektörün ve sektöre öğrenci yetiştiren bölümlerin geleceğini doğrudan etkileyeceği için bu sorumluluk bilinciyle konuya yaklaşılmaları bir zorunluluktur. Çünkü bu eylemin sonucu, mesleğimizi seçen ve seçmeyi düşünen genç kuşakları doğrudan etkileyecektir. Bu konunun araştırılması kapsamında çıkan sonuçların doğuracağı sorunların en az zararlı giderilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerektiği de unutulmamalıdır.

NO	ÜNİVERSİTE	BÖLÜM ADI	TÜRÜ	İL	COĞRAFI BÖLGE	2017 Kontenjanları			
						Normal Öğretim	İkinci Öğretim	Toplam	
1	Yıldız Teknik Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	İstanbul	Marmara	101		101	Toplam Kontenjan=1989
2	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Trabzon	Karadeniz	90	90	180	
3	İstanbul Teknik Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	İstanbul	Marmara	62+50		112	
4	Selçuk Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Konya	İç Anadolu	91	90	181	
5	Bülent Ecevit Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Zonguldak	Karadeniz	70	70	140	
6	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Samsun	Karadeniz	60		60	
7	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Afyonkarahisar	İç Anadolu	60	60	120	
8	Erciyes Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Kayseri	İç Anadolu	65	65	130	
9	Kocaeli Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Kocaeli	Marmara	60		60	
10	Gümüşhane Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Gümüşhane	Karadeniz	60	60	120	
11	Aksaray Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Aksaray	İç Anadolu	60	60	120	
12	Okan Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği Bölümü	Vakıf Ünv.	İstanbul	Marmara	20		20	
13	Cumhuriyet Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Sivas	İç Anadolu	50		50	
14	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Tokat	Karadeniz	60		60	
15	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Çanakkale	Marmara	51	50	101	
16	İzmir Kültür Çelebi Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	İzmir	Ege	60		60	
17	Hacettepe Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Ankara	İç Anadolu	60		60	
18	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Niğde	İç Anadolu	60		60	
19	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Konya	İç Anadolu	60		60	
20	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Osmaniye	Akdeniz	50		50	
21	Gebze Teknik Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Kocaeli	Marmara	40		40	
22	Avrasya Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Vakıf Ünv.	Trabzon	Karadeniz	24		24	
23	Harran Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Sanliurfa	Güney Doğu Anadolu	40	40	80	
24	Uşak Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Uşak	Ege		Henüz öğrenci almıyor		
25	Artvin Çoruh Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Artvin	Karadeniz		Henüz öğrenci almıyor		
26	Fırat Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Elazığ	Doğu Anadolu		Henüz öğrenci almıyor		
27	Muğ Alparslan Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Muğ	Doğu Anadolu		Henüz öğrenci almıyor		
28	Adıyaman Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Adıyaman	Güney Doğu Anadolu		Henüz öğrenci almıyor		
29	Çukurova Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Adana	Akdeniz		Henüz öğrenci almıyor		
30	Atatürk Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Erzurum	Doğu Anadolu		Henüz öğrenci almıyor		
31	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Rize	Karadeniz		Henüz öğrenci almıyor		
32	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ünv.	Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Nevşehir	İç Anadolu		Henüz öğrenci almıyor		
33	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Ağrı	Doğu Anadolu		Henüz öğrenci almıyor		
34	Sinop Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Sinop	Karadeniz		Henüz öğrenci almıyor		
35	Giresun Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Giresun	Karadeniz		Henüz öğrenci almıyor		
36	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Bolu	Marmara		Henüz öğrenci almıyor		
37	Bursa Teknik Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Bursa	Marmara		Henüz öğrenci almıyor		
38	Mersin Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Mersin	Akdeniz		Henüz öğrenci almıyor		
39	Dicle Üniversitesi	Harita Mühendisliği Bölümü	Devlet Ünv.	Diyarbakır	Doğu Anadolu		Henüz öğrenci almıyor		

Tablo 7: Ülke Çapında Harita/Geomatik Mühendisliği Bölümleri (Toplam 39 üniversitede, 23 Bölüm Lisans Eğitim-Öğretimine Başlamış)

Şekil 3: Harita/Geomatik Mühendisliği Bölümlerinin Coğrafi Dağılımı

Şekil 5: Bölümlerin YGS Başarı Sırasına Göre Grafiği

Başarı Sırası x 1000	Geomatik/Harita Mühendisliği Bölümleri						Başarı Sırası x 1000	Geomatik/Harita Mühendisliği Bölümleri					
40-60	İTÜ_İng	İTÜ					40-50	İTÜ_İng					
60-80	YTÜ	HTÜ_İng.					50-60	İTÜ					
80-100	KÖÜ						60-70	YTÜ					
100-120	OÜ_TB	İKÇÜ_İng					70-80	HTÜ_İng.					
120-140	KTÜ	OMÜ					80-90						
140-160	SÜ	EÜ	KTÜ_İÖ				90-100	KÖÜ					
160-180	ÇOMÜ	AvÜ_TB	NEÜ	AKÜ			100-110	OÜ_TB					
180-200	SÜ_İÖ	EÜ_İÖ	AÜ				110-120	İKÇÜ_İng					
200-220	NÜ	OKAÜ	ÇOMÜ_İÖ	AKÜ_İÖ	GOPÜ	GÜ	120-130	KTÜ					
220-240	AÜ_İÖ	OÜ_%50B	GÜ_İÖ	BÜE	AvÜ_%50B	CÜ	130-140	OMÜ					
Başarı Sırası Aralığı	Başarı Sırası Dağılımında Öğrenci Sayısı			Başarı Sırası Dağılımında Öğrenci Yüzdesi			140-150	SÜ					
43000 – 75000	273			%13 ⁷			150-160	EÜ	KTÜ_İÖ				
75000 – 150000	413			%20 ⁸			160-170	ÇOMÜ	AvÜ_TB				
150000-240000	1303			%65 ⁵			170-180	NEÜ	AKÜ				
Toplam	1989			%100			180-190	SÜ_İÖ					
							190-200	EÜ_İÖ	AÜ				
							200-210	NÜ	OKAÜ	ÇOMÜ_İÖ	AKÜ_İÖ		
							210-220	GOPÜ	GÜ				
							220-230	AÜ_İÖ	OÜ_%50B				
							230-240	GÜ_İÖ	BÜE	AvÜ_%50B	CÜ		

Tablo 8: Bölümlerin Farklı Aralıklarda YGS Başarı Sırasına Göre Dağılımları

1 Temmuz 2017 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 7033 sayılı Yasayla 2547 sayılı Yasaya Geçici 74. Madde eklenerek, “üniversitelerin lisans düzeyindeki fen ve mühendislik birimlerinin öğrencilerinin öğrenimlerinin son yılında bir yarıyıl uygulamalı eğitim görebilecekleri,” belirtilmiştir (Şekil 6). Yılda ortalama 2.000 öğrencinin eğitim-öğretime kabul edildiği Harita/Geomatik Mühendisliği Bölümlerinin sektörde bu gereksinimlerini kaliteli bir biçimde sağlayabilecek bir potansiyeli olup olmadığı ivedilikle değerlendirilmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

Eylem: Uygulamalı eğitim-öğretim programlarında öğrenim gören ve her yıl 2000 mühendis adayına sektörde bir yarıyıl uygulamalı eğitim verebilme potansiyeli araştırılarak, olası olanaklar belirlenmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

KANUN
SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE ÜRETİMİN DESTEKLENMESİ AMACIYLA
BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Kanun No. 7033

Kabul Tarihi: 18/6/2017

MADDE 19 – 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 74 – Yükseköğretim Kurulu, 1/1/2023 tarihine kadar Devlet yükseköğretim kurumlarının lisans düzeyinde fen ve mühendislik bilimleri ile sınırlı olmak üzere, öğrencilerin öğrenimlerinin son yılında bir yarıyıl özel sektör işletmelerinde, teknoparklarda, araştırma altyapılarında, Ar-Ge merkezlerinde ya da sanayi kuruluşlarında uygulamalı eğitimle tamamlamalarını zorunlu kılmaya, uygulamalı eğitimin zorunlu kılınacağı bölümleri belirli yükseköğretim kurumlarıyla ve/veya belirli fakülte ya da bölüm ve programlarla sınırlı tutmaya yetkilidir.

Uygulamalı eğitimleri süresince öğrencilere asgari ücretin net tutarının %35’i ücret olarak ödenir. Uygulamalı eğitim ücretlerini karşılamak üzere ihtiyaç duyulan kaynak, 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 53 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (B) bendinin (h) alt bendi için ayrılan tutardan Yükseköğretim Kurulu hesabına ödenen ve Yükseköğretim Kurulu bütçesine gelir ve ödenek kaydedilerek ilgili yükseköğretim kurumlarına aktarılmak suretiyle karşılanır. Aktarılan bu tutar, yükseköğretim kurumları bütçesine gelir ve ödenek kaydedilmek suretiyle öğrencilerin hesabına ödenir.

Öğrencilerin uygulamalı eğitim süresince sigorta primleri, 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümlerine göre karşılanır.

Eğitimin planlanması, öğrencilerin yerleştirilmesi, takibi, kaynağın aktarımı, bütçeleştirilmesi ve kullanımına ilişkin esaslar ile uygulamalı eğitime ilişkin diğer hususlar, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenir.

Bu madde kapsamına giren öğrencilere aynı uygulamalı eğitim dönemi için 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun geçici 12 nci maddesi hükümleri uygulanmaz.”

Şekil 6: Fen ve Mühendislik Birimlerinde Uygulamalı Eğitime Geçiş İçin 1 Temmuz 2017 Tarihli Resmi Gazete’de Yayımlanan 2547 Sayılı Yasaya Ek Geçici 74. Madde.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mesleki Açılımlar Kurultayı kapsamında ülkemizdeki Harita/Geomatik Mühendisliği eğitim-öğretimini yürüten bölümlerin başkanlıkları ve öğretim üyelerinin görev yaptığı bölümlerimizin ve verilen eğitim öğretimin Güçlü (Strengths) ve Zayıf Yönlerinin (Weaknesses), Fırsatlar (Opportunities) ve Tehditlerinin (Threats) incelendiği bir SWOT Analizi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya ilişkin değerlendirmelerin güncel ve değişken nitelikte bilgiler içermesi dolayısıyla yapılan SWOT Analizi çalışmasının ve sonuçlarının bu raporun bağlantısı olan bir web sayfası üzerinde paylaşılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir. Aynı biçimde meslektaş adaylarının yürütmüş olduğu Harita/Geomatik Mühendisliği eğitim-öğretimi üzerine yaptıkları bir anket çalışması ve sonuçlarının da bu bağlantı üzerinden paylaşılmasının benzer bir yaklaşımla uygun olduğu düşünülmüştür. Harita/Geomatik Mühendislerinin yardımcı elemanları olan meslek yüksekokulu mezunlarına ilişkin yapılan çalışmaların da bu sayfa üzerinden paylaşılması planlanmaktadır. Dolayısıyla bu raporun basımı bakımından başlayacak bu süreç ülkemizde ve dünyada Harita/Geomatik Mühendisliği lisans ve lisansüstü eğitim-öğretimine yönelik güncel bilgi, strateji ve eylem planlarını içeren bir referans web kaynağının oluşturulmasına olanak sağlamış olacaktır. Bununla birlikte bir referans kaynak da Yüksek Öğretim Kurumu tarafından hazırlanmış olan ve tüm kullanıcılara açık ülkemizdeki üniversitelerin lisans bölümlerine yönelik bilgiler içeren 'YÖK Lisans Atlası'dır. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php> adresinden ulaşılabilecek bu çalışma iyi bir çalışmadır. Son derece yararlı ve bilgilerin oldukça güncel olduğu bu site, özellikle lisans eğitim-öğretimine yönelik çalışmalar yapan yönetici, araştırmacı, öğrenci, öğretim elemanı, gazeteci vb. kişilerin çalışmalarına altlık oluşturabilecek bilgiler sağlamaktadır.

Bu rapor yine Odamız tarafından 14-15 Aralık 2002 tarihlerinde gerçekleştirilen Mesleki Sorunların Tartışılması ve Geleceğe Yönelik Politikaların Belirlenmesi Kurultayı için hazırlanan İstanbul Şube

Raporu ve Kurultay sonuç bildirgesinin devamı olan bir rapordur. 2002 yılında hazırlanan bu raporların eğitim-öğretime ilişkin bölümleri bu raporun bağlantısı olan web sayfasından ulaşılabilir olacaktır.

Sonuç olarak, başta da belirttiğimiz gibi, eğitim-öğretim var olan sektör yapısından ayrı tutulamaz. Eğitim öğretimin özelinde hem sektörün kendisini yenilemesi ve geliştirmesi açısından, hem de eğitim programlarının toplumsal gerçekliğe ve gereksinimlere uygun olup olmadığının denetlenmesi açısından bu yapılanmayı kurmaya yönelik stratejiler geliştirilmelidir. Bu süreç üniversitelerde öğretim düzeyini nitelikli kılmaya dönük çalışmalar yürüten meslektaşlarımızla birlikte yürütülmelidir. Üniversite öğretiminde, öğrencilerin eleştirel yaklaşabilen, yaratıcı, mühendisliğin toplumsal rolünü içselleştirmiş, çözüm geliştirme becerisine sahip bireyler olarak yetiştirmelerini; üniversitelerin uzun vadeli politikaları olan, sürdürülebilir bir kalkınma ve ilerlemeyi hedefleyen kurumsal yapılara sahip bir niteliğe kavuşmalarını; eğitimin "insan olmayı öğretene/geliştiren" özelliklerinin temel alındığı bir modele dönüşmesini amaçlayan stratejilere sahip çıkılmalı ve bu stratejilerin mesleki kamuoyunun bütünü tarafından benimsenmesi sağlanmalıdır.

KAMU KURUMLARINDA YENİDEN YAPILANMA ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Mertkan AKÇA (Yürütücü)
Abdülkadir KARAKUŞ
Salih SUIÇMEZ
Recep VADİ
Ümit YILDIZ

1. GİRİŞ

Komisyonumuza verilen görev kapsamında, aşağıda özetlenen maddeler doğrultusunda çalışmalarımız sürdürülmüştür:

- 244 adet kamu kurum ve kuruluşu (yerel yönetimler, valilikler, üniversiteler hariç) bünyesinde; haritacılık hizmetlerinin yoğun olarak yürütüldüğü ve meslektaşlarımızın görev yaptığı kurumlardaki sayılarının çoğunlukta olduğuna bakılarak, kurumlarda yönetsel kadrolar ile taşra birimlerinde görev yapan meslektaşlarımız ile görüşme ve anketler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca HKMO tarafından yapılan anketin kamu ile ilgili bölümü de değerlendirilmiştir.
- Haritacılık hizmetlerinin yoğun olarak yürütüldüğü temel kuruluşlarımızdan bazıları için mevcut durum analizleri yapılarak özetlenmiştir.
- Özel sektörün kamuya bakışı ve haritacılık hizmetlerinin yürütülmesinde kamunun işleyişine ilişkin görüşlerini ve düşüncelerini almak için, özel sektörde farklı iş kollarında faaliyet gösteren şirketlerdeki ve bürolardaki meslektaşlarımız ile görüşmeler yapılmış, ayrıca anket düzenlenmiştir.
- Mesleki sorunların tartışıldığı, 2002 yılında yapılan Kurultay sonuç raporları ile günümüzdeki mevcut durumun karşılaştırması yapılarak gerçekleştirmeler (yapılan/yapılamayan işler/sürmekte olan sorunlar) ortaya çıkarılmıştır.

2. TOPLANTI VE ANKETLERDE MESLEKTAŞLARIMIZIN DİLE GETİRDİĞİ KONULAR

- 2000’li yıllarda özel sektör çalışanları olarak kamudan daha fazla ücret alabiliyorken, son dönemlerde hem kamu çalışanları hem de özel sektör çalışanlarının ücretleri oldukça düşmüştür.
- LİHKAB kamu tüzel kişiliği midir? Özel sektör müdür? Bu ayırım tam belli değildir. Özel sektör sayılsa KOSGEB’den destek alması gerekirdi. Bir kadaströ çalışanının ifadesine göre, LİHKAB kurulmuştur, ama kadastronun bu kapsamdaki iş yükü düşmemiştir. Yasal mevzuatında değişiklikler yapılmalıdır. Konumu ve kurgusu çıkaranlar tarafından doğru belirlenmelidir. Özel sektör ve LİHKAB beraber ele alınıp tartışma zemini oluşturulmalıdır.
- Var olan teşkilat yasası kapsamında kadaströ müdürlüklerindeki küçülmeler (81 müdürlük) sonucunda, kadaströ çalışanları açısından zorluklar yaşamalarına neden olmuştur. Sürekli tayin istemek zorunda kalınmaktadır. Kurumda kalıcı mühendis olmalıdır, geçici görevlendirmeler ile sorunlar çözülmediği gibi git gide artmaktadır. Küçük yerlerdeki sorunlar merkeze taşınacak, bürokrasi giderek artacak, vatandaşın işi zaten aksamaktadır, daha da aksayacaktır.
- Taşrada çalışanların sorunları merkeze tam olarak iletilemiyor. Kamu çalışanlarına hukuksal destek tam olarak verilemiyor.

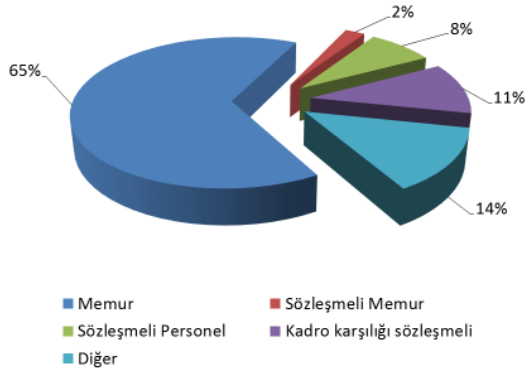
- Mesleğini tam olarak uygulayamayan, yeterli olmayan ve kamuda görev yapan meslektaşlarımız, diğer çalışanlara zarar veriyor.
- Mevzuatlarda eksik ve yanlış konular bulunmaktadır. 2981/10-c kapsamında yapılmış imar uygulamaları sorun oluşturmaktadır. Sorunların bir kısmı ancak bireysel ilişkilerle çözüme kavuşturulabiliyor.
- Kamuda özel hizmet tazminatları olarak alınan maaşlardaki eklentiler emekliliğe yansıtılmıyor. Emeklilik maaşında eklentiler dikkate alınarak hesaplanan maaşlar olmalıdır.
- Diğer kamu kurumları ile olan sağlıklı ilişkiler kişisel çabalar ile kuruluyor. Mevzuatlar kamu kurumları arasındaki ilişkileri sağlıklı duruma getirmekten uzaktır.
- Sözleşmelilerin iş güvenceleri farklılıklar göstermektedir. Kamudaki siyasi değişimlere göre güvence kavramı değişebiliyor. Geçici işçiler (aralarında mühendisler de var), taşeronlar, sözleşmeliler, kadrolular olarak farklı statüde farklı uygulamalarla karşı karşıya kalınmaktadır.
- Belediyelerde çalışan kamu görevlilerine, diğer kamu görevlilerinin bakışı; “kendisi için çalışan, siyasi davranan, sanki özel sektörmüş gibi çalışan biri” gibi oluyor. Aslında belediyelerde çalışanlarda da diğer kamu kurumlarında çalışanlar gibi memurdurlar.
- Belediyede çalışılan birimler sürekli değiştiriliyor. Bu değişikliklerde mühendislerin arkasında duran yok, Oda bu kapsamdaki uygulamalara ilişkin deklarasyon yayınlatabilir, girişimde bulunabilir.
- Kurumlarda verilen meslek içi eğitimler tatil bazında. Daha küçük bazda ve yerel eğitimler verilebilir (örneğin; kadastro müdürlüklerinde). Eğitimler merkezi olmamalıdır. Hizmet içi/iş başında /yerinde eğitimler olmalıdır. Hizmet içi eğitimler 2006 yılından sonra kayboldu.
- Kamuda eleman alımlarında, özel sektör deneyimi olanlara öncelik verilmelidir.
- Kamudaki hizmet içi eğitimlere, o kuruma iş yapan özel sektörü de dahil etmek gerekir (Tarım Reformu uyguluyor, böylece özel sektörün taşra ve alt birimlerde çalışan kamu elemanlarına aktardıkları ve üstlere yansıtılmayan sorunlarını üst yöneticiler görmüş oluyor). Kadastro eğitimlerinde, “kendileri alıyor, kendileri oynuyor” havası var.
- Kadastro biriminde çalışan kurum çalışanlarının belli bir uzmanlık alanı yok; çalışanlar yola terke de bakıyor, kamulaştırmaya da, LİHKAB’a da. Her şeyi bilmek zorundalar.
- Kadastro müdürlüklerinde vekalet sorun olmaktadır. Müdür yardımcısı veya başmühendis kadrosu olmalıdır.
- Özel sektör yapılanması yeterli değildir. Birçoğu mevzuatı/kamudaki işleyişi bilmiyor. Donanım ve yazılım konusunda eskiye göre çok iyiler, ancak özel sektörde ücretli olarak çalışanların bazıları yeterli nitelikte değildir.
- Belediyeler olarak cins değişikliği ve aplikasyon krokileri istemesek LİHKAB’lar batır/LİHKAB’lar resmi olmasa da büro açıyor/özel sektörün aplikasyon belgesi vermesi belediye olarak bizi sıkıntıya sokmaktadır.
- Ankara’dan merkezi yapıyla sorunların çözümüne gidilmemelidir. Kamu ve diğer mesleki uygulamalarda bölgesel bazda ve taşra olarak beraber çözüm aranmalıdır.
- Kendi mesleğimizde uzmanlaşma olmalıdır. Biz hem kadastrocu, jeodezici, uzaktan algılama ve CBS’ci oluyoruz. Uzmanlaşma çalışılan kuruma göre olmaktadır.
- CBS olarak Odamız yeterli çalışmıyor. CBS yüksek lisansı başka mühendislik birimlerince açılabilir CBS uzmanlaşmalarında mülakat yapılmalı, sadece not ortalamasının yüksek olmasına bakılmamalıdır.
- Bina (yapı işlerinde) şantiye şefliği haritacılar verilmiyor, makine mühendisleri yapabiliyor.
- Kamulaştırma bilirkişiliklerinde harita mühendisi yer almıyor.
- 10/c ile ilgili davaya bilirkişi olarak şehir plancı birisi ve inşaatçı geldi. Odanın bu konuda girişimlerde, yaptırımlarda bulunması gerekiyor. Yanlış uygulamalarda temsilciler Odayı bilgilendirmelidir.
- İhalelerde inşaat mühendisleri yasal olarak iş deneyimleri ile ihalelere girebiliyorlar. Bizde de iş bitirme yerine iş deneyimi ile (örneğin bir yerde 5 yıllık çalışma deneyimi ile; örnek, 1.5 milyon gibi bir ihaleye katılmak) ihalelere katılabilmeliyiz.
- Mesleğimizle ilgili aynı işi farklı kurumların yapmasını doğru bulmuyorum.
- Kamudaki idari kadrolarda harita mühendislerinin olmaması; harita mühendislerinin

ezilmesine, meslek ve kurallarının ötelenmesine, önemsizleştirilmesine neden olmaktadır.

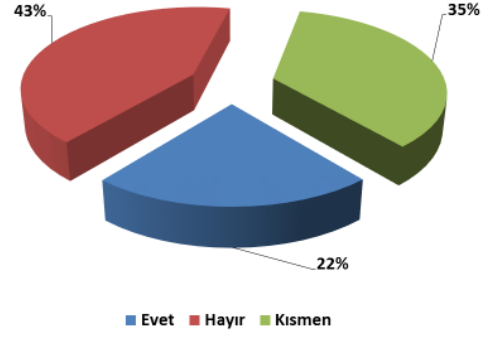
- Kurumlarda çalışan harita mühendisleri bilirkişilik anlamında daha aktif olmalıdır.
- Kamuda ücret ve idari koşulların geliştirilmesi gerekir.
- Kamu yöneticileri, meslek odaları ve özel sektör temsilcileri ile birlikte siyasi kararlar alınmalıdır (Kamu İhale Kurumu, mevzuatı ve idari anlamda), birlikte ağırlık konulmalıdır.
- Kamuda görev yapan meslektaşlarımızın çalışma koşulları iyileştirilmelidir.
- Mesleğimizde ucuz çalışma anlayışının yok edilmesi gerekmektedir. Mesleki davranış birlikteliği sağlanmalıdır. Yeni iş alanlarına yönelik eğitimler verilmeli ve yapılanmaya gidilmelidir.
- Odanın çalıştığımız kurumlara ait uygulama ve girişimlerinde bizlerden de görüş alarak, bizleri de çalışmalara katarak hareket etmesi gerekir.
- Kurum bazında personele özlük hakları ve güven konusundaki eksikliklerin giderilmesi gerektiği dile getirilmektedir. İlçe Tarım Müdürlüğü'nde çalışan bir personel araziye gittiğinde parsel ait bütün bilgilere, malik de dahil ulaşabiliyorken, biz bunları hazırlayan mekanizmanın içinde iken, bilgilere ulaşma konusunda sıkıntı yaşıyoruz.
- Lisanslı mühendislerin teşkilattaki yeri belirlenmelidir. Lisanslı mühendisin yaptığı işi lisanssız mühendis kontrol etmemelidir.
- Kadastro birimlerinde 1994 yılından beri döner sermaye bir çözüme kavuşturulmadı. Taşranın bugüne kadar görüşlerine değer verilmedi.
- Oda etkinliklerine kamu kurumlarından delege olarak katılım konusunda sıkıntılar yaşıyor. Bu nedenle yereldeki Oda birimlerinin idareciler ile görüşmeler yaparak bu sorunu çözmeleri gerekiyor.
- Kurumlarda yeni teknolojilerin mesleki alana uyarlanmasının sağlanması konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Mesleğimizin çalışma alanları kurumlara iyi anlatılmalıdır.
- Kurumlarda CBS konusunda gelişme sağlanmalıdır, kullanılan donanımlar ve yazılımlar mutlaka öğrenilmelidir.
- Kadastrodaki bürokrasiyi müteahhitler dışında (idareler dahil) kimse aşamıyor.
- Kamuda iş sonunda ortaya çıkan ürün, mühendislerce modellenip, tüm ayrıntılarıyla kamunun erişimine sunulmalıdır.
- Örgütlülüğün yalnızca SHKM'den oluşmadığı bilinmelidir. Oda yöneticileri, kaç üyesinin işten atıldığı, kaç üyesinin mobbinge uğradığını, kaç üyesinin sürgünde olduğunu yıllardır bilmediğini düşünüyorum. Kısacası, yalnızca üyesinin yanında olduğunu dahi hissettirmesi, bu üyelerinin moralini daha yüksek olmasını sağlar.
- Meslektaşlar (kamu, özel sektör, LHKAB) birlik ve beraberlik içinde olmalı, birbirlerini rakip görmemelidir.
- Memurların yolluk ve barınma sorunları çok ciddi olarak ele alınmalı. Eşit işe eşit ücret olmalıdır.
- Kamuda çalışan biri olarak hukuk eğitimimizi yetersiz buluyorum.
- İş etiğine önem verilmeli, bu kapsamda çalışmalar yürütülmelidir.
- Meslek yaşamında siyasi fikirlerin empoze edilmesine yönelik eylemler, uygulamalar yapılmamalıdır.
- Kamuda eskiden beri çalışan biri olarak, son dönemlerde gelen yeni mezun arkadaşların yeterli eğitim almadıklarını düşünüyorum.
- Kurum içi atamalarda ve görevlerde liyakate önem verilmelidir. Ne yazık ki son dönemlerde bu uygulanmıyor.
- Mühendislerin çalışma alanları ve konuları belirlenmeli, bir mühendis her işi yapmamalıdır.

3. KAMU ANKETİ SONUÇLARI

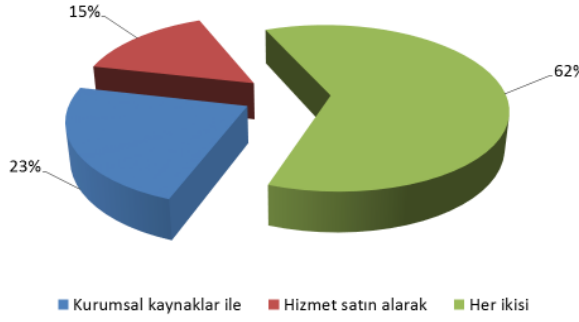
İş güvenceniz-Hangi çalışma Kanununa tabisiniz?

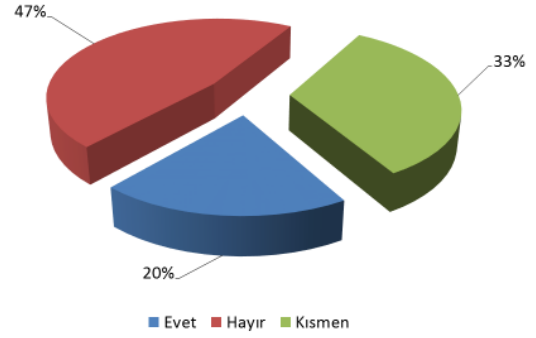
Özlük haklarınız yeterli mi?

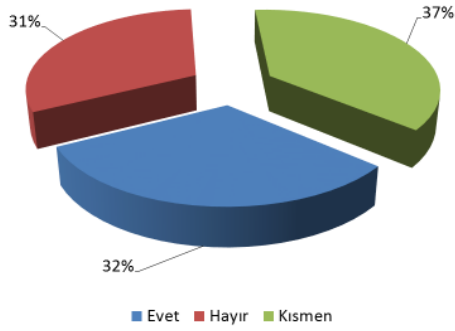
Kurumunuzdaki Harita Mühendisliği üretim işlerinizi nasıl yapıyorsunuz?

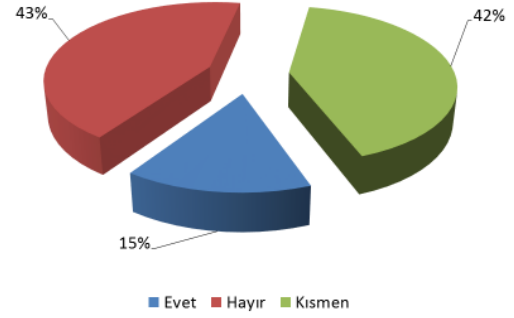
Kurumunuzda aldığınız hizmet içi eğitimi yeterli buluyor musunuz?

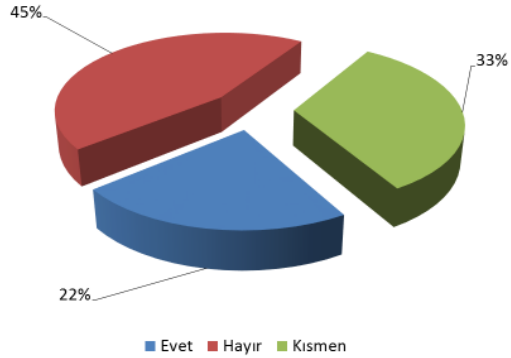
Üniversitede aldığınız eğitimi yeterli buluyor musunuz?

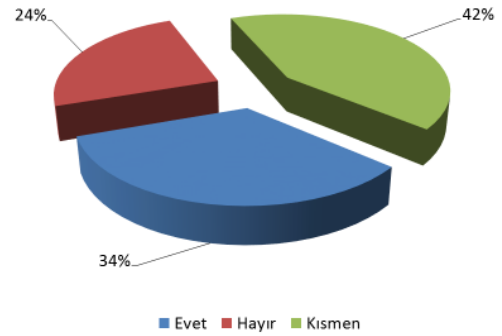
Kurumunuz teşkilat yapısından memnun musunuz?

Mesleki sıkıntılarınızı aşmak için kurumsal yapınız uygun mu?

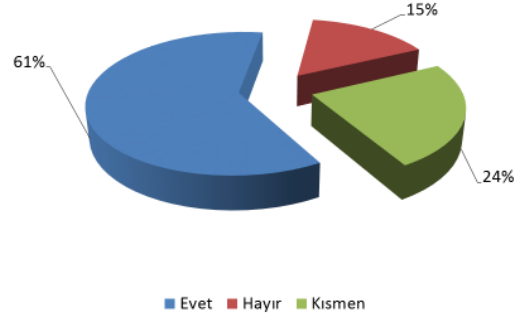
Mesleğinizi tam olarak uyguladığınızı düşünüyor musunuz?

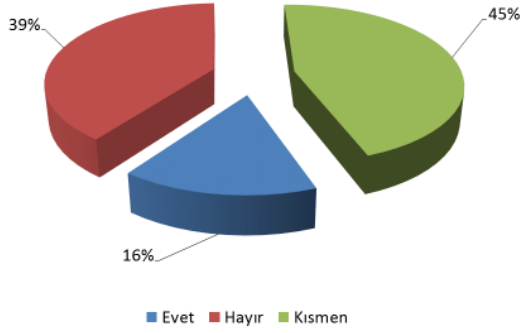
Yeni mevzuat ve çalışma yapınıza bakarak eski çalışma yapınızı özlüyor musunuz?

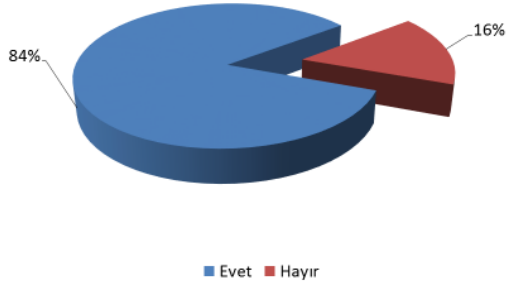
Mevcut çalışmalarınızda meslektaşlarla mesleki dayanışma ve paylaşımınız varmı?

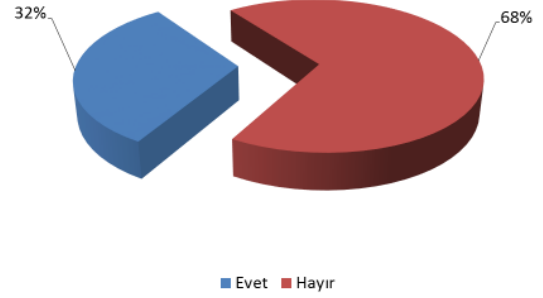
Mesleğinizin özel sektör çalışma ve yapılanmasını yeterli buluyor musunuz?

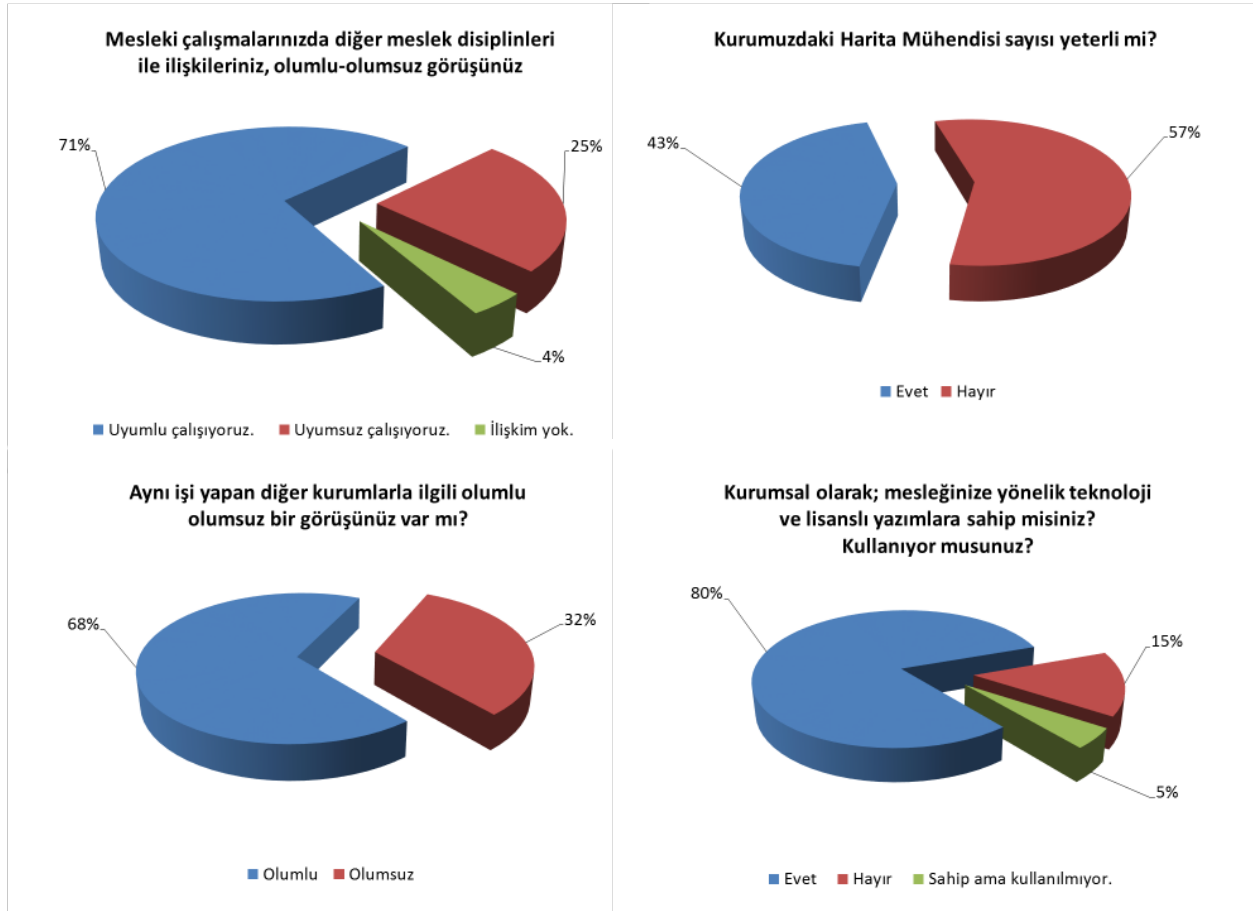

Kurumunuz görev alanına ilişkin olarak mesleğinizi ilgilendiren alanlarda meslektaşlarınız çalışıyor mu?

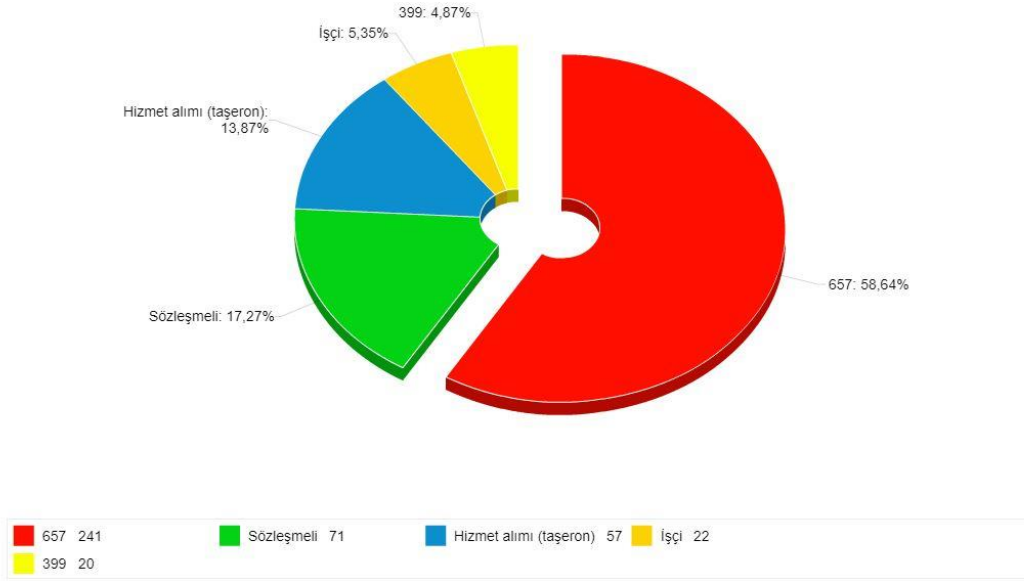
Yeterli itibar görerek çalıştığınızı düşünüyor musunuz?

4. HKMO KAMU ANKET SONUÇLARI

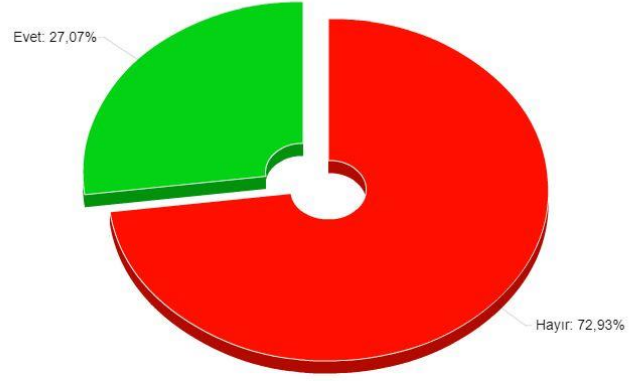
Hangi kadro tipinde çalışıyorsunuz?

Kurumunuzda yeterince Harita Mühendisi olduğuna inanıyor musunuz?

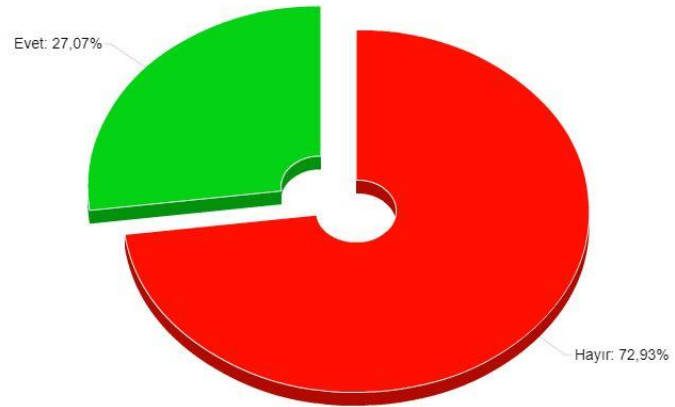

Kurumunuzdaki Harita Mühendislerinin hakettiği konumda olduğuna inanıyor musunuz?

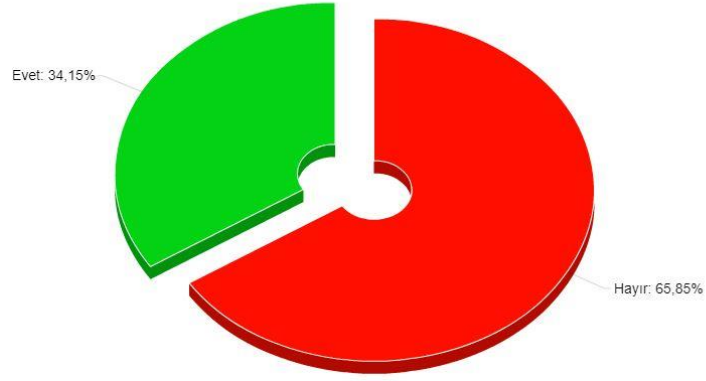
Hayır 299 Evet 111

Kurumunuzdaki Harita Mühendislerinin hakettiği konumda olduğuna inanıyor musunuz?

Hayır 299 Evet 111

Çalıştığınız kurumda mesleğinizi icra ederken yasaları uygulamanıza engel teşkil edecek bir baskı görüyor musunuz?

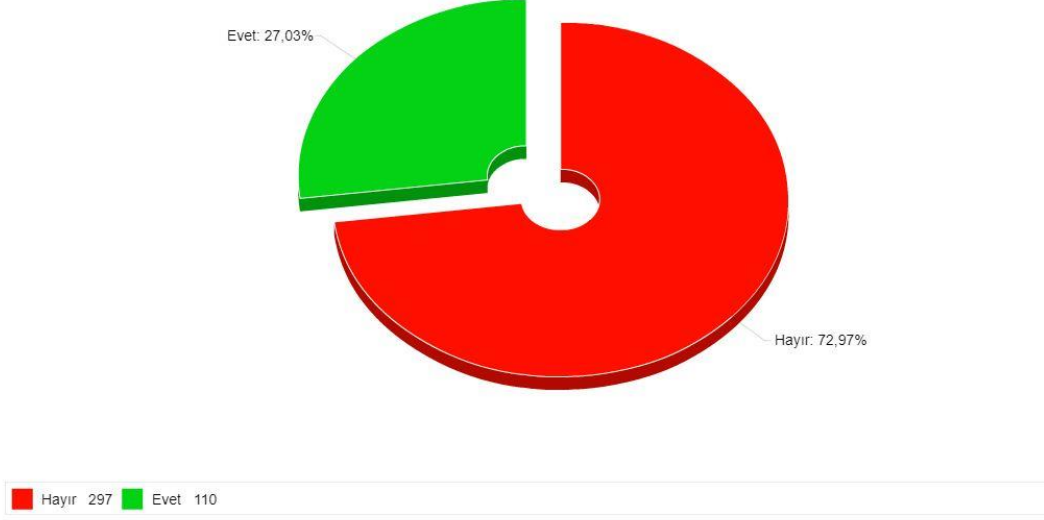
Hayır 270 Evet 140

Özel sektöre geçmeyi düşünüyor musunuz?

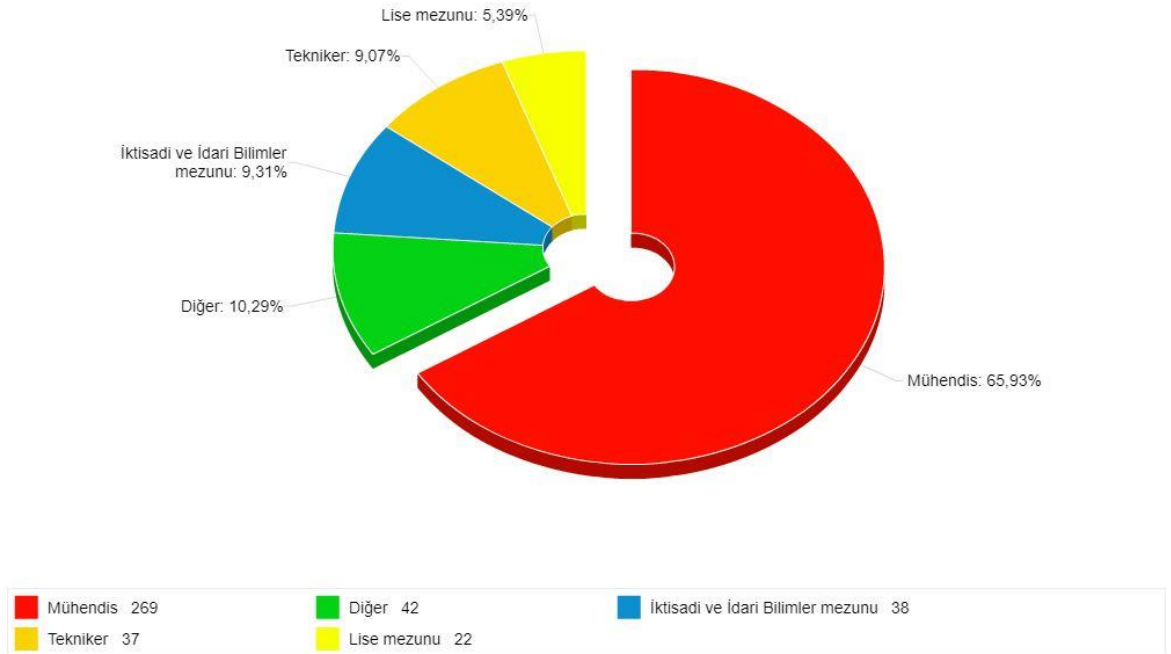

Hayır 279 Evet 131

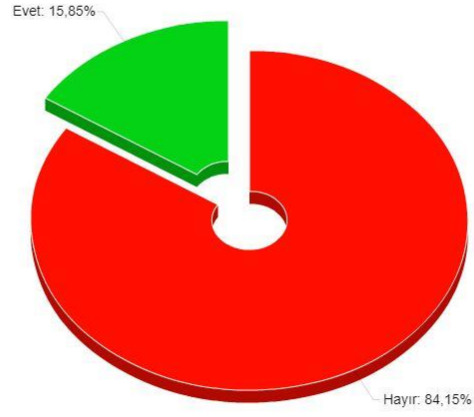
KHK ile hukuksuzca ihraç edilme korkusu yaşıyor musunuz?

Bulunduğunuz kurumda idari amirinizin eğitim durumu nedir?

Çalıştığınız kurumda terfi alma sisteminin adil olduğunu düşünüyor musunuz?

Hayır 345 Evet 65

5. KAMU KURUMLARININ MEVCUT DURUMLARI VE DEĞERLENDİRMELER

5.1. TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet döneminde öncelikle Maliye Bakanlığı'na, sonrasında sırasıyla Adalet Bakanlığı'na ve Başbakanlığa bağlı olmuş, 2002 yılından beri de Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (2011 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı)'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Kamu kurumlarının kurumsallaşma (teşkilat) yasaları, kurumsal işleyişin, görev ve yetkilerin belirlendiği düzenlemelerdir. Kurumsallaşma yasalarının değiştirilmesi, hem kurum çalışanlarının hem de mesleki kamuoyunun görüşlerinden ve önerilerinden bağımsız düşünülmemelidir. Konuya ilişkin en somut örnek, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat Yasası'nda yapılan değişikliktir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat Yasası, 25.11.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 6083 sayılı Yasa ile değiştirilmiştir. Söz konu değişiklik, kamuda gerçekleştirilen kurumsal düzenlemelerin yeterli tartışma ve olgunlaştırma süreçleri geçirilmeden tamamlanmasına verilebilecek “kötü” örneklerden birisi olarak karşımızda durmaktadır. Yasa ile özetlenebilecek kurumsal yapıya ilişkin değişiklikler aşağıda listelenmiştir:

Merkez İnceleme Kurulu'nun yerine “Tapu ve Kadastro Kurulu” kurulmuş, Teşkilat Yasası içerisinde kurula yer verilmiştir.

Tasarruf İşleri Dairesi Başkanlığı, Fen Dairesi Başkanlığı isimleri altında hukuki ve teknik konularda düzenlemelerin gerçekleştirildiği daire başkanlıkları kapatılmıştır. Söz konusu birimlerin görevleri “Tapu” ve “Kadastro” Daire başkanlıklarına aktarılmıştır. Bu durum, uygulamada icracı başkanlık ile düzenleyici başkanlığın aynı olmasına yol açmış, uygulamada özellikle anlaşmazlıkların çözümü noktasında birçok sorunu beraberinde getirmiştir.

Kadastro müdürlüklerinin sayısı 324'den 81'e indirilmiştir. Değişiklik öncesi “müdürlük” olarak hizmet veren birimlerin tamamı, iş yoğunluğu, konum gibi birçok nedenle aynı fiziki mekânlarda “birim” adlandırması ile hizmet vermeyi sürdürmüştür. Bu durum da, özlük hakları, kurumsal temsiliyet gibi birçok alanda sorun oluşturmuştur. İstanbul ili ile Bayburt İli'nde kadastro çalışmalarının tek bir müdürlük eli ile yürütülmesi örneği, konunun ortaya çıkarttığı sorunlu durumu açıklamak için yeterli olacaktır.

Merkez birimleri için “kariyer uzmanlığı” kadrosu ihdas edilmiş, ana hizmet birimlerinde yer alan şube müdürlüğü kadrosu kaldırılmıştır. Uygulamada ise, bu durum, aynı hizmeti veren personeller arasında maaş farkı yaratmaktan öteye bir yarar sağlamamıştır. Uzmanlık sistemine dayalı bir yapıya geçilememiştir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, modern arazi yönetiminin en önemli bileşenlerinden olan “mülkiyet” bilgilerini devlet güvencesiyle kayıt altına almakta ve sunmaktadır.

Var olan yönetsel yapılanmasının gereksinimlerin karşılanması noktasında yeterli olmadığı değerlendirilmekle birlikte, değiştirilmesi yönünde çalışmalar olduğu bilinmektedir.

5.2. İLLER BANKASI (İLBANK)

Önce Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na, daha sonra Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı olan bugünkü İller Bankası A.Ş. 1933 yılında 15.000.000 TL sermaye ile Belediyeler Bankası olarak kurulmuştur. 1945 yılında 4759 sayılı Yasa ve 100.000.000 TL sermaye ile İller Bankası Genel

Müdürlüğü'ne; 2011 yılında ise 6107 sayılı Yasayla İller Bankası A.Ş. olarak yeniden yapılandırılarak Kalkınma ve Yatırım Bankasına dönüşmüştür.

İller Bankası Genel Müdürlüğü yasayla KİT ve iller Bankası olarak tanımlandığından, çalışanları 657 sayılı yasaya tabi devlet memurlarının tüm sosyal haklarından yararlanmakta ve personel maaşları söz konusu yasaya göre ödenmekteydi.

2011 yılında İller Bankası'nın A.Ş. olmasından sonra tüm ödemeler ve sosyal haklar yeniden hazırlanan İller Bankası A.Ş. İnsan Kaynakları Yönetmeliği'ne göre hesaplanmakta ve ödenmektedir. Bu yönetmeliğe göre hazırlanan ve personelle karşılıklı olarak imzalanan sözleşmeye göre maaşlar 657 devlet memurları maaşı ile aynı tutulmakta, ancak ödenen ikramiye ve temettüleriyle çalışanlara avantaj sağlanmaktadır. Ancak bu ödemeler emekliliğe yansımamaktadır.

Harita işlerinin tamamı ihale yöntemi ile yaptırılmakta olup, kurumda çalışan meslektaşlar ihale edilen işlerin kontrolünü yapmaktadır.

Maaşlara ek ödemelerle sağlanan bu avantajlara karşılık tüm sosyal haklar kısıtlanmıştır. Örneğin hiçbir çalışanın çalıştığı kentte sürekli kalma hakkı yoktur. Çünkü sözleşme İller Bankası A.Ş. ile yapılmakta, her an gereksinme olan Bölgeye kalıcı olarak atama yapılabilir.

Sosyal hakların ve güvencelerin olmaması nedeniyle, ilk A.Ş. olduğunda birçok çalışan bankadan ayrılıp başka kurumlara geçmiştir. Kalanların çoğunluğunu emekliliği yaklaşan çalışanlar oluşturmaktadır.

Bu ayrılıklar, deneyimli ve genç kuşak kaynaşmasını engellemiştir. Çalışma yerinin güvencesinin olmaması verilecek kararlarda etkili olmakta, hiçbir çalışan tam anlamı ile kendini güvende hissedip verdiği kararların arkasında durmamaktadır.

Hızlı ve çok iş çıkarma arzusu da işlerin istenen nitelikte kontrol edilmemesini doğurmakta, 657'nin güvencesinin olmaması nedeniyle kişilerin bazen istemedikleri konularda istemedikleri kararları verme noktasına getirebilmektedir.

5.3. ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya ilişkin mevzuatı hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek, dönüşüm çalışmalarını yapmak, görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin gelişmesini sağlamak, çevre kirliliğini önlemek ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak gibi çok geniş yetki ve görevleri yapmak üzere, 648 sayılı Kararnameyle değişik 04.07.2011 tarihli ve 27984 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Bakanlık, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın çevre ile ilgili faaliyetlerini, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ve Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nın görevlerini tek çatı altında toplamıştır.

Harita mühendisliğini birebir ilgilendiren dört genel müdürlük ile bağlı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve İller Bankası A.Ş. gibi çok önemli kurumları bünyesinde bulundurmaktadır. Bu kurumların görev tanımları aşağıda verilmektedir.

Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Yerel yönetimlerin altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman gereksinmesine ve yatırım önceliklerine; teknik altyapı tesislerinin planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasları

belirlemek.

- Teknik altyapı tesisleri ve altyapı birlikleri kurulması konusunda yerel yönetimler arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlamak, rehberlikte bulunmak ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutmak.
- 6306 sayılı Yasa kapsamındaki iş ve işlemleri yürütmek.
- 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 73 üncü maddesi kapsamındaki uygulamalara ilişkin dönüşüm alanı ilanı ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- Dönüşüm, yenileme ve transfer alanlarının belirlenmesi, dönüşüm alanı ilan edilen alanlardaki yapıların tespiti ile arsa ve arazi düzenleme ve değerlendirme iş ve işlemlerinin yapılmasını sağlamak.

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü

- Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine ilişkin iş ve işlemleri yapmak ve yaptırmak.
- Coğrafi veri ve bilginin ulusal düzeyde üretimine, kalitesine ve paylaşımına yönelik standartlar ile bunlara ilişkin temel politika ve stratejilerin belirlenmesini sağlamak ve gerekli mevzuatı hazırlamak.
- Coğrafi bilgi sistemleri konusunda ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirilen çalışmalarda ülkemizi temsil etmek, işbirliği ve uyum çalışmalarını eşgüdümlemek.
- Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamına giren tüm konularda, resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca üretilen verilerin Bakanlık birimlerince kullanılmasını ve değerlendirilmesini sağlamak.
- Bakanlık hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için Bakanlık mekânsal veri altyapısının oluşturulması ve geliştirilmesi ile Bakanlığın gereksinime duyacağı her türlü verinin iletilmesi ve sağlanması konularında çalışmalar yürütmek.
- Kent bilgi sistemlerinin standartlar çerçevesinde ve yaygın bir şekilde oluşturulması için gerekli düzenlemeler yapmak.
- Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamında resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca üretilen mekânsal verilerin sunulduğu portalı kurmak ve işletmek.

Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü

- Yerleşme, yapılaşma ve arazi kullanımına yön veren, her tür ve ölçekte fiziki planlara ve uygulamalara temel oluşturan üst ölçekli mekânsal strateji planlarını ve çevre düzeni planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlamak, hazırlatmak, onaylamak ve uygulamanın bu stratejilere göre yürütülmesini sağlamak.
- Kentlerde ve kırsal alanlarda arazi kullanımına ilişkin temel ilke, strateji ve standartları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.
- 644 sayılı KHK'nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde belirtilen konularla ilgili olarak her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, kentsel tasarım projelerini yapmak, yaptırmak ve onaylamak.
- Arazi ve arsa düzenlemesi ve parselasyon planlarının hazırlanmasına ilişkin genel ilke, strateji ve esasları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.
- Bakanlar Kurulunca belirlenen proje kapsamı içerisinde kalmak kaydıyla kamuya ait tescilli araziler ile tescil dışı araziler ve muvafakatleri alınmak koşuluyla özel kişi veya kuruluşlara ait arazilerin yeniden fonksiyon kazandırılıp geliştirilmesine yönelik olarak *her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı, kamulaştırma, arazi ve arsa düzenlemesi* yapmak, yaptırmak ve onaylamak.
- Bütünleşik kıyı alanları yönetimi ve planlaması çalışmaları, kıyı alanlarının düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemler ile bu alanlara ilişkin jeolojik ve jeoteknik etütleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak, *kıyı kenar çizgisini tespit etmek*, onaylamak ve tescilini sağlamak.

- Kıyı ve dolgu alanları ile bu alanların fonksiyonel ve fiziksel olarak devamı niteliğindeki geri sahalarına ilişkin *her tür ve ölçekteki etüt, harita ve planları yapmak*, yaptırmak ve resen onaylamak ve bunların uygulanmasını sağlamak.
- Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile merkezi idarenin yetkisi içindeki kamu yatırımları, mülkiyeti kamuya ait arsa ve araziler üzerinde yapılacak her türlü yapı, milli güvenliğe ilişkin tesisler, askeri yasak bölgeler, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun hükümleri çerçevesinde yapılacak binalar, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri, enerji ve telekomünikasyon tesisleri ile ilgili altyapı, üstyapı ve iletim hatları, yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar ile ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, *bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını* gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak.

Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü

- Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.
- Planlama, harita yapımı, arazi ve arsa düzenlemesi, değerlendirme, parselasyon, etüt ve proje müellifliği, harita plan, proje ve yapım kontrol müşavirliği, her türlü altyapı ve tesisat dâhil olmak üzere yapı müteahhitliği gibi hizmet alanlarında çalışan gerçek veya tüzel kişilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ve kayıtlarının tutulmasına ilişkin esasları belirlemek, mesleki yeterlikleri ile kuruluş yeterliklerini değerlendirerek bunlara tescil ve yeterlik belgeleri vermek veya verilmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak.
- Planlama, projelendirme, yapım ve kamulaştırma iş ve işlemlerinde görev alacak bilirkişilerin niteliklerine ve mesleki yeterliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek.
- Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek.

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü

- Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak.
- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, doğal sit alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, onaylamak, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak.
- Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde koruma ve kullanma esaslarını ilgili bakanlıkların görüşünü alarak belirlemek ve bu alanların kısmen veya tamamen hangi idarelerce yönetileceğine karar vermek, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylamak.
- Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerine ilişkin olarak; hâlihazır haritaları aldırarak, gerekli görülen projeleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak, her türlü araştırma ve inceleme yapmak, yaptırmak, izlemek, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütmek, kullanım yasağı getirilen alanların kamulaştırma veya benzer yollarla kamunun eline 36 2016 Yılı İdare Faaliyet Raporu geçirilmesini sağlamak, kontrol ve denetim yapmak, gerekli görülen alanların korunması ve kirliliğin önlenmesi amacıyla yatırım yapmak veya ilgili idarelerin yatırım projelerini desteklemek, bu alan ve bölgelerde Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlere ilişkin her türlü tasarrufla bulunmak, işletmek, işlettiirmek ve kullanım

izinlerini vermek, korunan alanlara ilişkin insan ve finansman kaynağı sağlamak.

Yukarıda Genel Müdürlüklerin mesleğimizi ilgilendiren konulardaki görev ve yetkileri yer almaktadır. 3194 sayılı İmar Yasası'nda yerel yönetimlerin kendi yetki alanlarında imar konularına yönelik kullanmakta olduğu yetki ve görevlerin neredeyse tamamını Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 644 sayılı KHK ile kullanmaktadır.

Bakanlık yukarıda da ayrıntılı şekilde yer alan görev ve yetkileri kapsamında imar mevzuatının yerine getirilmesine ilişkin planlama, uygulama ve yapım süreçlerine yönelik kural koyucu, mevzuatı yapan ve yönlendiren, hem fiilen uygulama yapan, hem de bu mevzuatın yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesine yönelik denetleme görevini yürütmektedir. Bu konunun çelişkiler barındırdığı, yani uygulama ve denetleme fonksiyonunun bir arada yürütülmesinin bütün iş ve işlemlerde olduğu gibi imar konularına ilişkin olanaklı olamayacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, adı üstünde TBMM dahil konuyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, TMMOB ve bağlı meslek odaları da içinde olmak üzere hiçbir tartışma olmaksızın Bakanlar Kurulunca yayınlanmıştır. Bu konu 644 sayılı KHK'nın yürütülmesinde ve sürdürülebilir olmasında çelişkileri içinde barındırmaktadır.

5.4. TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM), 3155 sayılı Yasayla 26 Şubat 1985 tarihinde kurulmuş, ancak 08.06.2011 tarihli 639 sayılı KHK ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı hizmet birimine dönüştürülmüştür. Faaliyetlerini 639 sayılı KHK'ya, 5403 sayılı Yasaya, 3083 sayılı Yasaya ve 5648 sayılı Yasaya göre yürütmektedir.

TRGM geçmişte Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na bağlı bir kuruluştur. TRGM günümüzde 639 sayılı KHK sonrası Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı hizmet birimlerinden biridir.

TRGM'de çalışan mühendisler memur kapsamında olup, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'na bağlıdır.

2011 yılından sonra TRGM Bölge Müdürlükleri kapatılarak idari yapısında değişiklik olmuştur. Yönetim merkezden yönetim durumuna gelmiştir. Bununla birlikte TRGM'nde mesleğimizle ilgili yapılan çalışmalarda, diğer meslek gruplarında olduğu gibi bazı değişiklikler bulunmaktadır. TRGM'nde uzmanlaşan ve ağırlıklı olarak **kırsal alan düzenlemeleri, arazi toplulaştırma projelerinde** çalışan meslektaşlarımız 2011 yılında yapılan değişikliklerle Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü emrine verilmiştir. TRGM Bölge Müdürlüklerinin yaptığı işler ise merkezden ihale yapmak suretiyle yapılır duruma gelmiştir. Bu durum ise işlerin kontrolünde ve izlenmesinde ciddi sorunlar yaratmaktadır. Kurumda meslektaşlarımızı ilgilendiren önemli çalışmalar yapılmaktadır. Ancak harita/geomatik mühendisleri sayı olarak çok yetersiz bir durumdadır. Harita faaliyetlerinin tamamı ihale ile yapılmaktadır. TRGM, merkezde kontrol görevi yapmaktadır.

KHK ile TRGM Bölge Müdürlüklerinin kapatılması nedeniyle bu kurumda yetişen teknik personellerin tarım il müdürlükleri içinde ve çeşitli birimlerde görevlendirilmesi ciddi zafiyetler yaratmıştır. Bu yapılanma sonucu kurum önemli anlamda yapısal sorunlar yaşamıştır.

İş sayısı çok olunca, TRGM çalışanlarının (sayının az olması nedeniyle) harita faaliyetlerini kontrol olanağı çok zorlaşmıştır. Bugün harita mühendisi sayısının azlığı, ama işlerin çok yoğun olması nedeniyle kontrollük hizmetleri dahi zor yapılır olmuştur.

Gelecekteki yapılanma konusunda için, TRGM'nin eski yapısına kavuşturulmasının, Bölge Müdürlüklerinin yeniden kurulmasının daha isabetli olacağı düşünülmektedir.

TRGM'de 462 mühendis (19 harita mühendisi) ve toplamda 743 personel görev yapmaktadır. Ülke genelinde, özellikle arazi toplulaştırma projelerinin, haritalama işlerinin merkezden yürütüldüğü düşünüldüğünde bu sayının çok yetersiz olduğu görülmektedir.

5.5. DSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DSİ Genel Müdürlüğü 6200 sayılı Yasayla 18 Aralık 1953 yılında kurulmuştur. Faaliyetlerini 6200, 167 ve 1053 sayılı yasalara göre yürütmektedir.

DSİ geçmişte Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı ile birlikte anılmakta idi. DSİ Genel Müdürlüğü günümüzde Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlıdır.

DSİ'de çalışan mühendisler memur kapsamında olup, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'na bağlıdır. Ancak son zamanlarda şirketlere bağlı olarak çalıştırılan mühendis grubu da bulunmaktadır. Bu mühendislerin özlük hakları diğer mühendislerle göre daha azdır.

2002 yılından önce ve sonra DSİ Bölge Müdürlüklerinin idari yapısında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Yönetim biçimi aynıdır. Bununla birlikte DSİ'de mesleğimizle ilgili yapılan çalışmalarda, diğer meslek gruplarında olduğu gibi bazı değişiklikler bulunmaktadır. DSİ 1990 yılından başlayarak sanat sınıfı çalışanını (işçi) işe almamıştır. Dolayısıyla emekli olanların yerleri boş kalmıştır. 2000'li yıllardan sonra emeklilerin sayısı artıp, bölge müdürlükleri boşalınca - bu yıllardan sonra DSİ'deki işler çoğalmıştır- planlama, proje işleri ihale yoluyla verilmeye başlanmıştır. Harita faaliyetleri de bu kapsamda şirketlere verilmiştir. DSİ kontrol görevi yapmaya başlamıştır.

İş sayısı çok olunca, DSİ çalışanlarının (sayının az olması nedeniyle) harita faaliyetlerini yapacak gücü kalmamıştır. Bugün harita mühendisi sayısı 2002'ye göre daha fazla olmasına karşın, işlerin çok yoğun olması nedeniyle kontrollük hizmetleri dahi zor yapılır olmuştur.

DSİ'de çalışan meslektaşlarımız ya da diğer meslek gruplarının özlük hakları "Denge Tazminatı" adı altında verilen bir tür ödeme ile bir miktar artmıştır, denebilir. Ancak bunun emeklilere yansımaması bir dezavantajdır.

Gelecekteki yapılanma konusunda, DSİ'nin mevcut yapılanması ile faaliyetlerini sürdürmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

5.6. KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Karayolları Genel Müdürlüğü, 5539 sayılı Yasayla 1 Mart 1950'de kurulmuştur. Faaliyetlerini 5539,6001, 2918 ve 3465 sayılı yasalara göre yürütmektedir. Karayolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı yurt çapına dağılmış bölge teşkilatları oluşturulmuş, makineli çalışmayı yürütmek için gerekli olan makine parkı sağlanmıştır.

Karayolları Genel Müdürlüğü'nde çalışan mühendisler memur kapsamında olup, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'na bağlıdır. Ancak son zamanlarda şirketlere bağlı olarak çalıştırılan mühendis grubu da bulunmaktadır. Bu mühendislerin özlük hakları diğer mühendislerle göre daha azdır. Son dönemlerde sözleşmeli memur kapsamında personel desteği yapılmakta, ancak bu durum aynı işi yapan personellerin özlük haklarında ve ücretlerinde farklılıklar yaratarak çalışma barışını bozmaktadır.

Karayolları Genel Müdürlüğü (KGM) merkez teşkilatı bünyesinde harita mühendisleri büyük ağırlıkla Taşınmazlar Dairesi Başkanlığı ve Etüt Proje ve Çevre Dairesi Başkanlığında istihdam edilmekte olup, ayrıca İşletmeler Dairesi Başkanlığı bünyesindeki Otoyol Proje Şubesi'nde, Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığına bağlı CBS Şubesi'nde çalışmaktadırlar. Taşra teşkilatında ise bölge müdürlükleri bünyesinde Taşınmazlar Başmühendisliği ve Etüt Proje ve Çevre Başmühendisliklerinde çalışmaktadırlar. KGM bünyesinde çalışan harita mühendisleri, çalıştıkları birimlerde Şube Müdürlüğüne ve Daire Başkanlığına; taşrada ise Başmühendis, Bölge Müdürü Yardımcılığı ve Bölge Müdürlüğüne kadar yükselebilmektedirler. Geçmişte KGM bünyesinde çok az sayıda harita mühendisi istihdam edilirken, 1980'li yılların başından bu yana teknoloji ve bilimsel alanda çok hızlı gelişmeler kaydedilmiş olması, coğrafi verilerin sayısal olarak korunmasına ve ilgili sözel bilgilerle bilgisayar ortamında entegrasyonuna gereksinim duyulmuş olması, değişen yasal mevzuatlar ve yasaların mülkiyet ilişkileri ve yaşanan hukuki sorunlar, KGM bünyesinde ve taşra teşkilatlarında daha fazla harita mühendisi gereksinmesi doğurmuştur.

Bu aşamada, 1990 yılında merkez ve taşra teşkilatlarında 30 olan harita mühendisi sayısı bugün bakımından 28 merkezde, 151 taşrada olmak kaydıyla 179 olmasına karşın (müşavir ve taşeron firmalar dikkate alınırsa bu sayı 250'yi bulmaktadır) hala yeterli sayıya ulaşamamıştır.

5.7. TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLET DEMİRYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Geçmiş çok daha geriye gitmekle birlikte, bugünkü adı ve statüsü ile Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi, 22.07.1953 tarihinde çıkarılan 6186 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Yasası ile kurulmuştur.

24.04.2013 tarihinde çıkarılan Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Yasa ile "Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Taşımacılık Anonim Şirketi" adıyla demiryolu tren işletmecisi olarak bir şirket kurulmuştur. Bu şirkete bazı işletmeciler Daire Başkanlıklarının faaliyet alanları bırakılmış ve personellerin bir kısmı geçiş yapmıştır. Geçiş yapan personeller içinde harita mühendisi bulunmamaktadır.

Kurum bünyesinde 16 Daire Başkanlığı, 8 Bölge Müdürlüğü bulunmaktadır. Bunlardan Harita Mühendisi istihdam edilenleri, Demiryolu Bakım, Emlak, Demiryolu Yapım, Etüt-Proje ve Demiryolu Modernizasyon ile Bölge Müdürlükleri bünyesinde bulunan Bakım, Modernizasyon ve Emlak Servisleridir. Bunun dışında 8. Bölge Müdürlüğü olan ve Ankara'da bulunan YHT Bölge Müdürlüğü ile TCDD yatırımlarına ait kontrol birimlerinin bulunduğu Grup Müdürlüklerinde de harita mühendisleri görev yapmaktadır.

Ayrıca bazı Bölge Müdürlükleri altındaki Emlak Servislerinde taşeron hizmet alımı yöntemi ile çalıştırılan harita mühendisleri bulunmaktadır.

ÖSYM merkezi alımlarında harita mühendislerinden YDS D düzeyinde İngilizce ile ayrıntılı sağlık raporu (psikoteknik muayene, renk körlüğü, odyometri testleri) istenmektedir.

Kurumdaki harita mühendisleri diğer branş mühendisleri ile birlikte, 399 sayılı KHK bünyesinde, sözleşmeli mühendis statüsünde göreve başlamakta olup, sözleşmeli mühendislerin özlük hakları ve kadro güvencesi bakımından 657 sayılı Yasaya tabi memur statüsü ile belirgin farkı bulunmamaktadır. İstisna olarak Grup Müdürlüklerindeki harita mühendislerinin bir kısmı işçi statüsü ile işe alınmıştır.

Mesleki Açılımlar Kurultayı tarihi bakımından bir Bölge Müdürü ve bir Daire Başkanı harita mühendisi olup, meslektaşlarımız Daire Başkan Yardımcısı, Servis veya Şube Müdürlüğü düzeyinde idari pozisyonlarda da görev alabilmektedir.

Harita mühendisliğini doğrudan ilgilendiren birimlerin başında yer yer harita mühendisi olmayan kişiler bulunabilmektedir. Bu durumun tam tersi örnekler de vardır.

Özellikle Bölge Müdürlüklerinde gerçekleştirilen kamulaştırma, taşınmaz yönetimi ve yapım kontrollük işlerinde harita mühendisi eksikliği bulunmaktadır. Personel yetersizliği, iş yoğunluğu ve görev tanımının genişliği nedeniyle harita mühendisleri, branşı olmayan işler yapmak zorunda kalabilmektedir.

TCK, DSİ vs. gibi geçmişten gelen bir proje-imalat kültürü bulunmaması ve proje-imalat işlerine son 15 yılda ağırlık verilmesi (Bu tarz büyük işler Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na bağlı Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülüyordu) ilk aşamada ve teknik anlamda meslektaşlarımızın zorluklar yaşamasına neden olmuştur.

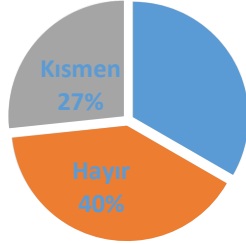
Kurumda, Daire Başkanlığı veya Şube Müdürlüğü düzeyinde bir Coğrafi Bilgi Sistemleri birimi bulunmamaktadır. Mülkiyet dışındaki CBS işleriyle, harita mühendisi bulunmayan Bilgi Teknolojileri Dairesi ilgilenmektedir. Bu durum CBS işlerini sekteye uğratmaktadır.

5.8. ÖZEL SEKTÖR GÖRÜŞMELERİ VE TOPLANTILARDA DİLE GETİRİLEN KONULAR

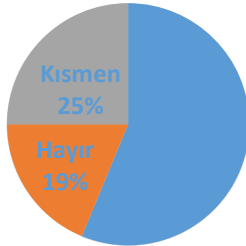
- Kamuda çalışan meslektaşlarımız için mesleki eğitimler sıklaştırılarak, katılım zorunlu duruma getirilmeli.
- Mesleğimizin teknolojik açıdan ilerlediği boyutlar ve yeni yöntemler kullanılarak mesleğin önünün açılması konularında eğitimler yapılarak, bilgiler güncellenmeli ve bilinç düzeyi yükseltilmelidir.
- Eski devlet kurallarına bağlı, kamuyu düşünen kadrolar yok edilmiştir.
- Hizmet sektörü kaliteli değilse ülke geri kalmış demektir.
- Özel sektörde faaliyet gösteren firmalar kamu yararına işler yapmaktadır (KİK mevzuatında da var).
- Siyasi yapılanmalar kamuda kaliteyi ve rasyonel kararlar alınmasını bozmuştur.
- 4734 sayılı Kamu İhale Yasası, iş bitirmede ilk 10'da yer alanları dikkate almaktadır. Bu tekelleşmeye yol açmaktadır. İhale komisyonları huzur hakkı almalıdır.
- Kamudaki yapılanma baştan aşağı değişmelidir.
- Devlet, neye gereksinme varsa, ne üretmek istiyorsa buna göre yapılanmalıdır.
- Kurumlar iş planlamalarını gereksinimlere göre yapmalıdır.
- Devlet, sivil toplum örgütlerinin denetimine olanak vermelidir.
- Kamudaki hizmet içi eğitimlere özel sektör temsilcileri de katılmalıdır.
- 2000'li yıllara göre özel sektör etik davranışları çok daha kötüdür. İmza mühendisliği ortadan kaldırılmalıdır.
- Odanın birim fiyatları yüksektir. Rekabette sorun olmaktadır.
- Taşeronlar (harita mühendisi olmayan şirket sahipleri) harita mühendisleri ile rekabete girmemelidir.
- 4734 sayılı Yasaya bağlı işlerde kurumlar, istediklerine verecek şekilde şartnameyi hazırlamaktadırlar.
- Kurumlarda, daha önce yapılmamış işlerde yaklaşık maliyetlerin hesaplanması çok zordur (personel iş anlamında birikimi yok). İş yapıldıkça gerçek maliyetler oluşmaktadır.
- Yeni mezunlar insan ilişkileri konusunda zayıftır.
- Kamuda çalışan ve çalışmayanlar var. Siyaseten çalışan kişiler daha çok ödüllendirilmektedir.
- Genel müdürlüklerde taşrada çalışmadan gelenler deneyimsizdirler. Taşrada en az 5 yıl çalışmalıdırlar.
- Tek bir harita kurumu yerine, verilerin tek merkezde toplandığı bir yapı kurulmalıdır.

6. ÖZEL SEKTÖRÜN KAMUYA BAKIŞINA İLİŞKİN ANKET SONUÇLARI

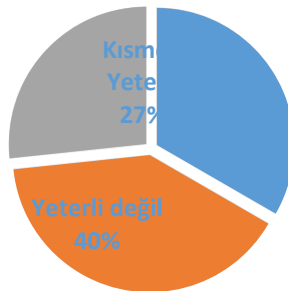
**KURUMLARDA İHALE VE KONTROLLUK
İŞLEMLERİNİ YÜRÜTEN
MESLEKTAŞLARIMIZ İLE SORUN
YAŞIYOR MUSUNUZ?**

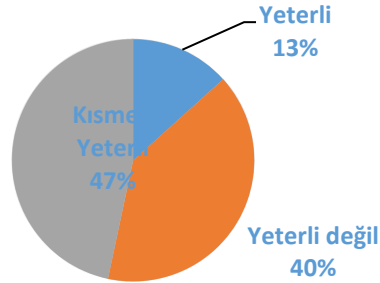
**KURUMLARDA İHALE İŞLEMLERİNİ
YÜRÜTEN PERSONELİN İŞLEMLERİNİ
YÜRÜTÜRKEN İDARENİN ETKİSİNDE
KALDIĞINI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?**

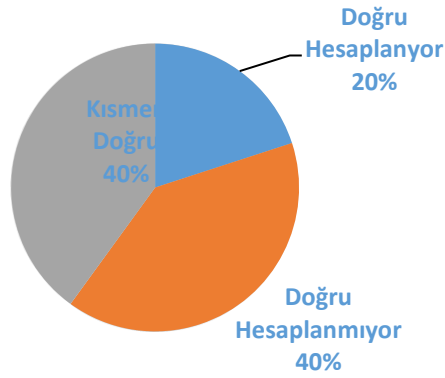
**KURUMLARDA İHALE İŞLEMLERİNİ
YÜRÜTEN MESLEKTAŞLARIMIZIN SAYISINI
YETERLİ BULUYOR MUSUNUZ?**

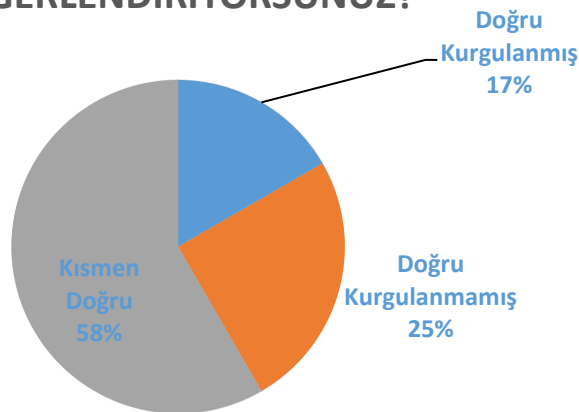
**KURUMLARDAKİ İHALE VE KONTROLLÜK
HİZMETİNİ YÜRÜTEN
MESLEKTAŞLARIMIZIN İŞ DENEYİMLERİNİ
YETERLİ BULUYOR MUSUNUZ?**

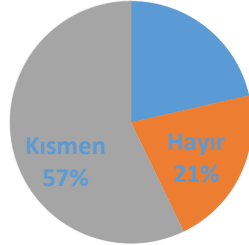
**KURUMLARCA HESAPLANAN YAKLAŞIK
MALİYETLERİ NASIL
DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?**

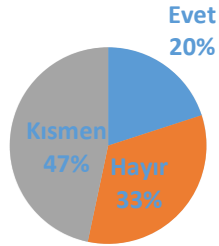
**KİK MEVZUATINI NASIL
DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?**

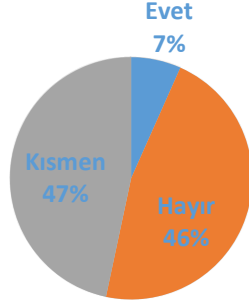
**KAMUDA İHALE VE KONTROLLUK
HİZMETLERİNİ YÜRÜTEN
MESLEKTAŞLARIMIZ ETİK DAVRANIYOR
MU?**

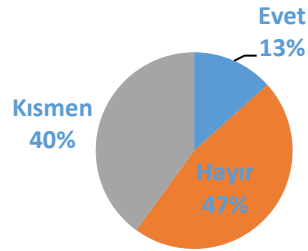
**KAMUDA GÖREV YAPAN
MESLEKTAŞLARIMIZIN MESLEĞİMİZİN
DAHA ÜST SEVİYELERE
İLERLEYEBİLMESİNE KATKI
SAĞLADIKLARINI DÜŞÜNÜYOR...**

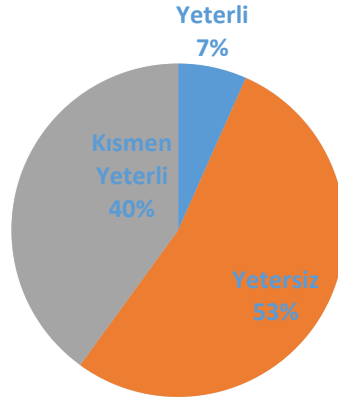
**KAMUDA GÖREV YAPAN
MESLEKTAŞLARIMIZ MESLEKİ VARLIĞIMIZI
YETERİ KADAR TEMSİL EDEBİLİYORLAR
MI?**

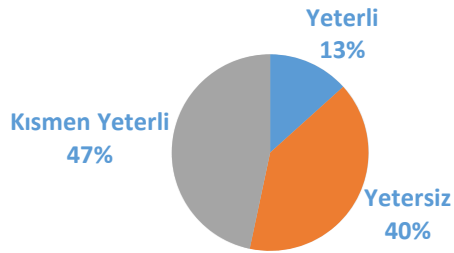
**KAMUDA ÇALIŞAN MESLEKTAŞLARIMIZ
MESLEĞİMİZ İLE İLGİLİ KANUN,
YÖNETMELİK, TALİMATNAME V.B.
ÇALIŞMALAR GERÇEKLEŞİRKEN ÖZEL
SEKTÖRÜN GÖRÜŞLERİNE...**

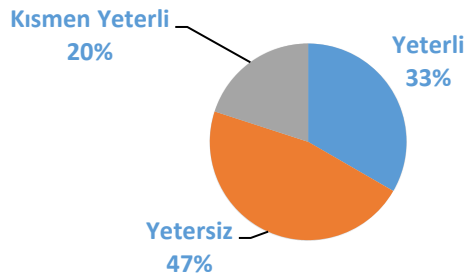
SÜREKLİ KENDİNİ GELİŞTİRME VE GELİŞME BİLİNCİ

KURUMLARDA ÇALIŞAN MESLEKTAŞLARIMIZIN PROJE RAPORU HAZIRLAMA, SÖZLÜ-YAZILI İLETİŞİM KURMA BECERİLERİNİ NASIL BULUYORSUNUZ?

KAMUDA GÖREV YAPAN MESLEKTAŞLARIMIZIN TEKNOLOJİYİ TAKİP, BİLİŞİM VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİ SEÇME VE KULLANMA BECERİLERİNİ NASIL BULUYORSUNUZ?

7. 2002 KURULTAYI VE MEVCUT DURUMUN KARŞILAŞTIRILMASI

- **Kamusal alanda yeni kurumsallaşma modellerinin tartışılması ve bu konuda daha kapsamlı bir çalışma başlatılması doğrultusunda** tam anlamıyla gerçek bir çalışma yürütülememiştir.
- **Kamu alanında mutlaka yeni bir harita kurumunun kurulması ve bu kurumun görev ve yetki tanımlarının sektördeki tıkanmaları da aşacak biçimde yapılması** (bu kurumun; TKGM, İller Bankası, Milli Emlak Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü vb. kurumların hizmetlerini kapsayacak biçimde olması) doğrultusunda kısmen de olsa (mesleğin bir alanına (CBS) ilişkin) bir genel müdürlük kurulmuştur. İdari yapılar 2002 yılına göre birçok kamu kurum ve kuruluşunda değişmesine karşın, harita mühendisliği hizmetlerine yönelik kurumsal bir yapı oluşturulamamıştır. Harita hizmetlerinin kurumlara göre daha açık biçimde tanımlanması gerekmektedir.
- **Mesleki formasyonlara göre görev ve yetki sınırlarının belirlenmesi doğrultusunda** harita hizmetleri, kurumların yatırım programlarına göre parçalı şekilde devam ettirilmektedir.
- **Ülkemizde ikinci (yeniden) kadastronun önünü açacak düzenlemelerin yapılması doğrultusunda** bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Kadastral altlıkların doğruluğunun artırılması ve mekânsal bilgi sisteminin altlığının oluşturulabilmesi amacıyla Kadastro Yasası'nın 22-a Maddesi ve Ek1 maddesi kapsamında yenileme ve sayısallaştırmaya yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. TKGM tarafından yürütülen çalışmalarda, 2009-2017 yılları arasında yaklaşık 6.5 milyon adet parselin yenilemesi ile 1 milyon parselin sayısallaştırması yapılmıştır. Önümüzdeki dönemde, hem özkaynaklar ile hem de Dünya Bankası finansmanlı projeler ile yenileme/sayısallaştırma çalışmalarının sürdürüleceği bilgisi alınmıştır. Bununla birlikte, "ikinci (yeniden) kadastro" gündeminin mevcut olmadığı, ancak yenileme/sayısallaştırma çalışmaları sırasında düzeltilemeyen bazı hataların da düzeltilebilmesini olanaklı kılacak yeni mevzuat düzenlemeleri üzerinde çalışmalar yapıldığı bilinmektedir.
- Birleşmiş Milletler tarafından 2015-2030 yılları arası için yayınlanan "sürdürülebilir kalkınma hedefleri" içerisinde "arazi yönetimi"nin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, mevcut kadastral sistemimizin uluslararası örgütlerce kabul edilen arazi yönetimi tanımına uygun duruma getirilmesine yönelik düzenlemelerin amaçlanması gerekmektedir.
- **Kamuda insan kaynakları yönetimi ve istihdamı doğrultusunda** atamalarda ve kurumsal insan kaynakları yönetiminde belirli bir standart, prosedür, mevzuat bulunmamaktadır. Birçok kurumda, daire başkanı ve üst düzeylerdeki atamalarda liyakat yerine "siyasi bağlantılar" ve referanslar dikkate alınmaktadır. Bu durum, ya eğitim düzeyi ve mesleki deneyimi/bilgi birikimi yeterli olmayan kişilerin ya da kamu kurumunun görev alanı ile ilgili olarak ne mesleki deneyimi ne de eğitimi olan kişilerin atanması sonucunu doğurmaktadır. Söz konusu atamalar da kamuda görev yapan personelin çalışma yaşamını olumsuz etkilemektedir. Siyasi bağlantılar ve referanslar ile "yükselen" kişilerin bu bağlantılarına karşı olan diyeti, siyasetin kamu görevi üzerindeki baskısını da artırabilmektedir.
- **Kamu kurumları arasında mekânsal verilerin üretiminde ve paylaşılmasında eşgüdüm doğrultusunda** düzenleme yapılmıştır (Büyük Ölçekli Harita ve Harita Bilgileri Üretim Yönetmeliği). Ancak istenilen anlamda gelişme kaydedilememiştir. CBS Genel Müdürlüğü, bu konuda veri paylaşımı amacıyla kurumsal protokoller yaparak veri paylaşımını web servis mimarisi üzerinden çözmeyi hedeflemektedir. Son zamanda (2017) Adana'da gerçekleştirilen TMMOB Uluslararası CBS Kongresinde de bu konu yoğun biçimde tartışılmıştır.
- **Kamu kurumlarında kurum içi iletişim doğrultusunda** olumlu yönde gelişmeler kaydedilmiştir.

- **Kamuda denetim düzeneğinin özerkleştirilmesi doğrultusunda** gerçekleşen bir durum olmamıştır.
- **Kamu çalışanlarının özlük haklarının ve ücretlerinin iyileştirilmesi doğrultusunda** kamu kurum ve kuruluşları arasındaki ücret dengesizliği kısmen kaldırılmış olmasına karşın, ücretler mühendislik formasyonuna uygun düzenlenememiştir. Kamu çalışanlarının çalışmaları sırasında, ücret dengesizliğini gidermek için yapılan ek ödemeler emekliliğe yansıtılamamıştır.
- **Kamu hizmetlerinde etik ve sosyal çürümenin önlenmesi doğrultusunda** herhangi bir gelişme gözlenememiştir.
- **Kamu sorunlarında bilirkişilik kurumunun değerlendirilmesi doğrultusunda** yasal ve idari düzenleme yapılmıştır (03.11.2016 tarihinde yürürlüğe giren 6754 sayılı **Bilirkişilik Yasası**). Gelişmeler ve etkileri izlenmelidir.

8. MESLEKİ AÇILIMLAR KURULTAYI SUNUMUNDA YAPILAN DEĞERLENDİRMELER

- Harita sektörü, tek bir Harita Kurumu yerine bir bakanlık düzeyinde olmalıdır. Harita sektörüyle ilgili bölümleri de, genel müdürlükleri de içine alacak şekilde, hatta bu bakanlığın içine Harita Genel Komutanlığını da alacak şekilde, güçlü, denetimi elinde tutan, kontrolü yapan, Ar-Ge bölümleri olan bir bakanlık olmalıdır. Bu bakanlığın aynı zamanda taşra birimleri de yapılandırılmalıdır.
- Üniversitelerde görev yapan öğretim üyelerinin ve elemanlarının özlük hakları ve sorunları da dile getirilmeliydi (50 B maddesine göre çalışan meslektaşlarımız var).
- Kamu kurumlarının ürettikleri haritaları kabullenememe gibi bir durumları vardır. Bir kurumun ürettiği bir haritayı başka bir kurum kabullenememekte veya onu iş olarak görmemekte, üretim olarak görmemektedir. Bu sıkıntının aşılması için bir standardın oluşması gerekmektedir. İhale mevzuatına tabi bir iş ihale yoluyla yaptırılmakta, örneğin Devlet Su İşleri, belediyeden alınan bir iş bitirmeyi kabul etmemekte veya Karayolları, DSİ'den alınan bir iş bitirmeyi kabul etmemektedir. Aynı harita, örneğin ikisinde de şeritvari halihazır harita üretilmekte, ama bir kurumun standardı ayrı, öbürünün standardı ayrı olabilmektedir. Kamu kurumları ürettikleri veriyi tanımamaktadırlar ve bunun başında da bizim meslektaşlarımız bulunmaktadır, aynı kamu kurumunda da meslektaşlarımız çalışmaktadır. Bunun için bir şey yapılabilir mi? Bu önemli noktalardan biridir. Ve meslektaşlarımızın yaptıkları üretimlerin, kamudaki üretimlerin bir standardı olması gerekmektedir. Bir yönetmeliğimiz var, ama bu yönetmeliğimiz ne kadar uygulanıyor ve bunu kim denetliyor? Kamu kurumları bu konuda eksik kalmaktadırlar.
- Kurum kurmakla olmuyor. İsterseniz Başbakanlık düzeyinde, çok yüksek düzeyde, yasal olarak görev tanımları çok güçlü bir kurum kurun, gerçek yaşamda uygulama alanlarını tam yapamıyorsanız, o yazılanlar bir işe yaramıyor ya da o yazılanlar kötüye kullanılıyor. Bunun örneğini Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü'nün kuruluşunda görmekteyiz, yaşamaktayız. Kuruluş yasasında "yapar veya yaptırır" diyor. Yaptırmak kuruma puan getirmiyor, yapmaya kalkıyor. O zaman özel sektörün işine soyunmuş oluyor. Yapması gerekenlere yaptıracığına, kendisi yapmaya soyunuyor. CBS Genel Müdürlüğü bir yönetmelik çıkarıyor; diyor ki, "4 yıl içinde şu veriler toplanacak." Hiçbir kurum bu yönetmeliği görev alıp, Kalkınma Bakanlığına gidip para isteyip bu işi yapmıyor. Aslında haritacılar da çok iş çıkaracak bir yönetmelik çıktı, kimse bunun peşinde değil. Elinde yaptırımları olan ve bu işi yaptıracak bir tane kurum gerekiyor. Yönetmelik çıkarmakla, kurum kurmakla olmuyor.

- *Kurum kurmadan da olmuyor. Dolayısıyla, bir şekilde bir kurum kurmak gerekiyor. Harita kadastro sektörünün Türkiye'de kamu kuruluşları içinde gerçekten dağınık bir yapısı var. Bir kere, her bir kurumu artık bizim Oda olarak örgütsel yapısı açısından değerlendirip masaya yatırmak gerekmektedir. Bir öneri ortaya çıkarabilmemiz için, belki Harita Genel Komutanlığı, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, İller Bankası ve CBS Genel Müdürlüğü mevcut bir kurumun içerisinde birleştirilebilir. Bunu kurumsal bir yapı içerisinde birleştirmeleri gerekiyor. Yani diğer ülkelerdekine benzer bir şekilde, ulusal bir kurum düzeyine getirmek gerekiyor ve bir üst kurum olarak yapılandırma zorunluluğu vardır. Bunun içinde mutlaka askeriye'nin de olması gerekiyor. Yani İngiltere'deki Ordnance Survey'e benzeyen bir yapının kurulması son derece yararlı olacaktır.*
- *Üniversiteleri ve kurumları dile getiren katılımcılar etik üzerinde çok durdular. En büyük eksiklerimizden birisi "etik" konusudur. Kurumlardaki meslektaşlarımız mühendisliğini "mühendislik etiği" ilkelerine göre uygulamıyor. Meslektaşlarımız, etik olarak, şartnameleri açıklarken ya da şartnamelere yazılar yazarken, oradaki birtakım iş kalemlerinin adil biçimde sunulmasını sağlamaya kalkarken hiçbir zaman mühendislik performansı göstermiyorlar. Kamuda çalışan meslektaşlarımız belki de buna zorlanıyorlar, yani böyle yapmak zorunda kalıyor olabilirler. Ama bu meslek etiğiyle örtüşmüyor.*
- *Meslek etiğiyle örtüşmeyen uygulamalar, davranışlar, devletin yapısından gelen etik olmayan dağılımlar üst üste bine bine devlet kurumundaki meslektaşlarımız zor durumlara düşüyor, ortaya kötü uygulamalar çıkıyor.*
- *Kamudaki memur meslektaşlarımız, "İlle de kıyın, olabildiğince kıyın, bunu en az bir parayla yapın" yaklaşımındalar. Meslektaşlarımız iş alma çıtalarını aşağı indirdikleri, olabildiğince kırdıkları sürece, üretim ucuzlatıldığı sürece kendi firmalarını ucuzlatmaktadırlar. Buna dikkat etmek gerekir. Bu konuda da meslek etiğine uygun davranmak gerekir. Harita özel sektöründe de, kamuda da, devlette de en büyük eksiklerimizden biri, meslek etiğine uygun davranmayan meslektaşlarımızın azalmasıdır.*
- *Konuşmalar içerisinde artan mezun sayısı ve yeni meslek alanlarından söz edilmiştir. Ama yeni iş alanları konusunda mesleğimizi yeterince tanıtmadığımız da bir gerçektir. Bir kurumda çalışan bir meslektaşımız hazırladığı bir teknik raporda Danıştay kararından örnek verdiğinde, "Sen bunu nereden biliyorsun?" diyebilmektedirler. Oysa birçok üniversitede meslektaşlarımız bunların eğitimini öyle ya da böyle almaktadırlar. Bu konularda daha fazla eğitim de verilmelidir. Örneğim Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nün faaliyetlerine ilişkin, özellikle bu kurultayın çalışma raporunda, daha çok harita mühendisinin istihdamı ve Maliye Bakanlığı bünyesindeki teknik büroların müdürlük gibi daha üst, caydırıcı ve yaptırım gücünün yüksek olacağı bir yapılanma içerisinde olması Maliye Bakanlığı'na önerilebilir. Meslektaşlarımız çalıştıkları kurumlarda kendilerini ne kadar iyi ifade ederlerse mesleğimizin ve meslektaşlarımızın değeri o kadar artar. Ama meslektaşlarımızın birçoğunun kendilerini ve mesleğimizi yeterince ifade etmediği dile getirilmektedir. Bu önemli bir eksikliktir. Örneğin Maliye Bakanlığıyla bir protokol girişiminde bulunarak, özellikle maddi durumu iyi olmayan öğrenciler belirlenerek, Bakanlığın vereceği burs sonrasında, 5 yıllık, 10 yıllık çalışma koşulu karşılığında Maliye Bakanlığında harita mühendisi istihdam etme yolunda bir adım atılabilir.*
- *İş deneyim belgesi koşulu gerçekten çok büyük bir sorundur. İş deneyim belgeleri yalnızca belli bir grup meslektaş işleri paylaşmak adına yapılmaktadır. Yani ısrarla her kurum neredeyse böyle çalışmaktadır. Bu büyük bir sıkıntıdır. Sonra da "Yeni gelen arkadaşlarımız neden çok düşük fiyatlarla iş yapıyor; böyle yapmasınlar" denebilmektedir. Bu, çok ciddi bir sorundur. Çünkü bir alan açılmadığı sürece, onların girebileceği bir ortam yaratılmadığı sürece, onlar taşeron kalmak ya da çok düşük fiyatlarla başka işleri yapmak zorunda kalmaktadırlar. Yani*

“Kendi alanınıza yaklaştırmayın, ondan sonra da ‘Düşük fiyatla iş yapmayın’ demek” tutarsızlıktır.

- Kamunun yaptığı büyük bütçeli ihaleler var. Bunlardan bir tanesi de coğrafi bilgi sistemleri faaliyetleri ya da TAKBİS ya da MEGSİS gibi faaliyetlerdir. Buradaki asıl sorun şudur: Tek bir büyük kurumun ya da kurumların güçlü olmasından çok, kurumlar arası birlikte çalışabilirliği artırmak gerekmektedir. Yani tek bir kurum da kurulsaydı, yine Türkiye’nin var olan yapılarından dolayı tıkanma yaşanacaktır. Bu nedenle CBS Genel Müdürlüğü yanlış yerde olduğu gibi, ismi de yanlıştır. Adı CBS değil, “Mekânsal Veri Altyapısı” olması gerekiyor. TÜİK de bizim için çok önemlidir. Çünkü planlama aşamasında kullanılan birçok veri oradan gelmektedir. Ama TÜİK’in çalışmalarına ya da paylaştığı verilere bakıldığında, mekân verisini yeteri kadar kullanmadığını görülmektedir ya da meslek grubumuzun o verileri tüketemediğini görmekteyiz.*
- Kamuda yeniden yapılanma konusunun, hizmetlerin yerindeliğinin gözetilmesiyle ve vatandaşla iletilmesiyle, ağırlığının olumlu yönde ölçülerek programlanması, ona göre projelendirilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Bu nedenle, yapılan yasal değişiklikten sonra Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü’nün bir başka açıdan da bir yanlış noktaya doğru götürüldüğü belirtilmektedir. Yeni uzmanlıklar tanımlanarak, mühendis olmayan kadrolarda çok daha fazla yükseköğrenimli kişiler alması, kurumun niteliğiyle tam olarak örtüşmemektedir. Elbette bu kurumda da hukukçular olmalı, elbette kurumda kamu yöneticileri olmalıdır. Buna karşı olunması söz konusu değildir. Ancak 50-60 kadronun içerisinde hiç harita mühendisi yer almayıp, başka hizmetlerde, idari hizmetlerde istihdam edilecekler alınırsa, bu da teknik bir kurum olarak Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü’nün tasfiyesini düşündürmektedir. Bunun da şöyle bir kötü noktası olabilir: Bu sakın, “Bir gün büyükşehir belediyelerinde bizim ayrı bir birimimiz olsun” diyenlerin bir projesi olmasın?*
- Özlük haklarıyla ilgili mücadele etmenin tek koşulunun sendikada örgütlü olmaktan geçtiği düşünülmektedir. Eğer kurumlarda örgütlülük sağlanamazsa, özlük haklarını Odaya yüklemenin çok fazla anlamlı olduğu savunulamaz. Çünkü özlük hakları için mücadele etmenin yasalarındaki koşulunun sendikalarda örgütlü olmak olduğu bir gerçektir. O zaman, sendikalarda örgütlenmek gerekir.*
- Meslektaşlarımız, “Biz veri üretiyoruz” diyor. Hayır! Veri, meslektaşlarımızı ürettiği sonuçlardan yalnızca bir tanesidir. Eğer mesleğimiz yalnızca veri üreten noktadan çıkarabilirse, bilgi üreten noktaya taşınabilirse, bunu tüm sektör başarabilirse, o zaman mesleki saygınlığımız da artacaktır. Bu meslek karar veren, karar desteği sağlayan bir meslek olduğu zaman, kurumlarda daha değerli oluruz. Meslektaşlarımızın önce bunu fark etmemiz gerekir.*

9. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kamu kurum ve kuruluşlarında, kamu kurumlarıyla iş bağı olan özel sektördeki meslektaşlarımızla yapılan görüşmeler ve anket sonuçlarına göre; 2002 yılında yapılan Kurultayda dile getirilen ve çözüm yolları için öngörülerde bulunulan konularda bugüne bakıldığında çok fazla bir değişiklik olmadığı, bazı alanlarda olumlu gelişmeler kaydedilmesine karşın istenilen anlamda gelişmenin sağlanamadığı görülmektedir. Özellikle kurumlarca üretilen verilerin paylaşımıyla, Harita Mühendisliği kapsamında elde edilen ürünlerdeki yetki karmaşasının bugün de sürmekte olduğu gözlemlenmiştir.

Kamu yapılanmasında süreç içerisinde belirli değişikliklere gidilmesine karşın, meslektaşlarımızın görev yaptıkları kurumların birçoğunda, yeterli personel istihdamı, özlük hakları, saygınlık, liyakat ve bulundukları birimlerdeki yaptırımları kapsamında istenilen düzeye gelinmediği görülmektedir.

Mesleğimizdeki teknolojik gelişmelere paralel olarak, Harita Mühendisliği kapsamındaki yazılım ve donanımların kurumlarda giderek yaygınlaştığı ve meslektaşlarımız tarafından yoğun olarak kullandığı gözlemlenmiştir.

Değerlendirme sonucunda, özel sektör temsilcileri ile kamu çalışanlarının birbirlerinin yapılanmasını yeterli bulmadıkları gözlemlenmiştir.

Çalışma yaşamımızı düzenleyen mevzuattaki parçalanmanın artarak sürmekte olduğu görülmüş olup, bu konunun çalışma barışımızı bozduğu gözlemlenmiştir.

1993 tarihli Harita Müellifleri ve Müellif Kuruluşları Yönetmeliği çok önemli bir kazanım ve çalışma yaşamımızı düzenleyen bir Yönetmelik olup, geliştirilerek uygulanması için çalışma başlatılmalıdır.

Mesleki iş alanları ve tanımları Avrupa Birliği ve dünyadaki benzer tanımlara uygun duruma getirilerek gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı ve eğitimlerimiz bu kapsamda olmalıdır.

Kamuda yeniden yapılanma gereksinimleri ve zorunlulukları karşısında yapılacak düzenlemelerde, özellikle meslek örgütleri olmak üzere, konunun ilgilisi paydaşların görüşlerinin alınmasının, çalışmaların saydamlık içinde yürütülmesinin, sürecin başarısını artıracığı düşünülmektedir.

Kamuda mesleki hizmetiçi eğitimin kalitesinin artırılması önemli olup, üniversitelerden bu alanda destek alınmalıdır.

Kamu alanındagörevde liyakata dayalı yükselmenin önü açılmalı, siyasi iktidardan bağımsızlık sağlanmalıdır.

Yalnızca Büyük Ölçekli Harita ve Harita Bilgileri Üretim Yönetmeliğiyle kalmayıp, diğer alanlarımız ile ilgili yönetmelikler üretmeli ve bu alanlara da birtakım standartlar getirilmelidir.

Harita sektöründe, güçlü ve yaptırım gücü yüksek bir yapının (temel haritacılık kurumlarının birleşimiyle oluşan tek bir yapı veya bunların bağlı olduğu Bakanlık düzeyinde bir yapılanma, yurtdışında benzer örnekler doğrultusunda yapılanma) oluşturulmasının yanında, bu kurumlarca toplanan verilerin paylaşılmasını sağlamak, belirli standartlar getirmek ve servislerle bunları kullanıcılara sunmak, güncellemek için çalışmalarda bulunmak gerekmektedir. Bu kapsamda yalnızca bu konunun işlendiği panel ve benzeri etkinlikler yapılmalıdır.

YEREL YÖNETİMLER ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Mustafa Kubilay YILDIRIM (Yürütücü)
Can Deniz AKDEMİR
Emin MADRAN
Temel ÖNDER
Yüksel ÖZDAL

1. GİRİŞ

Yerel yönetimlerce yürütülen çalışmaların tarihsel süreci incelendiğinde mesleğimizin önemli bir rol üstlendiğini görmekteyiz. Bu görevlerin gelişen teknoloji ve toplumsal talepler doğrultusunda her geçen gün daha da önemini artırdığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ancak yerel yönetimlerin yapılanmasına ilişkin çıkarılan yasa ve yönetmelikler ile uygulamalarında ne yazık ki mesleğimizin kurumsal bir kimlik ile kendisini ifade etmesi hep beklentilerimizin altında kalmıştır.

Çevre ve doğayı koruyan bütüncül bir planlama ve uygulama anlayışına göre kentlerimizin gelişmesini sağlayan ve kentlinin yaşam kalitesini artırıcı, insan odaklı çalışmaların bir parçası olmak diğer meslek grupları gibi mesleğimizin de temel hedefi olmuştur.

TMMOB ve bileşeni odalar, bu hedeflerin gerçekleşmesi için dün olduğu gibi bugün de çağdaş ve yaşanabilir kentler için sorumluluk almayı sürdüreceklerdir. Bu konuda başta üniversiteler olmak üzere sektörümüzün tüm kurumlarına ve kuruluşlarına da büyük görevler düşmektedir.

Odamızın 2002 yılında yapmış olduğu “Mesleki Sorunlar Kurultayında” meslektaşlarımızın “yerel yönetimler” başlığı altında yaptığı tespitlerin bugün de güncelliğini koruduğunu görmekteyiz. Bu raporu hazırlarken Odamızca 2002 yılında yapılan bu kurultayda söylenen leryol haritamızı oluşturmuştur.

Raporumuzun hazırlanmasında katkısı olan bütün meslektaşlarımıza teşekkür ediyoruz. Özellikle Muğla Temsilciliği’nin ev sahipliğinde yapılan 2 günlük çalışmamıza katılarak katkılarını esirgemeyen meslektaşımız Menteşe Belediye Başkanı Sayın Bahattin GÜMÜŞ ve çalışma arkadaşlarına, çalışma grubumuzun eşgüdümünden sorumlu yürütme kurulu üyesi Nail GÜLER’e, meslektaşlarımız Zeynep ÖZEĞE ve Zafer BEYDİLLİ’ye, bu çalışmaya katılan Muğla’daki tüm meslektaşlarımıza teşekkürü borç biliriz.

2. YEREL YÖNETİM NEDİR?

Sözlükte tanımıyla yerel yönetim, “İl, belediye ya da köy halkının ortak yerel gereksinimlerini karşılayan ve genel karar organları buradaki halk tarafından seçilen kamu tüzelkişisidir.”

Yerel yönetim, ulusal sınırlar içerisindeki değişik büyüklüklerdeki topluluklarda yaşayan insanların, ortak ve yerel nitelikteki gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan ve hukuk düzeni içerisinde oluşturulmuş olan anayasal kuruluşlardır.

Kent, belde, semt, mahalle, köy gibi yerleşim merkezlerinin belli bir hiyerarşi içinde hukuki ve sosyal yönetimini sağlayan yerel yönetimlerin temel görevleri bulunmaktadır. Bu temel görevler şöyle sıralanabilir:

- *İmar ve iskân işlerini düzenlemek*
- *Planlama faaliyetlerini yürütmek*
- *Altyapı ve üstyapı faaliyetlerini gerçekleştirmek*
- *Nüfus kayıt ve sosyal sigorta işlerini düzenlemek*
- *Ekonomik gelir ve gider düzenlemesi yapmak*
- *Okul, hastane, adliye, kaymakamlık gibi yerel hizmet binalarını inşa etmek*
- *Yol, çevre bakım, onarım, yapım ve temizlik faaliyetleri düzenlemek*
- *Sosyal ve insani gereksinimleri karşılamak*
- *Bilişim ve teknolojik gereksinimleri karşılamak ve düzenlemek*

3. TARİHSEL SÜREÇTE YEREL YÖNETİMLER

Eski Yunan (cite) ve Roma (muncipe) dönemlerinde organize bir şekilde yapılmaya başlanılan kurumsal yerleşme girişimleri bugünkü uygulamalara ışık tutmaktadır.

Tarihsel süreç içerisinde yönetim uygulamalarına bakıldığında, insanların kendi kendilerini yönetmeleri (self determination) demokrasinin gelişimine çok büyük katkı sağlamıştır. Kurulan bu yerel yönetimler sayesinde bireylerin demokratik yaşama katılarak ortak sorunlarının çözümüne katkı sağlamaları ve yöneten-yönetilen ilişkilerinde katılımcı bir modeli temel almaları, merkezi yönetimin de elini rahatlatarak sorunların büyümeden yerinde çözülmesini sağlamıştır.

Yerel yönetim geleneğinin tarihi, geçmişte orta çağa kadar inen “komün” geleneğinin tarihidir.

Ortaçağ komünlerini yaratan, belirli toplu gereksinimleri karşılamak ve yerel kimlikli sorunları çözüme kavuşturmak gereği idi. Bu açıdan değerlendirilince, komünlerin görevi, kentsel mekân üzerindeki yaşantının örgütlenmesi ve kentsel topluluğun yönetilmesidir. Bu örgütlü topluluğun yönetilmesini sağlayan yönetsel birim ise “belediye (municipality)” olarak adlandırılmıştır.

Bir başka bakışla yerel yönetimlerin var olması çeşitli nedenlere dayanmaktadır. Bunlardan birincisi, demokrasi ve plüralizm, yani çoğulculukla ilgilidir. Demokrasi kavramı eski Yunanca *demokratia* kavramından köklenmekte olup, *demos* eski Yunancada *deme (mahalle)* sözcüğünden türetilmiş olup, “*mahallede yaşayan halk*” anlamına gelmektedir.

Eski Yunancada *kratiyadacratos* sözcüğü ise İngilizcede *government* sözcüğü ile eş anlamlı olup, “*yönetme*” anlamına gelmektedir. Bu biçimiyle *demokrasi*, *halkın kendi kendini yönetmesi* anlamına gelmektedir. Yerel yönetimler, yerel halkın kendi kendisini yönetme isteğinin belirlediği kurumlardır. Merkezi yönetime her zaman ulaşamayan, isteklerini ve varlığını hissettiremeyen halk, yerel yönetimler yoluyla merkezle kendisi arasında köprü görevi de görecek, ama daha çok ortaklaşa sorunlara yoğunlaşacak bir yönetsel birimi benimseme eğilimindedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilk belediye deneyimi, 16 Ağustos 1854’te resmi tebliğ ile Fransızların komün yönetimi modeli temel alınarak *İstanbul Şehremaneti* olarak başlamıştır. Görevleri şunlardı:

- Zorunlu gereksinme maddelerinin kolaylıkla bulunmasını sağlamak ve gözetmek,
- Malların fiyatlarının tespiti (narh) ve denetimi,
- Yol, kaldırım onarımı ve yapımı,
- Şehrin temizlik işleri, çarşı pazar denetimi, fiyat-kalite-ölçü ve tartı denetimi,

- Devlete ait vergiyi ve resimleri toplayıp, maliyeye teslim etmek

Ancak İstanbul Şehremaneti başarılı olamadığı için, 1855’de padişahın yazılı izni ile kaldırılarak yerine İntizam-ı Şehir Komisyonu kurulmuş ve bu komisyon da 1857’de kaldırılmıştır.

İntizam-ı Şehir Komisyonunun çalışmasının ürünü olan bir rapor doğrultusunda, 28 Aralık 1857’de Beyoğlu ve Galata semtlerini kapsayan “Altıncı Daire-i Belediye” kurulmuştur. 1868’de çıkarılan nizamname ile de belediyeler önce tüm İstanbul’a, daha sonra ise diğer kentlere yayılmıştır.

Bugün Beyoğlu Belediyesi’ne hizmet vermekte olan tarihi bina, “6. Daire-i Belediye” tarafından inşa edilmiştir. Görev alanı içerisindeki mahalle, cadde ve sokakların isimlendirilmesi, düzenlenmesi; suyu ve kanalizasyonların onarımı ve inşa edilmesi, temizlik ve aydınlatma işlerine başlanması, bölgenin kadastro haritalarının yapılması yer almaktadır. İlgili kesimlerde bulunan mezarlıklar kent dışına taşınarak Tepebaşı ve Taksim’de birer genel bahçe yapılmıştır. Bir hastane yapılmış ve sokaklarla birlikte “Cadde-i Kebir” (İstiklal Caddesi) aydınlatılmıştır. Böylece 6. Daire-i Belediye, imtiyazlı statüsü nedeniyle daha çok batılı elit bir kesime hizmet etmiş olsa da, ileride tüm İstanbul ve diğer Osmanlı kentleri için bir örnek duruma gelen çalışmalara imza atmıştır.

1877’de İstanbul için çıkarılan Dersaadet Belediye Yasası, belediyeleri aynen korumuş, ama 14 olan belediye sayısını 20’ye çıkarmıştır. Yine 1912’de çıkarılan Dersaadet Belediyesi Hakkında Geçici Yasa ile İstanbul’daki Belediye Daireleri kaldırılarak, yerine 9 adet Belediye Şubesi açılmıştır. Ancak bilinçli bir yerel yönetim politikası olmasa da, Osmanlı yönetiminde de yerel yönetim uygulamalarına örnek oluşturacak çabaların var olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet dönemi ile birlikte başkent Ankara’nın imarı için çıkarılan 1924 tarihli ve 417 sayılı yasayla kent adını “Ankara Şehremaneti”ne çevrilmiştir. Bu düzenleme ile başkent belediye yönetiminin diğer belediyelerden ayrılması ve ayrı bir yasayla düzenlenmesi ilkesine daha önceki döneme benzer bir şekilde devam etmiştir. Ancak Başkent Ankara için çıkarılan bu yasa ile yapılan uygulamalar, ülkemizdeki kentsel politikaların geliştirilmesine öncülük etmiştir.

Ankara örneği ülkemizdeki yerel yönetim çalışmaları için önemli bir altlık olmuştur. Burada elde edilen deneyim 1580 sayılı Belediye Yasası’na temel oluşturmuştur. 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Yasası, hemen onun ardından yürürlüğe giren ve halkın toplu olarak yaşadığı yerlerin denetimini belediyelere veren 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Yasası ve imar alanında bir takım yetkiler içeren 1933 tarihli 2290 sayılı Belediyeler Yapı ve Yollar Yasası belediyelerimiz için önemli düzenlemeler getirmiştir.

Cumhuriyet yönetimi Osmanlı’dan 389 adet belediyeyi devir almıştır. Devir alınan bu belediyelerin 20 tanesinde düzenli içme suyu, 4 tanesinde elektrik tesisatı, 17 tanesinde mezbaha, 7 tanesinde spor alanı, 29’unda park ve bahçe, 90 tanesinde de düzenli pazaryeri saptanabilmiştir. Dolayısıyla düzenli bir altyapının varlığından bu dönemin belediyeleri açısından söz etmek olanaklı değildir.

24 Nisan 1921 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu’nda kavram olarak yerel yönetimlerden (mahalli idare) söz edilmiştir (m.10-23). Ancak cumhuriyetin kuruluş yılları olan bu dönemde, savaşın yol açtığı yıkım ve bulaşıcı hastalıkların boyutları; sermaye birikimi ve yerli girişimciliğin olmayışı ve siyasi sistemi sağlamlaştırma gereksinimi merkeziyetçilik geleneğini daha da güçlendirmiştir.

Cumhuriyet döneminde özellikle 1580 sayılı Belediye Yasası’nın, her türlü yerel hizmeti belediyelere görev olarak vermesi o yılların koşulları içinde dikkat çekicidir. Ankara ve İstanbul’da belediye ve valiliğin birleşik bir yönetimde bütünleşmesini öngörmüştür. Ancak dönemin koşulları gereği etkili bir vesayeti sürdürücü hükümler de getirmiştir. 1580 sayılı Belediye Yasası’nın yürürlüğe girmesi ile Vilayet ve Dersaadet Belediye Yasaları ile 1924 tarihli Ankara Şehremaneti Yasası yürürlükten kaldırılmıştır.

1984 yılında büyük kentler için yeni bir yönetim modeli devreye alınarak, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasasıyla büyükşehir yönetimi uygulaması başlamıştır. Böylece İstanbul, Ankara ve İzmir’de uygulanan büyükşehir belediye modeli 1986’da Adana, 1987’de Bursa, Gaziantep ve Konya, 1988’de Kayseri, 1993’de Mersin, Eskişehir, Diyarbakır, Antalya, Samsun, Kocaeli ve Erzurum’a yaygınlaştırılmıştır. Sakarya ili, 1999 Marmara depreminden sonra 2000 yılında büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşmuştur.

2000’li yıllara gelindiğinde ise yeniden yapılanma süreci ciddi bir ivme kazanmıştır. Dış etkenlere bağlı olarak Avrupa Birliği’ne üyelik süreci temel bir etken olarak öne çıkmıştır. Bunun yanında küreselleşmenin etkileri de azımsanmayacak ölçüde olmuştur. Bu amaçla son dönemlerde yerel yönetimlere ilişkin olarak Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı, İl Özel İdaresi Yasası, Belediye Yasası ve Büyükşehir Belediye Yasası yeniden düzenlenerek yürürlüğe konulmuştur.

Böylece 1930 yılından bu yana uygulanan 1580 sayılı Belediye Yasası yerini, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Yasası’na; 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası yerini 6360 sayılı Yasayla değiştirilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası’na bırakmıştır. Söz konusu yasaların arka planında ise dünyadaki yeniden yapılanma sürecine temel oluşturan çağdaş yönetim ilkeleri yer almıştır.

12.11.2012 kabul tarihli 6360 sayılı Yasa ile; Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. Bu yasa ile birlikte İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyesinde olduğu gibi, daha önce kurulan 16 büyükşehir belediyesinin de yetki alanı il mülki sınırı durumuna getirilmiştir.

4. GÜNÜMÜZ KOŞULLARINDA TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER

Türkiye’de yerel yönetimler Anayasal kuruluşlardır. 1982 Anayasası’nın 123. maddesi, idarenin kuruluş ve görevlerinin "*merkezden yönetim*" ve "*yerinden yönetim*" ilkelerine dayanacağını ifade etmektedir.

Anayasanın 126. maddesi merkezi yönetimin, *ülkenin coğrafi durumuna, ekonomik koşullara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre bölümlere ayrılacağını* öngörmektedir. Anayasa, yerel yönetimleri konu alan 127. maddesinin ilk fıkrasında, bu yönetimlerin varlık nedenini de açıklamaktadır. Buna göre;

Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.

Türkiye’de yerel yönetim birimleri 1982 Anayasası hükümlerine göre; *il özel idaresi, belediyeler ve köylerdir*. Sonradan yapılan değişikliklerle ülkemizde Mesleki Açılımlar Kurultayı tarihi bakımından var olan yerel yönetim birimlerinin sayıları şunlardır:

İL	81	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAYISI	30
İLÇE	921	İL BELEDİYESİ SAYISI	51
MAHALLE	32.049	BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYESİ SAYISI	519
KÖY	18.333	İLÇE BELEDİYE SAYISI	409
KÖYE BAĞLI ÇİFTLİK, MEZRA GİBİ KÜÇÜK YERLEŞİM BİRİMİ SAYISI	26.058	BELDE BELEDİYESİ SAYISI	396
		TOPLAM BELEDİYE SAYISI	1.398

5. YEREL YÖNETİM MEVZUATININ KAPSAMI

Ülkemizde yerel yönetimlerin görev ve yetki alanlarına bakıldığında değişik mevzuatlarla düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Doğrudan belirleyici yasalar şunlardır:

1924 tarihli Köy Yasası

10.06.1949 tarihli 5442 sayılı İl İdaresi Yasası

23.07.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası

04.03.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Yasası

13.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Yasası

5393 sayılı Belediye Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle 1580 sayılı Belediye Yasası yürürlükten kalkmıştır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Yasa yürürlükten kalkmıştır. Yine 1913 tarihli İl Özel İdaresi Yasası 2005 tarihli İl Özel İdaresi Yasası ile yürürlükten kalkmıştır.

Bu raporumuzda ağırlıklı olarak ülkemizdeki yerel yönetim anlayışı içerisinde belediyeler temel alınarak Harita ve Kadastro Mühendislerinin (Harita, Jeodezi ve Fotogrametri, Geomatik) çalıştığı kurumsal yapılar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ülkemizde belediyeler;

- 1- Büyükşehir belediyeleri
- 2- Büyükşehir belediyesi yetki alanı içerisindeki ilçe belediyeleri
- 3- İl belediyeleri
- 4- İlçe belediyeleri
- 5- Belde belediyeleri

olarak kademelenmektedirler.

Ayrıca 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte büyükşehir belediyelerinin yetki alanı tüm il sınırları olduğundan, bu belediyeler bütüncül olarak nitelenmeye başlanmış ve bu bütüncüllerdeki köylerin tamamı mahalleye dönüşmüş, İl Özel İdareleri de kaldırılmıştır. Ancak büyükşehir statüsünde olmayan 51 ilimizde İl Özel İdareleri ve köy tüzel kişilikleri varlıklarını sürdürmektedir.

5393 sayılı Belediye Yasası, belediyeyi, “*Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikli ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi,*” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, 1982 Anayasasının 123. ve 127. maddesi ile özerklik açısından çelişiyor gibi görünse de, ülkemizin çoğunlukla kabul ettiği “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı” ile uyumlu olduğu söylenebilir.

Bu tanımdan hareketle; belediye başkanı ve karar organı olan belediye meclisinin halk tarafından seçilerek göreve getirilmesi, merkez yönetimin hiyerarşisi dışında bulunması ve kendine özgü bütçesinin olması onu, demokratik ve özerk bir kuruluş yapmaktadır. Belediyeye tanınan bu özerklik, kendisinin rasyonel karar almasına yöneliktir. Yerel özerklik, hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği artırmaktadır. Özetle, yerel özerklik belediyeye, kendi yetki alanında, insana sınırları yasalarla belirtilen doğuştan ölüncüye kadar gerekli olan ulaşım, sağlık, imar ve planlama, temizlik, kültür, eğitim, bilişim hizmetleri, sosyal hizmet, tarım, yol, su gibi konularda daha iyi hizmet görülebilmesinin aracıdır.

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ öğretmenimizin de söylediği gibi, yukarıdaki tanımlara da uygun olarak, bu hak,yalnızca yerel yönetimler tarafından sunulan yerel kamu hizmetlerinin daha iyi görülmesine yardımcı olmak değil, aynı zamanda yerel halkın kendi kendini yönetmesi, katılımcı ve demokratik bir yaşam biçimini kurması ve zenginleştirilmesi için kullanılır.

6. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİĞİ (Harita/Geomatik/Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği)

Haritacılık, uygarlık tarihinin ilk mesleklerinden birisidir. İlk dünya haritasının günümüzden 2.700 yıl önce Babilliler tarafından bir tablet üzerine çizilmiş olduğu, haritacılık mesleğinin ve ilk mülkiyet kadastrosunun ise Nil Nehri boyunca yaşayan insanların gereksinimlerini karşılamak üzere bundan 4.000 yıl önce ortaya çıktığı bilinmektedir.

Ülkemizde hizmet sektörünün özellikle toprağa yönelik yatırımlarında en önemli ve devingen sektörlerinden birisi harita sektörüdür. *"Harita" yeryüzünün ve onun yakın çevresinin coğrafi özelliklerini; "Kadastro" ise, toprak-insan ilişkilerini modellendiren bir bilgi sistemidir.* Birbirinden ayrılmaz nitelikteki bu sistem, bir arada, toprağa bağlı tüm yatırım ve mühendislik hizmetlerinin altyapısını oluşturan temel bir etkinliktir.

Harita mühendisliği, konum ya da mekânsal bilgiyi üreten bir meslek disiplini olması nedeniyle birçok farklı mühendislik, mimarlık ve planlama meslek disiplininin yürüttüğü faaliyet alanlarına da altlık üreten, onlarla işbirliği ve eşgüdüm içerisinde çalışan bir meslektir. Bu nedenle ülkemizde harita ve kadastro faaliyetleri tüzel, kurumsal ve teknik anlamda çeşitli amaç ve gereksinimleri karşılamak üzere birçok farklı kurumca yürütülmektedir.

7. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİĞİ UZMANLIK ALANLARI

İşlevler ve gereksinimler açısından yaklaşıldığında, “Harita ve Kadastro Mühendisliği” hizmetlerinin yerine getirilmesinde mesleki uygulama uzmanlık alanları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Temel Mühendislik Hizmetleri: Aplikasyon, parsel ölçeğinde ayırma ve birleştirme işleri, kotlu plan üretimi (plankote), büyük ölçekli topografik (hâlihazır) harita üretimi.

Mühendislik Ölçmeleri: Röleve ölçmeleri ve işletme haritalarının yapımı, altyapı projelendirme ve ölçmeleri, yeraltı ölçmeleri, deformasyon ölçmeleri, hidrografik ölçmeler, endüstriyel ölçmeler, büyük mühendislik yapılarındaki ölçmeler, jeodezik aletlerin kontrolü ve kalibrasyonu, madencilik ölçmeleri, yol ölçme ve projelendirme.

Jeodezi: Yerel, bölgesel ve ulusal kontrol ağlarının tasarımı, ölçülmesi, değerlendirilmesi, jeodinamik olguların (kutupsal hareket ve dönüşler, gelgitler, plaka tektoniği, bölgesel kabuk hareketleri gibi) ölçülmesi ve tanımlanması, gravite ölçmeleri ve değerlendirmesi, jeodezik astronomi, fiziksel jeodezi, uydu jeodezisi, navigasyon ve araç izleme.

Jeoinformasyon (Geoinformasyon): Jeodezik, fotogrametrik ve uzaktan algılama yöntemleri ile mekânsal veri elde edilmesi ve kalite kontrolü, mekânsal bilgi sistemleri (coğrafi bilgi sistemleri) tasarımı, oluşturulması ve uygulamaları, coğrafi olmayan bilgi sistemleri, mekânsal veri tabanı yönetimi.

Arazi Yönetimi: Kamulaştırma çalışmaları, kadastro çalışmaları, kentsel alan ve kentsel toprak düzenlemeleri, kırsal gelişme ve kırsal toprak düzenlemeleri, taşınmaz hukuku, toprak ekonomisi ve taşınmaz değerlendirme, taşınmaz geliştirme, doğal kaynakların ve varlıkların korunması ve yönetimi.

Fotogrametri ve Uzaktan Algılama: Yersel fotogrametri uygulamaları, fotogrametrik harita üretimi, mühendislik fotogrametrisi, fotogrametrik kameraların kalibrasyonu, uzaktan algılamada görüntü işleme, uzaktan algılama uygulamaları, insansız hava araçları ile yapılan uygulamalar.

Kartoğrafya: Tematik kartoğrafya, matematiksel kartoğrafya, harita çoğaltımı, sayısal ve kabartma haritaların üretimi, mekânsal bilgilerin otomasyon destekli ya da tam otomatik sunumu, multi – medya teknikleri, üç boyutlu görselleştirmeler kent rehberi (dinamik ve basılı).

8. YEREL YÖNETİMLERDE HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİĞİ HİZMETLERİ

Kentsel gelişimin öngörülen projeksiyonlara göre yönlendirilmesi, planlama ve teknik altyapı çalışmaları, düzenli ve planlı arsa üretilmesi, kentsel toprakların mülkiyetine ve değişik amaçlı teknik bilgilerine ilişkin çeşitli istatistikî dökümlerin yapılması, taşınmaz değerlemeleri ve buna dayanarak oluşan sorunların çözülmesi, imar planlarına göre parsel bazlı, yatay ve düşey aplikasyonların yapılması, ancak güvenilir, doğru ve güncel üretilen harita ve harita bilgilerine bağlıdır.

Yine çağdaş ve yaşanabilir sağlıklı kentler için yapılan harita çalışmaları, belediyeler açısından vazgeçilmez temel bir konudur. Belediyenin işlevleri ve gereksinimleri açısından konuya yaklaşıldığında harita ve kadastro mühendisliği disiplini şu faaliyetlerde görev ve sorumluluk üstlenmektedir:

- Kent ölçeğinde haritaların yapılması ve imar planlarının uygulanması
- Kent bilgi sisteminin oluşturulması
- Teknik altyapı çalışmalarının konuma dayandırılarak yapılması
- Belediye taşınmazlarının doğru envanterinin dökümü ve yönetimi
- Uygulama ve toprak kazanma amaçlı yapılan kamulaştırma çalışması
- Ulaşım ağının planlanması
- Tarihi eserlerin, koruma amaçlı haritalanması ve fotogrametrik/klasik yöntemle restorasyonu
- Toprak, kentsel tasarım, kıyı düzenlemesi ve su altıyla ilgili projelendirme işleri
- Emlak vergisinin doğru belirlenmesi
- Kaçak yapılaşmanın önlenmesi
- Parsel bazlı yapılan imar planı uygulamalarında; yapı yeri uygulama ve kot krokisinden oluşan aplikasyon proje kontrolünün (TUS) yapılması
- Kentsel dönüşüm uygulamalarında mülkiyete ilişkin çalışmaların yapılması
- Taşınmazların kiralanması, alınıp-satımına ilişkin değerlendirme yapılması ile birlikte değer haritalarının üretilmesi
- Adres ve numaralamaya ilişkin numarataj çalışmalarının yürütülmesi ve konuma dayalı veriye dönüştürülmesi
- İşgaliyelerin doğru belirlenmesi
- Mezarlık ve mezar yerlerine ilişkin harita işlemlerinin yapılması

Burada sıralanmayanlarla birlikte haritacılık, işlevleri doğrudan kentsel sorunların çözümüne ve kentlinin yaşamını kolaylaştırmaya yönelik bir meslek dalıdır.

Dünyamız üzerindeki her türlü yer ve konum temelli bilgilerin yönetilmesinde "harita" bugüne kadar önemli bir bilgi kaynağı olmuştur. Haritalar, çağlar boyunca insan ve mekân arasındaki iletişim bağına kuran bir araç olarak yer gösterimi yanında, her türlü ve her ölçekte planlama, mülkiyet, tarım, altyapı, risk yönetimi, turizm, sağlık, güvenlik gibi birçok mesleki alanda etkin bir araç olarak kullanılmıştır. Bu önem sürekli bir şekilde artarak sürmüş ve bilişim dünyasındaki baş döndürücü teknolojik gelişmelerle bütünleşerek, "Coğrafi Bilgi Sistemleri" olgusu olarak karşımıza çıkmıştır.

Artık günümüzde nesnelerin sayısal bir model ile ilişkilendirilerek sorgulandığı bir dünyada yaşıyoruz. Bu nedenle, toprak politikası bazındaki yaklaşımlarla uygulama bazındaki işlerde Harita ve Kadastro Mühendislik Disiplini, kendisini meslek yapan bu özelliklerinden dolayı daha da işlevsel duruma gelerek önemini artırmaktadır.

9. YEREL YÖNETİMLERDE HARİTA MÜHENDİSLİĞİ KURUMSAL YAPISI

Günümüzde belediyelerle ilgili 5393 sayılı Belediye Yasası ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası birlikte değerlendirildiğinde, belediyelerde mesleğimizi de ilgilendiren kurumsal yapıyı düzenleyen maddeler şunlardır:

5216 Sayılı Yasaya Göre Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı

Madde 21- *Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.*

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

Personel İstihdamı

Madde 22- *Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.*

5393 Sayılı Yasaya Göre Belediye Teşkilâtı

Madde 48- *Belediye teşkilatı, norm kadroya uygun olarak yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur. Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.*

Norm Kadro ve Personel İstihdamı

Madde 49- *Norm kadro ilke ve standartları İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.*

Büyükşehir belediyeleri dışındaki il, ilçe ve belde belediyeleri; 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 48. maddesi çerçevesinde, standartları İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından nüfus temel alınarak belirlenen sayıda müdürlük kurabilmektedir. Ayrıca zorunlu kurulması gereken müdürlüklerin dışında, belediyedegereksinmelere göre kurulması düşünülen müdürlükler; yine norm kadro kapsamında belirlenen müdürlük isimleri arasından seçilerek belirlenmektedir.

Norm kadro çerçevesinde yayınlanan müdürlük isimleri incelendiğinde; yürürlükten kalkan 1580 sayılı Belediye Yasası'na göre İçişleri Bakanlığından izin alınarak kurulması olanaklı olabilen ve mesleğimizin kurumsal temsiliyetini sağlayan *Harita Müdürlüğü* veya bu anlama gelen uzmanlık alanımızla ilişkilendirilebilecek herhangi bir müdürlük isminin bulunmadığı görülmektedir.

Ancak mesleki çalışma alanlarımızla dolaylı olarak ilişkilendirebileceğimiz *Emlak ve Kamulaştırma, Etüt Proje, Plan ve Proje* gibi müdürlük isimlerinin yayınlanan norm kadro içerisinde yer aldığı görülmüştür.

Büyükşehir belediyeleri ve bu belediyelerin yetki alanındaki ilçe belediyeleri dışında kalan il ve ilçe belediyelerinin kurumsal siteleri taranarak ve/veya bu belediyelerde çalışan meslektaşlarımızla yapılan sözlü görüşmeler sonucunda;

Mesleğimize ilişkin faaliyetlerin neredeyse tamamına yakın kısmının ağırlıklı olarak *İmar ve Şehircilik Müdürlükleri* altında yürütüldüğü, ancak çok az sayıda da olsa bu çalışmaların *Emlak ve İstimlak Müdürlükleri* altında da yürütüldüğü saptanmıştır.

Emlak ve İstimlak Müdürlüğü bulunan belediyelerde bu müdürlükler, genellikle kamulaştırma ve belediye taşınmazlarına ilişkin işlemleri yürütmektedirler.

Büyükşehir belediyeleri yetki alanında bulunan az sayıda ilçede Harita ve Kadastro Mühendisliği hizmetleri, bir bütün olarak, özellikle İzmir ve İstanbul gibi metropollerde *Plan ve Proje, Etüt Proje ile Emlak ve Kamulaştırma Müdürlükleri* altında yürütülmektedir.

Yine büyükşehir belediyeleri yetki alanında bulunan ilçelerin çoğunluğunda Harita ve Kadastro Mühendisliği hizmetleri, *İmar ve Şehircilik Müdürlükleri altında şeflik veya servis* olarak yürütülmektedir.

5216 ve 5393 sayılı yasa birlikte değerlendirildiğinde, Harita ve Kadastro Mühendisliği hizmetlerinin, büyükşehir belediyelerinde *Daire Başkanlığı* düzeyinde kurumsal bir kimlik kazandırılarak yürütülmesine yönelik yasal bir engel bulunmamaktadır.

Yine büyükşehir belediyeleri, İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından nüfus temel alınarak belirlenen sayıda daire başkanlığı kurabilmektedir. Ayrıca zorunlu kurulması gereken daire başkanlıkları dışında, belediyenin gereksinmeye göre kurulması düşünülen daireleri; norm kadro kapsamında isimleri belirlenen daire başkanlıkları arasından seçilerek veyaboş daire başkanlıkları isimlendirilerek norm kadro içerisinde sayılmayan yeni daire başkanlıklarını büyükşehir belediye meclisi kararıyla oluşturabilmektedir.

Ayrıca büyükşehir belediyelerinde kurulacak müdürlüklere isim verilmesi konusunda herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerdeki Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinde İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından nüfus temel alınarak belirlenen sayıda daire başkanlığı ve müdürlük oluşturulabilmektedir. Zorunlu kurulması gereken daire başkanlıkları dışında kurulması düşünülen diğer daire başkanlıkları, yine norm kadro kapsamında isimleri belirlenen daire başkanlıkları arasından seçilerek belirlenmektedir.

Ayrıca Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinde de kurulacak müdürlüklere isim verilmesi konusunda büyükşehir belediyelerinde olduğu gibi herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

10. MESLEKİ SORUNLAR KURULTAYI (2002) HEDEFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Odamızın daha önce yapmış olduğu Mesleki Sorunlar Kurultayı'nda "Yerel Yönetimler" başlıklı hedefler özetle aşağıda sıralanmıştır:

Belediyelerde bir müdürlüğün nasıl kurulacağı, kaldırılacağı ve birleştirileceği konularında açık bir hüküm bulunmamaktadır. Uygulamada belediyelerde birimlerin kuruluşu, belediyenin en yüksek karar organı olan belediye meclisi kararı ile olmaktadır. Belediyelerde müdürlüklerin kaldırılması ve birleştirilmesi de aynı yöneteme bağlıdır. Büyükşehir belediyelerinde ise hizmet birimleri 3030 sayılı yasanın 17/2 nci maddesi gereğince büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile kurulmaktadır. Ülkemiz belediyelerinin yönetsel yapıları ve gereksinimleri incelendiğinde, harita mühendislik hizmetlerinin,

- 1. Harita Müdürlüğü,**
- 2. Emlak ve Kamulaştırma Müdürlüğü**

gibi iki ayrı birim altında yürütüldüğü; bu faaliyetlerin aynı birimde toplanması kadar imar, planlama, fen işleri gibi müdürlüklere bağlı şeflikler şeklinde de örgütlendikleri;

Büyükşehir belediyelerinde ise,

- **Harita,**
- **Emlak,**

- **Kamulaştırma,**
- **Mesken ve gecekond,**

gibi dört ayrı müdürlük altında yürütülen hizmetlerin dışında harita mühendislerinin ayrıca fen işleri, planlama, ulaşım, imar gibi pek çok birimde çalıştıkları görülmektedir.

Bu yapılanmayı irdeleyerek, belediyelerde tip örgütlenme modellerinin oluşturulması üzerinde çalışmak gerekmektedir. Haritacılığın belediyelerde kurumsallaşması için 1580, 3030 vb. yasalarda gereken düzenlemeler formüle edilmelidir. Günümüzde belediyelerde meslektaşlarımız tarafından yerine getirilen hizmetlerin tanımlandığı bir hukuksal düzenleme yoktur. Bu da tüm belediyelerde hizmetler konusunda standartların oluşmamasına neden olmaktadır. Bugünkü gelişmeler açısından bakıldığında, aşağıdaki hizmetlerin meslektaşlarımız tarafından yerine getirilmesi için uğraş verilmelidir:

- *Belediye sınırları (büyükşehir, il, ilçe, belde) ile diğer idari sınırların (bölge, il, ilçe, köy ve mahalle) belirlenmesi*
- *Harita hizmetleri (halihazır, kent, tematik)*
- *Arazi ve arsa düzenlemeleri*
- *Adres bilgi sistemi (numarataj)*
- *Emlak vergisi, harca esas cadde/sokak birim değerlerinin belirlenmesi, bina tespitleri ve güncelleme*
- *Kamulaştırma planları ve kadastro müdürlüğü tarafından onanması, tapu sicilinde tescil, taşınmaz değerlendirme*
- *Taşınmazların satışı, kiralanması, ecrimisil, tahsis, irtifak hakkı tesisi, hizmet binası-konut-lojman yapımı, kat karşılığı inşaat*
- *Yol projelendirme (kent içi yollar, raylı sistemler, metro)*
- *Teknik altyapılar (su, kanalizasyon, doğalgaz)*
- *TUS hizmetleri (bina uygulaması, kot-kesit, kontur-gabari)*
- *Islah çalışmaları (dere, bataklık, göl-gölet)*
- *Kent bilgi sistemleri kurulumu*
- *Planlama süreçlerine katılım*
- *Arşiv*

Büyükşehir belediyelerinin dışında kalan diğer belediyelerin bağlı olduğu 1580 sayılı yasanın 77 nci maddesinde, “belediye encümenlerinin belediye başkanı ve belediye meclisinden en çok 4 üye ile birlikte”, yasanın 88 inci maddesinde yazılı, “1) yazı işleri, 2) hesap işleri, 3) sağlık işleri, 4) veteriner, 5) fen işleri, 6) teftiş heyeti müdürleri” ile gerektiğinde “7) personel, 8) hukuk işleri müdürlerini” kapsayan “daire baş amirlerinden oluşacağı hükmüne bağlanmıştır. 1930 tarihli bu hükmün değiştirilmesi, belediyelerde mesleğimizin temsil edildiği birimlerin de, en azından kendilerini ilgilendiren konularda, belediye encümeninin asli üyesi olmasının sağlanması gerekmektedir.

2002 Kurultayı’nda yukarıda belirtilen tespitin yapıldığı, ancak gerek yapılması gereken girişimler, gerekse ilgili kurumlar açısından günümüze bakıldığında, hedeflenen işlerle ilgili herhangi değişme olmadığı gözlemlenmektedir.

11. YEREL YÖNETİMLERDE HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİĞİ KURUMSAL YAPISI İÇİN ÖNERMELER

Harita hizmetleri, toprağa bağlı tüm yatırım ve mühendislik hizmetlerinin alt yapısını oluşturan temel bir mesleki disiplindir. Harita ve kadastro mühendisliği hizmetleri uygulama alanları doğrudan kentsel sorunların çözümüne ve kentlilerin gereksinimlerine yönelmiş bir meslek dalıdır. Bu nedenle, yerel hizmetlerde ve bu hizmetlerin örgütlenmesinde ağırlıklı bir yeri olmalıdır.

Meslek topluluğumuz, başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere, il ve ilçe belediyelerinde Harita Mühendisliği hizmetleri için 2002 tarihli “Mesleki Sorunlar Kurultayı” değerlendirme raporunda da belirtildiği gibi, belediyelerde yeni bir yapılanmaya gidilmesi gereğinin bugün de güncelliğini koruduğuna inanmaktadır.

Organizasyon yapılarının, görevlerinin, mesleki uygulamalarının günümüzdeki önemine bakıldığında, işlevleri harita ve kadastro mühendisliği hizmetlerinin yararından daha az olduğu bilinen işlerle ilgili yeni birçok daire başkanlıkları ihdas edilmişken, günümüzde halen Harita ve Kadastro Mühendisliği hizmetlerinin büyükşehir belediyelerinde farklı isimlerde de olsa İzmir ve Bursa büyükşehir belediyeleri dışında diğer 28 büyükşehir belediyesinde halen ‘müdürlük kurumsal yapısı’ içinde ve farklı daire başkanlıkları altında görev yapması büyük bir eksikliktir.

30 büyükşehir belediyesinin 21’inde Emlak ve İstimlâk Dairesi Başkanlığı, 4’ünde ise Emlak Yönetimi Dairesi Başkanlığı vardır. Bu daire başkanlıklarından Bursa Büyükşehir Belediyesi hariç diğerlerinde, taşınmaz envanterinin tutulması, tahsis, kiralama, devir gibi işlemler ile kamulaştırmaya yönelik işlemlerin yürütüldüğü Emlak, Emlak Yönetimi, Kamulaştırma, Emlak ve Kamulaştırma, Taşınmazlar, Mesken gibi şube müdürlüğü isimleriyle hizmet verilmektedir. Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Ordu ve Sakarya büyükşehir belediyelerinde ise Emlak Yönetimi veya Emlak ve İstimlâk Dairesi Başkanlığı bulunmamaktadır. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde, Kamulaştırma, Harita ile birlikte İmar ve Şehircilik Dairesi altında; Emlak ise Kaynak Geliştirme ve İştirakler Dairesi Başkanlığı altında iki ayrı şube müdürlüğü olarak bulunmaktadır. Gaziantep, Mardin, Ordu ve Sakarya büyükşehir belediyelerinde ise İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı altında Harita ile birlikte veya Emlak ve Kamulaştırma olarak veya ayrı ayrı şube müdürlüğü olarak yer almaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde ise meslektaşlarımızın çalıştığı Emlak Yönetimi Dairesi Başkanlığının yanında farklı olarak Harita ve Kadastro hizmetlerinin bir bütün olarak yürütüldüğü;

- Coğrafi Bilgi Sistemleri,
- Adres ve Numaralama,
- İmar Planı Uygulama 1,
- İmar Planı Uygulama 2,
- Halihazır Harita ve Aplikasyon

Şube müdürlüklerinin bağlı olduğu Harita ve CBS Dairesi Başkanlığı bulunmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi’nde ise Harita ve Kadastro mühendisliği hizmetleri;

- Emlak Yönetimi,
- Harita,
- Coğrafi Bilgi sistemleri,
- Kamulaştırma,

Şube müdürlüklerinden oluşan Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığınca yürütülmektedir.

Bursa ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki 28 büyükşehir belediyesinde Harita ve Kadastro Mühendisliği hizmetleri de İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı altında;

- Harita,
- Harita ve Kamulaştırma
- Harita ve İmar Bilgi İşlem
- Planlama ve Uygulama
- Harita ve Kadastro,
- Planlama ve Harita,
- Harita ve Zemin,

- Harita Emlak ve İstimlâk,

Şube müdürlüklerince farklı isimlerde (!) yürütülmektedir.

Aynı durum büyükşehir belediyelerinde Coğrafi Bilgi Sistemleri şube müdürlükleri için de söylenebilir. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi dışında bu müdürlük 24 büyükşehir belediyesinde, ağırlıklı olarak Bilgi İşlem Dairesi (17) ile İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı (7) altında hizmet vermektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde ise Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü, Harita ve CBS Dairesi Başkanlığı altında, Bursa büyükşehir belediyesinde ise Emlak ve İstimlâk Dairesi Başkanlığı altında yer almaktadır. Ayrıca Diyarbakır, Hatay, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa büyükşehir belediyeleri organizasyon şemasında Kurultayın gerçekleştiği tarih bakımından Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü yer almamaktadır.

Ayrıca akıllı kentlerin kurulmasının konuşulduğu bugünlerde, mekâna ait en önemli coğrafi verilerden sayılan adres bileşenlerinin doğru, güncel tutulabilmesi ve raporlanmasına ilişkin çalışmaların özellikle büyükşehir belediyelerinde kurumsal bir kimliğe kavuşturulması gerekir. Adres ve numaralama çalışmaları yalnızca Adana, Diyarbakır, Hatay, İzmir ve Samsun büyükşehir belediyelerinde Numarataj veya Adres ve Numaralama veya Numarataj ve Mevzuat Aykırı Yapılar Şube Müdürlükleri isimleri ile kurumsal olarak yürütülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerdeki Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinde;

Harita Şube Müdürlüğü ağırlıklı olarak, Emlak ve İstimlâk Dairesi Başkanlığı (5) olmak üzere sırasıyla Plan Proje Dairesi Başkanlığı (3), Etüt ve Plan Dairesi Başkanlığı (2), Yatırımlar ve İnşaat Dairesi Başkanlığı (2), Projeler Dairesi Başkanlığı (1), Planlama ve Yatırım Dairesi Başkanlığı (1), Elektrik Makine ve Malzeme İkmal Dairesi Başkanlığı (1) altında görev yapmaktadır.

Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinde kamulaştırma işlemleri ile emlak envanterinin tutulması ve yönetilmesine ilişkin iş ve işlemler, Emlak ve İstimlâk Dairesi Başkanlığı bulunan Genel Müdürlüklerde Emlak, Kamulaştırma, Emlak ve Kamulaştırma Şube Müdürlükleri ile yürütülmektedirler. Emlak ve İstimlâk Dairesi Başkanlığı bulunmayan Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinde bu hizmetler diğer daire başkanlıklarınca yürütülmektedir. Harita ve kadastro hizmetlerinin harita, emlak ve kamulaştırma olarak birlikte yürütüldüğü müdürlükler de vardır.

Aynı durum Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlükleri için de geçerlidir. Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinde ağırlıklı olarak bu müdürlük, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile Emlak ve İstimlâk Dairesi Başkanlığı altında yer almaktadır.

Özellikle büyükşehir belediyeleri bünyesinde harita ve kadastro mühendislik hizmetlerinin planlı ve sağlıklı yürütülebilmesi için Harita Dairesi Başkanlığının kurulması, öncelikli beklentilerimiz arasındadır. Bu nedenle büyükşehir belediyelerinde farklı daire başkanlıkları altında bulunan Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü, Harita Şube Müdürlüğü ile Adres ve Numaralama Şube Müdürlüğü gibi meslektaşlarımızın yoğunluklu olarak çalıştığı müdürlükler, meslek disiplinimize uygun isimlerde ve İzmir Büyükşehir Belediyesi organizasyon şemasında olduğu gibi;

- Harita/Harita ve CBS Dairesi Başkanlığı çatısı altında
- Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü,
- Adres ve Numaralama Şube Müdürlüğü,
- İmar Planı Uygulama Şube Müdürlüğü,
- Harita/Halihazır Harita ve Aplikasyon Şube Müdürlüğü

adlarıyla kurumsal bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Bütün büyükşehir belediyelerinin 6360 sayılı yasa sonrası İstanbul ve Kocaeli gibi bütünşehir olması nedeniyle bu belediyelerin taşınmaz yükünün artması ve bunlarla ilgili yapılacak kira, tahsis, devir, değerlendirme gibi işlemlerin yanında taşınmaz envanterinin daha sağlıklı tutulması ve bunlar üzerinden yürütülecek işlemlerin daha iyi yürütülebilmesi için Emlak ve Kamulaştırma Daire Başkanlığının da büyükşehir belediyeleri organizasyon şemasında yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Ancak büyükşehir belediyelerinin öncelikleri ve daire başkanlıklarının oluşturulması sürecindeki politik yaklaşımlardan kaynaklı zorluklar da göz önünde bulundurularak Harita/Harita ve CBS Dairesi Başkanlığı ile Emlak ve Kamulaştırma Daire Başkanlığının büyükşehir belediyesinde ayrı ayrı kurulmasının olanaklı olmaması durumunda;

Harita ve kadastro mühendislik hizmetleri ile mesleğimizle ilişkili olan emlak ve kamulaştırma işlemlerini de kapsayan çalışmaların, Harita Emlak ve Kamulaştırma Dairesi adı altında veya benzer bir isimde kurularak yürütülmesi belediye hizmetlerine büyük katkı sağlayacaktır.

Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinde;

Büyükşehirlerin yetki alanının il bütünü olması dikkate alındığında,

- İçmesuyu sağlanması ve dağıtımı, kanalizasyon hatlarının oluşturulması, yağmur sularının tahliyesi, arıtma tesislerini kurulması ve işletilmesi ile dere ıslahı ve benzer çalışmalar kapsamında yapılan harita üretimi, mülkiyet, kamulaştırma çalışmaları ile mülkiyete ilişkin envanterin oluşturulması,
- Altyapıya ilişkin projelerin, “hazırlık aşamasında” ve “uygulama aşamasında” gerçekleştirilen projenin sayısal işletme planlarının hazırlanması aşamasında (röleve, as-built),
- Üretilen harita ve harita bilgilerinin coğrafi alt yapı bilgi sistemine entegre edilmesi,

göz önünde bulundurulduğunda harita ve kadastro mühendislik hizmetlerinin kurulacak bir daire başkanlığı altında örgütlenmesi kaçınılmaz duruma gelmiştir. Bu nedenle İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünde olduğu gibi norm kadro esasları çerçevesinde;

- Coğrafi Bilgi Sistemleri,
- Emlak ve Kamulaştırma,
- Harita ve Yer Altı Tesisleri

Şube müdürlüklerinin bağlı olduğu Emlak ve İstimlâk/Kamulaştırma Dairesi Başkanlığı kurulmalıdır.

İl ve büyükşehir belediyesi yetki alanı içindeki ilçe belediyelerinde de harita ve kadastro mühendislik hizmetlerinin kurumsal bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından belirlenen norm kadro ilke ve standartları içerisine mesleğimize ilişkin müdürlük isminin yer almasının koşulları oluşturularak bu ad altında müdürlük veya müdürlükler kurulmalıdır.

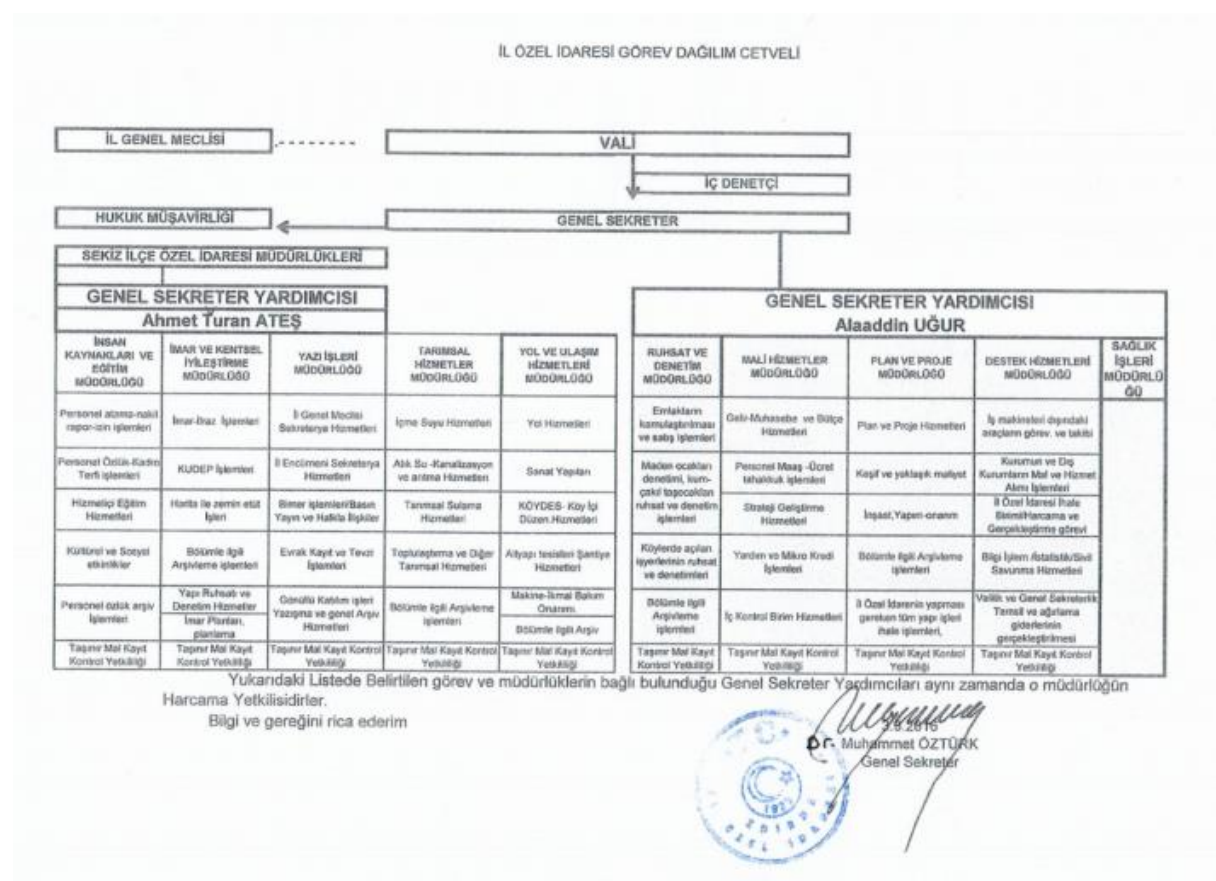
İşlevi, bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, teknik personel olarak Harita ve Kadastro Mühendisi sayılarının arttığı dikkate alındığında öncelikle il, büyükşehir belediyesi yetki alanında kalan ilçe belediyelerinde;

- Harita-CBS Müdürlüğü
- Emlak ve Kamulaştırma Müdürlüğü adlarıyla iki ayrı müdürlüğün kurulması veya;
- Harita, Emlak ve Kamulaştırma Müdürlüğü adıyla bir müdürlüğün kurulmasının

zorunlu olduğu düşüncesindeyiz.

İmar Yasası'nın 18. maddesine göre yapılan imar planı uygulamalarının il, ilçe ve belde belediyelerinde tek encümen kararı ile tescil işlemleri yapılıyor iken, büyükşehir belediye yetki alanı içindeki ilçelerde yapılan aynı uygulamanın, büyükşehir belediyesi encümeni tarafından onaylandıktan sonra 2 encümen kararıyla tescil işlemleri gerçekleştirilmektedir. Bu durum büyükşehir belediyesi yetki alanında bulunan ilçeler ile diğer belediyeler arasında aynı işlemin uygulamasında farklılık oluşturmaktadır. Ayrıca büyükşehir belediyesi yetki alanındaki ilçe belediyelerinde yapılan ayırma (ifraz) ve birleştirme (tevhid) gibi talebe bağlı imar planı uygulamalarında ise büyükşehir belediyesi encümeni kararı olmadan ilçe belediyesi encümen kararı ile tesciller gerçekleştirilmektedir.

İl özel idarelerindeki organizasyon şemalarında ise meslektaşlarımız Emlak ve İstimlak, İmar ve Kentsel İyileştirme, Yol ve Ulaşım Hizmetleri gibi müdürlüklerde istihdam edilmektedir.

Yukarıdaki değerlendirmeler ve önermeler çerçevesinde “Mesleki Açılımlar Kurultayımızda” tartışmalarla yapılanmanın nasıl olması gerektiği konusunda ortaklaşılan bir sonucun çıkmasını ümit etmekteyiz.

12. SONUÇ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası (HKMO) 7303 sayılı Yasa, 66 ve 85 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle değişik 6235 sayılı Yasayla 1954 yılında kurulmuştur. HKMO, tüzel kişiliğe sahip, Anayasanın 135. maddesinde belirtilen kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur.

66 ve 85 sayılı KHK ile değiştirilen 6235, 7303 sayılı TMMOB Yasasının 2 nci maddesinin (c) fıkrasında kuruluş amaçlarından biri olarak *"meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmi makamlardan işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuat, normları fenni şartnameleri incelemek ve bunlar hakkında görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmektir"* hükmü yer almaktadır. Bu konu, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Tüzüğü'nün 4/b maddesinde de korunmaktadır.

TMMOB Yasası ve Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Tüzüğü, yerel yönetimler - meslek odası işbirliğinin dayanağı ve güvencesidir. Odamız bu saptamadan yola çıkarak yerel yönetimler ile TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası arasında karşılıklı yarar, ortak sorumluluğa dayalı ilişkilerin düzenlenmesi ve ortak çalışmanın temellerinin atılması gerektiğine inanmaktadır.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 1954 yılındaki kuruluşundan günümüze vermiş olduğu uğraşlarla ürettiği raporlar ve yayınlarla, organize ettiği toplantılarla önemli deneyim ve birikim sağlamış ve kalıcı gelenekler yaratmıştır. Bu gelenek ve sorumlulukla mesleğin ve meslektaşlarının çıkarlarını korumak, sektörle ilgili konularda kamuoyu yaratmak, bilgi üretimi ve görüş alış veriş için ortamlar oluşturmak için uğraş vermektedir.

Yaşadığımız ülke, kent ve belde ölçeğinde haritacılık her dönemde toprakla ilgili tüm yatırımların başında ve hemen başvurulacak bir uzmanlık alanı olarak değerlendirilmelidir. Yerel yönetimler ve yöneticiler yukarıda kısaca vurguladığımız uzmanlık konularında TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası ile işbirliği yapmalıdır.

KAYNAKLAR

1. MUTLU, Ahmet, **Türkiye’de Yerel Yönetimler**
2. <http://www.dunyabulteni.net/tarih-dosyasi/293603/istanbulda-ilk-modern-belediye-6-daire-i-belediye>
3. <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>
4. ÇELİK, Abdullah, **Yerel Özerklik Açısından 5393 Sayılı Belediye Kanununun Genel Bir Değerlendirilmesi**
5. ALICI, Orhan Veli, **Büyükşehir Belediyelerinin İdari ve Mali Özerkliği**
6. TMMOB HKMO İstanbul Şubesi Yerel Yönetimlerde Mesleki Faaliyetler Çalışma Grubu
7. TMMOB HKMO Mesleki Sorunların Tartışılması ve Geleceğe Yönelik Politikaların Belirlenmesi Kurultayı, 2002

Ekler

Otuz_BuyukSehirBelediyesi_Harita_Yapılanma.xlsx
Tekirdag_Buyuksehir_Belediyesi_Ilceler.xlsx
Harita ve CBS Dairesi Başkanlığı Yönetmeliği

ÖZEL SEKTÖR SORUNLARI VE YENİDEN YAPILANMA ÇALIŞMA GRUBU

Ufuk AYDIN (Yürütücü)
Selahattin AVŞAR
Melih Şükrü AYSEZEN
İlhan Önder ÇELİK
Eray YILDIZ
Mustafa YILDIZ

1. TESCİLE TABİ İŞLERE YOĞUN SHKMMB: SORUNLAR, TALEPLER VE ÖNERİLER

Harita ve Kadastro Mühendislik hizmetleri veren özel sektör kapsamındaki SHKMMB lerin önemli sayıda kısmı, genel olarak küçük ölçekte vatandaş ve müteahhit firmalara hizmet veren, 1 ila 5 kişilik istihdam sağlayan, bir nevi harita mühendislik hizmetinin “esnaf”ları olarak nitelendirilebilen kesimdir. Bu bürolar genelde, yapı aplikasyon proje müellifliği, imar kanunu 15/16. Madde uygulamaları, 18. Madde uygulamaları, parsel sınır tespitleri, kadastro kontrolü sonrası tapu tesciline tabi işler, parsel bazında plankoteler, TUS, Fenni mesuliyet, kat mülkiyeti işlemlerine dönük vaziyet planı, bağımsız bölüm planı, röperli kroki yapımı ve belli konularda danışmanlık hizmetleri ile diğer mühendislik dallarında da eşdeğerleri olan küçük proje firmaları şeklinde idame etmektedir.

Bu büro/şirketlerin işleyişi gereği, sorunları, talepleri, sıkıntıları özel sektör bağlamında ihaleli işler yapan yüksek ciro lu SHKMMB’lerden ayrılmaktadır. Meslek odamıza kayıtlı büro tescili bulunan yaklaşık 3000 SHKMMB mevcuttur. Bunların en az yarısının bahsedilen ve ihaleli işler yapan firmalar harici kategorize edilebilecek “tescile tabi işlere yoğun harita mühendislik büroları” şeklinde ticari faaliyetlerini devam ettirdiği söylenebilir. Bu konularda odamızca yapılacak istatistiki çalışmalarla, odamızın gelir kaynakları ve faaliyetlerine katkı katılım anlamında bu kategorinin de netleştirilmesi gereklidir.

Özel Sektör Sorunları çalışma grubu dâhilinde üç ayrı meslektaş kesiminin sorunlarını içerir şekilde sunacağımız (Tescile tabi işlere yoğunlaşan SHKMMB’ler, LİHKAB’lar, İhaleli işlere yoğunlaşan SHKMMB’ler) taslak raporların içinde işbu raporda, tescile tabi işlere yoğun SHKMMB’ler açısından karşılaşılan sorunların başlıklar halinde aktarılması hedeflenmiştir. Raporun hazırlanmasında, kurultay yürütme kurulunca alınan karar doğrultusunda şubeler/temsilcilikler nezdinde yapılan yerel toplantılar, şubelerce yapılan çağrılara görüş bildirimleri yoluyla gelen sorunlar ve öneriler temel alınmıştır. Genel bir gözlem olarak denebilir ki, maalesef son olarak aynı içerikle 2002 yılında yapılan kurultay sonrasında 15 senelik süreçte sorunlar ilavelerle artarak bugünlere gelmiştir. Rapor ana başlıklar detaylandırılarak, alt başlıklar da maddeler halinde düzenlenmiştir.

• Mesleki faaliyet denetimi:

SHKMMB’lerin, meslek odasının yasal kurumsal yapısını kullanarak kendilerini koruması asıl amacı olan, verdikleri mühendislik hizmeti karşılığı alacağı bedeli de teminat altına almayı amaçlayan oda mesleki faaliyet denetimleri, temel olarak yaptırım konusundaki tutarsızlık ve serbest piyasa koşullarını iyi kavrayamama nedeniyle Oda ve Üye arasında bir sorun olarak durmaktadır. MFD’nin getirileri konusunda SHKMMB sahibi meslektaşlar bilinçlendirilmeli, kontrol anlamında Kadastro Birimleri’nce vergi daireleri yoluyla sağlanan direnç, belediyeler vediger kamu kurumlarında da hayata geçirilmelidir.

- **Kontrollük hizmetlerinde işlem birliği:**

Özellikle TKGM yoluyla yürütülen SHKM’ce üretilen tescile tabi Harita Mühendislik hizmetlerinin kontrolü süreçlerinde, aynı birim içinde dahi farklı uygulamalar olması artık doğal karşılanan bir sorun haline gelmiştir. Kurumsal ve yasa yönetmeliklerle düzenlenmiş kontrollük işlemlerinin, bireysel yorumlara bırakılması engellenmelidir.

- **Yapı Denetim işleri/ Fenni mesuliyet:**

Yapı Denetim Kanunu, Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği ve ilgili mevzuat çerçevesinde çelişkiler sebebiyle, tamamıyla baştan değerlendirilmesi gereken, fenni mesullük ve yapı denetiminin parçası olarak harita mühendislik hizmetinin net tanımının yapılmasına muhtaç bir konudur. Yapı denetim işleminin de mevzuat ve uygulama yönünden büyük sıkıntıları paralelinde değerlendirilmelidir.

- **HKMO Birim fiyat tarifesi tespiti:**

Yine serbest piyasa koşulları çerçevesinde, birim fiyat analizlerinin çok daha fazla kriter dahilinde hesaplanabilir olması gereklidir. Sadece yüzölçümü ve yöresel katsayı baz alınarak yapılacak en az ücret hesaplamaları, iş kalemine etken diğer faktörler sebebiyle hizmetin net karşılığı bedel tespitine hizmet edememektedir. Bununla birlikte Mühendislik Hizmetleri Ücret Cetvelinde meslek disiplinimizce üretilen bazı hizmetler iş kalemleri içerisinde yer almamaktadır. Bu iş kalemleri ve ücretleri belirlenerek Mühendislik Hizmetleri Ücret Cetveline eklenmelidir.

- **Yapı Aplikasyon Proje Müellifliği:**

Yapılan yerel toplantılar sonucunda anlaşılmıştır ki, yapı ruhsatı verilme sürecinde, harita mühendislik hizmeti çerçevesinde verilen Yapı Aplikasyon Projesi müellifliği, yerel yönetimlerin uygulamaları neredeyse her ilde farklı farklıdır. Birçok belediye ve ruhsat vermeye yetkili kurumda, yapı ruhsatlarında diğer disiplinlerle birlikte müellif olarak imza atma yetkisi kazanılmış, ancak kazanılmayan belediye, OSB ve özel idareler de mevcuttur.

Bir sonraki aşama olarak Yapı Kullanma izin belgesi içeriğinde de Harita Mühendisi sorumluluğu gereği imza yetkisi kazanılmaya çalışılmalıdır. Müelliflik konusunda atılacak adımlar ve kazanımlar, daha önceki maddede bahsedilen Fenni Mesuliyet/Yapı Denetim Hizmetleri ile de direkt ilintilidir.

- **Şube ve Temsilciliklerde SHKMMB Komisyonları Oluşturulması:**

SHKMMB’lerin yaptıkları iş ve işlemlerde karşılaştıkları sorunların ve çözüm önerilerinin değerlendirileceği komisyonlar oluşturulması sağlanmalıdır.

- **Meslek içi Eğitim:**

Mühendislik hizmeti yoluyla ticari faaliyet gösteren meslektaşların, rekabet ortamı gereği, yoğunlaştıkları iş kalemlerinde kendilerini güncellemeleri, ekipman, yazılım, donanım ve ilgili yasal mevzuata dinamik eş zamanlı ayak uydurabilmeleri elzemdir. Bu konuda sürekli meslek içi eğitim Odamız tarafından verilmeli, yine bağlantılı olarak kontrollük işlem birliği sorununun çözümü için bu meslek içi eğitimler kamu çalışanı meslektaşlarla birlikte ya da eş zamanlı verilmelidir.

- **HKMO-BIS, Web üzerinden Mesleki faaliyet denetimine esas sözleşme tanzimi:**

Bu konuda zamanı yakalayan bir gelişme olarak takdir gören, web üzerinden sözleşme indirme işlemi, “kullanıcı dostu” bir modele kavuşturmalıdır. Serbest piyasanın doğası gereği, kimi projelerde meslektaştan kaynaklanmayan sebeple mecbur kalınan sözleşme iptali durumunda, iptale izin vermeyen sistem, üyenin ticari mağduriyetine yol açmaktadır.

Çalışmalar olduğu bilinen, işleme konu taşınmazın tapu kayıtlarına erişim de bu sistem üzerinden meslektaşlara sağlanmalıdır.

- SHKMMB olmayan ve yetkisiz kişiler tarafından yapılan Harita Mühendislik Hizmetlerine imza atıp mesleki etik kurallarımıza uymayan üyelerimizle ilgili gerekli yaptırımların uygulanması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- **SHKMMB’ler açısından LİHKAB sorunu:**

Maalesef, mesleğe bir kazanım olarak düşünülmüş olan LİHKAB sistemi, sayıları ve memleketin il/ilçe her yerinde bulunmaları itibariyle sektörde başat durumda olan talebe bağlı işlere yoğun SHKMMB’lerin gözünden, mesleki ve ticari faaliyetleri açısından sektörel rakip haline dönüşmüş ve birçok temel sorunun üstünde bir sorun yumağı haline evrilmiştir.

Tüm meslek çevreleri ile birlikte LİHKAB meslektaşlar tarafından da Yasa ve yönetmeliğinin yetersiz ve adaletsiz kaldığı kabul edilen sistem, iyi niyetle ve sektörün tamamına yönelik bir kazanım olarak planlanmıştır. Ancak geline nokta, sakat doğmuş olduğu sorumlusu kamu kurumu TKGM tarafından da kabul edilen, mevzuatı gereği efektif denetlenemeyen, SHKMMB’lerce “ayrıcalıklı” olarak algılanan bir yapı haline gelmiştir.

SHKMMB’ler açısından bakıldığında, kuruluş amacı gereği keskin hatlarla çalışma alanı içinde kalması ve net yaptırımlarla denetlenmesi gereken LİHKAB’lar, güncel mevzuatı gereği, TKGM tarafından yaptırım ve denetimden, suiistimallerle ticari etikten uzak birer ticari işletme olarak algılanır hale gelmiş, getirilmiştir.

Tüm meslek bileşenleri tarafından sakat doğan bir çocuk tanımlamasıyla, eksiklikleri, yapısal bozuklukları tam bir mutabakatla kabul gören LİHKAB sistemi, meslek barışını tehdit eder duruma gelmiş, özellikle en başta LİHKAB arkadaşların, süreç boyunca gelen sınav iptalleri, kapatılmalar gibi geçmiş problemlerinde etkisi ile kaygılı şekilde mesleki faaliyetlerini sürdürdüğü işletmeler durumunda kalmıştır.

HKMO, büyük önem arzeden bu konuda, LİHKAB kanununun yasalaşması önü ve ardında kurumsal yapısıyla aktif şekilde içinde bulunduğu süreçte yaşananları, yapılmak istenenleri, hedefleri, karşılaşılan sıkıntılar sonucunda kontrol dışına çıkan süreç ve gelinen noktayı üyeleriyle paylaşmak konusunda âtil kalmış, LİHKAB ve SHKMMB sahibi meslektaşların birlikteliğini sağlamak konusunda gerekli iletişim kanallarını kurmak, meslek iç barışını tanzim etmek görevini yerine getirememiştir. Bireysel anlamda meslektaşlardan gelen tepkilerden, çok tehlikeli bir şekilde HKMO’nun, LİHKAB ya da SHKMMB kesiminin karşılıklı olarak destekçisi pozisyonunda olduğu tespitleri yapılr hale gelmiştir. Bu algının oluşmasına yol açan şu ana kadar yürütülen iletişimsizlik ve duyarsızlık politikası terk edilmeli, bir an önce bu rakip kesimler algısı yıkılmalı, birleştirici politikalar için gerekli önlemler alınmalıdır.

Bu noktada, kurumsal anlamda çözülemeyen sorun, TKGM tarafından olurla bırakılan, belki de sorun olarak bile görülmeyen süreç, kişilerin inisiyatifinde, kaçınılmaz olarak bir ayrışma ve beraberinde LİHKAB sahibi arkadaşların kendilerince haklı şekilde dernekleşmesine yol açmıştır. Sadece bu durum üzerinde bile, HKMO’nun, yani SHKMMB, LİHKAB başta olmak üzere hepimizin örgütlülüğümüz, meslek odamız ve geleceğimiz adına düşünmesi gereklidir.

Tek tek iş kalemleri üzerinden sorunu çözmeye çalışmak (Röperli Kroki, Vaziyet Planı, Bağımsız Bölüm Planı vs), tek tek kısıtlı alanları dışına çıkan LİHKAB sahibi meslektaşların, ticari suiistimallerin peşine düşmek, ya da yasal boşluktan faydalanarak aynı anda SHKMMB tescili de yaptıran LİHKAB sahibi meslektaşları sistemin “kötü çocukları” ilan etmek, kiri pası halının altına süpürmek olacaktır. Kurumsal anlamdaki basiretsizliğin üstünü örten kişiselleşmiş karşılıklı eleştiriler çözüm olmaktan uzaktır. HKMO çatısı altında, tüm meslek bileşenlerince ortaklaşarak, kurumsal anlamdaki siyasi ve bürokratik ilişkilerle, yasa değişikliği için bir an önce çalışılmaya başlanmalıdır. Çözümün mesleğin iç dinamikleriyle sağlanması, meslektaşların iletişimi ile herkesin yararına bir eylem planıyla yasal düzenlemeler için çalışılması için bu kurultay belki de son şanstır.

Yerel toplantılar sonucunda gelen ortak sorunlar yukarıda detaylandırılmış, münferiden belirtilen ilave sorunlar alt başlıklar halinde aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Meslek odasınca ticari faaliyetler ile ilgili hukuksal destek sağlanmalı,

- Konut/Mesken inşaatlarında Şantiye şefliği Harita Mühendislerince yapılabilmesi,
- Özellikle şube harici il ve ilçelerdeki temsilcilikler kanalıyla SHKMMB'lerle iletişim artırılmalı
- HKMO genel merkez tarafından şeffaf bir şekilde iletişim kanalları yoluyla tescile tabi işler yoluyla hayatını kazanan SHKMMB'lerinin MFD, tescil, aidat vs. yoluyla oda gelirleri içinde koydukları katkı aktarılmalı,
- Hizmet alımlarında bireysel iş deneyim belgelerinin, ardından firma ortağı olan meslektaşça firmasına aktarımının mevzuat gereği mümkün olmaması.

2. LİHKAB: SORUNLAR, TALEPLER ÖNERİLER

5368 Sayılı Yasa ile kurulan LİHKAB'lar faaliyete başladıkları 2010 yılı sonundan itibaren günümüze kadar gerek kendi mevzuatından ve gerekse farklı yasa ve yönetmeliklerin LİHKAB sorumluluk alanına ilişkin mevzuat değişikliklerinden kaynaklanan problemler dolayısı ile henüz tam olarak kuruluş ilkeleri ile amaçlanan verimliliğe ulaşamamıştır. Sürece göz atıldığında; LİHKAB sınav ve yer tercihlerinin organizasyonundan planlamasına kadar sürekli tartışmalara neden olduğu, Yargı tarafından verilen iptal kararları ile İdarenin bu kararları uygulama biçimlerinin mağduriyetler yarattığı açıktır. Büro planlamasının nitelikli bir şekilde yapılamaması dolayısıyla bazı bölgelerde tekelleşmeler olduğu bazı bölgelerde ise işlem yetersizliği dolayısıyla kapanma aşamasına gelen bürolar olduğu görülmüştür. LİHKAB kuruluş Yasasının 1. Maddesinde bulunan “*Ancak, kamu kurum ve kuruluşları ile lisans sahibi harita ve kadastro mühendislerinin diğer kanunlar ve ilgili mevzuata göre hak, görev ve yetkileri devam eder.*” şeklindeki hüküm dolayısıyla LİHKAB ve SHKMMB arasında yetki karmaşası olduğu ve bu durumun haksız rekabete yol açmak suretiyle çalışma barışını tehdit ettiği görülmektedir.

Yukarıda kısaca bahsedilen bilgiler doğrultusunda gerek LİHKAB sahibi meslektaşlarımızın kendi mevzuatından ve gerekse SHKMMB sahibi meslektaşlarımız ile ilişkilerinden kaynaklı sorunları bakımından aşağıdaki çözüm önerileri sıralanabilir.

- Öncelikli olarak 5368 Sayılı Yasanın 1. maddesinde belirtilen ve tartışmalara neden olan fıkra yürürlükten kaldırılarak, görev tanımları ve sınırlarının net bir biçimde ortaya konulduğu şekliyle yeniden düzenlenmelidir.
- LİHKAB ve SHKMMB arasında sorun olan iş kalemlerinin ayrıştırılması konusunda;
 - a) TKGM mevzuatından bahsedilen mülkiyete ilişkin yer gösterme işlemlerinin ve bu işlemler sonucu düzenlenecek Parsel Aplikasyon krokilerinin yetkisiz kişilerce yapılmasının önlenerek bu tür işlerin LİHKAB'a yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
 - b) Vaziyet planı, bağımsız bölüm planı, yapı aplikasyon projesi hazırlanması ve fenni mesuliyet işlerinin sadece SHKMMB'ler tarafından yapılması gerekmektedir. Bu nedenle, Yapı Aplikasyon Projesinin LİHKAB'lar tarafından yapılabileceğine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2012/12 sayılı Genelgesi ile Vaziyet Planı ve Bağımsız Bölüm Planlarının LİHKAB'lar tarafından da yapılabileceğine ilişkin Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kadastro Dairesi Başkanlığının 13/09/2011 tarih ve 8519-8520 sayılı Talimatının kaldırılması yönünde çalışma yapılmalıdır.
 - c) Yapı tamamlandıktan sonra yapının vaziyet planına uygun olarak yapıldığının ve herhangi bir sınır tecavüzünün bulunmadığının tespiti durumunda yapı kullanma izin belgesi (iskan) verilmesi yasal bir zorunluluktur. Bu durum göz önünde bulundurularak yapı kullanma izin belgesi ekinde bina ve eklentilerinin mevzuata uygun ölçüldüğünü gösterir röperli krokilerin bulunması gerekmektedir. Ancak, TKGM'nin bu konuya atıfta bulunan 2009/14 sayılı genelgesinin çıktığı tarihten günümüze kadar, farklı idari talimatlar ve birbiriyle çelişen mahkeme kararları ve bunların doğrultusunda yapılan uygulamalardaki karmaşa sonucu, Röperli Kroki tanzimi iş kalemi, meslek kamuoyunda sıkıntılara neden olmuştur.

Bu konu, meslek odamızda, akademik ortamlarda, TKGM ve belediyeler gibi konuyla doğrudan ilgili olan kurumlar nezdinde tartışmalarla, tanımı ve uygulaması netleştirilmesi gereken bir konu olarak görülmektedir.

- 6306 Sayılı Kentsel Dönüşüm ile ilgili Yasa kapsamına giren işlerde istenen aplikasyon krokisi, birleştirme, cins değişikliği, irtifak hakkı tesisi gibi LİHKAB yetki alanlarında olan teknik işlemlerin Kadastro Müdürlüklerince ücretsiz yapılması birçok büronun iş yapamaz hale gelmesine neden olmuştur. Aynı durum, 5912 Sayılı Yasa ile değişik 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Yasasında mevcut kat irtifaklı yapıların cins değişikliği işlemlerinin, resen ve ücretsiz şekilde Kadastro Müdürlüklerince düzenlenmesinde de geçerlidir. 5368 Sayılı LİHKAB Yasasında tanımlı iş kalemlerinin farklı yasalarda getirilen hükümlere atıfta bulunularak Kadastro Müdürlüklerince yerine getirilmesi önlenmelidir.
- LİHKAB sınav süreçleri şeffaf, her türlü şaibeden uzak ve geniş bir perspektifle uzmanlık kriterlerini ölçmeye dayalı bir biçimde düzenlenmelidir.
- Mevcut büro sayıları günümüz gerçekliği ile örtüşmemektedir. 2013 yılında planlanan büro sayısı 2029 iken günümüzde açılmış olan büro sayısı bu rakamın % 11'i civarındadır. (227 büro) Büro sayıları, LİHKAB'ların nitelikli hizmet ve istihdam koşullarını sağlayacak şekilde iş durumu ile orantılı olarak ülke genelinde 350-400 büro olacak şekilde modellenmelidir. Ayrıca büro sahiplerinin tekelleşmesinin önüne geçmek ve hizmet kalitesinin sürekliliğini arttırmak için lisans sahiplerinin belirli periyotlarda (faaliyet alanı ile sınırlı olmak üzere) lisans yenileme sınavlarına tabi tutulması sağlanmalıdır.
- SHKMMB tarafından sıklıkla gündeme getirilen, LİHKAB'larca yetkisinde olmayan işlerin yapılmasının önlenmesi ve kamu görevlisi niteliğinde bulunan lisanslı mühendisin kamu yararına aykırı işlerde bulunmaması bakımından denetim mekanizmasının verimli bir şekilde işletilmesinin sağlanması gerekmektedir.
- LİHKAB'ların sorun ve önerilerinin aktarılması, İdare ve Oda ile olan bağlarının güçlendirilmesi için Lisanslı Büroların karar alma süreçlerinde etkin biçimde temsil edilmesine önem verilmelidir.
- Vatandaşlara daha hızlı, sağlıklı ve güvenilir hizmet verilebilmesi bakımından Lisanslı Büroların TAKBİS ucu almaları sağlanmalıdır.
- Lisanslı Bürolar üzerindeki yaklaşık % 60'lık vergi yükünün azaltılması için bu konuda mevzuat çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- LİHKAB ücret tarifelerinde bulunan birim fiyatlardaki tutarsızlıklar, adaletli olmayan katsayılar, farklı hesap kalemlerinin (yol ücreti, döner sermaye ücreti, mesleki denetim ücreti vs.) faturaya yansıtılamaması gibi sorunların giderilmesine yönelik çalışmalarda bulunulmalıdır.

LİHKAB yasının ve yönetmeliğinin, meslek kamuoyumuzdan gelen düşünceler ışığında ortaya konan, tekelleşmeye neden olmayacak, mesleki dayanışmayı sağlayacak, sınav ölçütlerini ve sistemini adaletli duruma getirecek, büro sayısını ve yerlerini dinamik bir şekilde belirleyecek, lisanslı büroların hizmet yerlerini ve sürelerini tartışmaya neden olmayacak bir şekilde düzenleyecek, denetim mekanizmalarını gerçekçi ve yaptırım gücünün olacağı bir yapıda planlayacak ve büroların ülke kadastro sorununun çözüme ulaştırılmasıyla birlikte sağlıklı bir arşiv kazanacak yapıda düzenlenmesi durumunda mesleğimize bir açılım sağlayacaktır.

Yukarıda bahsedilen çözüm önerilerinin gerçekleştirilmesi amacıyla TKGM, HKMO, LİHKABDER ve ilgili meslek kamuoyunun tam bir işbirliği içerisinde çalışması mesleğimizin geleceği açısından kaçınılmaz bir görev olarak ortada durmaktadır.

3. İHALELİ İŞLERE YOĞUN SHKMMB: SORUNLAR, TALEPLER VE ÖNERİLER

Harita özel sektörünü, “*sermaye birikimi, kendi istihdamı, devamlı teknik kadrosu, araçları, ekipmanı, yazılımı ve donanımı olan firmalar,*” diye tanımlayabiliriz. Bu tanımı da ancak, *diğer sektörlerin yanında oldukça küçük ölçekte olduğu* kaydıyla yapabiliriz.

Özel sektör kapsamındaki firmalar ağırlıklı olarak kamuya hizmet vermektedir. Özel sektörü yaşatan, onlara ekonomik güç veren, onların varlıklarını sürdürmesine neden olan hizmetler kamu tarafından ihale edilmektedir.

1989 yılında yapılan Türkiye II. Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı’nda yapılan Erdal AKDAĞ’ın yönettiği “**Özel Sektörün Sorunları, Kamu Sektörü İlişkileri, Çözüm Yolları, Geleceği**” adı altında çok önemli tespitlerin yapıldığı toplantıda; *sektörün en büyük işvereni kamu, kamu olarak da İller Bankası ve Belediyeler olarak tanımlanmış; “Özel sektör deyince, İller Bankası var; İller Bankası deyince, özel sektör var.”* tespiti yapılmıştır. Harita ve Kadastro sektöründe İller Bankası *ana ocağı*, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü de *baba ocağı* olarak anılmaktaydı. Bu tarihten sonra Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 2004 yılında Dünya Bankası kredisi ile başlattığı MEER (Marmara Depremi Acil Yapılandırma Projesi) ile özel sektöre iş sağlayan kurumlara katılmış; 2005, 2006 ve 2007 yıllarında ihalelerini artırarak sektörde önemli aktör olmuştur. 2007 yılı itibarıyla neredeyse İller Bankası ihalelerinin hacmi ile TKGM ihaleleri aynı kapasiteye ulaşmıştır. Bu arada 1987 yılında İller Bankası ihale hacmi kadar imar uygulaması ihaleleri çıkaran belediyeler, 2007 yılına gelindiğinde imar uygulama işlerinin ülke genelinde giderek tamamlanması ile sektöre sağlanan iş konusunda bir hayli geriye düşmüşlerdir.

İhaleli işlerde özel sektör firmalarına ağırlıklı iş sağlayan kamu kurumlarının son 10 yılına yönelik süreci değerlendirdiğimizde;

2007 yılında Harita ve Kadastro sektöründe ana ocağı diye anılan İller Bankası, 2013 yılına kadar ihalelerini Danışmanlık Hizmet Alımı olarak sürdürmüş özel sektöre iş sağlama konusunda önemli yer tutmuştur. Bu süreçte ortalama indirimlerin %25 olarak gerçekleşmesi de sektöre nefes aldırıştır.

Ancak 2013 yılından sonra kurumda, hizmet alımı ihalesi yöntemine geçilmiş, % 70’lere varan tenzilatlarla ihaleler sonuçlandırılmıştır. 2014 yılından sonra klasik harita yerine fotogrametrik harita yöntemi ile ihalelere devam edilmiş, yaklaşık maliyet çok düşük tutulmuş, buna rağmen % 70’e varan tenzilatlar la ihaleler gerçekleşmiştir. 2015 yılına gelindiğinde ise İdare zaman kaybını gerekçe göstererek üç ayrı disiplin olan Fotogrametrik harita, jeolojik etüd ve imar planı işlerini birlikte ihale etmeye başlamıştır. Bu üç disiplinden herhangi birinin iş bitirme belgesi ile girilebilen ihalelere meslektaşlarımız isteksiz davranmış ve büyük ölçüde katılım sağlamamıştır. 2007 yılında özel sektörün ağırlıklı iş kapısı olan İller Bankası 2017 yılı itibarıyla bu işlevini önemli ölçüde yitirmiştir.

İhaleli işlerde özel sektör firmalarına iş sağlayan sivil haritacılığın lider kurumu olarak anılan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nün son 10 yılına yönelik 2007 yılında ve 2017 yılında yapmış olduğu ihaleleri karşılaştırarak bu verilerden sektör adına çıkarımlarda bulunmak yararlı olabilir.

2007 yılında KİK kapsamında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nce özel sektör eliyle yapılan ihalelerde bir parselin kuruma yaklaşık ortalama maliyetinin 42 TL (30 USD) olarak gerçekleştiği, Dünya Bankası ARIP kapsamındaki işlerde ise 44 TL (32 USD) olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu arada TKGM’nin kendi memur personeli eliyle yapmış olduğu işlerde parselin kuruma maliyeti yine 44 TL (32 USD) olarak gerçekleşmişti.

10 yıl önceki verilerden sonra günümüzde 2017 yılı verilerine bakıldığında; 2016 yılı sonu 2017 yılı içinde TKGM Dünya Bankası kredili yapılmış 4 paket ihale sonuçları gözlemlendiğinde, yenileme işlerinde ortalama 38 TL/parsel, sayısallaştırma işlerinde ise ortalama 30 TL/parsel rakamları görülmekte; bu dip fiyatlardan sonra yine Dünya Bankası kredili 10.08.2017 tarihinde yapılan son paket ihale sonuçları gözlemlendiğinde ise yenileme işlerinde ortalama 67 TL/parsel, sayısallaştırma işlerinde ise ortalama 51 TL/parsel rakamları görülmektedir. TKGM’nin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu Danışmanlık Hizmet Alımı kapsamında 20.06.2017 tarihinde yapmış olduğu 3 adet yenileme işi ortalama 60 TL/parsel ve 2 adet sayısallaştırma işi de ortalama 40 TL/parsel olarak gerçekleşmiştir.

2007 yılı itibarıyla TKGM’nin özel sektör eliyle aldığı hizmetin bedeli 42 TL/parsel (30 USD) iken, 10 yıl sonra teknik şartnameleri aynı olmamakla beraber bu bedel ortalama 52 TL/parsel (14 USD) rakamına gerilemiş bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle öyle bir özel sektör yapısıyla

karşılaşılmaktadır ki, yapmış olduğu işin bedelini 10 yıl önceki fiyatlarla gerçekleştirmeye razı olacak; bu rakamlarla da sermaye birikimi sağlayacak, nitelikli ve yeterli sayıda eleman istihdam edecek, çalışanlarına insanca yaşama standardında ücret ödeyecek... Bu rakamlarla bu işlerin ihale süreci devam ettiği takdirde, kamudan özel sektöre değil, özel sektörden kamuya sermaye transferi gerçekleşecektir. O da eğer öyle bir sermaye varsa...

Bu temel noktayı tartışmak ve üzerinde durmak gerekmektedir.

Bu önemli konunun yanı sıra birim fiyatlara ve özel sektör fiyat kırımlarına değinmek gerekir.

Kurum bazında TKGM, özel sektör tarafından yapılan kırımları da gerekçe göstererek birim fiyatlarda düşüşe yöneltmiştir. Özel sektörün yapmış olduğu yüksek indirimlerden sonra kurumlarda birim fiyat hazırlayan meslektaşlarımız bunu, “kurum üst yönetiminin, madem öyle, birim fiyatları düşürün baskısı” ile karşılaşmalarıyla gerekçelendirmektedirler.

TKGM, 25.02.2016 tarihinde ihalesi yapılan 24 adet 22-A uygulaması işinin ihalesini, “ihalenin genelinde, isteklilerin aynı kısa listeler içerisinde yer alan diğer istekliler ile aynı veya çok yakın teklifler vermiş olması, kırım oranlarının düşük kalması ve parsel başına en iyi mali tekliflerin birbirine çok yakın olması...” nedenleriyle iptal etmiştir.

Bu iptallerden sonra TKGM, KİKİşlerine Danışmanlık Hizmet Alımı yöntemi yerine Hizmet Alımı ihaleleri yöntemi ile devam etmiştir. 07.09.2017’de yapılan Hizmet alımı ihalelerinde 13 adet işin ihalesi yapılmış, ortalama parsel fiyatı 36 TL olarak gerçekleşmiştir. İdare, ucuza iş yaptırma isteğinde olduğu için ihalelere Hizmet alımı yöntemiyle çıkmakta ve ihalelerde sınır değer uygulaması yapmamakta, verilen en düşük teklifi geçerli sayarak sonuçlandırmaktadır. Doğru olan Hizmet alımı yöntemiyle ihale yapılacaksa sınır değer uygulanmasıdır. En doğrusu ise Danışmanlık Hizmet Alımı yöntemiyle ihalelerin yapılmasıdır.

2016 yılında keşif bedelinden % 14.5 eksiltilmiş ortalama fiyatı 69.54 TL/parsel olarak gerçekleşmiş işler “...kırım oranlarının düşük kalması” da gerekçe gösterilerek iptal edilip, daha sonra 2017 yılında 67 TL/parsel gerçekleşen işlerin sözleşmesi imzalanırsa, kamu-özel sektör ilişkilerinde bir sorun olduğu ortaya çıkacaktır. Kaldı ki danışmanlık hizmetleri özel hizmetlerdir. Danışmanlık hizmetinde işin esasını etkileyecek olan bilgi ve donanımdır. Bedel değildir. Bu nedenledir ki “Teknik Kriterler” başlığındaki ağırlık katsayısı % 70, “Mali kriterler” başlığında ağırlık katsayısı % 30’dur. Maalesef gün itibarıyla ihaleli işlerde özel sektör firmalarına ağırlıklı olarak iş sağlayan yegane kurum olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nün durumu iç açıcı değildir.

Özel sektör cephesinde ise TKGM’nin 2004 yılında MEER ihalelerinde 5-10 adet yüklenicisi varken günümüzde bu sayı 250-300 sayısına ulaşmıştır. Çıkan ihale sayısının azlığı, sürekli personel istihdam eden firmaların “boş elemana maaş veremem” kaygısı, ihalelere katılım için gerekli olan “ciroyu tutturma” kaygısı, bir kısım firmaların ise “alır taşeronla veririm, eldeki ciroyu muhafaza ederim” öngörüsü, bu dipsiz sürecin daha da sorunlu biçimde gelişmesine neden olmaktadır. Sonuçta bu kırımlar işin niteliğine, personelin maaşına, şantiye koşullarına, sonuçta mesleğin güvenilirliğine, özel sektörün istihdamına, sermaye birikimine ve kurumsallaşmasına tümüyle olumsuz yansımaktadır. Firma sayısının giderek arttığı, sektöre arz edilen işlerin azaldığı dönemlerde kaçınılmaz olarak yüksek kırımlı ihale süreçlerine tanık olunmaktadır. Yüksek kırımların bir diğer sonucu haksız rekabet aracına dönüşmesidir. Bir ilke ve ticari davranış olarak, yüksek kırımı kabul etmeyenler, önceleri bu dönemlerde ihalelere teklif vermezken, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında ciro zorunluluğu nedeniyle sürece kayıtsız kalamamaktadırlar. Bu sürecin uzun sürmesi, sorunu akutlaştırmakta, sektörü küçültmekte, işletme gideri olmayan büroların artmasına dolayısıyla taşeronluk kurumunun yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Yasa

Avrupa uyum yasaları gereği hazırlanan 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu 04.01.2002’de yürürlüğe girmiştir. Birçok ülkede genel hatları ile bu yasa uygulanmaktadır. Ancak teknik ve idari şartnameler, idareler tarafından hazırlanmaktadır.

Yasada, Şartnameler başlığı madde 12’de;

“İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin her türlü özelliğini belirten idari ve teknik şartnamelerin idarece hazırlanması esastır” der. Bir alt paragrafta ise; *“İhale konusu mal hizmet alımları ile yapım işlerinin teknik kriterlerine ihale dokümanının bir parçası olan teknik şartnamelerde yer verilir. Belirlenecek teknik kriterler, verimliliği ve fonksiyonelliği sağlamaya yönelik olacak, rekabeti engelleyici hususlar içermeyecek ve bütün istekliler için fırsat eşitliği sağlayacaktır.”* diye tanımlanan şartnamelerdeki teknik kriterler, özel sektöre sunulan birçok kurumun şartnamesinde dikkate alınmamaktadır. Buda şartnameleri yasaya aykırı duruma düşürmekte, yasaya ve amacına uygun hazırlanmayan şartnameler, ihalelerin rekabetçi ortamda sağlıklı yapılabilmesini engellemektedir.

Memuriyetten kaynaklı şahıs iş deneyim belgeleri, firma iş bitirme belgesinin yerine geçmemelidir. Bu iş deneyim belgeleri, iş bitirme durumuna getirilerek yada zorunlu istenen tecrübe sıfatına büründürülerek emekli memurların aranan eleman olmaları sağlanmaktadır. Bu durum genç meslektaşlara yönelik fırsat eşitliğini de ortadan kaldırmaktadır.

Bir diğer sorun da kamu ihalelerine yönelik Kamu İhale Kurumu’na yapılan itiraz başvuru bedelleridir. Bu başvuru bedellerinin yüksekliği başvuruda bulunmak isteyenlere yönelik caydırıcı seviyeden aşağıya çekilmelidir.

Hizmet alım ihalelerinde sınır değer hesabındaki R katsayısı kaldırılmalı, uygun olan; sınır değerinin altında kalan ve yaklaşık maliyetin üstünde olan tekliflerin dışındaki tekliflerin ortalamasının ihaleyi alabilmesidir. Ayrıca tüm ihalelerde iş bitirmeler 15 yıl olmalıdır. İhaleden ihaleye iş deneyim belgelerinin süreleri değişik olmamalıdır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunun Danışmanlık Hizmet Alımı Yönetmeliği’ndeki kurallar 3 saç ayağı üzerine kurulmuştur. Bunlar, 1) İş Bitirme 2) Cironun 3) İstihdam’dır. İş bitirmenin ömrü 15 yıl, cironun ömrü 2 yıl ve istihdam her yıl sürekli olmak üzere kurgulanmıştır. Bu şu demektir. Yeterli bir iş bitirmeniz var ise 15 yıl sorun yok. Ancak cironuzu muhafaza etmeniz için iki yıl süreniz var. İki yıl hiç iş yapamadığınızda ihalelere girme şansınızı kaybediyorsunuz. Burada bisiklet kuralı geçerli *“durma düşersin”* devamlı pedal çevirmek gerekiyor. Personeli sürekli istihdam etmek zorundasınız ya da sektörde yaygın olarak yapıldığı gibi işi alıncaya kadar şeklen son bir yılda 3 ay SGK’lı göstermelisiniz. Ön yeterlilik şartnamesinde personel tam puan için kişisel deneyimin asgari 10 yıl olarak istenmesi nedeniyle de genelde firmalarda aktif olarak çalışmayan çoğu emekli kişiler de SGK’lı gösterilmektedir. Bu yapılanma da sektörde karşılığı olmayan şeklen istihdama neden olmaktadır.

Kurumsallaşma

Özel sektörün kurumsallaşmasının yegane şartı kamu kurumlarının yeterli ve sürekli iş akışını sağlamasından geçer. Özel sektörde yapılanma, kurumsallaşma ancak kamu eliyle olur ve şekillenir. Düzenli iş akışı olmadan kurumsallaşmayı gerçekleştirmek istihdamı artırmak eldekini korumak yazılım donanımına yatırım yapmak yazılımı güncellemek mümkün olmamaktadır.

İstihdam

1954-1981 arasında 27 yılda oda üye sayımız 2000 iken günümüzde her yıl neredeyse 27 yıldaki mühendis sayısı kadar meslektaş üniversitelerden mezun olmakta ve aramıza katılmaktadır.

Firmaların kar yerine karsız veya zararlı iş yapmaları, sektörün gerilemesine neden olmakta aramıza her yıl katılan 2000’e yakın genç meslektaşlarımızın iş olanaklarını da kısıtlamaktadır.

2002 yılında yapılan Meslek Sorunlarının Tartışılması ve Geleceğe Yönelik Politikaların Belirlenmesi Kurultayı’na yönelik HKMO İstanbul Şube tarafından hazırlanan rapordaki aşağıdaki tespit aradan 15 yıl geçmiş olmasına rağmen ne yazık ki günümüz içinde geçerlidir.

“Harita özel sektöründe gelişen teknolojilere bağlı olarak, diğer benzer sektörlerde de olduğu gibi, istihdam fazlası oluşmaktadır. Bu istihdam fazlasının yeni faaliyet alanlarında kullanılması gerekirken, sektörün gelişen teknolojiyi mesleki faaliyet alanlarını genişletmekte kullanmaması dolayısıyla ciddi bir insan potansiyeli atıl kalmaktadır. Sektörümüzde yaşanan işsizlik sorunun temel kaynağını ekonomik kriz olduğu kadar, mesleğin içe dönük yapısı ve klasikleşmiş harita üretim faaliyetlerinin dışına çıkmaması oluşturmaktadır. Özel sektörün

klasikleşmiş harita ve kadaastro faaliyetleri dışına çıkması ve mesleki faaliyet alanlarını gelişen teknolojileri de göz önünde tutularak genişletmesi kaçınılmazdır.”

Etik

Bu fiyat kırma sorunu, aynı zamanda mühendislik etiği meselesidir. Bu kurumların başında olan insanların ve yalnızca yüklenicilerin çözeceği bir iş değildir. Özel sektör kurumları, kendi aralarında bu ve diğer konularda bir etik çerçeve oluşturmadıkları sürece, ya da sektörün örgütleri bu konuda disipline edici önlemler almadığı sürece, özel sektörün büyümesi ve kurumsallaşması olası görünmemektedir.

Etik sorununu nasıl çözebiliriz?

Giderek yaygınlaşan ve derinleşen bu sorunu önümüzdeki süreçte çözüme kavuşturmak için nasıl ele almalı, nereden başlamalıyız.

Tarihsel süreci içinde Mühendislik insanoğlunun tarihiyle başlar. İlk çağlarda ateşin bulunması, ilk tekerleğin yapılması, yazının tasarlanması, zaman ve mekânın ölçülmesi ve milyonlarca yıllık uygarlık serüveninin tüm aşamalarında insanoğlunun buluşları hep aynı çabaların ürünü olmuştur. Taş devrinden, atom dönemine kadar uzanan bu karmaşık ve ayrıntılı gelişmelerin unsurlarından en önemlisi her zaman bedeni ve fikri çabasıyla işgücü, emek olmuştur.

Mühendislik kamusal hizmet alanını temsil etmekte, meslek insanları da sonuç olarak bir kamu hizmetini yerine getirmektedir. Bu nedenle, bu görevini yaparken kamusal sorumluluk bilinciyle davranmalıdır. Bu nedenle, bu görevin yapılmasında görevi kötüye kullananların soruşturulması ve sorgulanması bir kural haline gelmiştir. Meslek örgütlenmeleri böyle bir kamusal işlevle yükümlüdürler.

Meslek odalarının önemli bir işlevi mesleki etiğin, mesleki ahlakın kurallara bağlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Üyelerinin meslek etiğine uygun davranıp davranmadığını denetleyecek bir örgütsel yapının oluşması gerekmektedir. Mühendislik etiğiyle ilgili düzenli ve sistemli bir değerler bütünü yaratabilen, yol gösteren, örgüt etiğinin olduğu bir yapının oluşması. Örgüt etiğinin olmadığı bir yerde mühendislik etiğinin oluşmadığını, mühendislik etiği konusunda işlem yapılamadığını görüyoruz.

TMMOB Kurultay kararları

TMMOB, Kurultay geleneği olan bir örgüttür. TMMOB 1998’de Demokrasi Kurultayı, 2000 ve 2003 yıllarında Mühendislik ve Mimarlık Kurultayları düzenledi ve kararlar alındı. Somut sorunlarından hareketle mevcut sistemi sosyal, ekonomik, toplumsal ve siyasal boyutlarıyla sorgulayan ve çözümler üreten mühendis-mimarlar, aynı zamanda kendilerini de sorgulayarak, üretken bir çalışma ortamında özgürce tartışılar ve kararlar aldılar.

2003 yılında yapılan TMMOB Mühendislik Mimarlık Kurultayı kararlarını hatırlayalım. Kurultayın “Örgüt Misyonu” konusunda aldığı kararları özetlemekte yarar vardır:

“TMMOB ve bağlı Odaları mesleki demokratik kitle örgütüdür. Demokrat ve yurtsever karakterdedir. Emekten ve halktan yanadır.

Bağlı Odaları ile birlikte, mühendis ve mimarların meslek alanlarını düzenler, üyesinin ve halkın çıkarlarını korur.

Üyelerinin hizmetlerinin niteliğini yükseltecek düzenlemeler yapan, norm ve standartları oluşturan ve bunların gelişimine hizmet edecek şekilde denetleyen, Egemen kesim ve egemen kesim söylemleri ile ters düşmeme anlayışlarını reddeden, aksine üyesinin söz ve kararlarda yetki sahibi olmasını sağlayan, Kamu hiyerarşisi içinde yer edinme ve örgüt etkinliklerini buna bağlama anlayışlarının yerine, örgütün kamuoyu önünde saygın yerini korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen, örgüt etkinliklerini kendi iç dinamikleri ve kendi kararları ile belirleyen bir çalışma anlayışını savunarak, üyelerin ekonomik sosyal yaşamlarının, iş koşullarının iyileştirilmesi için çaba harcar.”

Kurultayın, Mesleki Davranış İlkeleri kararlarını kısaca özetlersek:

“TMMOB Mesleki Davranış İlkeleri, mühendislerin ve mimarların mesleki etkinliklerinde göz önünde bulundurmaları gereken değerleri, kararlarına kılavuzluk edecek bir toplumsal sözleşmenin öğelerini vermek için hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

Mühendis ve Mimarlar; Bilim ve teknolojiyi insanlık yararına ve doğal dengeyi koruyacak biçimde kullanmayı mesleğinin temel ilkesi kabul eder.

Mesleki etkinliklerini, tüm meslektaşlarının güvenini kazanacak bir biçimde ve mesleğin saygınlığına azami özen göstererek sürdürürler.

Tüm meslektaşlarına saygıyla yaklaşırlar; meslektaşlarıyla haksız rekabet içinde olmazlar ve astlarının gelişimi için özel çaba harcarlar, onlara yardımcı olurlar, telif haklarına ve özgün çalışmalara saygı gösterirler,

Örgütsel Davranış Kuralları olarak;

“Örgüt faaliyetleri sırasında oluşturulan, karar altına alınan ilke ve kuralların hayata geçirilmesi, yazılı kurallar ve örgüt gelenek ve kültürüne saygılı davranmayı ve bunları geliştirmeyi ilke kabul eder.

Mesleğin ve meslektaşın toplumdaki itibarını yüceltecek mesleki davranış ilkelerinin yaşama geçirmeyi görev kabul eder.

Meslek ilkelerinin uygulama ve denetiminde etik kurallar geliştirir.”

TMMOB Kurultaylarında alınan kararların örgütsel olarak ne kadar içselleştirildiğinin ve mevcut örgütsel işleyişin bu kararlarla ne kadar örtüştüğünün sorgulanması gerekiyor. Çünkü örgütsel gerçekliğimiz, sadece karar almanın tek başına yeterli olmadığını gözler önüne sermektedir.

Meslek Odamız, tartıştığımız sorunu ticari bir olay olarak ele almaya devam ettiği sürece üyelerinin mesleğe ve meslektaşlarına karşı sorumluluklarının, kendine karşı sorumlulukların denetimi sürecine de yabancılaşmaya devam edecektir.

Üyelerinin meslek etiğine uygun davranıp davranmadığını denetleyecek bir örgütsel yapının oluşması gerekmektedir. Mühendislik etiğiyle ilgili düzenli ve sistemli bir değerler bütünü yaratabilen, yol gösteren, örgüt etiğinin olduğu bir yapının oluşması. Örgüt etiğinin olmadığı bir yerde mühendislik etiğinin oluşmadığını, mühendislik etiği konusunda işlem yapılamadığını görüyoruz.

Kamusal sorumluluk alanının bir parçası olan sorunun çözümü sürecinde; işlevsel ve işler bir örgütsel anlayış ve denetime dönüştürülmüş bir yapıyı ortaya çıkarmalıyız.

6235 sayılı TMMOB Kanununa göre; Birliğin kuruluş amacı: mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmaktır”

Bu yasal düzenlemenin bile gerisinde konumlanan bir Oda örgütlenmesi mücadelemiz, emeklerimiz ve tarihimize uyumlu değildir.

ÜCRETLİ ÇALIŞANLAR ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Hüseyin ARKAN (Yürütücü)
Tekin AKÇAPINAR
Volkan BİLGİN
Özge KARAMAN
Emrah VOLKAN

1. GİRİŞ

TMMOB HKMO Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 45. Genel Kurulu’nda alınan karar üzerine yeni çalışma dönemi içerisinde “Mesleki Açılımlar Kurultayı”nın yapılması için Oda Yönetim Kuruluna görev verilmiştir. Oda Yönetim Kurulu anılan Kurultay’ın İstanbul şubemizin yürütücülüğünde yapılmasına karar vermiştir. Sonrasında, Kurultay Yürütme Kurulu, Kurultay Danışma Kurulu oluşturulmuş ve Kurultay Danışma Kurulu ilk toplantısını 8 Temmuz 2017 tarihinde İstanbul Şubemizde yapmıştır. Danışma Kurulu toplantısında, kurultayın içeriği, formatı ve yöntemi konusunda Kurultay Yürütme Kurulunun da önerileri yönünde farklı konu içerikli Çalışma Grupları oluşturularak, bu gruplar üzerinden hazırlanacak raporların sunulması ve tartışmaya açılması yöntemi benimsenmiş ve kurultayın 07-08-09 Aralık 2017 tarihinde İstanbul’da yapılması kararlaştırılmıştır.

Her çalışma grubunun, hazırlayacakları raporun, gereklilik duyulması durumunda Şube/Temsilcilik bünyesinde de yerel toplantılar düzenlenerek üyeler, meslektaşlar ile yüz yüze gelinerek görüşülmesi, tartışma ortamlarının yaratılması ve yerellerden alınan görüşlere ve çözüm önerilerine de yer verilerek oluşturulması yaklaşımı uygun görülmüştür. Çalışma gruplarının oluşturdukları raporların kurultayda sunulması, raporlar üzerine tartışmaların ve görüşlerin paylaşımı, öneri ve çözüm yaklaşımlarının ortaya konulması ve kararların alınması, söz konusu kararların HKMO Genel Kuruluna öneri olarak sunulması, Genel Kurul sürecinde görüşülmesi ve karara bağlanarak HKMO’nun resmi kararlarına dönüştürülmesi ile sürecin tamamlanması öngörülmüştür.

Çalışma grubumuz “Ücretli Çalışan Mühendisler Çalışma Grubu”dur. Çalışma Grubumuz ilk toplantısını Ankara’da yapmış olup, Genel Merkezimizin son yapmış olduğu anket verilerini inceleyip yerelerde ücretli çalışanların sorunlarına eğilmeyi planlamıştır. Alınan karar doğrultusunda ücretli çalışanların sayı olarak daha yoğun çalıştığı Ankara’da 18 Kasım 2017 tarihinde farklı illerden gelen üyelerimizle “Ücretli Çalışan Mühendisler Çalıştayı”, ardından 19 Kasım 2017 tarihinde yine Ankara’da “Ücretli Çalışan Mühendisler Paneli” yapılmıştır. Bu panel için Ankara’da 525 ücretli çalışan birebir telefonla aranıp panele davet edilmiştir. Ardından 25 Kasım 2017 tarihinde İzmir’de yürütme kurulu toplantısı ve 26 Kasım 2017’de İzmir Şubesi ev sahipliğinde “Ücretli Çalışan Mühendisler Paneli” yapılmıştır. Bu panel için de İzmir Şubesine bağlı 380 üye aranarak davet edilmiştir. Panellerde üyelerimize *mühendislerin nasıl işçileşme süreci içinde bulundukları ve çalışma yaşamında haklarımız* konularında bilgilendirmeler yapılmıştır. Mesleğimizin şu an gelmiş olduğu durum özelinde, meslektaşlarımızın yarısına yakını ücretli çalışan olarak görülmektedir.

Raporun ilk bölümünde ücretli çalışan mühendislerin sorunları ve mühendislerin nasıl işçileştiği konusuna değinilmiştir.

İkinci bölümde, mesleki sorunların tartışıldığı, 2002 yılında yapılan kurultay sonuç raporları, TMMOB ücretli çalışan mühendisler anketleri ve kurultayların sonuçları incelenmiştir.

Üçüncü olarak ise, HKMO Genel Merkezinin yapmış olduğu anket sonucunda yıllara göre ücretli çalışanların durumları irdelenmiştir.

Son bölüm ise “Sonuç ve Öneriler” olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubumuz olan “Ücretli Çalışan Mühendisler Çalışma Grubu” raporunun hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlara ve özellikle yerel toplantılarda bize ev sahipliği yapan şube yönetim kurullarına teşekkürü borç biliyoruz.

2. ÜCRETLİ ÇALIŞAN MÜHENDİS SORUNLARI

Mühendislik, insanın doğa ile girdiği etkileşimin ilk gününden beri var olan bir olgudur. Sanayi devrimi ile kapitalist ilişkilerin ortaya çıkması, toplumunun zanaatkarlarını mühendisliğe doğru evriltilmiş, mühendislik eğitimi veren okulların artmasına neden olmuştur. Mühendislik mesleğinin modern anlamı sanayi devrimi ile ortaya çıkmıştır. Yeni sektörlerin ve teknolojinin gelişimi bilim ile mühendisliğin yan yana çalışmasını sağlamıştır. Sanayi devriminin ilerici misyonunu yüklenen mühendis, zamanla üretim araçlarını kullanan bir noktaya gelmiştir. 20. yüzyılda üretimin rasyonelleşmesi, işbölümü ve uzmanlaşmanın derinleşmesi sürecine girilmiştir. Fordist üretim yapısı sanayi ve ekonominin temelini oluşturmuştur. Bilim ile beraber hareket eden mühendisler, bu üretim biçimi ile ücretli çalışana dönüşmüş, işçi sınıfına yakınlaşmıştır.

Cumhuriyetin ilk kurulduğu zamanlarda her alanda olduğu gibi eğitim alanında birçok eksik görülmektedir. Teknik kadro ve mühendis sayısı çok azdır ve 1923’lerde 500 civarında mühendis mimar bulunduğu tahmin edilmektedir. Teknik üniversitelerin açılması, kalkınma planları, sanayileşme, mühendislerin yurtdışındaki teknolojileri anlamak için gönderilmesi Türkiye’de mühendisliği devlet ve kurumlar düzleminde hızla geliştirmiştir. 1954 yılında TMMOB kurulduğunda mühendis-mimar sayısı yaklaşık 6.829’dur. 1965’de 17.700, 1975’de 49.900’e 2004’de 255.000’e ulaşmıştır. 2017 itibarı ile 510.000’i aşkın durumdadır. Bu hızlı artış ile her geçen gün ücretli çalışan mühendis sayısı da TMMOB içerisinde artmaya başlamıştır.

Türkiye’de 60’lı ve 70’li yıllarda reel ücretler % 50 oranında artmış, ücret ve sosyal haklar konusunda inanılmaz bir kazanım olmuştur. 1980’den sonra ücretlerde sürekli gerileme başlamıştır. Vergi oranlarının artırılması ve enflasyon uygulamaları ile yoksullaşma pekiştirilmiş, 2001 bunalımı ile Türkiye’de emek-sermaye çelişkisi had safhaya çıkmıştır. 2007’ye gelindiğinde reel ücretler 2001’e göre % 8.8 azalmış, ancak emek verimi % 43.4 oranında artmıştır.

Neoliberal politikaların (özellikle 24 Ocak kararları sonrası) ülkemize girmesiyle, devlette küçülme, çalışan sayısında azalma, çalışan sayısını özel sektöre yöneltme, özel sektörde çalışanları da daha düşük ücretlerde ve yoğun mesai koşullarında çalıştırma politikası izlenmiştir. Kısacası mühendis emeği güvencesizleştirilmiştir.

Ücretli çalışan, bir yerde sigortalı ve maaşlı olarak çalışan, üretim araçlarına sahip olmayan kişidir. Ücretli çalışanlar, diğer meslek dallarında olduğu gibi sektörümüzde de en büyük bölümü kapsamaktadır. HKMO Genel Merkezinin son olarak yapmış olduğu ankette eldeki kayıtlı verilerde % 43 olan ücretli çalışanlar, mesleğimizde sayı olarak birinciliği göğüslemektedir.

Çalışma koşulları göz önüne alındığında en çok yıpranan ve emek sömürsüyle karşı karşıya kalan ücretli çalışanlardır. *Mobbing, cinsiyet ayrımı, fazla mesai, fazla mesai karşılığı izin ya da ücret alamama, işten çıkartılma, düzensiz verilen maaşlar* gibi çalışma yaşamındaki örnekleri artırılabilir. Bütün bu sorunlara güvencesizlik adı verilmektedir. Ücretli çalışan mühendisin en büyük sorunu bu saydığımız parametrelerin toplamı olan güvencesizliktir.

Bu kısımda işçileşen mühendis, işsiz mühendis, fazla çalışma koşullarında mühendis ve kadın mühendis konuları incelenmiştir.

2.1. İŞÇİLEŞEN MÜHENDİS

“Genel olarak üretim süreci içerisindeki yerleri, artı değer yaratabilmeleri, üretim araçlarına sahip olmayıp, işgüçlerini satmaları, onları işçi sınıfına yaklaştıran özelliklerdir. Kökenleri, alışkanlıkları, toplumsal yaşantıları bakımından küçük burjuva çevrelere yakındırlar. Ancak birer ücretli olarak çıkarları onları gün geçtikçe işçi sınıfına daha çok yaklaştırmaktadır.”

2. Teknik Eleman Kurultayı (1975)

TMMOB 1975’de yapmış olduğu 2. Teknik Eleman Kurultayında, beyaz yakalı dediğimiz mühendislerin, şehir plancıların, mimarların sınıfsal konumunu öngörülü bir şekilde tespit etmiş ve bizleri uyarmıştır. Her geçen gün daha fazla işçileşen mühendis, şehir plancı ve mimarlar bu olguyu tam olarak oturtamamış ve sınıfsal olarak arada kalmıştır. Kendilerini beyaz yakalı olarak tanımlamış, ancak her geçen gün daha fazla mavi yakalıya döndüğünü fark edememiştir. Çünkü beyaz yakalılar kendilerini şanslı azınlık olarak tanımlayıp, bu şanslı azınlığın daha şanslısı olabileme olasılıklarını düşünmüşlerdir.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz gibi beyaz yakalıların sınıfsal konumu her geçen gün işçi sınıfına doğru kaymaktadır. Ücretli çalışan beyaz yakalıların işçileşmesi konusunda bazı temel kavramları incelemek ve bunları anlamak gerekmektedir.

- **Nitelikli Yedek Sanayi Ordusu (İşsizlik):** Ayrıntılı olarak raporun içerisinde açıklanacaktır.
- **Niteliksizleştirme- Niteliklerin Değersizleşmesi:** Artan iş bölümü ile işin minimize edilmesi ve denetimin tamamıyla iş yerindeki çalışanın üstüne (müdür, yönetim kurulu) bırakılması niteliksizleştirmedir. Çalışanın işin nasıl yapılacağındaki özerkliği ortadan kalkmakta, sık denetlenen emek işi çalışan nezdinde ucuzlatılıp niteliksizleştirilmektedir.
- **Zihinsel Üretimin Parçalanması (Ayrıntılı İş Bölümü):** 1920’li yıllarda ortaya çıkan Fordizm ile emeğin bireylere bölüştürülerek basit bir şekilde verimliliğin artırılması, emek ve enerji kayıplarını minimuma indirilmesidir. Bireylere işin en küçük bölümü verilerek, emek, bütününden çıkarak parça başına iş yapar duruma dönüştürülmektedir.
- **Ücretleşme (1970’ler):** 1970’lere kadar mühendis emeği devletin kontrolü ve bünyesindeyken, özelleştirme süreçleri, yap-işlet-devret mantığının yaygınlaştırılması, neoliberal politikalar, mezun sayısındaki artış gibi sayılabileceğimiz bir dizi etken, mühendis emeğinde ücretleşirmeyi getirmiştir.
- **Esnekleşme:** “Mühendislerde esnekleşme, çok görevli, yani görev tanımının belirgin olmaması,” olarak söylenebilir. 2009 araştırmasında “görev tanımım yok ya da görev tanımımın dışındaki işleri de yapıyorum” diyen mühendislerin oranı % 68’dir. Esnekleşmenin yaratmış olduğu en önemli sorunlar, işsizlik ve güvencesizleşmedir.
- **Yerine Konulabilirlik/Standardizasyon:** “Mezun sayısındaki inanılmaz artış ile işten çıkan veya çıkartılan mühendisin yerine bir diğerinin hızlıca bulunması” olarak açıklanabilir. “Dışarıda binlerce işsiz var,” ifadesinin sürekli olarak işverenler tarafından dile getirilmesi yerine konulabilirlik olgusunun en belirgin göstergesidir.
- **Yeni İşçileşme/Yeni Proleterleşme:** “Mühendisin sınıf statüsündeki değişim” olarak adlandırılabilir. Sermayeye bağımlı olan mühendisin uygulamada teknik ve bilginin mühendis elinde olması ile kendini mavi yaka ya da beyaz yaka olarak göremeyip, ücretli emek gücü olarak görmesidir.
- **Profesyonelin Proleterleşmesi:** Çalışan mühendisin işinden olmamak için işverenin vermiş olduğu işi bilimsel, teknik açıdan ya da ideolojik açıdan sorgulamadan yapmasıdır.
- **İdeolojik Proleterleşme/Teknik Proleterleşme:** Kişi, amaçlarından ve ideolojilerinden çok görevli teknisyenler gibi davranmaya başlar, teknik sorunlarailişkin özgürlük ve yaratıcılık çalışandan çıkar ve işverenin çıkarları doğrultusunda çalışmak zorunda kalır.

DİSK'in yapmış olduğu ankete göre işçilerin çalışma yaşamındaki sıkıntıları önem sırasına göre aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Düşük ücretler
- İşsizlik
- Uzun çalışma saatleri
- İş cinayetleri
- Esneklik
- Taşeron çalıştırma
- Özel istihdam büroları
- Kıdem tazminatı hakkının alınma tehdidi

Bu sorunlar ve önem sırası biz mühendislerin çalışma yaşamlarındaki sorunların yaklaşık olarak aynıdır. Yani mavi yakalı demiş olduğumuz işçi sınıfının sorunu ne ise, beyaz yakalı olan biz mühendislerin sorunları da aynıdır. Özel istihdam büroları gündemimize girmiş, ancak gündemden çekilmiştir ve mühendisler için 2018 yılında yeniden gündeme gelecektir.

2.2. İŞSİZ MÜHENDİS

1980 sonrası devlette küçülmeye gidilmesi, ekonominin sürekli çalkalanması, dövizin dalgalı durumu, bunalımlar, niteliksiz üniversitelerin açılması ve mezun sayısındaki inanılmaz artış işsizlik konusunda mühendislerde de büyük bir etki göstermiştir.

1976 Yılında İşsizlik	% 1.3
1998 Yılında İşsizlik	% 6.1
2009 Yılında İşsizlik	% 17.5

Tablo1: Yıllara Göre TMMOB Anket Araştırmalarına Göre İşsizlik Oranları

Özellikle de bu durum 25 yaş altındaki gençlerin işsiz kalmasında önemli bir parametredir. Genç mühendislerin sürekli iş değiştirmeleri ve kısa vadeli sürekli işsiz kalmalarının bir sonucudur. HKMO Genel Merkezinin yapmış olduğu son ankete göre, son işyerinde 1 yıldan az sürede çalışanların oranı % 35, 1-2 yıl arasında çalışan oranı ise % 25'dir.

Yıllara Göre Mezuniyet	2. İşinde Çalışanlar	3. İşinde Çalışanlar	4. İşinde Çalışanlar	5. İşinde Çalışanlar
2016	% 39	-	-	-
2015	% 38	-	-	-
2014	% 31	% 39	-	-
2013	% 23	% 20	% 19.3	% 20.4

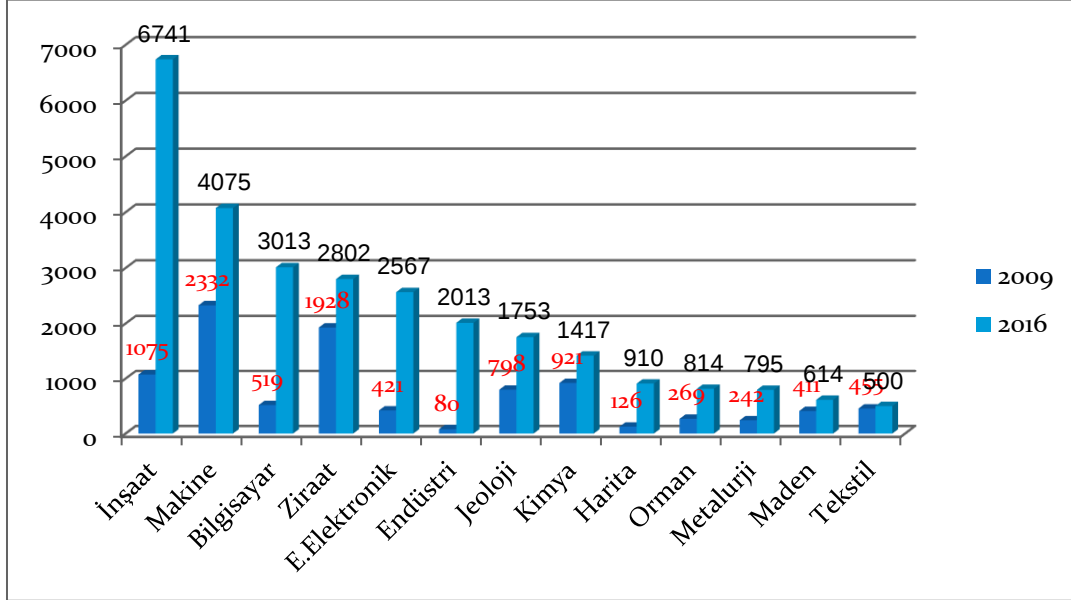
Tablo2: HKMO Genel Merkez 2017 Anketi, 2 ve Daha Fazla İş Yeri Değiştiren Yeni Mezun Harita Mühendislerinin Durumu

Tablo 2 bizlere göstermektedir ki, yeni mezun ücretli olarak çalışan harita mühendisleri iş yerlerinde istikrarlı bir şekilde çalışmamakta, sürekli iş değiştirmektedir. Bu sürekli iş değiştirmek de kısa süreli işsizliklere neden olmaktadır. Ayrıca yeni mezun ücretli çalışan harita mühendislerinin bu kadar iş değiştirmesi çalışma koşullarının kötülüğünden kaynaklanmaktadır.

Gerçek işsizlik oranlarını gizleyen bir diğer olgu da, mühendislerin kendi mesleklerini yapmamaları, yani meslek dışı dönüşümdür (Tablo3). Bu durumun nedeni sorulduğunda, en yüksek olarak verilen yanıt, “iş bulamamak”tır.

1976 Yılında Meslek Dışı Çalışma	% 6.7
2009 Yılında Meslek Dışı Çalışma	% 16.2

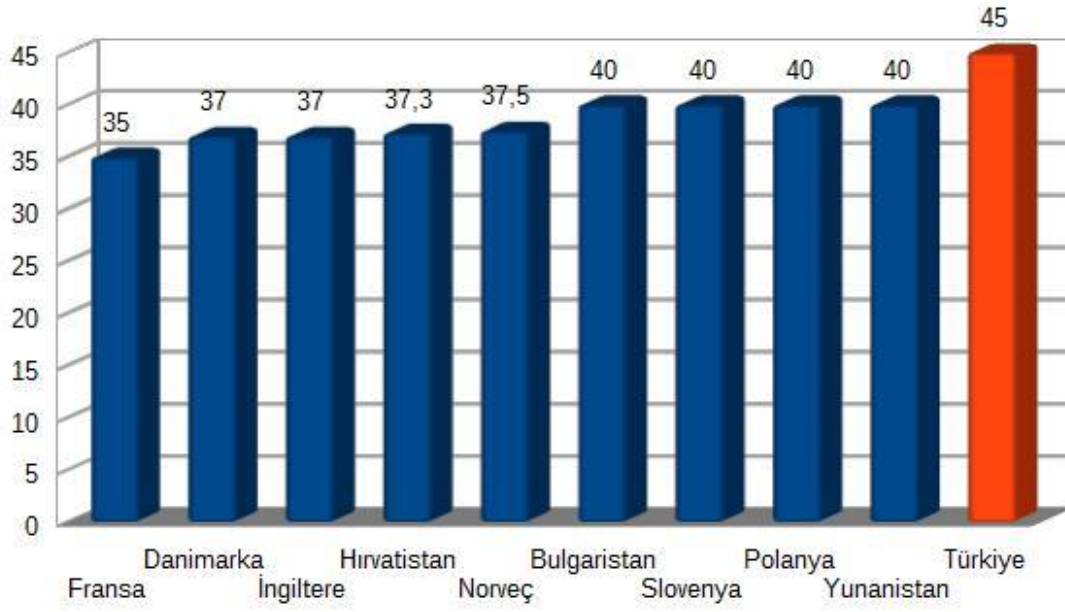
Tablo3: TMMOB Anket Araştırmalarında Yıllara Göre Meslek Dışı Çalışma Durumu

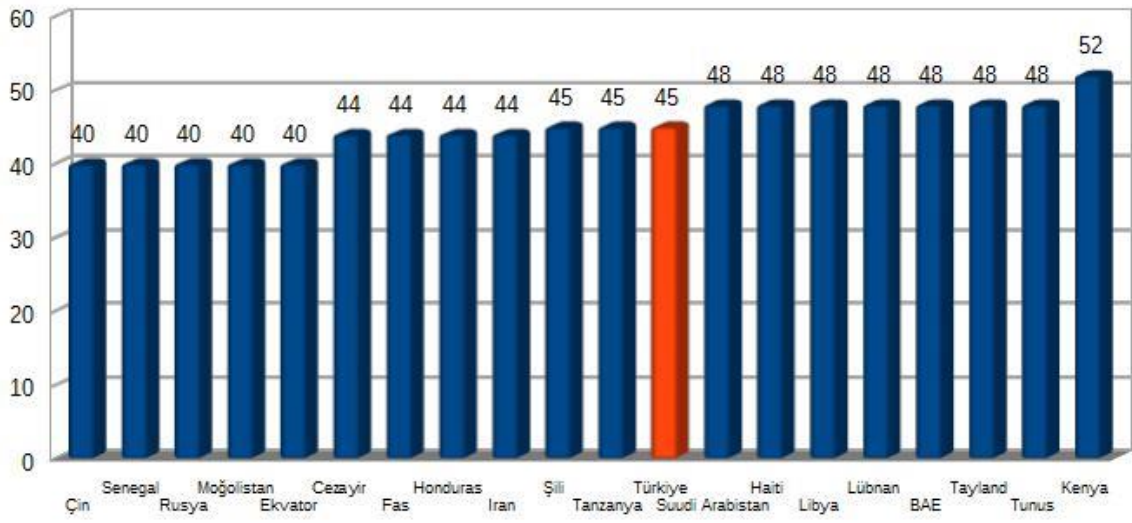
Tablo4: İŞKUR'un 2009-2016 Yıllarına Göre Mühendislik Dallarında İşsizlik Verileri

İŞKUR'un verilerine bakıldığında, Tablo4'de görüldüğü gibi, sektörümüzde 2009-2016 yılları arasında işsizlik oranında % 722 artış vardır. 2009 TMMOB Profil Araştırmasına göre mühendislerin düş kırıklıklarının nedeni olarak, % 26 ile iş bulma olanakları gelmektedir. 2016 TÜİK verilerine göre genel işsizlik oranı % 10.9 iken, mühendis işsizlik oranı % 11.7'dir. 2017 Ağustos ayı bakımından TÜİK verilerine göre genel işsizlik oranı % 10.6 iken, yükseköğrenim mezunu işsizlik oranı % 14.1'dir. Sonuçlar bizlere göstermektedir ki, her geçen gün işsiz mühendis sayısı artmaktadır. Yılda ortalama 1.700 harita mühendisi mezunu verdiğimiz düşünülürse, bu sayının daha da fazla artacağı gözler önündedir.

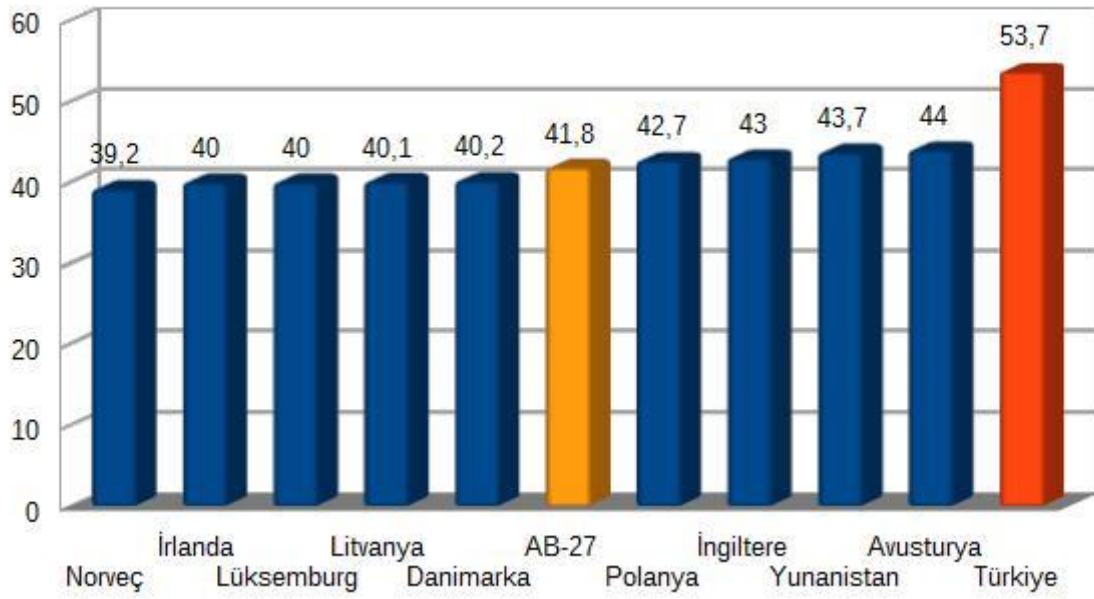
2.3. FAZLA MESAI KOŞULLARINDA MÜHENDİS

Tablo5: Türkiye Resmi Çalışma Sürelerinin Avrupa Birliği Ülkeleri ile Karşılaştırılması

Tablo6: Türkiye Resmi Çalışma Sürelerinin Dünya Ülkeleri ile Karşılaştırılması

Tablo7: Türkiye Fiili Çalışma Sürelerinin Avrupa Ülkeleri ile Karşılaştırılması

Çalışma sürelerine bakıldığında, ülkemizde resmi çalışma süresi haftalık olarak yasada 45 saat olarak verilmiştir. Avrupa Birliği ülkelerine bakıldığında, resmi çalışma süresi 45 saat ile en fazla çalışan ülke Türkiye olarak görülmektedir (Tablo5). Ancak fiili çalışma sürelerine bakıldığında ise 53.7 ile Türkiye yine Avrupa Birliği ülkelerini de içeren listede yine sonuncu durumdadır.

Peki, bu durum ülkemizin tamamı için geçerliyen mühendislerin durumu nedir?

Çalışma Saatleri (Haftalık)	TMMOB Üyesi Olan	TMMOB Üyesi Olmayan
51-60 Saat Arası	% 19.2	% 11.7
60 Saatten Fazla	% 8.6	% 5.1
41-50 Arası	% 35.1	% 18.9

Tablo8: TMMOB 2009 Profil Araştırmasına Göre Çalışma Süreleri

TMMOB 2009 Profil Araştırmasına göre Tablo8'deki verilere ek olarak fazla mesai yapanların % 61'i fazla mesai ücreti almadığını belirtmektedir.

Odamız Genel Merkezinin yapmış olduğu son ankete göre meslektaşlarımızın çalışma koşulları;

- Haftada 55 saat ve üzeri çalışan % 41,
- 46-50 saat arası çalışan % 18,5,
- 45 saatin üzerinde çalışan % 59,5 oranındadır.
- Cumartesi tam gün çalışan % 23,5,
- 15 günde bir pazar izni olan % 15,
- "Cumartesi yarım gün çalışılır" diyen % 14,
- "Hafta sonu tam çalışılır" diyen % 10,
- "Hafta sonu çalışma günü değil, ama sık sık çalışılır" diyen % 9,5'dir.
- Fazla mesai karşılığında izin veya ücret alamayanların oranı % 55'dir.

TMMOB'nin 2009 verileri ve Oda Genel Merkezinin 2017 yılında yapmış olduğu anketler göstermektedir ki, ücretli çalışanların yarısından çoğu haftalık çalışma saati olan 45 saatin üzerinde çalışmaktadır. Yıllar geçtikçe de bu oran yukarı çıkacaktır. Kalıp olarak oturmuş olan “mühendisin mesaisi olmaz” kabullenmesi yıkılmazsa, beyaz yakalılarının çalışma koşulları her geçen gün daha da kötüleşecektir.

2.4. ÜCRETLİ ÇALIŞAN KADIN MÜHENDİS

TÜİK'in “2015 İstatistiklerle Kadın” sayfasına bakıldığında Türkiye nüfusunun % 49.8'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Cinsiyete göre seçilmiş göstergeler, 2015

Seçilmiş göstergeler	Toplam	Erkek	Kadın
Okur-yazar olmayan nüfus oranı (25+ yaş)	5,4	1,8	9,0
Yükseköğretim veya fakülteden mezun nüfus oranı (25+ yaş)	15,5	17,9	13,1
İstihdam oranı (15+ yaş)	46,0	65,0	27,5
İşgücüne katılım oranı (15+ yaş)	51,3	71,6	31,5
İşsizlik oranı (15+ yaş)	10,3	9,2	12,6
Genç işsizlik oranı (15-24 yaş)	18,5	16,5	22,2

Tablo9:TÜİK 2015 Cinsiyete Göre Seçilmiş Göstergeler

TÜİK'in 2015 yılında yapmış olduğu araştırmalara göre, okuma yazma bilmeyen kadın nüfusu erkeklerden 5 kat fazladır. Kadın istihdam oranı erkeklerin istihdam oranının yarısından azdır. TMMOB içerisinde kadınların sayısı hızla artmıştır. 1976 yılında % 92 erkek, % 8 kadinken, 2009 araştırmalarına göre bu oran % 79'a % 21 olmuştur.

	ÜCRETLİ / MAAŞLI			ÜCRETLİ / MAAŞLI	BAĞIMSIZ ÇALIŞAN	İŞVEREN	DİĞER	EMEKLİ	İŞSİZ	GENEL
	Üst düzey yönetici	Orta düzey yönetici	Yönetici değil							
Kadın	13,1	13,1	27,2	21,8	16,5	7,9	64,7	13,2	29,7	20,8
Erkek	86,9	86,4	72,4	77,8	83,5	92,0	35,3	86,1	70,3	78,9
Yanıtsız	-	0,5	0,4	0,4	-	0,1	-	0,7	-	0,3
Toplam	20444	69131	146398	235973	3979	55789	14154	31295	12593	353783
Toplam Yüzde	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tablo10:2009 Cinsiyet Araştırması

Bu araştırmaya göre kadınların genel araştırma kitlesi içindeki oransal ağırlıklarının üzerine çıktıkları iki konum var. Birincisi işsiz olup iş arayanlar içerisinde ağırlıklı olmak, ikincisi ise yönetim görevi olmayan ücretli/maaşlı çalışanlar içerisinde oransal ağırlıklarını hissettirmek. “Diğer” grubunda her üç kişiden ikisinin kadın oluşu, araştırma kitlesinde kendini ev kadını olarak tanımlayanların bu grup içinde yer almasından kaynaklanmaktadır. Eğer bu grup da işsizlerle birlikte ele alınacak olursa, iş arayan işsizler içindeki kadın ağırlığının büyüklüğü, çok daha açık bir gerçek durumuna gelmektedir. Genel araştırma kitlesi içinde yüzde 20,8 olan kadın ağırlığının, yönetim görevi üstlenen ücretli/maaşlılar arasında yüzde 13,1'e, işverenler arasında yüzde 7,9'a gerilemesi, mühendis – mimar – şehir plancısı

kadınların çalışma yaşamlarında negatif bir ayrımcılıkla karşı karşıya olduklarının kanıtı olarak ele alınabilir.

HKMO Genel Merkezinin yapmış olduğu son ankette, mesleğimizdeki ücretli çalışan kadın mühendis oranı % 16.4'dür.

2.000 TL'den Az Ücret Alan Kadın Mühendis Oranı	% 28.3
2.000 TL-2.500 TL Arası Ücret Alan Kadın Mühendis Oranı	% 29.24
2.500 TL-3.000 TL Arası Ücret Alan Kadın Mühendis Oranı	% 25

Tablo11: Ücretli Çalışan Kadın Mühendis Maaşı

Yine aynı ankette ücretli çalışan kadınların verilerine bakıldığında;

- Oturduğu ev kirada olan % 47, ailesi ile beraber kalan % 44'dür.
- Kendine ait aracı bulunmayanlar % 82'dir.
- Kredi borcu olan oranı % 63'dür.
- Aylık beslenme harcamaları maaşının % 11-30 arasına gelen % 55, % 31-50 arasına gelen % 25'dir.
- "Hafta sonları çalışılmaz" diyen % 18'dir.
- Fazla mesai karşılığında izin ya da ücret alamayanların oranı % 47'dir.
- KPSS veya kurum sınavlarına hazırlananların oranı % 47'dir (Bu oran erkek üyelerde % 33'dür).
- "Cinsiyetimin iş bulma sürecinde negatif etkisi oldu" diyenlerin oranı % 71'dir (Bu oran erkek üyelerde % 7'dir).
- "Cinsiyetim çalıştığım alanı belirlerken (şantiye/büro) önemliydi" diyenlerin oranı % 79'dur (Bu oran erkek üyelerde % 43'dür).
- "Cinsiyet ayrımcılığına ve ekip çalışmasında cinsiyetçi iş bölümüne maruz kalıyorum" diyenlerin oranı % 37'dir (Bu oran erkek üyelerde % 8'dir).

Sonuç olarak kadın mühendis sayısı gittikçe artmasına karşın, kadının kendini çalışma yaşamında ifade etmesi ve cinsiyetinden dolayı farklı muameleyle karşı karşıya kalmış olması gözler önündedir. Ücretli çalışan üyelerimizde fazla çalışma saatlerinde cinsiyet ayrımı görülmezken, maaş politikalarında inanılmaz bir dengesizlik vardır. Kadın üyelerimiz erkek üyelerimize göre çok daha düşük maaşlarda çalışmaktadırlar. Yönetici, müdür konumunda bulunan kadın üyelerimizin sayısı çok azdır. Kadın üyelerimiz kendilerine ait bir araç ya da mülk edinme konusunda erkek üyelere göre çok daha azınlıktadırlar. Kadın üyelerimiz devletle kadrolu olmayı erkek üyelerimizden çok daha fazla istemektedirler. % 82'sinin aracının olmadığı, % 91'inin kendine ait bir evi bulunmadığı kadın mühendislerimizin % 63'ünün kredi borcu vardır. Yani kredi kullanmayı yaşamlarını sürdürmek için kullanmaktadırlar. "Cinsiyetim iş bulmada negatif etki yarattı" diyen kadın mühendis oranı % 71 ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalıyorum diyen % 37'dir. Bu sorgulamaları yaptığımızda kadın mühendislerin erkek mühendislerle göre çok daha büyük bir güvencesizlik içinde oldukları gözler önündedir. Bu anketin sonuçlarının bu kadar korkunç olması, bilinçli olarak böyle davranan ya da toplumsal dogmaların sonucu kadınlara yönelik negatif davranışlar gösteren herkesin suçudur. Kadın mühendislerin sorunlarına diğer çalışma gruplarının raporlarında daha ayrıntılı değinilmiştir.

3. TMMOB ÜCRETLİ ÇALIŞAN MÜHENDİSLER KURULTAYLARI

14-15 Kasım 2009 tarihlerinde İTÜ Maçka Kampusunda TMMOB Ücretli Çalışan ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Kurultayı yapılmıştır. Kurultaya 150'si öğrenci 808 kişi katılmış, 350-400 kişi tarafından tüm tartışmalar izlenmiştir. TMMOB içerisinde ilk defa ücretli çalışanların sorunları bir kurultayda görüşülmüştür.

TMMOB Ücretli ve İşsiz MMŞP Kurultayı, 1976 yılındaki Üçüncü Teknik Elemanlar Kurultayı'ndan 33 yıl sonra Ücretli-İşsiz MMŞP'lerin sorunlarının tartışmak üzere toplanan ilk Kurultay olması anlamıyla tarihsel bir önem taşımıştır. Kurultay sürecinde, 8 ilde yapılan yerel kurultaylarla ve onlarca hazırlık toplantısıyla binlerce emekçi mühendis, mimar ve şehir plancısı ile mesleki-demokratik sorunlarının tartışılması sağlanmıştır. Bu anlamda kurultay on binlerce TMMOB üyesinin gündemine girmiştir. Kurultayda üzerinde en fazla tartışılan konu özelleştirme ile ilgili karar önerisi olmuştur. İlk gün ve ikinci günde yaklaşık 3 saat tartışılan öneri, kurultaya sunulan biçimi reddedilerek, halktan yana bir kamulaştırma talebi içeren yeni durumuyla kabul edilmiştir. Bu kadar uzun olmasa da yoğun bir tartışmaya sahne olan ikinci konu, "mühendisler için asgari ücret belirlenmesi" tartışması olmuştur. Bu konuda sunulan hiçbir öneri Kurultay kararına dönüşmesi için gerekli olan üçte iki çoğunluğu sağlayamamıştır. TMMOB'ye bağlı odalarda çalışan teknik görevlilerin sendikalaşma talebi olmadığını dile getirmesine karşın, Kurultay'da bu konuda oda teknik görevlilerinin sendikalaşması için bir karar önerisi sunulmuş ve önerge kabul edilmiştir.

Kurultay sonuçlarının tam olarak yaşama geçirilememesi ücretli çalışanların sorunlarının her geçen gün artmasına, ücretli çalışanların daha fazla güvencesizleşmesine neden olmuştur.

2. *Ücretli Çalışan Mühendis, Mimar, Şehir Plancıları ve İşsizlik Kurultayı* Ankara'da 25 Şubat 2012 tarihinde Kocatepe Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Kurultaya 399 delege ve 12 Bölgeden İl Koordinasyon Kuralları katılım göstermiştir.

Çalışma yaşamındaki sorunlar, sendikalaşma, TMMOB asgari ücreti, kıdem tazminatı, çalışma saatlerinin düşürülmesi, işçi sağlığı ve iş güvenliği, güvenceli çalışma, işsizlik, eğitim ve üniversiteler, yabancı mühendis, mimar ve şehir plancılarının hakları konuları tartışılmış ve kararlar alınmıştır. Ancak birinci kurultay gibi ikinci kurultayda da alınan kararların yaşama geçirilemediği anketlerden ve ücretli çalışanların çalışma yaşamlarındaki artarak süren sıkıntılarından belli olmaktadır.

4. HKMO GENEL MERKEZİNİN YAPMIŞ OLDUĞU ANKETİN ÜCRETLİ ÇALIŞANLAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde HKMO Genel Merkezinin 2017 yılında yapmış olduğu anket ile ilgili değerlendirmeler yer almaktadır. Raporun belli kısımlarında verilen veriler yinelenerek burada yer almayacaktır (Ücretli Çalışan Kadın, İşsizlik, Ücret Dağılımı). Ankete katılan 1.547 kişinin 646'sı ücretli çalışandır; yani tüm katılımcıların % 43'lük dilimi ücretli çalışandır. Ankete 540'ı erkek 106'sı kadın mühendis olmak üzere toplam 646 ücretli çalışan harita mühendisi katılmıştır. Katılanların % 83.59'u erkek, % 16.4 kadındır.

2017 Yılında Mezun Olan Ücretli Çalışan	% 6
2016 Yılında Mezun Olan Ücretli Çalışan	% 16.6
2015 Yılında Mezun Olan Ücretli Çalışan	% 11.8
2014 Yılında Mezun Olan Ücretli Çalışan	% 11.2
2013 Yılında Mezun Olan Ücretli Çalışan	% 10.7
2012 Yılında Mezun Olan Ücretli Çalışan	% 7.6
2011 Yılında Mezun Olan Ücretli Çalışan	% 5.8

Tablo12:HKMO Genel Merkez Anketine Göre Yıllara Göre Mezun Olan Ücretli Çalışan Oranı

Tablo12'ye göre ücretli çalışanların % 70'i 2011-2017 yılları arasında mezun olan meslektaşlardır. Yani "genç mühendis" dediğimiz kesim ücretli çalışanlarda güvencesizliğin en büyük kısmını oluşturmaktadır.

İstanbul Şube Ücretli Çalışan Oranı	% 26.5
Ankara Şube Ücretli Çalışan Oranı	% 21.3
Merkeze Bağlı Temsilcilikler Oranı	% 9

İzmir Şube Ücretli Çalışan Oranı	% 6.7
Trabzon Şube Ücretli Çalışan Oranı	% 6.5
Bursa Şube Ücretli Çalışan Oranı	% 6
Diyarbakır Şube Ücretli Çalışan Oranı	% 5.3

Tablo13:HKMO Genel Merkez Anketine Göre Şubelerdeki Ücretli Çalışan Oranı

Tablo13’de görüldüğü üzere ücretli çalışanların % 48’ini İstanbul ve Ankara Şubeleri oluşturmaktadır. Kurumların ve ihalelerin daha yoğun olduğu bu kentlerde ücretli çalışan sayısı yaklaşık olarak tüm sayının yarısı kadardır. Bu durum göz önüne alınırsa,söz konusu 2 şubenin yönetimlerinin ücretli çalışanların sorunlarına daha fazla eğilmeleri gerekmektedir.

Tablo14’e göre mezuniyet yılları günümüze yaklaştıkça ücretlerde büyük bir düşüş gözlenmektedir. Yeni mezun mühendisler TMMOB-SGK Protokolünün belirlemiş olduğu asgari ücretten daha düşük ücretler almaktadırlar. TMMOB-SGK Protokolü, Temmuz 2017’de Sosyal Güvenlik Kurumu ile TMMOB arasında yaklaşık 6 yıldır bir protokol çerçevesinde sürdürülen asgari ücrete ilişkin karşılıklı işbirliği, kurumun protokolü tek taraflı feshetmesi nedeniyle sonlanmış bulunmaktadır. 2012 yılında Sosyal Güvenlik Kurumunun kayıt dışı ekonomiyi önlemek için yürüttüğü çalışmalar kapsamında TMMOB’ye yaptığı davet üzerine bir dizi toplantı sonucu çerçevesi ortaklaşa belirlenerek imzalanan protokol,mühendis ve mimarların ücretlerinin, TMMOB tarafından belirlenerek SGK’ya iletilen asgari ücretlerin altında olmaması için kurum tarafından gerekli tedbirlerin alınması ilkesine dayanmaktaydı. Bu protokolün kaldırılması ile ücretli çalışan mühendislerin, mimarların ve şehir plancıların ücretlerinin SGK’ya eksik bildirimini kayıt dışı istihdama ve emeklilik haklarının gaspına yol açacaktır. Özellikle de yeni mezun mühendislerin haklarının korunduğu bu protokolün feshi ile çalışanların düşük maaşlarla ve eksik sigorta bedelleriyle çalışmasının önü açılacaktır.

	Tüm Ücretli Çalışanlar	2012-2017 Yılları Arası Mezunlar	2015-2017 Yılları Arası Mezunlar
2.000 TL’den az	% 12.5	% 17	% 26
2.000-2.500 TL arası	% 16.5	% 23	% 30
2.500-3.000 TL arası	% 13.5	% 18	% 19.5
3.000- 3.500 TL arası	% 8.7	% 11	% 9
3.500-4.000 TL arası	% 7.5	% 7.5	% 5
4.000-4.500 TL arası	% 6.5	% 4.8	% 3
4.500-5.000 TL arası	% 9	% 9	% 2
5.000-7.000 TL arası	% 11	% 5.5	% 2
7.000 TL üzeri	% 13	% 2	% 1
Kirada Oturan	% 45	% 48	% 41.5
Ailesi ile Beraber Oturan	% 32	% 41	% 49.5
Kendisine Ait Aracı Olmayan	% 52	% 67	% 74
Kredi Borcu Olan	% 62	% 60	% 57.5
BES Yaptırmayan	% 72	% 78	% 82
Sinema-Tiyatro-Konser vb Etkinliklere Uzun Süredir Gitmeyen	% 54	% 54	% 55
Haftada Bir Kez ya da Daha Az Dışarı Çıkan	% 43	% 22	% 48

Tablo14:HKMO Genel Merkez Anketine Göre Şubelerdeki Ücretli Çalışanların Genel Durumu

Ücretli çalışan mühendislerin mesai koşulları daha önce incelenmiştir.

Bütün ücretli çalışanların çalışma alanlarına bakıldığında, mühendislik ölçmeleri (bina, altyapı, baraj, yol vb.) alanında çalışan % 43, kamu ölçmeleri alanında çalışanların oranı % 10'dur. 2012-2017 yılları arası mezun olanların çalışma alanlarına bakıldığında mühendislik ölçmeleri (bina, altyapı, baraj, yol vb.) çalışanlar % 41, kadastroda çalışanlar % 10, kamu ölçmeleri alanında çalışanlar ise % 11'dir. 2017-2015 yılları arası mezun olanların çalışma alanlarına bakıldığında kadastroda çalışanlar % 12.5, kamu ölçmeleri alanı % 11.3'tür. Çalışma alanı olarak % 51'i büro+şantiye, % 25.5 büro, % 16.6 şantiyedir.

İşyerinde mühendislik faaliyetleri dışında başka işlerde ilgilenmek zorunda kalanların oranı % 51.5'dir.

Şube komisyonlarına katılım oranı % 5'dir. Bu oran HKMO olarak kendimizi yeniden gözden geçirmemiz gerektiğinin göstergesidir. Harita mühendisliğinde en fazla sorunu yaşayan meslektaşlarımızın yalnızca % 5'i şube komisyonlarında yer almaktadır. Etkinliklere katılım oranı, % 46, "hiç katılmadım"; % 45.5, "nadiren katılırım"; % 8.5, "genellikle katılıyorum" şeklindedir. Bu olumsuz sonuçların en önemli nedeni, yoğun çalışma koşullarıdır. Ancak ücretli çalışan üyelerimizi sahalarda, çalışma ortamlarında ziyaret etmek sorunlarını dinlemek bu oranları iyileştirecektir.

Mezuniyet yılları günümüze yaklaştıkça kendisine ait aracı olmayan, kendisine ait evi olmayan oranı artmaktadır. Kendine ait aracı veya evi bulunmayan üyelerin % 74'ü kredi kullanmaktadır. Yani yaşamlarını sürdürmek için kredi kullanmaktadır.

KPSS sınavına veya kamu kurumlarında çalışmaya hazırlanan üye oranı % 35'dir.

Şubelerimizden istenen eğitimler sıralaması ise % 15,5 Civil 3D, % 11,5 Arcgis, % 10.5 İHA uygulamaları şeklindedir.

"HKMO çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna "Orta" diyen % 36, "Kötü" diyen % 30, "Daha İyi Olabilir" diyen % 15,4'dür.

5. SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sonuç olarak, mühendisin sorunlarının ülke sorunlarından soyutlanamayacağı, örgütlü bir biçimde ortak mücadeleyle ve süreklilik gerektiren çalışmalarla çözüme ulaşılabileceği bellidir. Çözümün tarafları iktidarlar, çalışanlar ve de odalar-sendikalar gibi çalışma yaşamında söz sahibi olan kurumlardır. Bu bağlamda biz üyelere ve Odamıza düşen bazı görevler, çözüm önerileri şeklinde aşağıda sıralanmıştır.

- Odamız ve TMMOB, İş Yasası'nın öngördüğü haftalık 45 saatlik çalışma süresi sınırının uygulanmasına yönelik yaptırımlar uygulamalı ve bu çalışma saatlerinin yasal sınıra indirilmesi için mücadele etmelidir.
- Odamız, bilimsellikten, nitelikten yoksun eğitim veren üniversitelerin kapatılması ve yeni üniversitelerin açılmaması için mücadele etmelidir.
- Odamız, üniversite son sınıftaki öğrencilere çalışma yaşamındaki haklarımıza yönelik bilgilendirmelerde bulunmalı, panel, konferans vb. etkinlikler düzenlemelidir.
- Odamız, TMMOB ile SGK arasında yapılmış olan ve Temmuz 2017'de kaldırılmış olan Protokolü yeniden gündeme getirmeli ve bu konuda baskı yapmalıdır.
- Odamızın hukuk birimi güçlendirilmeli, ücretli çalışanların sorunları için bir hukuk birimi kurulmalı ve bu hukuk birimi ücretli çalışanlara güncel bilgilendirmeleri yapmalıdır.
- Odamız, devlet kurumları ile görüşüp harita mühendisliğine kadro açılması ve bu vesileyle kamuya geçmek isteyen % 35 oranındaki ücretli çalışanın daha fazla kadro bulabilmesi için girişimlerde bulunmalı ve baskı yapmalıdır.
- Şubelerimiz ücretli çalışanların sorunlarına daha fazla ağırlık vermeli ve işyeri ziyaretlerini artırarak ücretli çalışan mühendislerin sorunlarına eğilmelidir.

- Odamız, en fazla güvencesizliği yaşayan yeni mezun harita mühendisleri için ücretsiz meslek içi eğitimleri standart duruma getirip, daha uygulanabilir kılarak artırmalı ve yaygınlaştırmalıdır.
- Odamız, güvencesiz ve esnek (taşeron, sözleşmeli) çalışma biçimlerine karşı mücadele etmelidir.
- Oda üyelerinin yaklaşık yarısını oluşturan ücretli çalışanların, Şube yönetimlerinde ve Genel Merkez yönetiminde daha fazla yer alması ve söz sahibi olması için çalışmalar yapılmalıdır.
- Odamız özel istihdam büroları konusunda üyelerimizi bilgilendirmeli ve özel istihdam bürolarına karşı gerekli önemleri almalıdır.
- İşyerlerindeki kreş, gündüz bakımevleri ve benzeri olanaklar artırılarak kadınların çalışma yaşamına etkin katılımının önündeki engeller azaltılmalı, mesleki gelişimini aksatmayacak düzenlemeler tüm işyerlerinde zorunlu duruma getirilmelidir.
- Odamız, işyerlerindeki ayrımcılığa karşı zorlayıcı ve uygulayıcı yasal çerçeve için baskı oluşturmalıdır.
- Odamız, “Eşit işe eşit ücret” uygulamasının yaşama geçirilmesi için çalışmalıdır.
- Bu sorunlar yalnızca mesleğimizin değil, bütün meslek disiplinlerinin ortak sorunudur. Bu yüzden TMMOB en kısa süre içerisinde “Ücretli-İşsiz Mühendisler Kurultayı”nı yeniden yapmalıdır.

KAYNAKÇA

Kaya, E. A. (2011). Emek Süreçlerinde Dönüşüm ve Mühendis Emeği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.

(2009), Türkiye’de Mühendis Mimar Şehir Plancısı Profil Araştırması. Ankara

TMMOB, (2012) TMMOB 2. Ücretli Mühendis, Mimar, Şehir Plancıları ve İşsizlik Kurultayı https://www.tmmob.org.tr/sites/www.tmmob.org.tr/files/3422d4dbe0508cf_ek_0.pdf

(2005), TMMOB 50 Yaşında. (Ankara)

TÜİK. (2017) İşgücü İstatistikleri, Ağustos 2017

<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24633>

HKMO ÖRGÜTLÜLÜĞÜ VE ÜYE İLİŞKİLERİ ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Ali Fahri ÖZTEN (Yürütücü)
Oğulcan CENGİZ
Betül ÇÖLBAY
Ali İPEK
Ali KUZU
Pınar Yeşim LİMANDAL
Süleyman MERCAN
Simge TOPCU

1. GİRİŞ

TMMOB HKMO Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 45. Genel Kurulu’nda alınan karar üzerine yeni çalışma dönemi içerisinde “Mesleki Sorunlar ve Çözümler Kurultayı”nın yapılması için Oda Yönetim Kuruluna görev verilmiştir. Oda Yönetim Kurulu anılan Kurultay’ın İstanbul Şubemizin yürütücülüğünde yapılmasına karar vermiştir. Sonrasında, Kurultay Yürütme Kurulu, Kurultay Danışma Kurulu oluşturulmuş ve Kurultay Danışma Kurulu ilk toplantısını 08 Temmuz 2017 tarihinde İstanbul Şubemizde yapmıştır. Danışma Kurulu toplantısında, kurultayın içeriği formatı ve yöntemi konusunda Kurultay Yürütme Kurulunun da önerileri yönünde farklı konu içerikli Çalışma Grupları oluşturularak, bu gruplar üzerinden hazırlanacak raporların sunulması ve tartışmaya açılması yöntemi benimsenmiştir.

Her çalışma grubunun hazırlayacakları raporu, gereklilik duyulması durumunda Şube/Temsilcilik bünyesinde de yerel toplantılar düzenleyerek üyeler, meslektaşlar ile yüz yüze gelinerek görüşülmesi, tartışma ortamlarının yaratılması ve yerellerden alınan görüş, çözüm önerilerine de yer verilerek oluşturulması yaklaşımı uygun görülmüştür. Çalışma gruplarının oluşturdukları raporların kurultayda sunulması, raporlar üzerine tartışma ve görüşlerin paylaşımı, öneri ve çözüm yaklaşımlarının ortaya konulması ve kararların alınması, söz konusu kararların HKMO Oda Genel Kuruluna “**Karar Taslakları**” olarak sunulması, Genel Kurul sürecinde görüşülmesi ve karara bağlanarak HKMO / Odanın ilke ve kararlarına dönüştürülmesi ile sürecin tamamlanması öngörülmüştür.

Kurultayın ismi “Mesleki Sorunlar ve Çözümler Önerleri Kurultayı” olmakla birlikte “Mesleki Açılımlar Kurultayı” olarak da tanımlanması uygun görülmüş ve kurultayın 07-08-09 Aralık 2017 tarihinde İstanbul’da yapılması kararlaştırılmıştır. Kurultay çalışmaları, Kurultay Yürütme Kurulu tarafından hazırlanan ve Oda Yönetim Kurulunca uygun görülen Kurultay Yönergesi çerçevesinde yürütülmüştür.

Kurultay Çalışma Gruplarından birisi de “HKMO Örgütlülüğü ve Üye İlişkileri” çalışma grubudur. Çalışma grubumuz yapmış olduğu ilk toplantısında, Kurultay Yönergesini de dikkate alarak, “HKMO Örgütlülüğü ve Üye İlişkileri” oturumunda sunacağı Raporu hazırlamak için, şubelerimiz ile iletişime geçerek ve Şube Yönetim Kurullarımızın uygun göreceği bir İl’de üye toplantılarının yapılması konusunu gündemine almış ve gerçekleştirilmesinin yararlı olacağını düşünmüştür. Yerel toplantılar konusu Kurultay Yürütme Kurulunun çalışma grubu yürütücüleri ile yaptığı toplantıda değerlendirilmiş ve diğer çalışma gruplarının da katılımı ile ortak toplantılar yapılabileceği kararı alınmıştır. Çalışma grubumuz yerel toplantılarla gerçekleştirdiği üye buluşmalarını 20 Ekim-2 Aralık tarihleri arasında Antalya, Trabzon, Muğla ve Diyarbakır illerinde gerçekleştirmiştir.

Çalışma grubumuz, 07-08-09 Aralık 2017 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirilen “Mesleki Açılımlar Kurultayı” HKMO Örgütülüğü ve Üye İlişkileri oturumunda taslak raporun sunumu ve rapor üzerine yapılan görüşmeler ve sunulan önerileri birlikte değerlendirerek gerekli revize çalışmaları yaparak raporu sonuçlandırmıştır.

Çalışma grubumuz raporunu, TMMOB ve HKMO’ya ait arşiv, yayınlanan rapor, bülten ve diğer dokümanları tarayarak, bir kısmını bire bir rapora taşıyarak ve özellikle yerellerde yapılan toplantılardaki sonuçları özetleyerek oluşturmuştur.

TMMOB HKMO Örgütülüğü ve Üye İlişkileri Çalışma Grubu olarak, bu raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlara ve özellikle yerel toplantılarda bize ev sahipliği yapan şube yönetim kurullarına teşekkürü borç biliyoruz.

2. TMMOB ve ODALARIN KURULUŞ SÜRECİ ve AMAÇ

2.1. 3458 SAYILI MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HAKKINDA YASA

Ülkemizde mühendislik ve mimarlık mesleğine ilişkin yasal düzenleme 17.06.1938 yılında çıkartılan 3458 sayılı Yasa’dır. Bu Yasa, ülkemizde mühendislik ve mimarlık mesleğini yapabilmek için mesleki unvan, eğitim, yetki ve sorumlulukları tanımlamaktadır. 1938 yılında yürürlüğe giren bu Yasa, aradan 80 yılı aşkın bir süre geçmesine karşın, günün gereksinimlerine göre güncellenmemiştir.

Ülkemizde mühendislerin ve mimarların yetkilerini ve sorumluluklarını belirleyen Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa’nın 1938 yılında yürürlüğe konulmasıyla birlikte yeni bir dönemin başladığını görmekteyiz.

3458 sayılı Yasanın ilk maddesi şöyledir:

“Türkiye Cumhuriyeti hudutları dâhilinde mühendislik ve mimarlık unvan ve salahiyeti ile sanat icra etmek isteyenlerin aşağıda yazılı vesikalardan birini haiz olmaları şarttır:

a) Mühendislik veya mimarlık tahsilini gösteren Türk yüksek mekteplerinden verilen diplomalar;

b) Programlarının yüksek mühendis veya mimar mektepleri programlarına muadil olduğu kabul edilen bir ecnebi yüksek mühendis veya yüksek mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfi kan verilecek ruhsatnameler;

c) Türk Teknik Okulu mühendis kısmı ile programlarının buna muadil olduğu kabul edilen memleket dâhilindeki diğer mühendis veya mimar mekteplerinden verilen diplomalar;

d) Programlarının Türk Teknik Okulu Mühendis kısmı programlarına muadil olduğu kabul olunan bir ecnebi mühendis veya mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfi kan verilecek ruhsatnameler...”

Bu Yasanın günümüz koşullarına göre güncellenmesi artık bir zorunluluktur. Ancak kamu kurum ve kuruluşları ve özellikle yargı birimleri, konu gündeme geldiğinde bu Yasa maddesine atıf yaparak günü kurtarmaya çalışmaktadır.

2.2. ANAYASA’NIN 135. MADDESİ: KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI

“Madde 135- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.

Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadî teşebbüslerinde aslî ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz.

(Değişik: 23.7.1995-4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar.

(Değişik: 23.7.1995-4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları ve üst kuruluşları organlarının seçimlerinde siyasi partiler aday gösteremezler.

(Değişik: 23.7.1995-4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idarî ve malî denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir.

(Değişik: 23.7.1995-4121/13 md.) Amaçları dışında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevine, kanunun belirlediği merciin veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkeme kararıyla son verilir ve yerlerine yenileri seçtirilir.

(Değişik: 23.7.1995-4121/13 md.) Ancak, milli güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, meslek kuruluşlarını veya üst kuruluşlarını faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içerisinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.”

2.3. TMMOB YASASI'NDA BİRLİĞİN AMAÇLARI

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) 7303 sayılı Yasa, 66 ve 85 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle değişik 6235 sayılı Yasayla 1954 yılında kurulmuştur.

TMMOB tüzel kişiliğe sahip, Anayasanın 135. Maddesinde belirtilen kamu kurumu niteliğinde özerk bir meslek kuruluşudur.

Birliğin kuruluş amaçları arasında şunlar yer almaktadır:

- *Günün gerek ve koşullarına ve mevcut olanaklara göre, yasa ve tüzük hükümleri içinde kalmak üzere, mühendis ve mimarları meslek kollarına ayırmak, meslek ve çalışma konuları aynı ya da birbirine yakın bulunan mühendis ve mimarlık grubu için Odalar kurmak,*
- *Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının ortak gereksinmelerini karşılamak, mesleki etkinlikleri kolaylaştırmak, mesleğin genel yararlarına uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere, meslek disiplinini ve ahlakını korumak; kamunun ve ülkenin çıkarlarının korunmasında, yurdun doğal kaynaklarının bulunmasında, korunmasında ve işletilmesinde, çevre ve tarihi değerlerin ve kültürel mirasın korunmasında, tarımsal ve sanai üretimin artırılmasında, ülkenin sanatsal ve teknik kalkınmasında gerekli gördüğü tüm girişim ve etkinliklerde bulunmak,*

- *Meslek ve çıkarları ile ilgili işlerde, resmi makamlar ve öteki kuruluşlar ile işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve önerilerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı, normları, bilimsel şartnameler, tip sözleşmeler ve bunlar gibi bütün bilimsel evrakı incelemek ve bunların değiştirilmesi, geliştirilmesi, ya da yeniden konulması yolunda önerilerde bulunmak.*

TMMOB, Odalarının kendi eşdeğeri kuruluşlarla kurdukları ilişkilerine paralel olarak **Dünya Mühendislik Birlikleri Federasyonu**'nun (WFEO) üyesidir.

TMMOB, mesleki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ülkemizdeki mühendisleri ve mimarları temsil etmek, onların haklarını ve çıkarlarını halkımızın çıkarları temelinde korumak ve geliştirmek, mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak ve mesleki birikimlerini toplum yararına kullanmalarının zeminini yaratmak; bu amaçla mesleki alanlarıyla ilgili gelişmelerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek; bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirmek ve bunların yaşama geçirilmesi için mücadele etmek ve bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek sürdürmek kararlılığındadır.

2.4. TMMOB'NİN KURULUŞUNA KADAR ÖRGÜTLENMELER

Avrupa'da ve ABD'de 19. yüzyılın ortalarında başlayan mühendis ve mimar örgütlenmesi, ülkemizde 2. Meşrutiyetle birlikte başlamıştır.

1908'de İstanbul'da çok sayıda sivil örgütün kurulduğu bilinmektedir. Bunlardan birisi de Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'dir. Cemiyet, 1912 yılında etkinliklerini askıya almış ve 1919'da yeniden çalışmalarına başlamış ve varlığını 1922 yılına kadar sürdürmüştür.

Cumhuriyetten sonra ilk örgütlenmeler, Mayıs 1926 yılında kurulan ve merkezleri Ankara'da bulunan Türk Mühendisler Birliği ve Türk Yüksek Mühendisler Birliği adı altında gerçekleşmiştir.

Birliklerin amaçları arasında şunlar yer almaktadır:

- *Memleketin ilerlemesine ve milli iktisadın inkişafına ve kuvvetlenmesine hizmet emeli ile mesleğin yükselmesine çalışmak,*
- *Mmeslek haklarını ve azanın ihtiyaç ve menfaatlerini temin ve himayeye, mühendisler arasında tanışma ve tesanütün artmasına hizmet etmek,*
- *Başka memleketlerden mühendis getirilmesine ihtiyaç kalmayacak derecede meslektaşların yetiştirilmesi için gençliğin mesleğe karşı rağbetini artırmaya; sermaye getirme mecburiyeti olmadıkça, memleketimizde yapılarak inşaatın Türk Mühendis Müteahhitlerine yaptırılmasını ve memlekette yerli ve ecnebi müesseselerde Türk Mühendislerinin çalıştırılmasını temine çalışmak.*

Bu örgütü Şubat 1927 tarihinde kurulan Türk Yüksek Mimarlar Birliği izlemiştir. Birliğin amacı, "*Türk Yüksek Mimarları arasında fikri ve mesleki dayanışmayı temine, memleket içinde ve dışında Türk mimarisini ve mimarlığını tanıtmaya, Türk mimarlık sanatının ve inşaat bilgisinin beynelmilel terakkilere göre inkişafına ve Türk yüksek mimarlarının mesleki, iktisadi ve hukuki menfaatlerini korumak*" olarak belirtilmektedir.

Daha sonraları bu örgütlere çeşitli tarihlerde, uzmanlık dallarında örgütler eklenmiştir. Bu örgütler arasında, kurulduktan sonra başka örgütlerle birleşenler de bulunmaktadır.

Bu örgütlerin tam bir listesi henüz çıkarılamamıştır. Bilinen örgütler şunlardır:

- Türk Mühendisler Birliği,

- Türk Yüksek Mühendisler Birliği,
- Türk Gemi Mühendisleri Cemiyeti,
- Türk Maden Mühendisleri Birliği,
- Türk Yüksek Maden Mühendisleri Birliği,
- Karabük Ağır Sanayi Mühendisleri Derneği,
- Türkiye Jeoloji Kurumu,
- Türkiye Harita ve Kadastrocular Cemiyeti,
- Türk Yüksek Mimarlar Birliği,
- Orman Mühendisleri Cemiyeti,
- Türk Yüksek Ziraat Mühendisleri Birliği.

2.5. TMMOB'NİN VE ODALARIN KURULUŞLARI

6235 sayılı TMMOB Yasası'nın kabulünden sonra, 1. Genel Kurul 18-22 Ekim 1954 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu Genel Kurul, yukarıda belirtilen örgütlerden bazılarının delegelerinden oluşmuş, TMMOB Tüzüğü kabul edilmiş ve Elektrik Mühendisleri Odası, Gemi Mühendisleri Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Kimya Mühendisleri Odası, Maden Mühendisleri Odası, Makine Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Orman Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisleri Odası kurulması kararlaştırılmıştır.

Bu Genel Kuruldan sonra kurulan Odaların adları ve kuruluş tarihleri şöyledir:

Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri Odası(1960), Şehir Plancıları Odası(1968), Fizik Mühendisleri Odası(1970), Metalürji Mühendisleri Odası(1970), Meteoroloji Mühendisleri Odası(1970), Petrol Mühendisleri Odası(1970), Jeoloji Mühendisleri Odası(1974), İç Mimarlar Odası(1976), Jeofizik Mühendisleri Odası(1986), Çevre Mühendisleri Odası(1992), Tekstil Mühendisleri Odası(1992), Peyzaj Mimarları Odası(1994), Gıda Mühendisleri Odası(1996), Bilgisayar Mühendisleri Odası(2012).

Kuruluşunda 10 Odası ve yaklaşık olarak 8.000 üyesi bulunan TMMOB'nin, 2016 Aralık bakımından oda sayısı **24**, üye sayısı ise **510.559**'dur.

TMMOB çalışmalarını, 24 Oda, bu Odalara bağlı 213 şube ve 50 İl/İlçe Koordinasyon Kurulu ile sürdürmektedir. TMMOB'ye bağlı odaların üyeleri, 90'ın üzerinde mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı disiplininden mezun olan mühendis, mimar ve şehir plancılarıdır.

2.6. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN KURULUŞ SÜRECİ

Ülkemizde Harita ve Kadastro Mühendisliği eğitime, dönemin Tapu ve Kadastro Genel Müdürü Mümtaz TARHAN'ın çabalarıyla, 1949 yılında İstanbul Teknik Okulu (şimdiki adıyla Yıldız Teknik Üniversitesi) bünyesinde başlanmıştır.

Cumhuriyet öncesi ülkemizde haritacılık eğitimi veren, 1800'lü yıllarda kurulmuş okullar mevcuttur. Bunların bir kısmı askeri amaçla kurulmuştur. Sivil amaçlı olanı ise 1911 yılında kurulan, daha sonra bilinen adı ile günümüze kadar gelen Kadastro Lisesidir.

Cumhuriyet döneminde Savunma Bakanlığı adına yurt dışına gönderilerek mühendislik eğitimi alan ve dönüşte Harita Genel Komutanlığı bünyesinde çalışma zorunluluğu olan ilk kuşak Harita Mühendislerini görüyoruz. Bu mühendisler askeri kimlikte olup, toplam sayıları yaklaşık 30'dur.

1949 yılında İstanbul Teknik Okulunda eğitime başlanılan Harita ve kadastro Mühendisliği bölümü ilk mezunlarını 1952 yılında ve 7 kişi olarak vermiştir.

1950'nin ilk yıllarında gündemde olan Mühendis ve Mimar Odalarının kurulması girişimleri meslek gruplarını harekete geçirmiştir. 1954 yılında yürürlüğe giren TMMOB Yasası gereği Oda kurulması koşullarında birisi de 50 üye olması zorunluluğudur. Bu nedenle üye sayısının 50'ye çıkarılması için dönemin genç mühendisleri, Harita Genel Komutanlığı bünyesindeki asker mühendisleri de üye olarak kayıt ederek yeterli sayıya ulaşmışlardır. TMMOB kuruluş sürecine ise Harita Kadastrocular Cemiyetinden katılım sağlanmıştır. Dönemin genç mühendisleri, aralarında ciddi bir tartışma yaparak “Bağımsız bir Oda mı kurulsun, yoksa İnşaat Mühendisleri Odası içinde mi yer alınsın” tartışmalarını yapmışlardır. Karar, “Bağımsız bir Oda kurulsun,” şeklinde çıkmıştır.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 1954 yılında 50 üyesi ile TMMOB kuruluşunda yer alan 10 Oda'dan biri olarak kurularak tarihsel süreç içerisinde yerini almıştır. Dönemin genç mühendislerini, öngörü, emek ve büyük uğraşlarından ötürü kutluyor, saygı ve sevgi ile anıyoruz.

Aralık 2017 tarihi bakımından Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası; HKMO Genel Merkez, 10 Şube, 9 Merkeze Bağlı Temsilcilik, 175 adet İl/İlçe Temsilciliği, 25 adet İş Yeri Temsilciliği ve 17.000'i aşkın (aktif 15.460) üyesi ile kamu kurumu niteliğinde, özerk ve demokratik bir kurumsal yapıdadır.

3. TMMOB ve ODALARIN TEMEL İLKELERİ

TMMOB ve Odaların temel ilkeleri kuruluşundan bugüne ortak bir anlayış çizgisinde oluşturulmuştur. TMMOB ve Odalarımızın temel ilkeleri, TMMOB ve Odalarımızın ortaklaşa düzenledikleri sayısız kurultay, sempozyum, panel ve etkinlikler yanında TMMOB Çalışma gruplarının etkinlikleri ile ve özellikle de 1998 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen TMMOB Demokrasi Kurultayları ve 2003 yılında yapılan TMMOB Mühendis ve Mimarlık Kurultaylarında alınan ilke kararları ve bu kararların TMMOB Genel Kurullarında kararlara dönüşmesi ile şekillenmiştir.

TMMOB ve Odalarımızın Temel İlkeleri, mühendislik ve mimarlık örgütlenmesinin diğer dünya ülkelerinden farklı olarak Türkiye gerçekleri üzerinden şekillendiği ayrı gerçekliktir. Aşağıda verilen Temel İlkelerin bu denli anlamlı olması ve sosyal, demokratik, ilerici ve devrimci nitelik taşımasının var olan kadroların nitelikleri ile birebir örtüştüğü gözden kaçmamalıdır.

TMMOB Genel Kurullarında oy birliği kabul edilmiş “**TMMOB ve Bağlı Odaların Temel İlkeleri**” şunlardır:

- *Mesleki demokratik kitle örgütüdür. Demokrat ve yurtsever karakterdedir.*
- *Emekten ve halktan yanadır. Anti-emperyalisttir, Yeni Dünya Düzeni teorilerinin, ırkçılığın ve gericiliğinkarşıdır.*
- *Siyasetin dar anlamını aşar, yaşamın her olayını siyasetle ilişkili görür.*
- *Bariştan yanadır.*
- *İnsan hakları ihlallerine karşıdır, insanlık onurunun korunmasından yanadır.*
- *Örgütsel bağımsızlığını her koşulda korur, gücünü yalnızca üyesinden ve bilimsel çalışmalardan alır.*
- *Meslek ve meslektaş sorunlarının, ülkenin ve halkın sorunlarından ayrılamayacağını kabul eder.*
- *Politikanın oluşturulmasında ve uygulanmasında demokratik merkezîyetçi yöntemleri uygular. Karar alma süreçlerinde demokratik ve katılımcıdır.*
- *Bağlı Odaları ile birlikte mühendis, mimar ve şehir plancılarının meslek alanlarını düzenler, üyesinin ve halkın çıkarlarını korur.*
- *Sanayileşme ve demokratikleşme alanlarında durum tespitleri yapar, politikalar ve çözüm önerileri üretir. Ülkenin demokratikleşmesi için çaba harcar.*
- *Kamuoyu oluşturmaya yönelik çalışmalar içinde tartışmasız yer alır. Demokratik kitle örgütleri ve sivil toplum örgütleri ile ilkeli ve demokratik işbirliği içerisinde.*

4. TMMOB ve ODALARIN ÇALIŞMA ANLAYIŞI

TMMOB ve Odaları kuruluşundan başlayarak ülkemizde yaşanan ekonomik politikaları ve siyasi gelişmeleri mesleki alanlarından hareketle irdeleyerek ve değerlendirerek ve gerektiğinde sürecin içinde yer alarak yaptığı tahliller ile birlikte düzenlediği kurultay ve sempozyumlar sonrası çalışma anlayışını kalıcı bir şekilde oluşturmuştur.

TMMOB ve bağlı Odaları;

- *Toplumdan soyutlanmış seçkin mühendis ve mimarların örgütü değil, tersine toplumun içinde yer alan, onun bir parçası olarak toplumla etkileşim içinde bulunan,*
- *Temsili demokrasi alanının daraltılması ve biçimsel uygulamalar yerine, birlikte düşünme, birlikte üretme ve birlikte yönetme mekanizmalarını güçlendirici çabalara yönelen,*
- *Rant gruplarının otoriter, sinanamayan, hesap vermeyen yönetimlerin tersine, örgüt içi demokrasisi güçlendirilmiş, seçim dışında da katılım mekanizmalarını yaşama geçiren,*
- *Profesyonellerin ve uzmanların örgütü anlayışını reddeden; tersine kitle örgütü niteliği ile organlarına dayalı çalışmayı yürüten,*
- *Siyaset dışı kalma anlayışlarının tam tersine; her koşulda ve her zaman siyaset yapan, siyasetin dar tanımını aşan anlayışları yapıya egemen kılan,*
- *Üye ile ilişkilerini, devlet ve egemen kesimlerle olan ilişkilerinin önüne koyan, resmi otorite ile her türlü diyaloga ve işbirliğine açık, ama işbirlikçi yaklaşımların dışında kalan,*
- *Örgüt işlevinin deforme edilmesi anlamındaki hizmet üretimini reddeden, tersine üyelerinin hizmetlerinin niteliğini yükseltecek düzenlemeler yapan, norm ve standartları oluşturan ve bunların gelişimine hizmet edecek şekilde denetleyen,*
- *Egemen kesimle ve egemen kesim söylemleriyle ters düşmeme anlayışlarını reddeden; üyesinin söz ve kararlarda yetki sahibi olmasını sağlayan,*
- *Kamu hiyerarşisi içinde yer edinme ve örgüt etkinliklerini buna bağlama anlayışlarının yerine, örgütün kamuoyu önünde saygın yerini korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen, örgüt etkinliklerini kendi iç dinamikleri ve kendi kararları ile belirleyen,*
- *Meslek örgütü kavramını, demokratik kitle örgütü özelliğinin önüne çıkartarak, meslekçi eğilimleri güçlendiren anlayışların tersine, mesleki-demokratik kitle örgütü anlayışlarını yaşama geçiren,*
- *Her türlü yapılanma ve örgütlerle olan ilişkisinde, anlamsız hiyerarşik eşitlik anlayışları yerine, ilişkilerinde bu yapıların toplum içindeki işlevselliklerini ölçü olarak alan,*
- *Hiçbir üyesinin sorununu dışlamayan, ancak üyesinin büyük çoğunluğunu oluşturan ücretli çalışan mühendis ve mimarların konumları gereği, ücretli çalışan kesimlerle ve onların örgütleri ile ilişkilerini güçlü hale getiren,*
- *Örgütün uluslararası ilişkilerini güçlendiren,*
- *Dünyayı, ülkeyi ve yaşamı tanıyan, anlayan ve ona göre politikalar üreterek yaşama geçiren,*

bir çalışma anlayışı içerisindedir.

5. TMMOB YASASI'NDA NEDEN DEĞİŞİKLİK YAPILMAK İSTENİYOR?

TMMOB ve bağlı Odaları, gerek anayasada ve gerekse TMMOB Yasasında belirtildiği üzere, özerk kamu tüzel kişiliği niteliğinden hareketle, mesleki alanlarından yola çıkarak, aydın olma kimliği ile meslek, meslektaş ve ülke sorunlarını tahlil ederek yurttaş, toplum ve kamu yararına, ülkenin gelişmesine ve kalkınmasına, demokrasi ve özgürlüklerin başat yapılmasına, üyesine, ülke ve yaşama ilişkin tüm doğal varlıkların korunmasına, geliştirilmesine ve özetle gelecek yarınlara, geleceğimize sahip çıkılması yönünde bilinçle, kararlılıkla ve inançla çalışmalarını, mücadelesini sürdürmektedir.

TMMOB ve Odalarımızın bu haklı yürüyüşü dün olduğu gibi bugünde siyasi iktidarları, uluslararası tekelci güçleri ve yerli iş birlikçilerini her zaman rahatsız etmiştir ve etmektedir. Her siyasi iktidar yürüttükleri programlarında dikensiz gül bahçeleri istedikleri için TMMOB ve Odalarını her zaman kendilerine düşman görmüşlerdir. TMMOB'nin ülkenin dört bir yanında bilimsel, teknik, sosyal ve hukuki gerçeklere dayanan her tür ve nitelikteki etkinlikleri ve dik duruşu siyasi iktidarların hedefi olmuştur. Siyasal iktidarlar, sınıfsal kimliği nedeniyle kendileri ile birlikte yürümesi istenilen TMMOB ve Odaların bu duruşunun, mücadele ve anlayışının kırılması için her türlü baskı yöntemlerini kullanmaktan asla geri kalmamışlardır.

TMMOB ve Odaları kendilerinin arka bahçesi yapamayan, susturamayan, yönetim kadrolarını ele geçiremeyen bu güçler son çare olarak TMMOB Yasasında değişikliğe giderek, TMMOB ve Odalarını etkisizleştirme, yetkisizleştirme ve ötekileştirme sürecine girmişlerdir. Siyasal iktidarın yaptıkları bu girişimlere karşı TMMOB ve Odaları ve üyeleri gerekli mücadelesini her alanda inançla ve kararlılıkla sürdürmektedir.

Son dönemde üzerine özellikle vurgu yapılan “ileri demokrasi”, yani dikta yönelimi ile, rant ve sömürü üzerinde yükselen bu zorba düzene karşı en ufak bir sese bile tahammülü olmayan siyasal iktidar, bugüne kadar peş peşe çıkardığı kanun hükmünde kararname ve yeniden düzenlediği mevzuatla, gücünü kıramadığı, baskı ve zorla sindiremediği TMMOB'yi, yeniden dizayn etmeye, hazırladığı yasa tasarıları ile teslim almaya çalışmaktadır.

2015 yılında gündemdeki torba yasa ile TMMOB ve Odalarını topyekûndizayn etme girişimlerine yönelik, ülkenin dört bir köşesinde mücadele ağı oluşturarak bu girişimin durdurulması sürecine girilmiştir.

TMMOB ve birimleri, ülkenin dört bir köşesinden bu bilinç ve anlayışla Ankara yürüyüşü başlatmıştır.

Bu yürüyüş TMMOB'nin çağrısı ile; “Bilimi ve tekniği rant odaklı iktidarın ve sömürgecilerinin değil, emekçi halkın hizmetine sunmakta kararlı olan bizler, bu ülkenin mühendisleri, mimarları, şehir plancıları olarak, birliğimiz TMMOB bütünlüğü içinde;

“Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama disiplinlerinin bilimsel, yasal gerekliliklerini görmezden gelen, doğal kaynakları, tarihi ve kültürel varlıkları hiçe sayan, kentleri, üretim alanları ve doğal çevreyi rant için tahrip eden, toplumun nefesini kesen iktidarın rant oyunlarını bozmaya;

Ormanlarımızın, kıyılarımızın, parklarımızın, suyumuzun, derelerimizin, toprağımızın, madenlerimiz ve emeğimizin yağmalanmasının önünde durmaya;

Rant ve sömürü odaklı politikalarıyla ülkeyi tam bir felaketler ülkesine çeviren, ülkenin her yerini işçi mezarlığına dönüştüren, işçilerin, emekçilerin alın terinden, aşından, ekmeğinden, kanından beslenen bu zorba düzene dur demeye;

Ülkemizi mezhepçi, gerici zihniyetle ortaçağ karanlığına sürüklemek isteyenlere karşı, bugünden yarına aydın bir geleceği hep birlikte kurmak için var gücümüzle çalışmaya, mücadele etmeye devam edeceğiz. Şimdi mücadeleyi büyüme zamanıdır!

Yurdun dört bir yanından yola çıkıyoruz!

Geleceği karartanlara, insanlığa ve insana ait olan ne varsa saldıranlara karşı kamucu, kalkınmacı, eşitlikçi, özgürlükçü, bilimden ve halktan yana barikatı büyütmek için Türkiye'nin dört bir yanından bugün 9 Şubat'ta başlattığımız yürüyüşle, şimdi daha fazla “kral çıplak” demek için yola çıkıyoruz.

Türkiye'nin dört bir tarafından altı koldan birden hareket ederek yola çıkan yürüyüş kollarımızla 14 Şubat'ta Ankara'da gerçekleştireceğimiz TMMOB Olağanüstü Genel Kurulu'nda buluşarak sesimizi, direnişimizi, örgütlülüğümüzü büyüteceğiz.

AKP diktası ve gericiliğine, ülkemizin talanına, halkımızın sömürülmesine, mesleklerimizin niteliksizleştirilmesine, haklarımızın gasp edilmesine, Odalarımızın ve Birliğimiz TMMOB'nin işlevsizleştirilmesine izin vermeyeceğiz!

*Emekten, halktan, ülkemizden yana bütün demokratik güçleri, yürüyüş kollarımıza destek vermeye, gücümüze güç katmaya davet ediyoruz..."*söylemiyle yapılmıştır.

Ülkenin dört bir köşesinden başarılı bir örgütlenmeyle başta mühendis ve mimarlar olmak üzere, yerel demokratik ve sivil toplum kuruluşları ve özellikle halkın katılımı ile Ankara yürüyüşü ile 14 Şubat 2015 tarihinde Ankara'da buluşma yapılmış ve ardından TMMOB Olağanüstü Genel Kurul gerçekleştirilmiştir. Olağanüstü Genel Kurul'da oy birliği ile; TMMOB ve Odalarımızın özerk demokratik kamu tüzel kişiliği üzerinden dün olduğu gibi bugünde yarında mesleğimize,

ülkemize, topluma ve kamuya ilişkin başat yaptığı bilimsel, teknik, sosyal ve kültürel politikalarını aynı kararlılıkla sürdüreceğine dair aldığı kararları üyelerine ve halkımıza duyurmuştur.

Aynı dönem içerisinde TMMOB Yasasına yönelik torba yasadaki değişiklikler torba yasadan çıkarılmıştır.

Siyasal iktidar boş durmamış, TMMOB ve Odalar üzerinde baskı ve tehditlerine farklı argümanlarla devam etmiştir, etmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yeni hazırladığı, ancak TMMOB'ye bilgi vermeden ve görüş almadan, TMMOB Yasası değişiklik taslağını görüş almak üzere Haziran 2017'de ilgili kamu kurumlarına göndererek görüş istemiştir. Siyasal iktidar daha önce iki kez değiştirmeye çalıştığı TMMOB Yasasını bir kez daha gündeme getirmiştir.

Gündemdeki TMMOB Yasa Tasarısı ile yukarıda özetle ifade etmeye çalıştığımız TMMOB ve Odalarının çalışma anlayışı ve mücadelesinin kırılması, bu yönde yeniden dizayn edilmesi, özerk demokratik bir meslek kuruluşu kimliğinden kopartılması ve susturulması istenmektedir. Yasa tasarısında, mesleki alanlardan hareketle oluşturulan politikalar çerçevesinde oda-üye ilişkisinin kopartılması, mesleki etik ve mesleki davranış ilkelerinin yok edilmesi ve siyasi parti anlayışının egemen kılınması yaklaşımlarının öne çıktığı görülmektedir. TMMOB ve bağlı Odaları, tüm birimleri ile, yeni yasa tasarısına karşı örgütlü mücadelesini sürdürmektedir.

Diğer yandan da siyasal iktidar TMMOB ve Odalar üzerindeki baskısını artırmak ve TMMOB ve Odaların çalışmalarını sekteye uğratmak amacıyla idari ve mali denetim için düğmeye basmıştır. Anayasada açıkça yasa düzenlemesi ile olması gereken TMMOB ve Odalar üzerindeki idari ve mali denetimi tebliğ çıkarak (hiçbir kural tanımadan, "her istediğimi yaparım, kontrol ederim, denetlerim" yaklaşımı içerisinde) uygulamak istemiştir. TMMOB ve Odalarımız bu konuda dik ve onurlu duruşları ile bu yaklaşımı reddetmişlerdir. Bu konuda hukuki mücadeleyle birlikte örgütlü mücadele devam etmektedir.

6. TMMOB ve HKMO ÖRGÜTSEL YAPISI

TMMOB'nin ve Odaların örgütsel yapılarıyla ilgili verier aşağıda verilmektedir.

TMMOB'nin Örgütsel Yapısı

TMMOB'yeBağlı Oda Sayısı	24
TMMOB Üye Sayısı	510.559
TMMOB Genel Kurul Delege Sayısı	1.428
TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi Sayısı	24
TMMOB Yürütme Kurulu Üyesi Sayısı	9
TMMOB Denetleme Kurulu Üyesi Sayısı	5
TMMOB Onur Kurulu Üyesi Sayısı	7
TMMOB İl Koordinasyon Kurulu (İKK) Sayısı	51
TMMOB-Oda Şube Sayısı	215

Odalar

TMMOB Yasası'nda göre Oda kurulması ve yapılanmaları şöyle düzenlenmiştir:

“Lüzum görülen yerlerde Birlik Umumi Heyeti kararıyla (Türk mühendis ve mimar odaları) açılabilir. Her ihtisas şubesi yalnız bir oda açar. İhtisas ve iştigal mevzuları ayrı olan mühendis ve mimarlar; ancak ihtisas veya iştigal mevzularının taalluk ettiği odaya kayıt olunurlar. Her oda kendi umumi heyeti kararı ile tayin ve tespit olunacak yerlerde şubeler açabilir ve mümessillikler ihdas edebilir.

Odaların idare uzuvları; Oda Umumi Heyeti, Oda İdare Heyeti,Oda Haysiyet Divanı Şeklinde dir.”

HKMO Oda Birim ve Organları Üye Sayısı

HKMO Üye Sayısı (Aralık 2017)	17.320 (aktif 15.520)
HKMO Genel Kurul Delege Sayısı	538
HKMO Yönetim Kurulu Üyesi Sayısı	7
HKMO Denetleme Kurulu Üyesi Sayısı	7
HKMO Onur Kurulu Üyesi Sayısı	5
HKMO Şube Sayısı	10
HKMO Merkeze Bağlı Temsilciliklerin Sayısı	9
HKMO İl/İlçe Kurulları	177
HKMO SBTk sayısı	10
HKMO Sürekli Bilimsel Kongre, Kurultay, Sempozyum	3

HKMO'nun Şube ve Bölge Temsilcilikleri Haritası

Genel Kurul Süreçleri

6235 sayılı Yasada belirtildiği üzere, TMMOB ve bağlı odaların “tüzel kişilikleri” vardır. İKK'nın, Şubelerin, Merkeze bağlı Temsilciliklerin ve İl/İlçe Temsilciliklerinin ise tüzel kişilikleri bulunmamaktadır. Oda üye sayısı beş bini geçen Odalarda delege sistemi uygulanmaktadır.

Şube Genel Kurulları, üye bazında yapılmaktadır. Şube Genel Kurullarında Şube Yönetim Kurulu ve Oda Genel Kurul Delege seçimleri yapılmaktadır. Odamızca ayrıca Merkeze Bağlı Temsilciliklerde de üye sayısına göre Oda Genel Kurul Delege seçimleri yapılmaktadır. Merkeze Bağlı Temsilciliklerde Yönetim Kurulu, üyelerin önerileri ve bölgenin eğilimlerine göre Genel Merkez tarafından atanmaktadır.

Oda Genel Kurulunda, Oda Yönetim Kurulu Çalışma Raporu öncelikli gündemdir. Mali Bütçe Raporunun görüşülmesi ve aklanması zorunlu gündem maddesidir. Şube açılması/kapatılması, yönetmelik çıkartılması ve değişikliklerin yapılması, Oda Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Oda Onur Kurulu üyelerinin seçimi, TMMOB Genel Kurul delegelerinin belirlenmesi, yeni çalışma dönemi programında yer alınması istenilen süreli etkinlikler, oda politikalarının belirlenmesi vb. Oda Genel Kurulunun görevleri arasındadır.

7. HKMO’NUN MESLEKİ MEVZUAT BAKIMINDAN YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası kuruluş yılı olan 1954’den bugüne mevzuat çalışmalarını üç yönlü olarak yürütmüştür.

- Birincisi, mesleki alana yönelik birincil ve ikincil mevzuat çalışmaları,
- İkincisi, Odanın kurumsal yapısı ve yürüttüğü çalışma alanlarına yönelik birinci ve ikincil mevzuat çalışmaları,
- Üçüncü alan olarak da ülke gündeminde olan ve kamu ve toplumsal alanlara yönelik mevzuat çalışmaları

şeklinde ifade edilebilir.

HKMO söz konusu yasa ve yönetmelikler konusunda görüş oluşturulması sürecini, teknik komisyonları, kurultay ve sempozyum sonuç raporları, il/ilçe temsilcilikleri ve şubelerinden gelen görüş ve önerileri ile genel kurul sonuç bildirgelerini değerlendirerek işletmektedir.

7.1. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLİK ALANINA YÖNELİK MEVZUAT ÇALIŞMALARI

HKMO, Harita ve Kadastro mühendislik meslek alanına yönelik yada meslek alanını ilgilendiren yasa ve yönetmelikler konusunda her zaman görüş ve önerilerini gündeme getirmiştir. Bu çabaları, öncelikle ilgili kurum ve kuruluşlar ile kurumsal görüşmelerin yapılması, yazılı ve sözlü görüşlerin bildirilmesi, kurum ve kuruluş çalıştaylarına katılarak katkı ve destek vermesi, gerektiğinde TBMM Komisyonlarına katılarak görüş ve önerilerinin açıklanması şeklinde ifade edilebilir.

HKMO bu yönde, İmar Yasası’ndan Kamulaştırma Yasası’na, Kadastro Yasası’ndan Tapu, Mera, Orman, Maden, Toplulaştırma vb. yasalarına, Tapu Planları Tüzüğü, Kadastro ile ilgili yönetmelikler, Büyük Ölçekli Harita ve Harita Bilgileri Üretim Yönetmeliği’nden, 18. Madde Yönetmeliği, Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği, Maden, Mera, İmar Uygulama Yönetmeliklerine değin birçok yasa ve yönetmeliğin hazırlanmasına katkı vermeye çaba göstermiştir. Meslek alanlarımızı kısıtlayıcı yasa ve yönetmeliklerde ise gerekli mücadelenin verilmesi ve gerektiğinde yargı sürecinin işletilmesinde gerekli çabayı göstermiştir. Göstermeye de devam edecektir.

7.2. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI MEVZUATINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

HKMO gerek TMMOB ve Oda mevzuatı ve gerekse üyelerini ilgilendiren mevzuat çalışmalarında gerekli çalışmalarını dünden bugüne yoğun bir şekilde sürdürmüştür, sürdürmeye devam etmektedir.

TMMOB Yasası aynı zamanda Odalarımızın da kuruluş yasasıdır. TMMOB Yönetmelikleri üst örgüt olarak Oda yönetmeliklerini bağlayıcı niteliktedir. HKMO, özellikle HKMO Ana Yönetmeliği, Bütçe Uygulama Yönetmeliği, HKMO Büro Tescil Yönetmeliği, HKMO Asgari Ücret Yönetmeliği, HKMO Bilirkişilik Yönetmeliği gibi birçok yönetmeliğin (ikincil mevzuat) hazırlanması, Oda Genel Kurulunda

görüşülerek kabul edilmesi, TMMOB Yönetim Kurulunca onaylanması ve Resmi Gazetede yayımlanmasına kadar uzun bir süreçte gerekli çalışmaları başarılı bir şekilde sürdürmektedir.

7.3. KAMU VE TOPLUMSAL ALANLARA YÖNELİK MEVZUAT ÇALIŞMALARI

HKMO, meslek alanlarına yönelik kurumsal işleyiş yönünden kamu niteliğinde bir meslek kuruluşu olması yanında, mesleki alanlarından hareketle oluşturulan politikaları ile de toplum ve kamu yararı yönünde yürüttüğü çalışmaları ile STK işlevini yerine getirmektedir. Dolayısıyla TMMOB-HKMO; ülke, toplum, kamu ve insan yaşamını etkileyecek her alanda ve her konuda, başta yasalar olmak üzere demokrasi, özgürlükler, insan yaşamı, yaşam alanlarımız, su, orman, mera, doğa, tarım arazileri, nehirler, kısaca her alandaki düzenlemeye görüş ve öneri sunulması, gerektiğinde protesto edilmesi ve yargı sürecinin işletilmesinde STK işlevini de üstlenmektedir.

8. HKMO BİLİMSEL VE TEKNİK ETKİNLİKLERİ

HKMO, hem genel merkez hem de şubeleri nezdinde mesleki alanlarına yönelik sayısız bilimsel ve teknik etkinlik düzenlemektedir. Bu etkinliklerle, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri üyesi ile buluşturmakta ve tamamlayıcı eğitimlerle üyesine katkı ve destek vermektedir. Ayrıca bu etkinlikler ile ülkenin gelişmesine ve kalkınmasında yeni ufukların açılmasına destek vermektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, bilim insanları, akademisyenler ve öğrencilerin sürece katılması ise mesleğin yol haritasında önemli kazanımlar sağlamaktadır.

HKMO bu çerçevede, başta üyeleri olmak üzere birçok meslek disiplini, üniversiteler, kurum ve kuruluşlar ile farklı meslek adamlarını bir ortamda buluşturarak yeni açılımların sağlanmasına katkı sağlamakta ve destek olmaktadır. HKMO süresiz etkinlikleri arasında Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, TMMOB CBS Kongresi, Mühendislik Ölçmeleri Sempozyumu, Öğrenci Kurultayı, Yaz Eğitim Kampı, Genç Haritacılar Günleri yanında sürekli etkinlikleri ile de (çalıştay, panel vb.) başarılı çalışmalar yürütmektedir.

HKMO bu etkinlikler ile ortaya çıkan sonuç bildirgeleriyle çalışma programlarına yön vermekte, gerekli adımların atılmasına katkı yapmaktadır. Diğer taraftan HKMO üye buluşmasına ortam yaratılmaktadır.

9. HKMO SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLERİ

HKMO sosyal ve kültürel etkinliklerini hem TMMOB ve diğer Oda ve kuruluşlar hem de kendi örgütlülüğü içerisinde yürütmektedir. Toplumsal ve ülke geneline yönelik sosyal etkinlikler genelde üst birlik olan TMMOB ve diğer kurum ve kuruluşlar ile ortaklaşa yürütülmektedir.

HKMO kurumsal yapısı çerçevesinde Genel Merkez, Şube ve Temsilcilik birimlerinde üyelerin katılımı ile sosyal ve kültürel alana yönelik pek çok etkinlik düzenlemektedir. Bu etkinlikler arasında, 30. Yıl ve 50. Yıl Hizmet Ödülü olarak Plaket verilmesi, bahar ve kış dönemi geleneksel yemek organizasyonları, anma toplantıları ve öğrenci buluşmaları sayılabilir.

Her bir etkinlik Oda-Üye ilişkisini daha da güçlendirmekte ve üyelerin “Odaya aidiyet” duygusunu artırmaktadır.

10. SHKM ve HKMO

Serbest Harita ve Kadastro Mühendisleri (SHKM)nitelemesi, aslında 1980 askeri darbe sonrası askeri cunta tarafından değiştirilen TMMOB Yasasında getirilen düzenleme ile öne çıkmış bir nitelemedir. Darbeciler bu uygulama ile mühendisleri ve mimarları kamu ve özel sektör başta olmak üzere gruplara ayırmış, serbest çalışan üyelerin dışında Oda üyeliği zorunluluğu kaldırılarak Odaların ve TMMOB’nin mesleki demokratik güç birliği niteliğini, kurumsal ve kamusal yetkilerini azaltarak işlevsizleştirmeyi amaçlamışlardır.

Kamu kurum ve kuruluşları dışında mesleğini icra etmek isteyen tüm meslektaşların Oda’ya üye olmak ve üyelik niteliğini korumak zorunluluğu TMMOB Yasasında yer almaktadır.

Bu durum HKMO ve üye örgütlülüğü üzerinde titizlikle durulması gereken bir durumdur. Mühendis ve mimarlar örgütlerini bu anlayışla ve yaklaşımla salt bir ticaret Odası olmaktan kurtarmışlardır.

11. SHKMB, LİHKAB ve HKMO

Öncelikle belirtmek isteriz ki, bu konuda Mesleki Açılımlar Kurultayı kapsamında Çalışma Grubu oluşturulmuş ve konu ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Bu başlık altında vurgulamak istenilen konu, *Serbest Harita ve Kadastro Mühendislik Büroları (SHKMB) ve Lisanslı Harita Kadastro Büroları (LİHKAB) ’nın müelliflerinin Oda üyesi meslektaşımız olması, Oda üyeliklerinin zorunluluğu ve bu kuruluşların çalışma alanlarının belirlenmesinde, üretim sürecindeki yetki ve sorumluluklarının belirlenmesinde ve denetlenmesinde Oda’nın aktif görev ve yetkileri bulunmasından hareketle Oda-Üye ilişkisinin sorgulanması ve örgütlülüğün tartışılması* konusudur.

SHKMB çalışma alanlarının belirlenmesinde ve kamu kurum ve kuruluşlarına karşı üye çalışma alanlarının savunulması, yeni alanların açılması, ekonomik ve mesleki hakların korunmasında Odanın göstereceği başarı, Oda-Üye bağlarını mutlaka güçlendirecektir. Özellikle son yıllarda ciddi olarak ekonomik sıkıntı içerisinde olan SHKMB’ler doğal olarak HKMO’dan daha fazla beklenti içerisinde dirler. Bu beklenti Odanın mevzuat kapsamında yer alan kurallar ve mesleki davranış ilkelerin hayata geçirilmesinde, meslek ahlakının korunmasında Odanın tarafsız ve ilkeli şekilde aktif rol üstlenmesi şeklindedir. Kurum ve kuruluşlar ile SHKMB’ler nezdinde gerekli girişimleri yaparak çözüm yaratması beklentiler arasındadır.

Bu konuda odamız bünyesinde kurulmuş olan Özel Sektör Komisyonu bu alandaki gereksinmeye yönelik çalışmalar yürütmekte, Oda/şube yönetim kurullarının katılımlarıyla SHKMB’ler ile bölgesel toplantılar yapılmakta, yapılan çalışmalarailişkin bilgiler verilir, beklentiler dinlenerek çalışmalara yön verilmektedir. Her ne kadar Odamızın oluşturduğu LİHKAB-SHKMB ortak çalışma grubu bu yönde çalışmalar yürütmekte olsa da, SHKMB ile LİHKAB’lar arasında yaşanan her tür ve nitelikteki

sorunların çözülmesinde Odamızın kendine düşen görevler ve sorumluluklar içerisinde hareket ederek, bu sorunların çözülmesinde başat rol alması beklentiler arasında yer almaktadır.

12. KAMU ÇALIŞANLARININ ÖZLÜK HAKLARI ve HKMO

Harita mühendisleri, günümüzde çeşitli kurumlarda mesleklerini uygulamakta olup, memur, sözleşmeli ve taşeron statülerinde çalışmaktadırlar. Bu farklı istihdam şekilleri arasında güvence mali haklar, sosyal haklar yükselme ve terfi çalışma koşulları, yıllık izin, tayin hakkı konularında farklılıklar yer almaktadır.

Memur, 657 sayılı Yasanın Madde 4/A’da tanımlanmaktadır; *“Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.”* Harita Mühendislerine devlet tarafından ayrılan kadrolar her yıl azalmakta olup, işsizlik sorununa yol açmaktadır.

Sözleşmeli, *“sözleşme ile çalıştırılan ve işçi sayılmayan kamu görevlisi,”* olarak tanımlanmaktadır. Kadrolu memurlardan farklı olarak sözleşmeli personel görevde yükselerek yönetici niteliği kazanamaz ve hizmet puanı yoktur. Sözleşmeler 1 mali yılı kapsadığından ve her yıl sözleşmenin yenilenmesi gerektiğinden, mesleki güvencenin sürdürülebilirliği yoktur.

Taşeron, *“bir işin yapımına yardımcı işlerde veya işin gereği uzmanlık gerektiren işlerde, işçi çalıştıran işverene,”* denir. Bu işçiler bir işin esas bölümünde değil, işin yürütmesine yardımcı olan yardımcı işlerde görevlendirilebilir. Fakat pratikte asıl işte çalışan emekçiler de yardımcı işte çalışıyormuş gibi gösterilerek taşeron işçi olarak görevlendirilmiştir. Kamu kurumlarında istihdam edilen taşeron işçiler için hükümet tarafından verilen kadro vaadi henüz gerçekleştirilmemiş bulunmakta ve emekçilere gerçekleştirilmesi planlanan sistem konusunda net bir açıklama yapılmamaktadır.

HKMO bünyesindeki özlük hakları komisyonu tanımında, *“Kamu ve özel sektörde ücretli çalışan üyelerimizin özlük hakları, ücret farklılıkları, tayin, atama ve yükselmelerine yönelik olarak çalışma grupları oluşturulacak; olumsuzluklar incelenecek, geliştirilen öneriler ve rapor kamuoyu ile paylaşılacak, TMMOB ve ilgili mercilere iletilecek ve sonuçları izlenecektir,”* ifadesi yer almakta olup, bu istihdam şekilleri arasındaki farklardan kaynaklanan sorunlarla HKMO örgütlülüğü ile mücadele verilmelidir.

Kurultayın diğer çalışma gruplarında bu konu kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. HKMO örgütlülüğü ve üye ilişkilerinde kamuda çalışan meslektaşlarımızın bugüne kadar ağırlıklı rol aldığını görüyoruz. Bu durum yalnızca bizim Odamızda değil TMMOB bileşeni diğer odalarda da gözlenmektedir. Kamu çalışanı Oda üyesi meslektaşlarımız Odanın kuruluşundan bugüne Oda organlarında, Oda çalışma grupları ve etkinliklerinde yer alarak ciddi katkı ve destek vermişlerdir.

Kamu çalışanlarının Oda üyeliği zorunluluğu bulunmamasına karşın Oda’ya üye olmaları, gerek çalıştıkları kurumda, gerekse Oda çalışmalarında gösterdikleri gayret ve çabayı anlamak ve iyi değerlendirmek gerekmektedir.

Bu değerlendirmeyi genel olarak **mesleki alan** ile **sosyal kültürel ve politik alan** olarak ifade etmek anlamlı olacaktır.

TMMOB ve Odalarımızda kurulan çalışma grupları ile kamu kurumlarında çalışan meslektaşlarımızın mesleki, özlük ve ekonomik haklarındaki kazanımlar için ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Sempozyumlar ve kurultaylar düzenlenmekte, basın açıklamaları, salon ve sokak eylemleri yapılarak sürece müdahale edilmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan üye meslektaşlarımızın TMMOB ve Oda üyelikleri ve Odaya yaklaşımları, 1980 sürecinde yapılan yasa değişikliğinden etkilenmediği, bilinçli ve duyarlı yaklaşımları

ile TMMOB ve Oda'yı mesleki demokratik kitle örgütü olarak görmenin yanında diğer bir anlamda da STK olarak değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Burada öne çıkan konu ise, STK alanının meslek alanı ve meslek alanlarından hareketle ilgili daha geniş bir kültürel, sosyal ve politik alanı kapsamasıdır. Bu durum ise TMMOB ve Odaların toplumun yaşam alanlarının neredeyse tüm kısımlarında yer almasını gerekli kılmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan üye meslektaşlarımızın Oda organlarında ve etkinliklerinde yer alması TMMOB ve Odalarımızın kurumsal gelişimine de önemli katkı sağladığı ifade edilebilir.

13. KADIN ÖRGÜTLÜLÜĞÜ ve TMMOB-HKMO

13.1. KADIN ÖRGÜTLÜLÜĞÜ

Cinsiyetçi tutum ve uygulamalar, bir kültür olarak yüzyıllardan beri toplum yapısına işlenmiş ve bireylere cinsiyet rol modellerini dayatmıştır. Kapitalizm, bu kuralları yeri geldiğinde özelleştirme, taşeronlaştırma uygulamaları ve esnek çalışmanın yaygınlaştırılması şeklinde kendi kuralları durumuna getirebilen, yeri geldiğinde ise kendi çıkarlarına ters düştüğü için bu kuralları ortadan kaldırma yoluna giden bir sistemdir.

Günümüz Türkiye'sinde dayatılmaya çalışılan dikta rejimi ile birlikte haklarını savunan, haksız rekabete ve kayırmalara göz yummayan bireyler, yasa hükmünde kararname adı altında görevlerinden uzaklaştırılırken, bu zamana kadar karşı çıkılan birçok haksız uygulamanın da önü açılmaktadır. Bu uygulamalar ile kadınların da yaşam kalitesi düşürülmeye çalışılmakta ve yeni rejimle kadınlara yönelik dinsel ve gerici politikalar dayatılmaktadır. Kadının sosyal alanlarda özgürlüğünü ve mesleki alanlarda istihdamını kısıtlama yolları zorlanmaktadır. Geçmiş yıllardan beri süregelen, toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı ve kadınlara yönelik şiddete yol açan bu tür yaklaşımlara karşı tavır alma gereksinmesi, kadın örgütlülüğünün en temel nedenidir.

Mühendis, mimar ve şehir plancısı kadınların eğitim sahibi olmaları, toplumsal rolleri nedeniyle yüklendikleri sorumluluklarını daha da artırmaktadır. Ailedeki çocuk bakımı ve eğitimi, yaşlı ve hasta bakımı, diğer tüm kadınlar gibi mühendis, mimar ve şehir plancısı kadınların da asli görevleri olarak görülmektedir.

Kadınların hak mücadelesini büyütmek için birçok dernek ve grup oluşturulmuş ve oluşturulmaya devam edilmektedir. Kadın harita/geomatik mühendisleri, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Şubelerinde "Kadın Komisyonları" ile kadın örgütlülüğünü oluşturmakta, kadın meslektaşlarımızın yaşadığı sorunlara çözüm aramak ve her alanda bilinçlendirmek için çalışmalar yapmaktadır.

TMMOB'ye kayıtlı 510.559 mühendis, mimar ve şehir plancısının 111.393'ü yani % 21.8'i kadınlardan oluşmaktadır. Odamıza kayıtlı üyelerin 13.590 tanesi erkek, 2.459 tanesi kadındır. Buna göre HKMO üyelerinin % 15.3'ü kadındır. Odamıza kayıtlı 2.210 öğrenci üyenin ise 859'u yani % 36'sı kadınlardan oluşmaktadır.

13.2. MESLEK YAŞAMINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

13.2.1. Cinsiyet Ayrımcılığı

Meslek seçimleri, üniversitelerdeki eğitim süreçleri, iş ilanları, iş bölümü ve çalışma alanlarında kendini gösteren cinsiyetçi, gerici, ayrımcı politikalarla ve toplumsal baskılarla karşı karşıya kalınmaktadır. Kadın mühendislerin işsizlik oranı erkek meslektaşlarımıza göre çok daha fazladır. Oysa Anayasa'nın 10. maddesine göre: "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Devlet cinsiyet eşitliğini sağlamakla yükümlüdür.*"

İş Yasası'nın 5. maddesine göre de: “İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz. İşveren, biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye, iş sözleşmesinin yapılmasında, koşullarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamaz.

Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmaz. İşçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanması, daha düşük bir ücretin uygulanmasını haklı kılmaz.”

13.2.2. Mobbing

Türk Dil Kurumu sözlüklerinde karşılığı “bezdiri” olan mobbing; “iş yerlerinde, okullarda vb. topluluklar içinde belirli bir kişiyi hedef alıp, çalışmalarını sistemli bir biçimde engelleyip huzursuz olmasına yol açarak yıldırma, dışlama, gözden düşürme,” anlamına gelmektedir. Toplumsal ilişkilerde ikincil konuma yerleştirilen kadınların işyerlerinde karşılaştıkları mobbing, toplumsal cinsiyet rolleri dolaylı olmaktadır. Erkekler işyerlerinde güç ve prestij sahibi iken kadınların ikincil bir konumda olduğu düşünülmekte ve iş yerindeki davranış biçimlerine, iş paylaşımlarına, görevde yükselmeye toplumsal cinsiyet eşitsizliği yön vermektedir. İşyerlerinde kadınlar, emeğinin ve bizzat kendilerinin değersiz bulunması, sözlerinin kesilmesi, terfilerde ayrımcılık, giyim ve görünüşleriyle dalga geçilme, cinsel içerikli şakalar, cinsel tacize uzanan çeşitli biçimlerde mobbing ve şiddetle karşılaşabilmektedir.

Kadınlar mobbinge mücadele ederken yaşanan olayların; tarih, yer ve olaya tanık olan kişiler ile olayla ilgili bilgi ve belgelerini bir yere not etmeli ve mobbing, verilen anlamsız emirler, görevler gibi davranışlarla uygulanıyorsa bunlara yazılı olarak itiraz etmeli, bunları kayıt altına almaya çalışmalıdır.

Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı'nda kişinin maddi ve manevi varlığını korumaya yönelik düzenlemeler bulunmaktadır. Türk Borçlar Yasası'nın “İşçinin Kişiliğinin Korunması”nı düzenleyen 417. Maddesi, mobbinge mücadele açısından önemli bir düzenlemedir. Mobbing ile ilgili bir diğer düzenleme ise Başbakanlığın 2011/2 sayılı “İşyerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi Genelgesi” dir.

Mobbing ile mücadele yalnızca yasal yolları işletmekle olanaklı değildir. Ancak hukuki düzenlemeler ile hak talebinde bulunmak da mücadelenin bir parçasıdır. Mobbinge maruz kalındığında öncelikle işverenin gözetim borcunu yerine getirmediği öne sürülerek mobbingin sona erdirilmesi talep edilebilir. İş sözleşmesinin haklı nedenle feshinin yanı sıra saldırıya son verilmesi davası ile saldırının hukuka aykırılığının tespiti davasına da başvurulabilir. Uğranılan zarardan ötürü maddi veya manevi tazminat davası da açılabilir.

13.2.3. Kreş, Süt İzni, Doğum İzni

İşe alınırken “çocuk doğurmayı düşünüp düşünülmediğine” ilişkin soruyu aşır işe başlanılmışsa, bu kez hamilelik süreci ve doğum sonrası; mobbinge uğramanın, kimi zaman da işten çıkarılmanın gerekçesi olabilmektedir.

İş Kanunu ve ilgili yönetmeliklere göre:

“Kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam on altı haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır. Çoğul gebelik halinde doğumdan önce çalıştırılmayacak sekiz haftalık süreye iki hafta süre eklenir. Ancak, sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilir. Bu durumda, kadın işçinin çalıştığı süreler doğum sonrası sürelerle eklenir.”

“Hamilelik süresince kadın işçiye periyodik kontroller için ücretli izin verilir.”

“Hekim raporu ile gerekli görüldüğü takdirde, hamile kadın işçi sağlığına uygun daha hafif işlerde çalıştırılır. Bu halde işçinin ücretinde bir indirim yapılmaz.”

“Kadın işçilere bir yaşından küçük çocuklarını emzirmeleri için günde toplam bir buçuk saat süt izni verilir. Bu sürenin hangi saatler arasında ve kaç bölünerek kullanılacağını işçi kendisi belirler. Bu süre günlük çalışma süresinden sayılır.”

“Gebe veya emziren çalışan günde yedi buçuk saatten fazla çalıştırılmaz.”

Küçük işyerlerinin yaygınlığına karşın, emzirme odası zorunluluğu 100-150 kadın çalışanı olan işyerleri için; yurt zorunluluğu ise 150’den çok kadın çalışanı olan işyerleri için vardır.

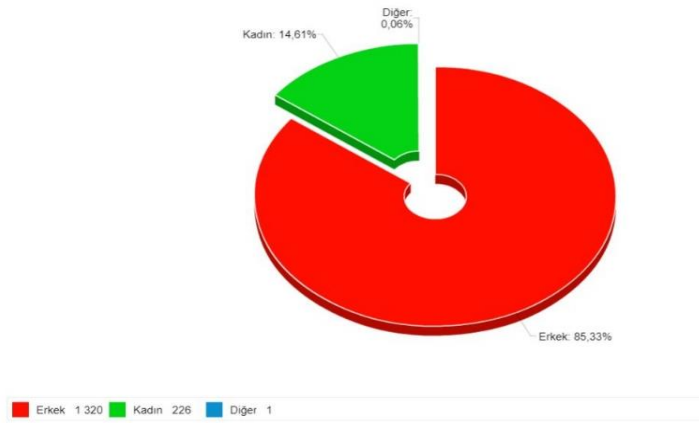
Özel sektör dışında kamu kurumları ve belediyeler de kreş açma yükümlülüklerini yerine getirmemektedir. Çocuk bakımı kadınların yükümlülüğü olarak görülürken, bu durum kadınlardan başlayarak bütün emekçileri güvencesizleştirmenin gerekçesi durumuna getirilmektedir.

“Kadın istihdamının arttırılması”, “aile ile uyumlu istihdam” denilerek getirilen esnekleşme düzenlemelerinde şu düzenlemeler göze çarpmaktadır:

“Doğum sonrası analık hâli izninin bitiminden itibaren çocuğunun bakımı ve yetiştirilmesi amacıyla ve çocuğun hayatta olması kaydıyla kadın işçi ile üç yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinen kadın veya erkek işçilere istekleri hâlinde birinci doğumda altmış gün, ikinci doğumda yüz yirmi gün, sonraki doğumlarda ise yüz seksen gün süreyle haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin verilir. Çoğul doğum hâlinde bu sürelerle otuzar gün eklenir. Çocuğun engelli doğması hâlinde bu süre üç yüz altmış gün olarak uygulanır. Bu fıkra hükümlerinden yararlanılan süre içerisinde süt iznine ilişkin hükümler uygulanmaz.

Bu izinlerin bitiminden sonra; “mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar bu maddeye göre ebeveynlerden biri kısmi süreli çalışma talebinde bulunabilir. Bu talep işveren tarafından karşılanır ve geçerli fesih nedeni sayılmaz. Bu fıkra kapsamında kısmi süreli çalışmaya başlayan işçi, aynı çocuk için bir daha bu haktan faydalanmamak üzere tam zamanlı çalışmaya dönebilir. Kısmi süreli çalışmaya geçen işçinin tam zamanlı çalışmaya başlaması durumunda yerine işe alınan işçinin iş sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Bu haktan faydalanmak veya tam zamanlı çalışmaya geri dönmek isteyen işçi işverene bunu en az bir ay önce yazılı olarak bildirir. Ebeveynlerden birinin çalışmaması hâlinde, çalışan eş kısmi süreli çalışma talebinde bulunamaz. Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşiyile birlikte veya münferiden evlat edinenler de çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten itibaren bu haktan faydalanır.”

Bu düzenlemeler; doğum ve annelik gerekçesiyle yarı zamanlı çalışmayı kadınlar için bir tercih olarak sunarken, kadınları ücretli emek gücü içinde annelik görevinin belirlediği çizgilerle var etmeye çalışmaktadır. Yarı zamanlı çalışırken kısa vadede bir hak kaybı yaşamayacak gibi gösterilmesine karşın, uzun vadede görevde ilerleme, nitelikli işlere getirilerek yükselme olanağını kaybetmektedirler; çünkü özel nitelik gerektiren işlerde veya yönetici pozisyonunda çalışan kadınların yarı zamanlı çalışması olanaklı değildir. Aile sorumlulukları, çocuk bakım yükümlülükleri gibi bahanelerle kadınlara yarı zamanlı esnek çalışma formları dayatmak yerine, tam zamanlı ve tam güvenceli istihdam olanaklarını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Şekil 13.1: HKMO Anketine Katılan Üyelerin Cinsiyet Oranları

13.3 YAPILAN ÇALIŞMALAR

HKMO bünyesinde yapılan anket çalışmasında ankete katılan üyeler baz alınarak bulunan cinsiyet oranları, HKMO'ya kayıtlı kadın ve erkek üye oranlarına yakın değerlerdir.

İş yaşamınızda cinsiyet ayrımcılığına dair aşağıdaki ifadeleri değerlendiriniz.						
	Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum	
Cinsiyetimin iş bulma sürecinde negatif etkisi oldu	56	24%	19	8%	152	66%
Cinsiyetimin çalıştığım alanı belirlerken (şantiye/büro) önemliydi	57	25%	10	4%	160	70%
Patronum/ yöneticim/ iş arkadaşım bana cinsel taciz uyguluyor	196	86%	20	8%	11	4%
Cinsiyet ayrımcılığına ve ekip çalışmasında cinsiyetçi iş bölümüne maruz kalıyorum	104	45%	31	13%	92	40%
İş yerimde cinsiyetçi söylemler veya küfürler duyuyorum	160	70%	28	12%	39	17%
İş yerimde cinsiyetinden dolayı aynı işi yapan meslektaşımın düşük maaş alıyorum	134	59%	51	22%	42	18%
İş yerimde Lgbti+ bireyler hakkında nefret söylemi kullanılıyor	128	56%	72	31%	27	11%
Cinsiyetinden dolayı zor görevler hep bana veriliyor	173	76%	45	19%	8	3%

Şekil 13.2: HKMO Anket Çalışmasındaki Cinsiyet Ayrımcılığına İlişkin Sorulara Verilen Yanıtların Yüzdeleri

Cinsiyet ayrımcılığına dair sorulara verilen yanıtlara göre;

Ankete katılan, cinsiyetini kadın ve diğer olarak işaretleyen üyelerin % 66'sı iş bulma sürecinde cinsiyetinin negatif etkisi olduğunu belirtmiş; % 19'u ise bu konuda fikirsiz kalmıştır. % 70'lik bir oran ise cinsiyetinin çalıştığı alanı belirlerken önemli olduğunu belirtmiş; iş yerinde cinsel tacize uğradığını % 4'lik bir oran "katılıyorum", % 8'lik bir oran ise "fikrim yok" olarak yanıtlamıştır. Cinsiyetçi iş bölümleriyle karşı karşıya kaldığını işaretleyenler % 40 iken bu konuda fikri olmayanlar ise % 13 oranındadır. Cinsiyetçi söylem ve küfür kullanılan işyerlerinde çalışanlar için bu oran % 17 ve % 12'dir. Aynı işi yapmasına karşın cinsiyetinden dolayı düşük ücret verildiğini işaretleyenler % 18, konuda fikri olmayanlar % 22 iken % 11'lik bir oran iş yerlerinde LGBTİ+ bireylere yönelik nefret söylemi kullanıldığını, % 31'lik bir oran konuda fikri olmadığını işaretlemiştir.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü kapsamında şubelerimiz tarafından kadın üyelere yönelik etkinlikler yapılmaktadır. Kadın üyeler ziyaret edilmekte, iş ve sosyal yaşamında karşılaştığı sorunlar dinlenmekte ve Odamızdan beklentileri öğrenilmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik paneller, forumlar, atölye çalışmaları düzenlenmekte, cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili kadın üyelerimizle birlikte mücadele yolları aranmaktadır.

- 25 Kasım “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Uluslararası Dayanışma Günü” kapsamında film gösterimi, söyleşi gibi farkındalık etkinlikleri yapılmaktadır.
- Hukukçulardan destek alınarak kadın hakları, işçi hakları, anayasa değişikliklerinin kadınlara ne ifade ettiği ve iş yerlerinde uygulanan mobbingler hakkında söyleşiler yapılmaktadır.
- TMMOB bünyesinde kadın çalışmaları yürütülmekte ve bu çalışmalarda aktif yer alarak katkı verilmektedir. TMMOB Kadın Çalışma Grubunun yürüttüğü çalışmalar (çalıştaylar, toplantılar ve kadın kurultayları) bu anlamda önemli ve ses getiren etkinliklerin başında gelmektedir.

13.4 YAPILMASI PLANLANAN ÇALIŞMALAR

- Cinsiyet ayrımı üzerinden derinleştirilen sömürüye karşı, emekçilerin ortaklaşa mücadele etmeleri kaçınılmazdır. Kadınların, örgütlü emek muhalefetine aslı unsuru olarak, bağlı bulundukları odalardan başlamak üzere toplumsal muhalefetin tüm katmanlarında temsil ve teşvik edilmesi önemlidir.
- Başta kendi meslek odalarımız olmak üzere, demokratik kitle örgütlerinde kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin örgüt içi hukuka yansıtılarak, işler ve işlevsel bir yaşam anlayışına dönüşmesi gerekmektedir.
- Diğer kadın örgütleri ile iletişim ve dayanışma içinde olma ve kadınların her alanda kendilerini ifade edebileceği sistemler oluşturma gereği vardır.
- Kadın komisyonlarımızın tüm şube ve temsilciliklerde yaygınlaştırılması ve daha aktif bir yapıya getirilerek çalışmalar yapmasını sağlanması zorunludur.
- Meslek yaşamında kadın meslektaşlarımızın sorunlarını belirleyerek kısa sürede çözüm bulmak için çaba harcanmalıdır.
- Şubelerimizdeki kadın komisyonlarımızla belirli zaman aralıklarında toplantılar düzenlemek yerinde olacaktır.
- Başta Odamız olmak üzere her alanda kadın istihdamını arttırmak için çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- Meslektaşlara toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimler verilmesi gerekir.
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün önemini vurgulayan etkinlikler daha etkili biçimde sürdürmek hedeflenmelidir.

14. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİ ÜYE ÖRGÜTLÜLÜĞÜ ve HKMO

TMMOB ve Odalarımızın bir sözü vardır; “..**Gençlik Geleceğimizdir**..” Bu ifade anlamlı bir öngörü ile başlatılmıştır. TMMOB ve Odalarımızı bugünkü yapısına, konumuna taşıyan kadrolar 1968 ve 1978 kuşağı olduğu bilinmektedir. Ülke tarihi bu kuşağa, bu kuşağın gençliğine inanılmaz ağırlıkta görevler ve sorumluluklar yüklemiştir. Bu kuşak ciddi olarak yorulduğunu ifade etmektedir. Gençliğe bu görevi devir etmenin onuru ve gururunu yaşadığını biliyoruz. Onlara bir meslektaş ve aydın bir yurttaş olarak teşekkürü borç biliyoruz.

TMMOB ve Odalarımızın “Gençlik geleceğimizdedir” öngörüsünden hareketle 1997 yılında TMMOB Öğrenci Kolu Yönetmeliğini, Odamız da 2006 yılında HKMO Öğrenci Üye Yönetmeliğini mevzuatına katmıştır.

Yönetmelikte; *gelecekte meslektaşımız olacak Üniversite Öğrenci Meslektaşlarımızın üniversite sorunları, eğitim sorunları, bilimsel ve demokratik üniversite, bilimsel çalışmalar, eğitim niteliği, Odaların bilimsel, teknik ve sosyal kültürel etkinliklerine katılım, barınma vb. konularında TMMOB ve Odalar olarak katkı ve destek sağlanması* konularına yer verilmiştir. Öncelikli olarak öğrenci üye süreci başlatılmıştır.

TMMOB, bileşeni Odalar ile aldığı ortak kararlar ve Genel Kurul kararları çerçevesinde öğrencilerin barınması için öğrenci yurtlarını yaşama geçirmeye başlamıştır. İlki Ankara’da yaşama geçmiştir. Sırada olan İstanbul, İzmir ve Adana için planlama yapılmaktadır.

HKMO, Öğrenci etkinlikler kapsamında 2000’li yıllarda “HKMO Yaz Eğitim Kampı” ve “Genç Haritacılar Günleri”, “İstanbul Sosyal Çalıştay” etkinliklerini başlatmış ve bugüne kadar başarılı bir şekilde sürdürmüştür. Ayrıca Odamız, düzenlediği bilimsel ve teknik etkinliklere öğrenci üyelerin ücretsiz katılımını sağlamaktadır. Bunun yanında, oda öğrenci temsilcilerinin ve şubelerimizin öncülüğünde tanışma çayları, oda tanıtım faaliyetleri, paneller ve teknik geziler düzenlenmektedir.

HKMO Öğrenci Kolu Yönetmeliği çerçevesinde, Öğrenci Üye, Öğrenci Temsilciliği ve Öğrenci Birliği kurumsal yapıları üzerinden çalışmalarını yürütmektedir.

Bugün ülkemizin 39 üniversitesinde açılmış bulunan harita/geomatik mühendisliği bölümünden 23’ü öğrenci almaktadır. Bu bölümler 2017 öğretim yılı bakımından toplamda 1890 öğrenci almıştır. 10 yıl öncesinde bu rakamın 600 olduğu göz önüne alındığında, ülkemizdeki harita mühendisliği öğrencisi sayısının ve buna bağlı olarak oda üye sayısının artan bir ivmeyle büyüdüğü, dolayısıyla gençleşme oranının da hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir.

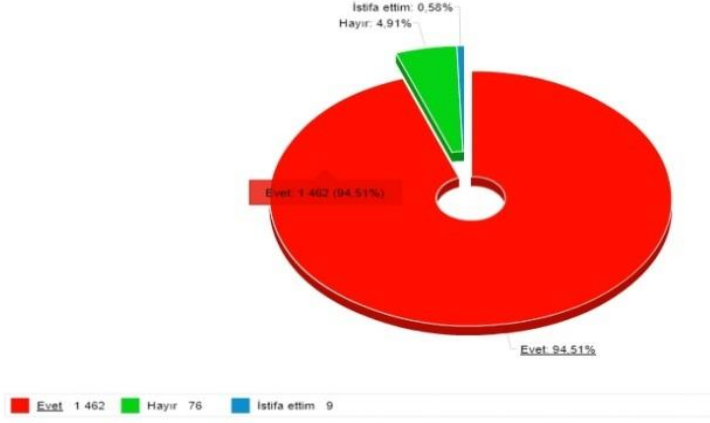
Bugün üniversitelerde yaklaşık 8 bin harita/geomatik mühendisliği öğrencisi, Odamıza kayıtlı 1.351 erkek, 859 kadın olmak üzere toplamda 2.210 öğrenci üye bulunmaktadır.

Bu çerçevede oda üye ilişkilerinin ilerletilmesi bağlamında yeni bir örgütlenme modeli, gençliğin odaya ve sürece öğrencilikten başlamak üzere daha fazla katılımının sağlanacağı yeni yöntemlerin geliştirilmesi ve var olan öğrenci etkinliklerinin yanında öğrenci üyelere dokunacak daha fazla çalışmanın yapılması gerekmektedir.

15. HKMO ANKET ÇALIŞMASI-ÖRGÜTLÜLÜK ÜZERİNE SONUÇ ANALİZLERİ

TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası olarak 09.08.2017-06.10.2017 tarihleri arasında düzenlenen “Harita Mühendislerinin Mesleki ve Sosyal Durumlarını Araştırma Anketi” 1547 meslektaşımızın katılımıyla tamamlanmıştır.

HKMO Üyesi misiniz?

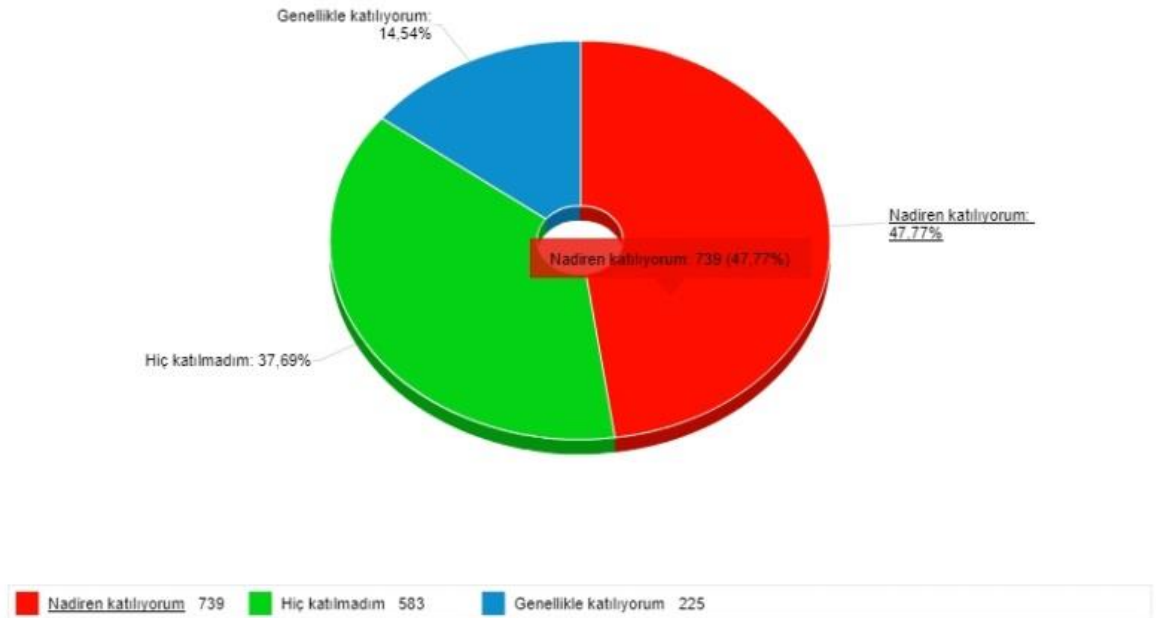

Ankette üyelerimize genel, kamu, özel sektör (SHKMMB), işsiz, ücretli çalışan, emekli ve akademisyen bölümlerinde toplam 78 adet soru sorulmuş, bu sorular içerisinde Oda üye ilişkisi üzerine yer alan sorulara da yer verilmiştir.

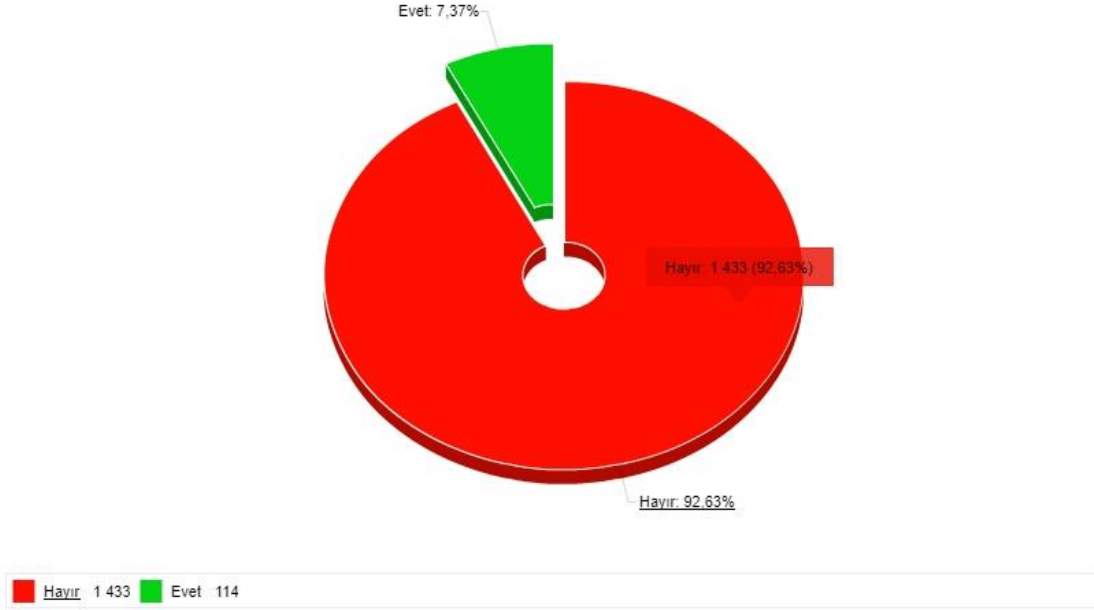
Ankete katılan meslektaşlarımızın % 94.51'i odamız üyesi ve % 0.58'i istifa etmiş eski üyelerimizden oluşmaktadır.

Oda etkinliklerine ve çalışmalarına katılım durumu;

Etkinliklerimize katılım durumunuzu aşağıdakilerden hangisi en doğru tanımlar?

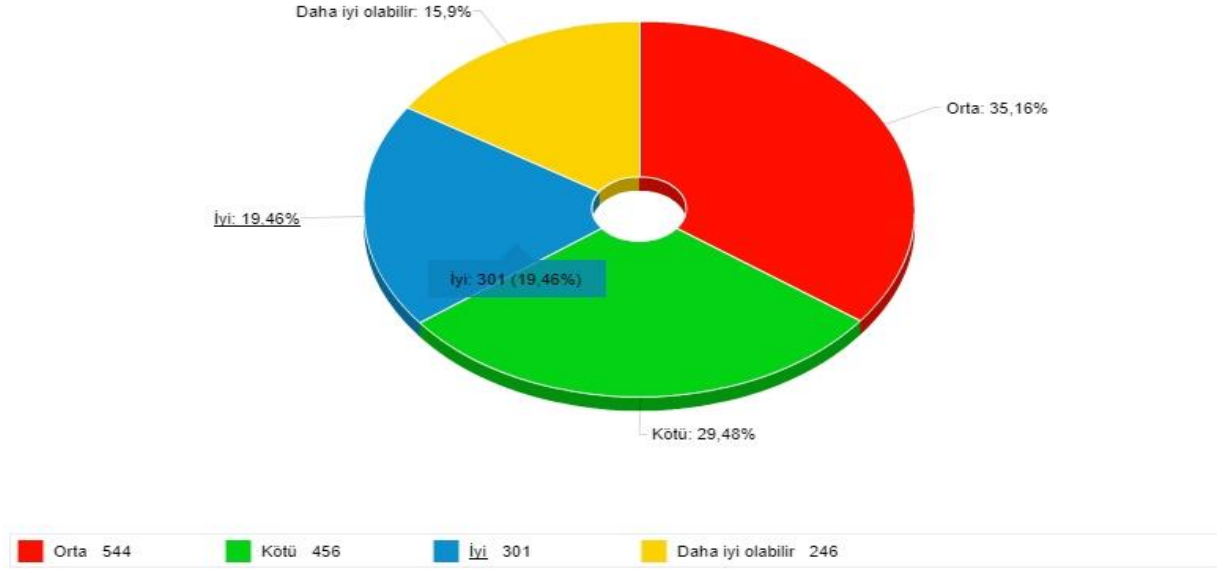
Tüm üyelerimizin katılımına açık olan Şube Komisyonları çalışmalarında yer alıyor musunuz?

Verilen yanıtlarda Oda etkinliklerine katılımın (tüm duyurulara ve bilgilendirmelere karşın hem mesleki hem sosyal etkinliklere) düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Oda etkinliklerin değerlendirilmesinde;

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nın çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Oda çalışmalarının % 29 oranında kötü ve % 35 oranında orta düzeyde değerlendirilmesi üzerinde yoğunlaşılması gereken bir tabloyu ortaya koymaktadır.

Ankette Oda çalışmalarına yönelik sorulara ise verilen yanıtlar:

Odamızın çalışmalarına yönelik düşüncelerinize göre aşağıdaki ifadeleri derecelendiriniz									
	Kabılıyorum		Kısmen kabılıyorum		Kesinlikle kabılmıyorum		Değerlendirme yapamıyorum		
Odamızın çalışmalarını yeterli buluyorum	172	11%	705	45%	509	32%	161	10%	
Odamızın mesleki ve toplumsal haklarımızı yeterince savunduğunu düşünüyorum	248	16%	588	38%	603	38%	108	6%	
Oda sadece siyaset yapıyor	477	30%	543	35%	342	22%	185	11%	
Bulduğum şubeden/temsilcilerden memnun değilim.	305	19%	385	24%	500	32%	357	23%	
Odada gençlerin daha fazla etkin olması gerekli	796	51%	507	32%	105	6%	139	8%	
Odamız mesleğimizin olmazsa olmazıdır.	777	50%	410	26%	256	16%	104	6%	
Mesleki ve toplumsal haklarımızın savunulmasında her zaman odamızın yanındayım	893	57%	421	27%	131	8%	102	6%	
Vaktim ve enerjim olsa şayet, oda çalışmalarında hep bulunmak isterdim	788	50%	482	31%	139	8%	138	8%	
Soruya verilen tüm cevaplar için teşekkür ederiz.								Cevaplayan Sayısı : 1547	

- Anket sonucunda üyelerimizin % 56'sı odamız çalışmalarını yeterli bulurken % 32'lik bir kısım kesinlikle katılmadığını belirtmiştir.
- Odamızın, meslektaşlarımızın toplumsal ve mesleki anlamda haklarını savunup savunmadığı konusunda üyelerimiz, odamızın yeterli çalışmayı yapmadığını düşünmektedir.
- Odamızın mesleğimiz için olmazsa olmaz olduğunun bilincinde olan katılımcılarımız, yeterli zamanlarının ve enerjilerinin olması durumunda, özlük haklarımızın ve meslek alanlarımızın savunulmasında ve geliştirilmesinde odamızın yanında olduğunu bildirmiştir.

16. ÜYE BEKLENTİLERİ ve HKMO

Oda-Üye ilişkileri ve örgütlülüğü üzerine Antalya, Diyarbakır, İzmir (Muğla) ve Trabzon olmak üzere dört şubemizde üye toplantıları gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda, Oda örgütlülüğü üye ilişkileri, mesleki alanlarımız, mesleki sorumluklarımız, müelliflik ve fenni sorumluluk durumumuz, mesleki etik ve mesleki davranış ilkeleri, kamu ve özel sektörde çalışan üye sorunları, meslektaşlarımızın özlük ve ekonomik hakları ve durumları, ülkemizde yaşanan sosyal, ekonomik ve siyasal gelişmeler ve mesleğimize, topluma ve meslektaşlarımıza yansımaları ve yaşanılmakta olan güçlükler vb. konular üzerine değerlendirmeler ve saptamalar yapılmıştır.

Bu toplantılarda Oda örgütlülüğü ve üye ilişkilerinde gündeme gelen üye tespitleri ve beklentiler ile Oda tarafından düzenlenen ve 78 adet soruyu içeren ve 1.547 meslektaşımızın katılımı ile gerçekleştirilen Oda anket sonuçlarının değerlendirilmesi, kurultayda katılımcılara yapılan taslak rapor sunumu, salondan katkı ve görüşlerin alınması sonucunda, komisyonumuz var olan çalışmaları da inceleyerek aşağıdaki değerlendirmeleri yapmıştır.

- Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası (Oda) her zaman başarılı olmak durumundadır.
- Odanın kurumsal kimliği kişiler üzerindedir, asla zarar görmemelidir.
- Odamız ülkemizin aydınlık yüzüdür ve olmaya devam etmelidir.
- Oda laiklik, demokrasi, barış ve özgürlüklerden yana tavrından ödün vermemelidir.
- Oda kör bir siyaset (bazı kesimlerce dile getirildiği üzere) yapmamaktadır, bu saldırılara karşı gerekli yanıtları vermelidir.
- Oda asla siyasal bir partinin arka bahçesi değildir ve asla olmamalıdır.
- Oda, kurum ve kuruluşların her türlü baskılarına ve saldırılarına karşı kurumsal yapısı ile dik durmuştur, durmaya devam etmelidir.
- Oda, her türlü çalışma ve etkinliklerinde dar siyaset içinde olmamıştır, olmamalıdır.
- Oda, üye sorunlarının ülke sorunlarından ayrı ele alarak çözülemeyeceğini üyelerine iyi anlatmalıdır.
- Oda, “Gençlik Geleceğimizdir” ilkesini genç meslektaşlara anlatabilmelidir.
- Oda, üye sorunlarının tespitinde ve çözümünde kurumsal yaklaşımından uzaklaşmamalıdır.
- Odanın kamu ve toplumcu anlayışı ve yapısının yalnızca meslekçi yaklaşımla ele alınamayacağı ilkesi vurgulanmalıdır.
- Oda her yerde mantar gibi biten yeni bölümlerin açılmasında gerekli tepkiyi mutlaka örgütlemelidir, YÖK düzeyinde de çalışma yürütmelidir.
- HKMO Öğrenci Üyeliği ve öğrenci etkinlikleri artırılmalıdır.
- Üniversitelerde verilen eğitim sürecinde Oda gerekli katkı ve desteği vermelidir.
- Üniversitelerde yapılan her türlü baskı ve şiddete karşı Oda gerekli girişimlerde bulunmalıdır.
- Oda meslek alanlarının korunmasında tüm zorluklara karşın daha fazla çaba göstermelidir.
- Cinsiyet ayrımı üzerinden derinleştirilen sömürüye karşı, emekçilerin ortaklaşa mücadele etmeleri; kadınların, örgütlü emek muhalefatinin asli unsuru olarak, bağlı bulundukları

odalardan başlamak üzere toplumsal muhalefetin tüm katmanlarında temsil ve teşvik edilmesinde HKMO etkin rol almalıdır.

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin örgüt içi de dâhil olmak üzere hukuka yansıtılarak, işler ve işlevsel bir yaşam anlayışına dönüşmesi için çaba gösterilmelidir.
- Kadın komisyonlarımızın Oda, tüm şube ve temsilciliklerde yaygınlaştırılması ve çalışmalar yapması sağlanmalıdır.
- Kadın meslektaşlarımızın meslek yaşamındaki sorunlarını belirleyerek kısa sürede çözüm önerilerinin yaşama geçirilmesinde gerekli çaba gösterilmelidir.
- Her alanda kadın istihdamını artırmak için gerekli çaba gösterilmelidir.
- 8 Mart Dünya Kadınlar Gününün önemini vurgulayan etkinliklerin düzenlenmesi ve etkinliklerde yer alınması konusunda HKMO daha etkin rol almalıdır.
- Oda kadın üyelerin özel sektörde büro/şirket kurmalarında pozitif yaklaşımla kadın üyelerine destek olmalıdır.
- Yeni büro açan genç meslektaşların KOSGEB desteği alabilmesi için gerekli girişimler çok acil olarak yapılmalıdır.
- Özel sektörde mesleki disiplinin sağlanması, meslek alanına müdahale girişimlerinin tespiti ve gerekli düzenlemelerin yapılması ve yanıtların verilmesi, mesleki denetim görevlerinin gereği gibi yapılması artık rutin bir işleyiş olmalıdır.
- Odanın düzenlemekte olduğu sürekli bilimsel ve teknik etkinlikleri, katılım, düzenlenme süreleri, içeriği ve verimliliğinin artırılması bakımından gözden geçirilmelidir.
- Coğrafi bilgi sistemleri alanının çok disiplinli olduğu ve TMMOB adına CBS Kongrelerinin Odamız sekreteryasında yürütüldüğü de dikkate alınarak, Odamız öncül rol üstlenmeli ve bu konuda çok disiplinli bir örgütlenme modeli üzerine çalışma yapılmalıdır.
- Üniversitelerde uygulamakta olan çift dal sonucu birden fazla alanda mühendis unvanı olan meslektaşlar için TMMOB – Oda üyeliği konusunda Odamızca bir çalışma yapılmalıdır.
- Oda, tamamlayıcı eğitim sürecinde üyesi ile daha etkili iletişim kurmalıdır,
- Oda, kamu kurum ve kuruluşları nezdinde mesleki alanlarının korunması ve geliştirilmesi yönünde daha etkin rol almalıdır,
- Oda, mesleki ve sosyal etkinliklere katılımın artırılması için gerekli ortamı yaratmalıdır.
- Üye sorunlarına yaklaşım ve çözümünde klasik kamu kurumu anlayışından uzaklaşılmalıdır.
- Oda güvenilirliği asla zarar görmemelidir,
- Oda organlarında, komisyonlarında ve çalışma gruplarında hantal bir yapıdan uzaklaşılmalıdır.
- SHKMMB ile LİHKAB’lar arasında sorun, sıkıntı, çatışma vb. mutlaka çözülmelidir.
- Oda, özellikle KHK ile yargı kararı olmadan ve hukuksuz bir şekilde kamudan ihraç edilen üyelerine sahip çıkmalı, teknik kadroda gereksinme olması durumunda mağdur olan bu üyelerini göz ardı etmemelidir.
- Oda meslek alanlarından hareketle, kentlerimize, mera, orman, tarım arazileri ve derelerimize, özelleştirme ve yeniden yapılanma-reform adı altında yok edilen ülke değerlerine ve fabrikalarına kamu yararı ve toplumcu bir yaklaşımla sahip çıkmalıdır.
- Genel merkez üzerindeki sorumlulukların ve iş yüklerinin şubelerle paylaşılması ve şubelerin daha fazla inisiyatif alması yönünde adımlar atılmalıdır.
- Odanın mesleğe ve meslektaşına sağladığı kazanımlar üyeye iyi anlatılmalı, bu konuda gerekli materyaller (film, görseller, reklam, sosyal medya vb.) üretilmeli ve yeni yöntemlerle üyeye ve topluma sunulmalıdır.
- Öğrenci üyelerin staj olanağı bulabilmesi için temsilcilik ve SHKMM’leri sürece katacak bir çalışma yapılmalıdır.
- Oda ve mesleğimizin geleceğiyle ilgili gereksinme duyulabilecek rapor, doküman ve materyallerin hazırlanması sürecinde, özel uzmanlık, yoğun zaman ve üstün bilgi birikimi gerektiren işlerde gerek duyulması durumlarında profesyonel destek alınmalıdır.
- Şubelerin bütçe oluşturulması, harcama yetkileri ve sorumlulukları çerçevesinde yaşanan sıkıntı ve sorunların çözümüne yönelik HKMO Mali Bütçe ve Uygulama Yönetmeliği yeniden gözden geçirilmelidir.

- Harita Mühendisliği hizmet alanına müşavirlik hizmetlerinin de – harita mühendisliği müelliflik ve fenni mesuliyet alanları dikkate alınarak dâhil edilmesi yönelik mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır.
- Talebe bağlı hizmetler çerçevesinde SHKMMB’lerin sayıları dikkate alınarak, İl/İlçe bazında kurulmalarında yeni bir düzenleme yapılabilir (Noter, Eczacı vb.). Teknik, hukuksal ve ekonomik sosyal yönünden araştırılması hususlarında Oda görev yapmalıdır.

17. KARAR TASLAKLARI VE SONUÇ

Mesleki Açılımlar Kurultayı’nda ele alınan konulara ilişkin çalışma grubu raporları kurultay öncesi üye görüşlerine sunulmuş ve kurultay sürecinde raporların sunumu ile birlikte raporlar üzerine görüşme, tartışma, bilgi paylaşımı, önermeler ve tespitler yapılmıştır.

Mesleğimizin dünü, bugünü ve yarını ve bu süreçte HKMO’nun rolü, yapılması ve atılması gerekli adımların belirlenmesi, Oda yönünden mevzuat yapısının oluşturulması ve HKMO’nun yol haritasının çizilmesinde Kurultay’da sunulan çalışma grubumuzun raporu üzerine gündeme getirilen görüş, öneri ve tespitler yönünde “Üye Beklentileri ve HKMO” başlıklı 16.maddede belirtilen değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında aşağıdaki **Karar Taslakları** oluşturulmuştur.

17.1. KARAR TASLAKLARI

- Odamız, ülkemizin aydınlık yüzüdür ve olmayı da sürdürecektir; laiklik, toplumcu demokrasi, hukuk, barış ve özgürlüklerden yana tavrından ödün vermez.
- Oda hiçbir siyasal partinin arka bahçesi değildir.
- Oda, kurum ve kuruluşların her türlü baskı ve saldırılarına karşı kurumsal yapısı ile dik durmuştur, durmayı sürdürmelidir.
- Oda, üye sorunlarının ülke sorunlarından ayrı ele alarak çözülemeyeceğinin bilinci içerisinde hareket eder.
- Oda, kamu ve toplumcu anlayışının ve olgusunun yalnızca meslekçi yaklaşımlarla ele alınamayacağı ilkesini benimser ve kabul eder.
- Oda, “Gençlik Geleceğimizdir” ilkesini başat olarak görür.
- Oda, her yerde plansız ve mantar gibi biten yeni bölümlerin açılmasında gerekli tepkiyi örgütler, YÖK düzeyinde de çalışma yürütür. Üniversitelerde verilen eğitim sürecinde gerekli katkı ve desteği verir, tamamlayıcı eğitim sürecinde etkin rol alır.
- Oda, üniversitelerde uygulamakta olan çift dal sonucu birden fazla alanda mühendis unvanı olan meslektaşlar için TMMOB – Oda üyeliği konusunda çalışma yürütür.
- Oda, HKMO Öğrenci Üyeliği ve öğrenci etkinliklerini geliştirir.
- Oda, öğrenci üyelerin staj olanağı bulabilmesi için SHKMMB’leri sürece katarak daha geniş bir alan yaratılması için çalışma yapar.
- Üniversitelerde yapılan her türlü baskı ve şiddete karşı Oda gerekli girişimlerde bulunur.
- Oda, cinsiyet ayrımı üzerinden derinleştirilen sömürüye karşı, emekçilerin ortaklaşa mücadele etmeleri ilkesinden hareketle kadınların, örgütlü emek muhalefatinin asli unsuru olarak, bağlı bulundukları odalardan başlamak üzere toplumsal muhalefetin tüm katmanlarında temsil ve teşvik edilmesinde görev üstlenir.
- Oda, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin örgüt içi de dâhil olmak üzere hukuka yansıtılarak bu sorunla mücadele edilmesi ve işlevsel bir yaşam anlayışına dönüşmesi için çaba gösterir.
- Oda, kadın komisyonlarımızın tüm oda birimlerinde yaygınlaştırılması ve etkin çalışma yapmaları için gerekli duyarlılığı gösterir.
- Oda kadın meslektaşlarımızın meslek yaşamındaki sorunlarını belirleyerek, bu sorunların kısa sürede çözülmesine yönelik gerekli çabayı gösterir.
- Oda, her alanda kadın istihdamını artırmak için gerekli çalışmaları yapar.

- 8 Mart Dünya Kadınlar Gününün önemini vurgulayan etkinliklerin düzenlenmesi ve yapılan organizasyonlarda yer alınması konusunda HKMO etkin rol almayı sürdürür.
- Oda, kadın üyelerin özel sektörde büro/şirket kurmalarında pozitif yaklaşımla kadın üyelerine destek olması için mevzuat yönünden çalışma yapar.
- Yeni büro açan genç meslektaşların KOSGEB desteği alabilmesi için Oda gerekli girişimlerde bulunur.
- Oda, özel sektörde mesleki disiplinin sağlanması, meslek alanına müdahale girişimlerinin tespiti ve gerekli düzenlemelerin yapılması, mesleki denetim görevlerinin gereği gibi yapılmasının kurumsal bir işleyiş olarak kabul görülmesinde gerekli çalışmaları yapar.
- Oda, kamu kurum ve kuruluşları nezdinde meslek alanlarının korunması ve geliştirilmesi yönünde etkili rol alır.
- Coğrafi bilgi sistemleri alanının çok disiplinli olduğu ve TMMOB adına CBS Kongrelerinin Odamız sekreteryasında yürütüldüğü de dikkate alınarak, Odamız öncül rol üstlenir, bu konuda çok disiplinli bir örgütlenme modeli üzerine çalışma yapar.
- Oda, mesleki, bilimsel ve sosyal etkinliklerin yapılması, geliştirilmesi ve katılımın artırılması için gerekli her türlü girişimi yapar.
- Oda, SHKMMB ile LİHKAB'lar arasında her türlü sorunun ve sıkıntının çözümü için gerekli çalışmaları yapar.
- Oda, özellikle KHK ile, yargı kararı olmadan ve hukuksuz bir şekilde kamudan ihraç edilen üyelerine hukuk ve adalet adına sahip çıkar, teknik kadroda gereksinme olması durumunda mağdur olan bu üyelerine öncelik verir.
- Oda meslek alanlarından hareketle, kentlerimize, mera, orman, tarım arazileri ve derelerimize, özelleştirme ve yeniden yapılanma-reform adı altında yok edilen ülke değerlerine ve fabrikalarına kamu yararı ve toplumcu bir yaklaşımla sahip çıkar.
- Genel merkez üzerindeki sorumlulukların ve iş yükünün şubelerle paylaşılması ve şubelerin daha fazla inisiyatif alması yönünde çalışma yapar.
- Oda, Şubelerin bütçe oluşturulması, harcama yetkileri ve sorumlulukları çerçevesinde yaşanan sıkıntıların ve sorunların çözümüne yönelik daha katılımcı bir anlayışla “HKMO Mali Bütçe ve Uygulama Yönetmeliği” üzerinde gerekli çalışmayı yapar.
- Oda, Harita Mühendisliği hizmet alanına müşavirlik hizmetlerinin de harita mühendisliği müelliflik ve fenni mesuliyet alanları dikkate alınarak dâhil edilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi için çalışma yapar.
- Talebe bağlı hizmetler çerçevesinde SHKMMB'nin sayıları dikkate alınarak, il/ilçe bazında kurulmalarında yeni bir düzenleme için (noter, eczacı vb) teknik, hukuksal, ekonomik ve sosyal yönden gerekli bir çalışma süreci başlatır.

17.2 SONUÇ

17.1 maddesinde oluşturulan Karar Taslakları'nın HKMO'nun en yetkili organı olan Oda Genel Kurulunda görüşülerek “Genel Kurul Kararına dönüştürülmesi” ile söz konusu Karar Taslakları Odamız mevzuatı arasında yer alacaktır. Dolayısıyla, HKMO'nun yeni dönemlere ilişkin öngörülerini ve ödevleri belirlenirken, ifade edilen “Kararlar”, bu süreçlerde önemle dikkate alınması gereken saptamalar ve öneriler olacaktır.

Çalışma grubumuz Oda örgütlülüğü ve üye ilişkilerinde, konunun iki yönlü değerlendirilmesinin altını çizmektedir. Bu yaklaşımlardan biri, meslek ve meslektaşların sorunların tespiti ve çözümleri, hakların ve çıkarların korunması ve geliştirilmesi ve bu sürecinin yaratılmasında ülke gerçeklerinin göz ardı edilmemesi; ikinci yaklaşımı ise, meslek alanlarından hareketle ülkenin sosyo-ekonomik, politik, siyasal ve kültürel alanlarına ilişkin politikalarına yönelik meslektaş, halk ve toplum yararına ve kamu yararı yönünde, aydın olma sorumluluğu içerisinde, kendine düşen görev ve sorumluluk bilinci içerisinde hareket etmesidir. İfade edilen bu yaklaşımlar içerisinde ulaşılan çizgi, Oda Örgütlülüğü ve üye ilişkilerindeki durumu şekillendirecektir.

ARAZİ YÖNETİMİ ALANINDAKİ YÖNELİMLER ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Mehmet HIŞIR (Yürütücü)
Nevzat İhsan SARI
Dr. Erdal KÖKTÜRK
Sinem YAVUZ

1. TÜRKİYE’DE ARAZİ YÖNETİMİNİN ÇERÇEVESİ VE TEMEL ÖĞELERİ

Artan dünya nüfusu, bölgeler ve ülkeler arası göç, doğal afetler, su kıtlığı, küresel iklim değişikliği, enerji ve tarım alanlarındaki gelişmeler arazi yönetiminin önemini giderek artırmaktadır. Bu durum, arazi yönetimi faaliyetlerinin son derece karmaşık, birbiriyle ilişkili çok yönlü bir süreç olmasına da yol açmaktadır.

Arazi yönetimi, genel olarak kabul görmüş uluslararası bir tanımı olmayan, ancak taşınmaz yönetimiyle ilişkili olmanın da ötesinde bir alandır. Bu yüzden, arazi yönetimi, hemen hemen her şeyi kapsayan bir alan olarak görülmektedir.

Son yıllarda, arazi yönetimi deyimi, yalnızca bölgesel planlama ya da çevre koruma veya benzeri faaliyetler için değil, aynı zamanda mülkiyet ve toprağa dayalı faaliyetler için de kullanılmaktadır.

Kentsel gelişmeyi denetlemek, sağlıklı ve düzenli bir kentleşmeyi gerçekleştirmek, kentleşmenin gerektirdiği altyapı ve konut gereksinmesini karşılamak, tarım topraklarının kentsel amaçlarla kullanılmasını sınırlamak, arsa ve arazi fiyatlarındaki aşırı ve yapay artışların yanı sıra spekülasyonu önlemek bir ülkedeki arsa politikasının temel amaçları arasında sayılmaktadır. Arazi yönetimi, arsa politikasının amacına ulaşmasında da önemli bir araçtır. Dolayısıyla, arazi yönetimi, yalnızca kentsel alanlarda değil, aynı zamanda kırsal alanlarda da toprağın ve insan-toprak ilişkilerinin sağlıklı ve planlı bir şekilde yönetilmesi için öngörülen politikaların gerçekleşmesini amaçlamaktadır. Bu aşamada, arazi yönetimin temel öğeleri ve temel politikaları şöyle açıklanabilir:

1.1. TÜRKİYE’DE ARAZİ YÖNETİMİNİN TEMEL ÖĞELERİ

1. Kentsel Arsa Politikası
2. Kırsal Toprak Politikaları

1.2. ARAZİ YÖNETİMİNDE TEMEL POLİTİKALAR

1. Türkiye Kadastro ve Mülkiyet Sistemi,
2. Türkiye’de İmar Planlama ve Uygulamada Etkili Aktörler, Yetki ve Sorumluluklar,
3. Mekânsal Planlama
4. Arsa Düzenlemeleri,
5. Kırsal Alan Düzenlemeleri (Arazi Toplulaştırmaları),
6. Türkiye’de Kentsel Dönüşüm,
7. Türkiye’de Taşınmaz Değerlemesi,
8. Ormanlar ve Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Alanlar,

9. Yabancılara Taşınmaz Satışı,
10. Meralar,
11. Tarım Arazileri

Türkiye’de, arazi yönetiminden söz edildiğinde akla hemen *taşınmazlar kadastro* gelmektedir. Kadastro ile oluşan mülkiyet ve tapu sicili sistemi esas alınarak gerçekleştirilen kentsel ve kırsal toprak planlaması ve uygulama politikaları arazi yönetiminin temel faaliyetlerini oluşturur. Bu arada, kentsel dönüşüm, taşınmaz değerlendirilmesi, orman alanları ve yabancılara taşınmaz satışı ve daha pek çok faaliyet Türkiye’de 1980’li yıllarla beraber arazi yönetimi kapsamında en sık gündeme gelen konular arasında yer almıştır.

Bu raporda, Türkiye’de arazi yönetimi politikaları kapsamında sözü edilen faaliyetlere ve bu faaliyetlerle ilgili yaşanan gelişmelere yer verilmektedir. Böylece, Türkiye’de toprak-insan ilişkileri, buna ilişkin yapılan düzenlemeler, ülkeyi ve toplumu derinden etkileyen gelişmeler açıklanmaktadır.

BM-FIG Bathurst Deklarasyonu’nda (1999)Arazi Yönetimi şöyle tanımlanmıştır: “*Sürdürülebilir kalkınma için, hem bir kaynak olarak arazinin yönetimiyle hem de ekolojik ve ekonomik bakış açılarıyla ilişkili faaliyetlerin tümüdür.*” Arazi yönetiminin Almanca anlamı için “*Landadministration*” terimi buna eklenerek şu tanım yapılmaktadır: “*Mülkiyet koşullarına, taşınmazların değerine ve kullanımına ilişkin olan ve toprak politikasının uygulanmasına yarayan bilgilerin belirlenmesine, saptanmasına ve yaygınlaştırılmasına yönelik süreçtir.*”⁴Gelişmekte olan, eşik ya da dönüşmekte olan ülkelerdeki görevlerden bağımsız olarak arazi yönetiminin en kapsamlı tanımını Prof. GerhardLARSSON şöyle yapmaktadır: “*Arazi yönetimi kavramı, belirli arazi kaynaklarının kullanımında belirlenen hedeflerin sağlanmasını amaçlayan faaliyetleri açıklayan kapsamlı bir nitelemedir. Bu faaliyetlerin amacı, var olan belirli düzen içerisinde verimli bir arazi kullanımını ileriye taşımak olabilir; örneğin doğal çevrenin izlenmesi, yönetimi ve kontrol edilmesi... Alternatif olarak asıl amaç, önemli yatırımlarla arazinin geliştirilmesini sağlamak veya var olan arazi kullanımını değiştirmek biçiminde de belirlenebilir. Her iki durumda da başlangıç noktası, hedeflerin belirlenmesidir. Hedefler, neler yapılması gerektiğini belirleyecektir.*”⁵Kentsel dönüşümü, arsa düzenlemesini ve taşınmaz değerlemeyi de bu bütünün bir ögesi olarak yapılandırmak ve modellemek zorunludur. İşte bu bütünsellik içinde kavranmış bir arazi yönetimi sistemi kurarak, mekâna dönük tüm araçları bu bütün içinde eşgüdümlemek gerekmektedir.

Bu açıdan, arazi yönetimi, bir kapsayıcı, kucaklayıcı araçtır. Mekânla ilgili saptayıcı ve düzenleyici tüm araçları bu kavramın altında eşgüdümlemek hedeflenmelidir. Bunun için tüm faaliyetleri;

1. Kentsel Arsa Politikası
2. Kırsal Toprak Politikaları

şeklinde ele almak ve planlamak görevi ile karşı karşıya bulunmaktayız.

Türkiye’de kentsel arsa ve kırsal toprak politikası toplum yararı doğrultusunda oluşmamıştır. Toprağın kıt, sınırlı bir doğal kaynak olduğu yeterince benimsenmemiştir. Oysa mekânların ve toprakların kullanımı sorunu, toprağa bakışla, onu kullanmaya ve düzenlemeye bakışla doğrudan ilintili bir sorundur.

Dünya’da yaşanan küreselleşme ve gelişen ekonomik ilişkiler sonucu dünyada farklı dönüşümler yaşanmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde tarımsal yapıların çözülmesi ile birlikte kentsel alanlara yönelen üretim ilişkileri, kentlerin 20. yüzyılda üstlendiği işlevlerin bugün daha karmaşık duruma gelmesi sonucunu doğurmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde üretim yapısının değişim süreci, hem kentlerin demografik yapılarını, hem de kentlerin üstlendiği üretim yapısını ve ilişkilerini değiştirmektedir. Bu çerçevede değişen demografik yapılar ve değişen ekonomik yapılar, kentlerde

⁴ FIG, Bathurst Deklarasyonu, Yayın No: 22/1999

⁵LARSSON, Gerhard, Land management, publicpolicy, controlandparticipation, Hrsg. TheSwedishCouncilforBuildingResearch, Stockholm, 1997

yaşayanlar arasında gelir eşitsizliklerini artırırken, *yoksulluk* temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan tüm çalışmalarda, gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun kırsal alandan daha çok kentlerde yaşandığını ortaya koymaktadır. Tarımsal yapıların çözülmesi ile ortaya çıkan göç olgusu ile birlikte kentlerde derinleşen ve yaygınlaşan bir yoksulluk sorunu olduğu açıktır. Yoksulluk aynı zamanda dışlanma olgusunu da gündeme getirmektedir. Dünyada gelişen bu süreç Türkiye’de de koşutluk taşımaktadır. 1980 sonrası süreçte Türkiye’de küresel odaklı gelişmelerin etkili olması, finans odaklı gelişmeler, tarımsal üretimin dışlanma süreçleri ile terör olayları kentsel alanlara yoğun bir göçe neden olmuştur.

Bu süreç, her alanda planlamaya olan gereksinmeyi artırmış ve artırmaya da devam etmektedir. Özellikle, imar planları, düzenleyici faaliyetlerin en önemli belgeleri durumuna gelmiştir. Çünkü kentler, genel anlamda “planlama”, özel anlamda “imar planlaması” temelinde gelişirse, insan-toprak ilişkileri bu bilgi ve bilinç üzerine oturtulursa, yönetilebilir ve yönlendirilebilir bir olguya ve sürece dönüşür. Kentsel alanlarda, mekân kullanımını düzenleyen bir planlama üzerinde herkes uzlaştığı ve plana dayalı gelişmeyi herkes benimsediği sürece, planlar başarılı ve bağlayıcı olurlar.

1.3. ARAZİ YÖNETİMİNDE TOPRAK-İNSAN İLİŞKİLERİNİ DÜZENLEYEN YASALAR VE BU YASALARIN GRUPLANDIRILMASI

Özetle söylemek gerekirse, arazi yönetiminin başarısı, gerek kentsel ve gerekse kırsal alanlarda toprak kullanımını ve toprak-insan ilişkilerini düzenleyici rolünde ne kadar etkili olduğuna bağlıdır. Bunun için, Türkiye’deki mevzuatı aşağıdaki şekilde gruplandırmak incelemeleri kolaylaştıracaktır. Bu gruplandırma, Türkiye’de toprak-insan ilişkilerinin yönetimini, yetki-görev-sorumluluk-denetim konularını açıklamaya da yararlı olacaktır. Ayrıca, arazi yönetiminin değerlendirilmesi yanı sıra, toprak politikaları bakımından merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkilerinin kavranması için de bu gruplandırmaya gereksinme vardır. Bu gruplandırma şu şekilde yapılabilir;

1. Taşınmaz Mülkiyeti ve Tapu Sicili Mevzuatı
2. İmar Mevzuatı
3. Tarım Mevzuatı
4. Sanayi Mevzuatı
5. Orman Mevzuatı
6. Turizm Mevzuatı
7. Taşınmaz Değerlemesi Mevzuatı
8. Vergi Mevzuatı

Yukarıda belirtilen gruplar içinde aşağıda belirtilen yasalar öne çıkmakta ve en çok kullanılan yasalar arasında yer almaktadırlar;

1. Taşınmaz Mülkiyeti ve Tapu Sicili Mevzuatı

- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
- 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu
- 3402 sayılı Kadastro Kanunu
- 2644 sayılı Tapu Kanunu
- 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu
- 2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Kanun
- 5368 sayılı Lisanslı Harita Kadastro Mühendisleri ve Büroları Hakkında Kanun
- 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun
- 5543 sayılı İskân Kanunu
- 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
- 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5737 sayılı Vakıflar Kanunu

- 3082 sayılı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Yasa
- 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu

2. İmar Mevzuatı

- 3194 sayılı İmar Kanunu
- 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
- 3621 sayılı Kıyı Kanunu
- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu
- 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun
- 3213 sayılı Maden Kanunu
- 2872 sayılı Çevre Kanunu
- 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu
- 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun
- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun
- 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu
- 1164 sayılı Arsa Üretimi ve Değerlendirilmesi Hakkında Kanun
- 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun
- 5104 sayılı Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Kanunu
- 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanunu'nun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun
- 775 sayılı Gecekondu Kanunu
- 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun
- 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu

3. Tarım ve Hayvancılık Mevzuatı

- 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu
- 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu
- 4342 sayılı Mera Kanunu

4. Sanayi Mevzuatı

- 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu
- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu
- 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu
- 4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu (Endüstri Bölgeleri Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun)

5. Orman Mevzuatı

- 6831 sayılı Orman Kanunu
- 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun
- 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu

6. Turizm Mevzuatı

- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu

7. Taşınmaz Değerlemesi Mevzuatı

- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
- Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği Statüsü
- Sermaye Piyasasında Faaliyette Bulunanlar İçin Lisanslama Ve Sicil Tutmaya İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ

- Sermaye Piyasası Mevzuatı Çerçevesinde Gayrimenkul Değerleme Hizmeti Verecek Şirketler İle Bu Şirketlerin Kurulca Listeye Alınmalarına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (Seri: VIII, No: 35)
- Sermaye Piyasasında Değerleme Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: III-62.1)
- Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği

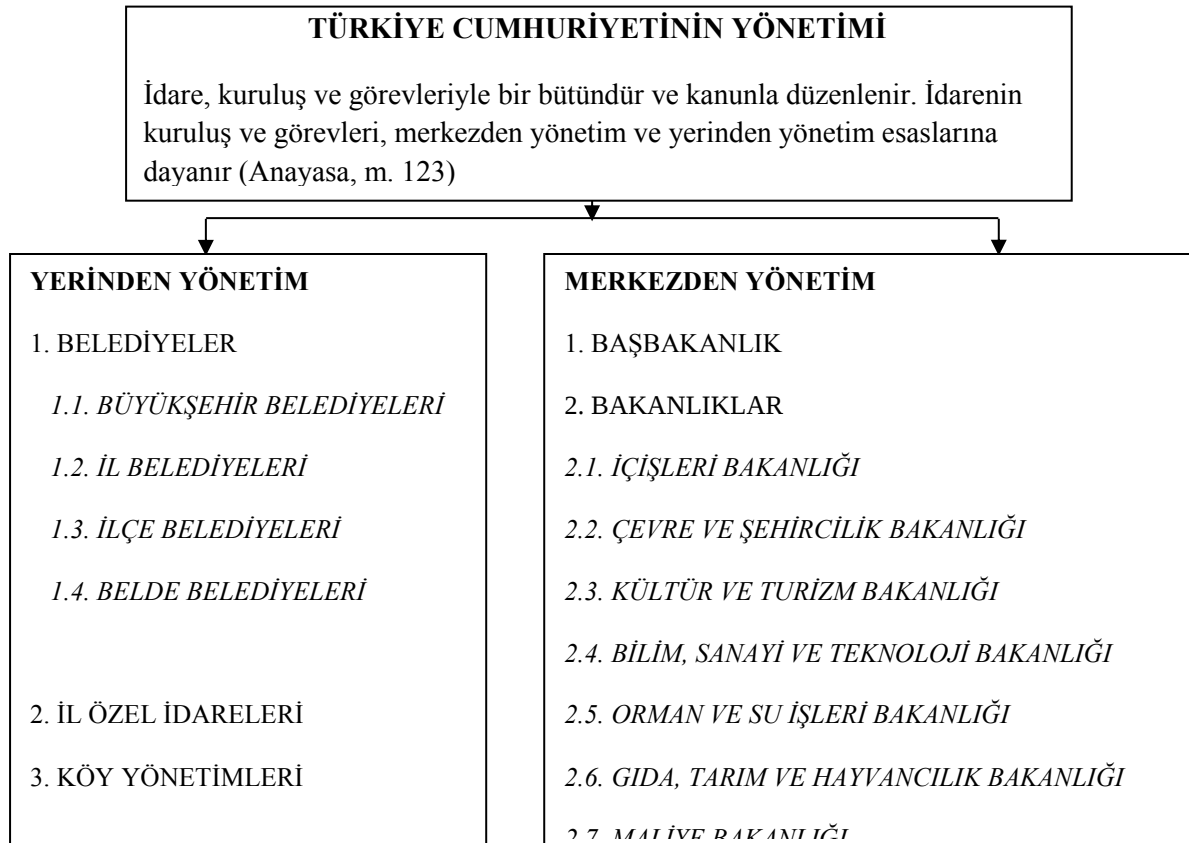
8. Vergi Mevzuatı

- 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
- 492 sayılı Harçlar Kanunu
- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
- 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

Yukarıda belirtilen grupların ve bu gruplar içinde yer alan yasaların yanı sıra, tüzükler ve yüzlerce yönetmelik, yönerge ve genelge ile arazi yönetimi alanı düzenlenmiş bulunmaktadır. İnsan-toprak ilişkilerini düzenleyen ve kentsel ve kırsal toprak politikalarını yönlendiren bu kurallar arazi yönetiminin hukuki altyapısını da oluşturmaktadır.

1.4. ARAZİ YÖNETİMİNDE MERKEZİ VE YERİNDEN YÖNETİMLERE YETKİ VEREN YASALAR

Yukarıda belirtilen hukuki yapıda öngörülen faaliyetlerin hangi kurum ve kuruluşların görev-yetki ve sorumluluk alanına girdiği, bu kez farklı hukuki düzenlemelerle açıklanmış bulunmaktadır. Bu hukuki düzenlemelerin temelini ise, 18.10.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası oluşturmaktadır.

Türkiye’de arazi yönetimine ilişkin faaliyetlerin gerçekleşmesinde merkezi ve yerinden yönetimlere yetki veren yasalar ise şunlardır;

1. Yerinden Yönetim

- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu
- 442 Sayılı Köy Kanunu

2. Merkezden Yönetim

- 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu
- 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (Madde 9’a göre, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü; Madde 12’ye göre, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü)
- 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 639 sayılı Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (Madde 11’e göre, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü)
- 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (Madde 15’e göre, Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü, eski DLHİ))
- 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun
- 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 388 sayılı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
- 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 2804 sayılı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kanunu
- 657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanunu
- 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu
- 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun

1.5. TÜRKİYE’DE GENEL TOPRAK VARLIĞI

Türkiye’nin yüzölçümü içinde, toprak varlığı aşağıdaki çizelgede belirtildiği gibi oranlanabilir:

Arazi Türü	Yüzölçümü (m²)	%
Tarım Arazileri	276.990,04	35,27
Ormanlar	207.632,48	26,44
Baltalık+Koruluk+Fundalık+Çalılık Araziler	27.054,15	3,44

Göller	11.322,07	1,44
Çayır ve Meralar	217.456,90	27,69
Yerleşim Alanları ve Diğer Alanlar	44.891,36	5,72
Türkiye Yüzölçümü	785.347,00	100,00

Türkiye topraklarının büyük bir bölümünü “kamu malı” olarak adlandırılan toprakların oluşturduğu görülmektedir. Bu durumda, kamu malı kavramına açıklık getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kamu malları kapsamında ormanlar ve meralarla ilgili son yıllarda yapılan radikal düzenlemelerle, her ne kadar özel mülkiyet kapsamında olsalar da tarım arazileri ile ilgili düzenlemelerin de açıklanması gerekli görüşmüştür.

1.5.1. Kamu Malları

Devletle bağıntılı olan, özel mülkiyete elverişli olmayan, herkesin ortak ve genel yararlanmasına sunulan, kamu yararına kullanılmak üzere ayrılan, bir kamu hizmetine özgülenen mallara geniş anlamda “kamu malı” denilmektedir. Kamu malları kuramının bugünkü anlamıyla ilk kez Fransa’da ortaya çıkmasının başlıca nedeni, kimi malları, devredilmelerine engel olmak, korumak düşüncesidir. Dolayısıyla bu kuramın, satılabilecek devlet malları ile satılamayacak devlet mallarının belirlenmesi amacıyla doğduğu ve geliştiği; özel mülkiyete elverişli olmayan, herkesin yararlanmasına sunulmuş malların, kamu mallarını, diğerlerinin ise, kamunun özel mallarını oluşturduğu; özel mülkiyete elverişli olmama niteliğinden dolayı kamu malları üzerinde kamu tüzel kişilerinin yalnızca bir gözetim ve denetim hakkının bulunduğu, ancak kamunun özel mallarının bir kısmının ise özel mülkiyete konu olabileceği kabul edilmiştir.

Türkiye’de ise, kamu mallarını genel ve sistematik olarak düzenleyen bir yasa bulunmamaktadır. Bu konuda ilk girişim sayılan Ebul’ula MARDİN ile Sıddık Sami ONAR’ın hazırladıkları kamu malları yasa tasarısının (1944), KİT’lerin mallarının konumuna ilişkin duraksamalar yüzünden yasallaşmadığı söylenmektedir. 1961 Anayasası’nda kamu malları ile ilgili özel madde konulmasına ilgi gösterilmemesi ise, “...*kamu malı kuramının ve kavramının Türk Hukukundaki varlığının reddi değil; yalnızca Anayasa kuralına çevrilmesinin uygun bulunmaması...*” şeklinde değerlendirilmektedir. Yapılan incelemelere, genel ve özel yasal düzenlemelere ve yargısal kararlara karşın, kamu mallarının içeriğine ve ayrımlarına yönelik belirsizlikler henüz giderilebilmiş değildir.

Türk hukuk sistemindekullanılan *özel mal-kamu malı, tahsis, sahipsiz mal, devletin hüküm ve tasarrufu altında olma* gibi birçok terim üzerinde genel kabul sağlanamadığı, Türk Medeni Kanunu, Kadastro Kanunu gibi konuyla ilgili metinlerde de doyurucu terim tutarlılığının, açık ve kesin anlam birliğinin bulunmadığı görülmektedir.⁶

Kamu malları üzerindeki bu belirsizliklerin bir sonucu olarak, ülkemizde “kamu”ya ait alanların “özel mülkiyet”e açılması ile ilgili imar planlarında değişiklikler, özelleştirmeler, özel yasalarla mülkiyetin devri faaliyetleri artarak sürmektedir. Bunun dışında, kamu mallarının korunamaması yanı sıra giderek azalmasının önemli nedenlerinden biri de idarenin ihmali. Bu durum, idare üzerinde kurulan baskının etkili olduğunu göstermektedir.

Bu arada, kadastro çalışmaları ile “kadastro harici alanlar” adıyla tanımlanarak tapu siciline tescil edilmeyen yerlerin “devletin hüküm ve tasarrufu altında” oldukları kabul edilmiştir. ***Devletin hüküm ve tasarrufu altında*** teriminin, *orta malı niteliğindeki mallar* (442, Ek Madde: 12), *tüm kamu malları* (4721 sayılı TMK, Madde: 715), *hizmet malları* (3402, Madde: 18), *idareye ilişkin tüm mallar* (3402, Madde: 17) biçiminde ve diğer pek çok yasada da buna benzer şekilde kullanıldığı dikkate alındığında, yukarıdaki değerlendirme doğrulanmakta, bu terimin yalnızca devlet tüzel kişiliği mallarına ilişkin, ancak farklı kapsamlarda kullanıldığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi de, “*Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan yerlerde özel mülkiyet kurulamayacağı, esasen, Medeni Kanunun*

⁶SİRMEN 1999: 175, GÜLAN 1999: 9, SANER 1999: 180

641.Maddesinde (yeni 715.Maddesinde) ilke olarak hükme bağlanmıştır. Bu yerler özel mülkiyete konu olamayacağı içindir ki, Medeni Kanunun 912. Maddesine göre (yeni 999. Maddesine göre) tescilleri de gerekmemektedir,” görüşündedir. 1982 Anayasası’na göre, kıyılar (Madde 43), tabii servetler ve kaynaklar (Madde 168), ormanlar (Madde 169) devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Anayasa’da, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasının ve tahribinin önlenmesi Devletin görevleri arasında sayılmaktadır (Madde 44). 3402 sayılı Kadastro Yasası’na göre, “...kayalar, tepeler, dağlar gibi tarıma elverişli olmayan sahipsiz yerler ile deniz, göl, nehir gibi genel sular devletin hüküm ve tasarrufu altındadır ve bu yerler tescil ve sınırlandırmaya tabi değildir ve özel mülkiyete konu olamazlar...”

Üzerinde devletin mülkiyet hakkı bulunan ve “Devlete ait bilumum gayrimenkul emval” olarak tanımlanan taşınmaz mallar, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Yasası’na göre (Madde 23), tapu sicilinde “Maliye Hazinesi” adına tescil edilmektedirler. Tapuda yalnızca maliye hazinesi adına kayıtlı olanlar değil, aynı zamanda kamu, devlet ve kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde olan taşınmaz mallar üzerindeki “yönetim esaslarının tespit edilmesi” (Madde 13/h), “tahsis amacının ortadan kalkması veya amaç dışı kullanılması halinde tahsisin kaldırılması” (Madde 13/d) yetkisi de 13.12.1983 tarihli ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK’ye göre Milli Emlak Genel Müdürlüğü’ne aittir (Madde 13). Kamu mallarının yönetilmesi, gözetilmesi, tahsisi, tahsisin kaldırılması gibi birbirinden farklı konularda her türlü tasarruf yetkisi aynı kurumda toplanmış bulunmaktadır.

Var olan durumda, “hangi malların niçin ve neye göre” kamu malı sayılacağı ile, kamu mallarının çeşitli ayırımlarında tümü için geçerli ölçütlerin ve temel ilkelerin belirlenmesine çalışılmalıdır. Her mal için özel kuralların konulmasında yarar vardır. Bununla birlikte, günümüzde kamuya ilişkin malların;

1. Kamu malı,
2. Kamunun özel malı,

şeklindeki ayırımının yanı sıra, uygulamada kimi farklılıklar görülse de;

1. Hizmet malları,
2. Orta malları,
3. Sahipsiz mallar,

şeklindeki ayırım da yerleşmiştir. Hangi toprakların bu grupların hangisi içinde yer alacağı aşağıda belirtilmiştir:

1. Sahipsiz Mallar

- Tarıma elverişli olmayan yerler
- Yararı kamuya ait sular
- Kıyılar
- Ormanlar
- Tabii servetler ve kaynaklar
- Kayalar, tepeler, dağlar ve onlardan çıkan kaynaklar
- Denizler
- Göller
- Akarsular
- Meşelik, çalılık, fundalıklar
- Sazlık, bataklıklar

2. Orta Malları

- Mera, yaylak, kışlak, harman ve otlaklar
- Pazar ve panayır yerleri
- Köprüler
- Mezarlık yerleri

- Baltalıklar
- Sıvat ve zeyrek yerleri
- Kuyu ve genel çeşmeler

3. Hizmet Malları

- Okul
- Hastane
- Karakol
- Cami ve namazgâh
- Hükümet konağı
- Resmi bina ve tesisler
- İskele ve limanlar
- Üniversite binaları
- Stadyum ve hipodromlar
- Cezaevleri
- Haller
- Elektrik, su, kanalizasyon, doğalgaz gibi teknik altyapı tesisleri
- Lojmanlar
- Askeri tesisler
- Eğitim ve sosyal tesisler

Yukarıda belirtilen alanlardan Türkiye yüzölçümünün ¼'ünü oluşturan ormanlar ve orman sınırları dışına çıkarılan yerlerle ilgili düzenlemeler şöyledir;

1.5.1.1. Ormanlar ve Orman sınırları Dışına Çıkarılan Yerler

Türkiye’de orman konusu, beş farklı yasa ile düzenlenmiştir;

1. Anayasa (Madde 44, 168, 169, 170),
2. Türk Medeni Kanunu (Madde 715, 729, 740, 751, 755, 756, 818, 999),
3. 6831 sayılı Orman Kanunu,
4. 19.04.2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun,
5. 3402 sayılı Kadastro Kanunu (Madde 4, 7, 14, 16, 17, 18, 22, 45, 46).

Anayasa desteğini de alan ve sistemli duruma gelen orman dışına çıkarma işlemleri sonucu, 1937 yılından 2003’e kadar, Türkiye’de, 201.992,96 km² olan ormanların % 2.3’ü (4 734.19 km²) orman sınırları dışına çıkarılmıştır. Bu yerlerin 3. kişilere satışı için çeşitli aralıklarla yasalar çıkarılmış, ancak bu düzenlemeler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmişlerdir.⁷ Anayasa Mahkemesi’nin iptal

⁷ Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen düzenlemeler şunlardır;

1. 21.06.1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Yasası’nın 45. maddesi ile 2-B alanlarının zilyetlikle edinilebileceğine ilişkin kural Anayasa Mahkemesi’nin 01.06.1988 tarihli ve E.1987/31, K.1988/13 sayılı; 01.06.1988 tarihli ve E.1987/32, K.1988/14 sayılı kararlarıyla iptal edilmiştir.
2. 17.10.1983 tarihli ve 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Yasa’nın 11. maddesi ile 2-B alanlarının kullanan kişilere devrine ilişkin kural Anayasa Mahkemesi’nin 30.03.1993 tarihli ve E.1992/48, K.1993/14 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.
3. 3290 sayılı Yasa ile değişik 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler Hakkında Yasa’nın geçici 2. maddesi ile gecekondu işgali altındaki 2-B alanlarında ıslah imar planı yapılarak bu yerlerin gecekondu sahiplerine devrine ilişkin kural Anayasa Mahkemesi’nin 29.09.1995 tarihli ve E.1995/13, K.1995/51 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

kararlarında, “...yasa koyucunun, bu alanların (2-B’lerin) kullanıcılarına veya başkalarına, hatta orman içi köyler halkına satılmasını veya bu amaçla devredilmesini sağlayacak bir düzenleme yapması olanaklı değildir...” şeklindeki gerekçe dikkat çekicidir. Anayasa Mahkemesi’ne göre, *orman niteliğini yitiren yer, orman toprağı olmakla Devletindir. Bu nitelikte bir yer, ancak ihya edilerek Anayasa doğrultusunda köylüye verilebilir, kişilerin özel mülkiyetine geçirilemez* (Anayasa Mahkemesi kararı, 14.03.1988, E.1988/35, K.1989/13). Türkiye’de Anayasa’nın 169. maddesinin dördüncü fıkrası ortadan kaldırılmadan, 170. maddesi değiştirilmeden ve 6831 sayılı yasanın 2. maddesi iptal edilmeden ormanların yok edilmesinin durdurulamayacağı görülmektedir.

Gerek Anayasanın 170. maddesi ve gerekse Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri varlığını sürdürdükçe orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin satılamayacağı düşünülürken, 19.04.2012 tarihli ve 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

Orman sınırları dışına çıkartma çalışmalarından ayrı olarak, Türkiye’de ormanlar üzerinde izin ve irtifak hakkı yoluyla yapılaşmalar da giderek artmaktadır. Ormanlardaki yapılaşmaların birçok nedeni vardır;

1. Ormanların içinde kamu yararı adı altında farklı kamu hizmetleri için yapı izni verilmesi,
2. Ormanlarda maden, taş, kum, kireç, kömür ve benzeri ocakların açılması ve işletilmesi için izin verilmesi,
3. Ormanların turizm için gerçek ve tüzel kişilere tahsis edilmesi,
4. Özel ormanlarda yapılaşma izni verilmesi,

Ormanların turizm amaçlı yatırımlara tahsisinin ancak üstün kamu yararı bulunması ve zorunluluk durumlarında olanaklı olabileceği belirtilmiştir;

12.03.1982 günlü, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası’nın 8. maddesinin A fıkrasındaki;

“Taşınmaz Malların Turizm Amaçlı Kullanımı

Madde 8- A. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezlerinde Bakanlığın talebi üzerine, imar planları yapılmış ve turizme ayrılmış yerlerdeki taşınmaz mallardan;

(1) Hazineye ait olan yerlerle ormanlar, ilgili kuruluşlarca Bakanlığa tahsis edilir.”

hükümünün Anayasanın 7. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Anayasa Mahkemesi’nce verilen kararda, “... ormanların korunmasına ilişkin Anayasanın 169. maddesindeki ilkeler doğrultusunda, turizm sektörünün özellik ve ihtiyaçlarını da dikkate alan ve ormanların turizm yatırımlarına tahsisini zorunluluk veya kaçınılmazlık hallerine özgüleyen belli ölçüt ve sınırlamalara yer verilmemesi nedeniyle itiraz konusu yasa kurallarının Anayasanın 169. maddesine aykırı olduğu” kabul edilmiştir.⁸ Böylece, ormanların irtifak hakkı yoluyla turizm amacıyla kullanılabileceğine anayasal bir dayanak kazandırılmıştır.

4. 29.06.2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Hakkında Yasa’nın 3. maddesi ile 2-B alanlarının Maliye Bakanlığı’na devredilerek ihale ile satılmasına ilişkin kural, Anayasa Mahkemesi’nin 23.01.2002 tarihli ve E.2001/382, K.2002/21 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

⁸ Anayasa Mahkemesi’nin 07.05.2007 tarihli ve E. 2006/169, K. 2007/55 sayılı kararının (Resmi Gazete Tarih-Sayısı: 24.11.2007-26710) gerekçesi şöyledir; “... Anayasa Mahkemesi’nin 17.12.2002 günlü, E. 2000/75, K. 2002/200 sayılı kararında da belirttiği üzere, Devlet ormanlarının gerçek ve tüzel kişilere irtifak hakkı yoluyla tahsisi, karayolları, telefon, elektrik, su, gaz, petrol boru isale hatları, savunma tesisleri, sanatoryum gibi öncelikli kamu hizmetlerine ilişkin bina veya tesislerin orman arazileri üzerinde yapılması zorunluluğunun bulunduğu hallerle sınırlıdır. Önemli olan husus, bu hizmetlere ilişkin bina ve tesislerin Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hale getirmesidir. Bu çerçevede, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde turizm yatırımları için de Devlet ormanları üzerinde irtifak hakkı tesis edilebileceği kuşkusuzdur.

1.5.1.2. Meralar

4342 sayılı Mera Yasası'nda, tahsis amacı değiştirilmedikçe mera, yaylak ve kışlakların yasada belirtilen amaç dışında kullanılamayacağı belirtilmiştir. İmar planlarının hazırlanması için gereksinme duyulacak yerlerin; 1) ilgili bakanlığın istemi ve Maliye Bakanlığı ile valiliğin uygun görüşü üzerine bakanlıkça tahsis amacının değiştirilmesi ve 2) söz konusu yerlerin, planlama öncesi hazine adına tescil edilmesi şeklinde iki koşul getirilmiştir (Madde 14). Böylelikle, meralar ile birlikte yaylak, kışlak, çayır ve otlaklarında, bakanlıkça tahsis amacı değiştirilmediği sürece, imar planı kapsamına alınamayacakları belirtilmiştir. Böylelikle, bu yerlerin herhangi bir kısıtlama olmaksızın, belediyelerce "arsa sağlanması" işlemine tabi tutulmalarının yolu tamamen kapatılmıştır.⁹

Anayasa Mahkemesi (AYM)'ne göre kentsel dönüşümün meralara göre daha üstün kamu yararı olduğu kabul edilmiştir;

4342 sayılı Mera Yasası'nın "Tahsis Amacının Değiştirilmesi" başlıklı 14. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde, *tahsis amacı değiştirilmedikçe mera, yaylak ve kışlaktan bu Kanun'da gösterilenden başka şekilde yararlanılamayacağı* kurala bağlandıktan sonra, ikinci cümlesinde bentler halinde bu kuralın istisnalarına yer verilmiştir. İstisnalar arasına, 10.09.2014 tarihli ve 6552 sayılı Yasa'nın 112. maddesiyle eklenen;

"ı) Bakanlar Kurulunca kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak ilan edilen,"

bendi ile sanayileşme ve kentleşme amacına yönelik olarak meraların niteliğinin (vasfının) değiştirilmesine olanak sağlandığı, konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları yapmak için meraların, yerleşme ve yapılaşmaya açılarak daraltılması;

- 5373 sayılı Belediye Yasası'nın 73. maddesi uyarınca ilgili belediyenin talebi ve
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın önerisi üzerine
- Bakanlar Kurulunca kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak ilan edilen yerlerdeki meraların,
 - ✓ ilgili müdürlüğün talebi,
 - ✓ mera komisyonu ve defterdarlığın uygun görüşü alınmak suretiyle

valilikçe tahsis amacının değiştirilerek mera vasfının ortadan kaldırılması ve Hazine adına tescili olanaklı duruma gelmiş ve bunun Anayasanın Anayasa'nın 45. ve 56. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi'nce verilen kararda, *"Sonuç olarak, Anayasa'nın 45. maddesinin koruması altında bulunan mera, yaylak ve kışlakların amaç dışı kullanımına imkân tanınmış ise de bunun, Anayasa'nın*

2634 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin itiraz konusu bölümlerinde, hangi taşınmazların ve orman arazilerinin turizm yatırımlarına tahsis edileceği ile ilgili genel bir çerçeve çizilmekle beraber, ormanların turizm yatırımlarına tahsisinin hangi hallerde kaçınılmaz veya zorunlu sayılabileceğine dair herhangi bir ölçüte Yasada yer verilmemiştir.

Bu bağlamda, turizmin teşvik edilmesinde kamu yararı bulunduğu ve zorunlu olduğu ölçüde devlet orman alanlarının turizme tahsisinin gerektiği yadsınamazsa da, Anayasa'nın 169. maddesinde ormanların Devletçe korunmasına verilen özel önem ve uzun dönemdeki yaşamsal kamu yararı karşısında, bu tahsislerin hangi hallerde zorunlu sayılacağına da belirginleştirilmesi Anayasanın yasa koyucuya yüklediği bir görev olarak kabul edilmelidir."

⁹Yargıtay H.G.K. Kararı 29.05.1996 tarih ve E.1996/7-295, K.1996/425; H.G.K. Kararı 07.04.1999 tarih ve E.1999/16-187, K.1999/184; H.G.K. Kararı 01.11.2000 tarih ve E.2000/8-1338, K.2000/1601; H.G.K. Kararı 31.01.2001 tarih ve E.2000/8-1836, K.2001/13; Yargıtay 8. H.D. Kararı 18.10.2001 tarih ve E.2001/6669, K.2001/7366; Yargıtay 20. H.D. Kararı 11.02.2002 tarih ve E.2002/269, K.2002/976

56. maddesiyle Devlete yüklenen, bireylerin sağlıklı bir çevrede yaşamalarını temin etme ödevinin ifası amacına dayandığı ve çatışan iki ödev arasında makul bir dengenin de gözetildiği anlaşıldığından kuralda Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.” denilmiş ve kentsel dönüşümün meralara göre daha üstün kamu yararı olduğu kabul edilmiştir.¹⁰

Yukarıda belirtilen Anayasa Mahkemesi'nin kararının, meraların, kentsel dönüşüm ve gelişme alanı ya da riskli alan ilan edilerek yerleşime ve yapılaşmaya açılması sürecini hızlandıracağı belirtilebilir.

12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve KHK Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile(Resmi Gazete, Tarih: 06 Aralık 2012, Sayı: 28489), Türkiye’de 16 olan büyükşehir belediyesi sayısı, 29’a ve Ordu ili ile birlikte 30’a çıkmış, daha önce İstanbul ve Kocaeli için öngörülen büyükşehir belediyesi sınırının il sınırı olması durumu diğer büyükşehir belediyeleri için de kabul edilmiştir. Böylece, 6360 sayılı Yasa ile, Türkiye genelinde belediye sayısı 2.950’den 1.392’ye; köy sayısı ise 34.283’ten 18.201’e inmiştir. Bir diğer deyişle, Türkiye’de belediyelerin % 54’ü, köylerin ise % 47’si kaldırılmış ve köyler mahalleye dönüştürülmüştür. Bu gelişmeler sonucu, 30 büyükşehir belediyesi Türkiye nüfusunun 3/4’ünü ve yüzölçümünün yarısını oluşturmuştur. Bu düzenlemelerden sonra, köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması sonucu köylerdeki meralar üzerinde belediyelerin doğrudan müdahalesinin önünde engel kalmamıştır.

Bu arada, belediyeler ile ilgili 2 yasa önem kazanmıştır:

1. 10.07.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (Resmi Gazete, Tarih: 23 Temmuz 2004, Sayı: 25531)
2. 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu (Resmi Gazete, Tarih: 13 Temmuz 2005, Sayı: 25874)

Yukarıdaki yasalardan 5393 sayılı Belediye Yasası’nın 73. maddesine göre, “Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Bölgesi” ilan etme yetkisi, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası’nın 7. maddesinin 1. fıkrasının “e” bendindeki “Belediye Kanununun 69 ve 73 üncü maddelerindeki yetkileri kullanmak” hükmü gereği büyükşehir belediyelerinde büyükşehir belediye başkanlıklarına verilmiştir.

Ayrıca, 3402 sayılı Kadastro Yasası’nın 1. maddesinde belirtilen “Mekânsalbilgi sisteminin altyapısını kurmak” görevi 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gereği Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne verilirken, büyükşehirlerde, “coğrafi bilgi sistemi”ni

¹⁰Anayasa Mahkemesinin 14.05.2015 tarihli ve E. 2014/177, K. 2015/49 sayılı kararının (Resmi Gazete, Tarih-Sayı: 11.06.2015-29383) gerekçesi şöyledir; “... Sosyal veya ekonomik bazı ihtiyaçlar, mera, yaylak ve kışlakların başka amaçlarla kullanımını zorunlu hâle getirebilmektedir. Bu gibi durumlarda, bir bölgenin mera, yaylak ve kışlak olarak kullanımına devam edilmesi, birtakım ekonomik ve sosyal ihtiyaçların karşılanamamasına ve neticede daha büyük kamusal yararların zedelenmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle, bir alanın mera, yaylak veya kışlak vasfının ortadan kaldırılmasının, söz konusu alanın mera, yaylak veya kışlak olarak kullanımına devam edilmesinden daha fazla kamusal yarar doğurduğu hâllerde, ilgili bölgenin başka amaçlarla kullanılmasına imkân sağlanmasına anayasal bir engel bulunmamaktadır.

Anayasa’nın 56. maddesinde ise herkesin, “sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı”na sahip olduğu belirtilmiş; çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevleri arasında sayılmıştır. Kanun koyucunun Anayasa’nın 56. maddesinde düzenlenen “sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı”nın Devlete yüklediği ödevin yerine getirilmesi amacıyla meralara müdahalede bulunulması mümkündür. Ancak bu durumda çatışan iki ödev arasında makul bir denge kurulmalı ve ancak kamu yararı bakımından zorunluluk taşıması durumunda meraların amaç dışı kullanımına izin verilmelidir.

Diğer taraftan, Bakanlar Kurulu, tüm bu hususları dikkate alarak 4342 sayılı Kanun kapsamındaki taşınmazlara ihtiyaç bulunduğu sonucuna varsa bile bu, anılan taşınmazların 5393 sayılı Kanun’un 73. maddesi kapsamında kullanılabilmesi için yeterli olmayacak, 4342 sayılı Kanun’da öngörülen usul uygulanarak, orada belirtilen yetkili makamlar tarafından da aynı değerlendirme yapıp taşınmazların tahsis amaçlarının değiştirilmesine karar verilmesi gerekecektir. Kaldı ki bu süreç içerisinde yapılan idari işlemlere karşı yargı yolu açık olup belirtilen hususlar ilgili yargı mercileri tarafından da değerlendirilebilecektir.”

kurmak görevi, 5216 sayılı Yasa'nın 7. maddesinin 1. fıkrasının (h) bendindeki, "*h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,*" hükmü gereği büyükşehir belediyelerine verilmiştir.

Yukarıdaki bilgiler birlikte değerlendirildiğinde, büyükşehirlerde köylerdeki meraların kentsel dönüşüm faaliyetleri ile yapılaşmaya açılmasının hukuki altyapısı oluşturulmuştur. Ayrıca bilgi sistemleri konusunda da mekânsal bilgi sisteminde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü yetkilendirilirken, coğrafi bilgi sistemleri konusunda büyükşehir belediyeleri yetkilendirilmiş, ancak aralarındaki iletişim ve işbirliği konularını düzenleyen bir mevzuat henüz oluşturulmamıştır.

1.5.1.3. Tarım Arazileri

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası, 15.05.2014 tarih ve 29001 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 6537 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile değiştirilmiştir.

Yapılan değişiklik sonrasında, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası'nın amacı; "*toprağın korunması, geliştirilmesi, tarım arazilerinin sınıflandırılması, asgari tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerinin belirlenmesi ve bölünmelerinin önlenmesi, tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazilerin çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak planlı kullanımını sağlayacak usul ve esasları belirlemek*" (Madde 1); kapsamı ise, "*arazi ve toprak kaynaklarının bilimsel esaslara uygun olarak sınıflandırılması, tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazilerin asgari büyüklüklerinin belirlenmesi ve bölünmelerinin önlenmesi, arazi kullanım planlarının hazırlanması, koruma ve geliştirme sürecinde toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarının katılımcı yöntemlerle değerlendirilmesi, amaç dışı ve yanlış kullanımların önlenmesi, korumayı sağlayacak yöntemlerin oluşturulması ile görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin usul ve esasları kapsar.*" (Madde 2) şeklinde açıklanmıştır

Yapılan değişiklikle, tarım arazilerinin miras ve satış yolu ile küçülmesini önlemek için "**asgari tarımsal arazi büyüklüğü**", "**yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüğü**" ve "**ekonomik bütünlük**" tanımları yapılmış, tarım arazilerinin sınıflarına göre genel ve yöresel bölünemez en küçük parsel büyüklükleri belirlenmiş ve satış, devir ve rehin yolu ile intikallerde satılabilecek tarım arazileri ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. 5403 sayılı yasada yapılan değişikliğin ardından;

1. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Dairesi Başkanlığı'na, "5403 sayılı Kanun Uygulamaları" konulu, 12.06.2014 tarihli ve 23294678-010.07.02/34306 sayılı duyuru,
2. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nce, "5403 sayılı Kanun'un Uygulama Talimatı" konulu, 27.06.2014 tarihli ve 68656427.230.04.02-/5257 sayılı Talimatı,
3. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na, 31.12.2014 tarihli Resmî Gazete de yayımlanan "Tarımsal Arazilerin Mülkiyetinin Devrine İlişkin Yönetmelik"

uygulamaya konulmuştur.

Buna göre;

1. Asgari Tarımsal Arazi Büyüklüğü: "*Üretim faaliyet ve girdileri rasyonel ve ekonomik olarak kullanıldığı takdirde, bir tarımsal arazide elde edilen verimliliğin, söz konusu tarımsal arazinin daha fazla küçülmesi hâlinde elde edilemeyeceği Bakanlıkça belirlenen en küçük tarımsal parsel büyüklüğünü*" ifade ettiği belirtilmiş (5403 sayılı Yasa, Madde 2/h), tarım arazilerinin;

- Mutlak tarım arazileri, marjinal tarım arazileri ve özel ürün arazilerinin 2 hektardan,
- Dikili tarım arazilerinin 0,5 hektardan,

- Örtü altı tarımı yapılan arazilerin 0,3 hektardan

küçük belirlenemeyeceği; bakanlığın bu miktarları artırabileceği; tarım arazilerinin bakanlıkça belirlenen asgari tarımsal arazi büyüklüklerinin altında ifraz edilemeyeceği, hisselendirilemeyeceği, hazine taşınmazlarının satış işlemleri hariç olmak üzere pay ve paydaş adedinin artırılmayacağı açıklanmıştır. Bunun bir istisnası olarak, tarım dışı kullanım izni verilen alanlar veya çay, fındık, zeytin gibi özel iklim ve toprak gereksinimleri olan bitkilerin yetiştiği alanlarda arazi özellikleri nedeniyle belirlenen asgari tarımsal arazi büyüklüğünden daha küçük parsellerin oluşmasının gerekli olması durumunda, bakanlığın uygun görüşü ile daha küçük parsellerin oluşturulabileceği belirtilmiştir (5403 sayılı Yasa, Madde 8).

2. Yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüğü: “Bölge farklılıkları göz önünde bulundurularak il ve ilçelerin ekli (1) sayılı listede belirlenen yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini”, ifade ettiği belirtilmiş (5403 sayılı Yasa, Madde 2/1), tarım arazileri, 5403 sayılı Yasanın eki olan (1) sayılı cetvelde, Türkiye’deki tüm iller ve ilçeler bakımından kuru arazi, sulu arazi, dikili arazi, örtüaltı arazi türlerinde en küçük tarımsal parsel büyüklüğü olarak açıklanmıştır.

3. Ekonomik bütünlük: Mülkiyeti aynı kişiye ait birden fazla tarımsal arazinin tarımsal üretim faaliyetine ekonomik bir değer katacak şekilde birbirine bağımlı olarak işletildiği bakanlıkça tespit edilen arazileri, ifade ettiği belirtilmiş (Yönetmelik, Madde 4/d), aynı kişiye ait tarımsal araziler arasındaki ekonomik bütünlük olup olmadığının tespitinin şu kriterlere göre belirleneceği açıklanmıştır (Yönetmelik, Madde 7);

- a) Örtü altı tarım arazilerinde bir dekar, dikili tarım arazilerinde beş dekar, sulu ve kuru tarım arazilerinde on dekarın altında olan tarım arazileri ekonomik bütünlük arz etmez.
- b) Aynı kişiye ait sınırdaş olmayan tarım arazilerinin aralarındaki mesafe on km’den az ve örtü altı tarım arazilerinde bir dekar, dikili tarım arazilerinde beş dekar, sulu ve kuru tarım arazilerinde on dekarın üzerinde ise bu araziler arasında ekonomik bütünlük bulunduğu kabul edilir.
- c) Mülkiyeti aynı kişiye ait, sınırdaş olan tarımsal arazilerin ekonomik bütünlük teşkil ettiği kabul edilir.
- d) Aynı kişiye ait tarımsal arazilerden birinin veya birkaçının paylı olması durumunda kişinin tarım arazisi içindeki pay miktarı dikkate alınarak ekonomik bütünlük değerlendirmesi yapılır.

Tarım arazilerinin mirasçılarının 3. kişilere satışına ilişkin 5403 sayılı Yasa hükümleri;

Yukarıda belirtilen açıklamalar çerçevesinde, il ve ilçelerin yeter gelirli tarımsal arazi büyüklükleri bölge farklılıkları göz önünde bulundurularak Yasaya ekli (1) sayılı listede ilan edilmiş ve böylece belirlenen asgari büyüklüğüne erişmiş tarımsal arazilerin, *bölünemez eşya* niteliği kazanmış olduğu açıklanmıştır (5403 sayılı yasa, Madde 8/A).

5403 sayılı Yasa ile değiştirilen bu sisteme göre, bölünemez büyüklükteki tarımsal işletmeye ait tarım arazilerinin;

1. Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devri,
2. Mirasçıların arazilerinin Türk Medeni Kanunu’nda yer alan aile malları ortaklığına devri,
3. Miras payı oranında hissedarı oldukları Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları bir limited şirkete devri veya
4. İşletmeye ait arazilerin mülkiyetinin üçüncü kişilere devri,

tercihlerinden birine karar verilmesi ve aralarında anlaşmaları öngörülmüştür.

Mirasçılar arasında anlaşma sağlanamaması durumunda, mirasçılardan her birinin yetkili sulh hukuk mahkemesi nezdinde dava açabileceği, bu durumda sulh hukuk yargıcının tarımsal arazi veya yeter gelirli tarımsal arazi mülkiyetinin;

- a) Ehil mirasçı olmaması durumunda, mirasçılar arasından en yüksek bedeli teklif eden mirasçıya devrine,
- b) Birden fazla ehil mirasçı olması ve bu mirasçıların miras dışı tarımsal arazilere sahip olması durumunda, tarım arazilerinin yeter gelir büyüklüğünü aramaksızın bu mirasçılara devrine,
- c) Mirasa konu yeter gelirli tarımsal arazinin kendisine devrini talep eden mirasçı bulunmadığı takdirde, satışına,

karar verebileceği, bu yolla yapılacak satış sonucu elde edilen gelirin, mirasçılara payları oranında paylaştırılacağı; yeter gelirli tarımsal araziler birden çok yeter geliri sağlayan tarımsal arazi büyüklüğüne bölünebiliyorsa, sulh hukuk yargıcının bunlardan her birinin mülkiyetinin, yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde mirasçılara ayrı ayrı devrine de karar verebileceği belirtilmiştir (5403 sayılı Yasa, Madde 8/Ç).

Sonuç olarak;

Tapu kütüğünün beyanlar hanesinde, “**5403 sayılı Kanunun 8 inci maddesine tabiidir.**” belirtmesi görüldüğünde ve/veya taşınmazın **tarla/bağ/bahçe/zeytinlik vb. tarım arazisi** olduğu tespit edildiğinde, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası’nın kısıtlayıcı hükümleri ile birlikte yukarıda verilen Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın duyuru, talimat ve yönetmelik hükümlerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Tarımsal nitelikli arazilerin değerlendirilmesinde aşağıdaki incelemeler yapılmalıdır;

1. Değerleme konusu taşınmazın tapu kütüğündeki “niteliği” hanesinde, “tarla/bağ/bahçe/zeytinlik” vb. tarım arazisi ve/veya beyanlar hanesinde “**5403 sayılı Kanunun 8 inci maddesine tabiidir.**” belirtmesi olup olmadığına bakılmalıdır.
2. İmar planı (nazım imar planı, mevzii veya uygulama imar planı) kapsamında kalıp kalmadığına bakılmalıdır;
 - 2.1. Eğer, imar planında tarımsal niteliği korunacak arazilerden değilse, (yani konut-ticaret-sanayi-eğitim tesisleri-sağlık tesisleri ve benzeri yerlere isabet ediyorsa) 5403 sayılı Yasa kapsamı dışında olduğu düşünülmelidir.
 - 2.2. Eğer, imar planında (nazım imar planı, mevzii veya uygulama imar planında) “tarımsal niteliği korunacak arazi” lejandında kalıyorsa ya da imar planı incelemesinde, imar planı kapsamında kalmadığı tespit edildiğinde, taşınmazın 5403 sayılı Yasa kapsamında olduğu düşünülmelidir.

1.5.1.4. Kentsel Alanlarda Mekânsal Plan Kapsamında Olan Kamu Tesisleri Arsalarına İsabet Eden Yerler

İmar planlarında kamu hizmetlerine ayrılan iki tür alan vardır;

- Birincisi, umumi hizmet alanları olarak adlandırılan, düzenleme ortaklık payı adıyla kadastro parsellerinden bedelsiz düşülen miktarlardan sağlanan ve tapuya tescil edilmeyen alanlardır.
- İkincisi, düzenleme ortaklık payı kesildikten sonra kalan miktarların dağıtılacağı imar parselleri içinde sayılan, ancak kamu tesisleri arsaları olarak adlandırılan ve tapuya tescil edilen alanlardır.

Bunlardan birinci kategorideki alanlar *Düzenleme Ortaklık Payı (DOP)* olarak bilinmekte, ikinci kategorideki alanlar ise İmar Kanununun 18 inci Maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi Ve Arsa Düzenlenmesi ile İlgili Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “*Kamu Tesisleri Arsalarına Tahsis*” başlıklı 12.

maddesi gereği DOP düşüldükten sonra kalan miktarların oranında pay verilmek suretiyle hisselenirilecek alanlar olarak bilinmektedir. Gerek mekânsal planlamada ve gerekse arsa düzenlemelerinde hangi alanların Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) kapsamında, hangilerinin “Kamu Tesisleri Arsalarına Tahsis” kapsamında sayılacağına ilişkin duraksamalar yaşanmaktadır.

Arazi yönetimi konusunda gerek kentsel ve gerekse kırsal alanlardaki uygulamaların çok sayıda yasa ile düzenlemelere konu edildikleri ve yine çok sayıda kuruma ve kuruluşa görev, yetki ve sorumluluk verildiği görülmektedir.

Çalışma grubumuz, Türkiye’deki arazi yönetimi sisteminin çok başlılığını ve faaliyetler arasında eşgüdüm ve iş birliği olanaklarının zayıflıklarını tespit etmiştir. Var olan durumun, ilk oluşturmadan güncel tutma ve sürdürülebilirliğe kadar yeniden değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Arazi yönetimi sisteminin ülke genelinde makro ve harita mühendisliği mesleği ile ilişkili mikro olmak üzere 2 farklı şekilde ele alınabileceği, ancak Mesleki Açılımlar Kurultayı’nın ülke genelindeki sisteme ilişkin tespitler yaparken öncelikle Harita Mühendisliği Mesleği ile doğrudan ilgili bir arazi yönetimi sisteminin oluşturulmasının tespit edilerek, bu sistemin saydam, hızlı, kolay erişilebilir, güncellenebilir niteliklerde olmasını ve hukuki ve teknik altyapısı üzerinde çalışmalar yapılmasını önermekteyiz.

2. ARAZİ YÖNETİMİNE İLİŞKİN TANIM VE DEĞERLENDİRMELER

Arazi politikası; ekonomik kalkınma, toplumsal adalet ve eşitlik ile siyasal istikrarı destekleyen ulusal politikaların bir bileşenidir. Arazi ile ilgili kaynaklardan nasıl yararlanılacağını, arazi kullanımına ilişkin çıkarların nasıl dağıtılacağını belirleyen politik seçimleri ifade eder. Arazi politikaları, ülkeden ülkeye değişmekle birlikte arazi kullanımı, tarım, doğal varlıkların korunması, yerleşme, yoksulluğun azaltılması, ekonomik kalkınma ve toplumsal eşitlik gibi konuları içermektedir.

Arazi yönetimi ise, uluslararası ve ulusal bağlamda farklı disiplinlerce farklı biçimde algılanan geniş kapsamlı ve soyut bir terimdir. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından 1996 yılında hazırlanan “Land Administration Guidelines” başlıklı rapor¹¹ ile popülerlik kazanmıştır. Bu rapor, İngilizce dışında diğer pek çok dile ‘arazi yönetimi’ olarak çevrilen, fakat kapsamı farklı olan iki ayrı terim tanımlamıştır; “landmanagement” ve “landadministration”.

Bu terimlerden birincisi “landmanagement (LM)”, *‘toprağın hem ekonomik hem de çevresel açılardan sürdürülebilir kalkınmaya yönelik yönetimiyle ilişkili eylemleri’* ifade etmektedir. Bu tanımla LM; harita, inşaat, maden ve ziraat mühendislikleri, şehir ve peyzaj planlama ve ekonomi disiplinlerinin uygulama alanlarına giren, planlama, değerlendirme ve vergilendirme, doğal ve çevresel varlıkların korunması, tarımsal kaynakların yönetimi, kentsel dönüşüm, köy yenileme vb. gibi arazi ve araziye bağlı kaynakların en iyi şekilde kullanılmasına yönelik tüm etkinlikleri kapsamaktadır.

Türkçeye yine arazi yönetimi olarak çevrilen, bazı uzmanların arazi idaresi (yürütümü) nitelemesini kullandıkları “landadministration (LA)” ise, Anglo-Sakson Hukuk (CommonLaw) sisteminin yürürlükte olduğu ve kadastral geleneğe sahip olmayan ülkelerde (örn., Birleşik Krallık, Birleşik Devletler, Kanada), ölçme ve haritacılık, arazi rejimi, tapu sicili, değerlendirme ve vergilendirme ile taşınmaz piyasasındaki süreçleri tanımlamak üzere kullanılan çatı bir terimdir. Bu terim daha sonra, 1990’lı yıllardan başlayarak piyasa ekonomisine geçiş yapmaya başlayan eski Sovyet Bloğu ülkelerinde kurulması önerilen *arazi kayıt sistemlerini* tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda LA, *‘arazi mülkiyetine, değerine ve kullanımına ilişkin bilgileri saptama, kaydetme ve yayımlama süreci’* olarak tanımlanmıştır.¹²

Medeni Hukukun (CivilLaw) geçerli olduğu ülkelerde organizasyonel bir karşılığı olmayan LA terimi; ‘kadastral sistem’, ‘çok amaçlı kadaströ’ ya da ‘arazi bilgi sistemi’ olarak algılanmaktadır. Kadastral

¹¹UNECE 1996

¹² UNECE, 1996

geleneğe sahip bu ülkelerin çoğunda LA, taşınmazlarla ilgili ulusal kamu sicilleri (örn., kadastro, tapu sicili, adres sicili, bina ve bağımsız bölüm sicili) ile gerçekleştirilir. Arazi yönetimi terimi bu raporda, taşınmazlarla ilgili mülkiyet, değer ve arazi kullanımı verilerinin edinimi, kaydedilmesi, yayımlanması ve yönetimine ilişkin sistem ve süreçleri ifade etmekte; kadastro, tapu sicili, taşınmazlarla ilgili diğer kamu envanterleri, arazi bilgi sistemleri, imar uygulamaları ve arazi toplulaştırması, kamulaştırma, taşınmaz değerlemesi vb. konularını kapsamaktadır.

3. TÜRKİYE’DE ARAZİ YÖNETİMİNE İLİŞKİN SÜREÇLER

3.1. KADASTRAL SİSTEM

Arazi yönetiminin mülkiyet boyutu, taşınmazlara ilişkin hukuki verilerin (örn., mülkiyet hakları) tapu sicilinde, geometrik verilerin de kadastro ile kayıt altına alınmasına ilişkin süreçleri kapsamaktadır.

Ülkemizdeki kadastral sistem, özel hukuktan doğan haklara ve kısıtlamalara (örn., irtifak hakkı) ilişkin hukuki ve geometrik verileri kaydetmekte, kamu hukuku ile taşınmazlar üzerine konulan kısıtlamalara (örn., plan koşulları, koruma havzaları, sakıncalı alanlar) yönelik verileri -bazı istisnai durumlar dışında- içermemektedir. Bu nedenle, farklı kuruluşlar tarafından farklı yasa hükümlerine dayalı olarak tanımlanan kısıtlılık koşullarının öğrenilmesi zaman ve emek harcanmasını gerektirir. Kadastral sistem ile arazi kullanım kararları ve kamu hukuku kısıtlılık bölgelerini entegre eden bir ulusal coğrafi bilgi sistemi veya konumsal veri altyapısı, taşınmazlarla ilgili tüm haklara ve kısıtlılıklara ilişkin bilgilere kolay erişimi sağlayabilir. Örneğin, İsviçre Federal Hükümeti tarafından geliştirilen Kamu Hukuku Kısıtlılıkları Kadastrosu¹³, farklı sektörler (örn., planlama, otoyollar, yeraltı suları, ormanlar) tarafından belirlenen 17 kamu hukuku kısıtlılık bölgesine ilişkin verileri entegre ederek, kullanıcıların hizmetine sunmuştur. Taşınmazlara ilişkin kamu hukuku kısıtlılık bölgelerinin (örn., plansız alanlar, korunacak alanlar, tarımsal alanlar, koruma kuşakları, afet riskli alanlar, askeri yasak bölgeler, sivil havacılık bölgeleri) kadastro bünyesinde oluşturulacak benzer bir sistemle tescil edilmesine yönelik girişimlerde bulunulması değerlendirilmelidir.

Ülkemizde, yasal süreçlere uygun inşa edilmiş binalar ve varsa bu binalardaki bağımsız bölümler tapu siciline tescil edilmekte, binalara ilişkin ayrıntılı yapısal verilerin bulunduğu yapı kullanma izin belgeleri de belediyeler ve tapu sicil müdürlükleri tarafından arşivlenmektedir. Yasadışı yapılara ilişkin resmi bir kamu kaydı bulunmamaktadır. Pek çok ülkede, bina ve bağımsız bölümlere ilişkin hukuki, geometrik ve yapısal verilerin kayıt edildiği kamu sicilleri geliştirilmiştir (örn., İsviçre’de Federal Register of Buildings and Dwellings¹⁴, Danimarka’da Register of Building and Dwellings in Denmark, Hollanda’da TheKeyRegister on Buildings). Benzer biçimde, ülkemizde yasal / yasadışı tüm bina ve bina birimlerine ilişkin verilerin tutulacağı bir resmi bir kamu sicili veya veri tabanı kurulabileceği, OGC CityGML¹⁵ veya INSPIRE Bina Veri Temasının¹⁶ böyle bir kamu envanteri için veri modeli olarak alınabileceği değerlendirilmektedir.

Tapu Planları Tüzüğü uyarınca, bina ve bağımsız bölümlere ilişkin geometrik verilerin vaziyet planı ve bağımsız bölüm planları ile temsil edilmesi öngörülmüştür. Özellikle, bağımsız bölüm planları ülkemizde üç boyutlu (3B) kadastronun ve 3B kent modellerinin kurulması için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Ancak, bu planlar mimari projeye bağlı biçimde hazırlanmakta, bağımsız bölümlerin inşa sonrası geometrik durumunu yansıtmamaktadır. Ayrıca, bağımsız bölümlerdeki detay noktalarının yükseklik değerleri mutlak yükseklik (örn., ortometrik) yerine göreceli yükseklik değerleri ile verilmektedir. Bağımsız bölüm planlarının, inşa sonrası (as-built) ölçülerle ‘mimari projenin rölövesi’ niteliğine kavuşturulması, kat mülkiyetine tescil aşamasında mimari proje yerine bağımsız bölüm planlarının esas alınması değerlendirilmektedir.

¹³<https://www.swisstopo.admin.ch/en/knowledge-facts/swiss-cadastral-surveying/plr-cadastre.html>

¹⁴<https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/registers/federal-register-buildings-dwellings.html>

¹⁵<http://www.opengeospatial.org/standards/citygml>

¹⁶<https://inspire.ec.europa.eu/Themes/126/2892>

3.2. TAŞINMAZ DEĞERLEMESİ

Arazi yönetiminin değerlendirme boyutu, (i) kamusal ve özel sektör gereksinimleri için değer takdiri ile (ii) değerlendirme verilerinin (örn., satış fiyatları) ulusal sicil sistemlerinde kayıt altına alınmasına yönelik süreçler ile ilgilidir.

Bazı ülkelerde, taşınmaz devir işlemlerine ilişkin verileri kayıt altına almak, taşınmaz piyasasına ilişkin fiyat istatistikleri ve endeksleri üretmek amacıyla özel kamu sicilleri veya veri tabanları geliştirilmiştir (örn., Danimarka’da Satış ve Değerleme Sicili, Almanya’da Satış Fiyatları Koleksiyonu, Slovenya’da Satış Fiyatları Sicili). Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen HABITAT III- Yeni Kentsel Gündem¹⁷ politika belgesi de,taşınmaz değerlerindeki değişimlerin izlenmesi için değerlendirme haritaları ve taşınmaz fiyat endekslerinin oluşturulmasına yönelik faaliyetleri desteklemektedir. Ülkemizde böyle bir resmi değer ya da fiyat sicili bulunmamakta, yalnızca yasal taşınmaz birimlerinin devir bedellerine ilişkin veriler tapu siciline kaydedilmektedir. Merkez Bankası tarafından hazırlanan Konut Fiyatları Endeksleri ise gerçekleşmiş satış fiyatları yerine, değerlendirme uzmanlarınca takdir edilmiş değerler üzerinden hesaplanmaktadır. Ülkemizde, yasal / yasadışı tüm taşınmaz birimlerinin gerçekleşmiş devir bedelleri ve devir işlemlerine ilişkin diğer verilerin (örn., devir türü, devir tarihi) ulusal bir değerlendirme sicilinde (örn., adres bazlı) kayıt altına alınmasına; bu verilere dayalı olarak fiyat endekslerinin ve istatistiklerinin üretilmesine yönelik sistemlerin kurulması için girişimlerde bulunulması değerlendirilmelidir.

Harita mühendisliği hem tarihsel kadastral kökeni hem de taşınmazlara ilişkin hukuki ve coğrafi verilerin analizi konularındaki yetkinliği nedeniyle değer takdir işlemlerinde tercih edilen bir meslek disiplini. Ancak mesleğimizin sektördeki etkinliğinin sürdürülmesi için alınacak önlemler tartışılmalıdır. Bu bağlamda, değerlendirme raporlarının bir bölümü olan hukuki (örn., tapu verileri) ve coğrafi verilerin (örn., kadastral veriler) analizi işlemlerinin harita mühendisliği eğitimi almış değerlendirme uzmanlarınca yapılmasının zorunlu tutulmasına yönelik girişimlerde bulunulabilir.

3.3. İMAR UYGULAMASI, ARAZİ TOPLULAŞTIRMASI, KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KAMULAŞTIRMA

İmar uygulaması, arazi toplulaştırması, kentsel dönüşüm, köy yenileme ve kamulaştırma gibi idari işlemler; taşınmazların hukuki, geometrik ve nitelik durumlarının bir plan tarafından veya idari kararlarca öngörülen biçime dönüştürülmesi süreçleridir.

İmar uygulamaları ülkemizde katılımcı ve saydam olmayan bir yaklaşımla yürütülmektedir. Uygulamaya ilişkin ayrıntılar kamuoyu ile paylaşılmamakta, doğrudan mülkiyet haklarına müdahale edilen hak sahipleri sürecin dışında bırakılmakta, dağıtım ve parselasyon işlemleri kapalı biçimde yürütülmektedir. Odamız, Kırsal ve Kentsel Alan Düzenleme Komisyonu tarafından, ‘Arazi ve Arsa Düzenlemesine İlişkin Parselasyon Planları ve Dağıtım Cetvelleri Açıklama Raporu’ imar uygulamalarında saydamlığı artırarak yargısal süreçleri azaltma, emek yoğun bir iş sürecini raporlayarak mesleğimizin saygınlığını artırma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, imar uygulamalarında katılımcılığın ve saydamlığın geliştirilmesine yönelik diğer girişimler değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler, Global Land Tool Network¹⁸ tarafından geliştirilen Katılımcı ve Kapsayıcı İmar Uygulamaları (Participatory and Inclusive Land Readjustment Approach¹⁹); yalnızca yasal hak sahiplerinin değil, yasal hak sahibi olmayan yerleşimcilerin, yoksulların ve toplumsal açıdan zayıf grupların da çıkarlarını gözeten bir imar uygulaması yaklaşımı sunmaktadır. Bu yaklaşım, katılımcı süreçleri vurgulayarak, tüm toplum üyeleri ile bir araya gelerek uzlaşmayı maksimuma çıkarmayı, yüklerin ve yararların adil biçimde paylaşılmasını amaçlamaktadır.

¹⁷<http://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>

¹⁸<https://www.glt.net>

¹⁹<https://unhabitat.org/participatory-and-inclusive-land-readjustment-pilar/>

3.4. ARAZİ YÖNETİMİ EĞİTİMİ

Arazi yönetimi; harita mühendisliği disiplinin hukuk, kamu yönetimi, siyaset bilimi gibi sosyal bilim dalları ile kesişen bir uygulama alanıdır. Kompleks ve dinamik yapısından ötürü arazi yönetimine ilişkin lisans düzeyinde verilen üniversite eğitimi, akademik kadrolara sahip, eğitim sistemi oturmuş ve sayıca çok az olan köklü bölümlerde bile istenen düzeyde değildir. Henüz yeni açılan çoğu bölümde ise, arazi yönetimi ile ilgili dersler, akademik formasyona sahip olmayan uygulayıcılar tarafından anlatılmakta, öğrenciler gerçek dünyanın karmaşık problemlerine ilişkin giriş düzeyinde bilgiler ile mezun olmaktadır. Bu açığı kapatmak amacıyla, HKMO bünyesinde bir ‘Arazi Yönetimi Akademisi’ kurulmasını, bu akademide konusunda uzman, kamu idarelerinde ve özel sektörde çalışmış, 25-30 yıllık deneyime sahip uzmanlar tarafından “vaka temelli” eğitimler verilmesinin; böylelikle deneyimlerle edinilmiş ve belgeye dökülmemiş olan zımni bilgilerin genç meslektaşlara aktarılabilceği değerlendirilmektedir.

4. TÜRKİYE’DE ARAZİ YÖNETİMİYLE İLGİLİ ANA BAŞLIKLAR

4.1. KADASTRO ÇALIŞMALARI

Kadastro, bir ülkede yaşayan insanlar için mal güvenliği ve bunu devlet güvencesi ile koruma olduğu kadar; toprağa dayalı bütün üretim faaliyetleri ve mekân üretimi çalışmalarında, kamuya hizmet verecek alanların sağlanmasında ve düzenlenmesinde birinci derece rolü olan bir hizmet üretim sektörüdür.

Kadastronun ürettiği bilgiler, vatandaşların taşınmazlarla ilgili sorunlarına çözüm getirirken, devlet ve özel sektör hizmetlerinin yürütülmesinde temel altyapı oluşturur ve devletin bütçesine de maddi katkılar sağlar. Bu bilgilerde doğruluk, hassasiyet ve güven kadar, bilgilerin çeşidi, nicelikleri ve nitelikleri de önemlidir. Bu yüzden çok amaçlı kadastro geliştirilmelidir. Çünkü çok amaçlı kadastro ile, taşınmazlara ilişkin birçok bilgi ve veri toplanarak, mevcut ve ileride yapımı planlanan iş ve projelerde bunlardan yararlanılması gerçekleştirilmelidir.

Ülkemizde halen yapılmakta olan kadastroyu çok amaçlı kadastro olarak nitelendirmek olanaklı değildir. Özellikle taşınmaz malların idaresine ilişkin bilgiler eksiktir. Ayrıca, yapılan kadastro bütün ülke arazilerini kapsamamaktadır. Bu nedenle, birinci kadastronun (tesis kadastro sunun) bitmek üzere olduğu bu yüzyılda, içeriği ve kapsamı yeniden belirlenecek çok amaçlı ve 3 boyutlu bir kadastro çalışmasının başlatılmasına gerek vardır.

Mesleki Açılımlar Kurultayı tarihi bakımından ülke genelinde toplam 52.049 adet birimden 51.578 adedinin kadastro su tamamlanmıştır. 106 birimde ise çalışmalar sürmektedir. Ülke genelinde 365 birimde ise orman, sınır anlaşmazlıkları, kadastro istenmemesi vb. nedenlerle kadastro yapılamamaktadır. TKGM tarafından ülkenin % 99’luk kısmının mülkiyet kadastro su tamamlanmış olup, % 1’lik kısmı da tamamlanmak üzeredir. TKGM, kadastronun tamamlanması ile birlikte 22/a (yenileme) ve 2/b (hazine adına orman sınırları dışına çıkarılmış alanların kadastro su) çalışmalarına yönelmiş olup, LİHKAB (Lisanslı Harita ve Kadastro Bürolarının)’ların kurulması ile birlikte talebe bağlı değişiklik işlemlerinden aplikasyon, cins değişikliği, birleştirme ve irtifak hakkı tesisi işleri artık lisanslı bürolarca yapılmaktadır. 22/a çalışmaları hataların düzeltilmesine yönelik çalışmalar olacağı için herhangi bir güncelleme, yenileme ve günümüz beklentilerine yanıt verebilecek bir çalışma olmayacağı düşünülmekte olup, 22/a ve 2/b çalışmalarının da bitirilmesi sonucu çok amaçlı ve 3 boyutlu kadastro çalışmalarına ilişkin uygun zeminin hazırlanarak, oluşturulacak kadastro bilgi sistemi ve coğrafi bilgi sistemine entegre olacak verilerin oluşturulması çalışmalarına ivedi bir şekilde hız verilmesi gerekmektedir.

Arazi bilgi sistemlerinde en temel birim, sınırlarıyla arazide ölçülmüş ve malikleri adına tanımlanarak tapuda kayıt altına alınmış olan “parsel”dir. Bu nedenle tüm bilgi sistemlerine temel olması bakımından parsel büyük önem taşımaktadır.

Taşınmazların hukuki durumlarını belirlemek için iki boyutlu bir sistem, çalışmalarda artık yeterli olmamaktadır. Bundan böyle beklentiler kadastronun bir bilgi sistemi içinde ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Arazi kullanımı ve mülkiyetine esas olan kadastro işlemlerine ilişkin bilgilerin toplanması, saklanması, yönetilmesi ve kullanıcıların gereksinmesine sunulması işlemlerini gerçekleştiren konumsal bilgi sistemleri, “**kadaastro ve arazi bilgi sistemleri**” olarak adlandırılmaktadırlar. Üç boyutlu bir bilgi sisteminin asıl görevlerinden biri üç boyutlu konumsal sorgulama yapabilmesidir. Özellikle taşınmazların çevresiyle olan ilişkilerini irdelemek ve bu ilişkilere ilişkin daha geniş bilgiler edinmek üzere bazı konumsal uygulamalara gereksinme duyulmaktadır. Çok yakın gelecekte gerek özel, gerekse kamu kurumları çok amaçlı kadastronun ürettiği 3 boyutlu modellere çok fazla gereksinim duyacaktır ve çok amaçlı kadastro, mekânsal veri altyapısının bir parçası olacaktır.

Günümüzdeki ekonomik yapıyı çok amaçlı kadastronun gerçekleştirilmesine yöneltmenin zamanı gelmiş olup, ekonomik kaynaklar artık bu yöne kanalize edilmelidir. Kadastro sırasında taşınmazların kullanım amaçları ve biçimleri, getirdiği yıllık gelir ve üretim miktarları gibi taşınmaz mal yönetimine ilişkin bilgiler de yeterince tespit edilmemektedir.

Oysa kadastro teknisyenleri bir taşınmaza ait tespitleri yaparken, ileride gerek duyulacak malik ve bilirkişi beyanları ile çevresel etkilere dayanan daha çok bilgiler toplayabilirler. Özellikle arazi değerlemesi konusunda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’ne yasal yetkiler verilmeli, emlak beyan değerleri belediyeler tarafından yapılan öznel ölçütler yerine Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nce yürütülecek nesnel ölçütlere göre belirlenmeli ve bu değer, bütün hukuki işlemlerde temel alınmalıdır. Bu konuda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nce Tapu ve Kadastro Modernizasyon Projesi kapsamında yürütülen pilot değerlendirme çalışmalarına önem verilmeli ve elde edilen veriler ışığında yasal düzenlemeler yaşıma geçirilmelidir.

4.2. KADASTRO YENİLEME ÇALIŞMALARI

Ülkemizde yapılan yenileme çalışmaları, kadastral sistemin içeriğinin ve kapsamının ülke koşullarına göre yeniden belirlenmesi şeklinde olmamış, yalnızca harita yenilemeleri olarak sürdürülmüştür. Jeodezik ağ ve harita yenilemeleri ile sınırlı olan bu çalışmalarda, güncelliğini yitiren kadastromuz, kapsam ve içerik olarak genişletilememekte ve ülke kadastrasına “yeni” alanlar ve “yeni” veriler eklenmemektedir. Oysa 3402 sayılı Kadastro Yasası’nın 1. maddesinde kadastronun amacı, “*4721 sayılı Türk Medeni Kanununun öngördüğü tapu sicilini kurmak ve mekânsal bilgi sisteminin alt yapısını oluşturmak*” olarak belirlenmiştir.

3402 sayılı Kadastro Yasası’nın 22. maddesine göre; kadastronu yapılan bir yerin daha sonra kadastronu yapılamamaktadır. 2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Yasa ve 3402 sayılı Yasa’nın 22/a maddesi kapsamındaki çalışmalar bu kuralın bir istisnası olarak, 2005 yılındaki 5304 sayılı yasa değişikliği ile 3402 sayılı Kadastro yasası’nın 22 nci maddesinde de yer almış, sanki ikinci kadastro yapılabileceği kanısı uyandırılmış, ancak 2859 sayılı Yasa’nın 4. maddesi ve 22/a Uygulama Yönetmeliği ile kadastrodan sonra yapılan yenileme çalışmalarının yalnızca teknik çalışmaları kapsayacağı belirtilmiş, bu çalışmalarla geçmişte yapılan hataların düzeltilmesi amaçlanmış ve ileriye dönük olarak hedefler belirlenmemiştir.

3402 sayılı Kadastro Yasası’nın 22. maddesinde belirtilen, *kadastronu yapılan bir yerin daha sonra kadastronun yapılamaması* ilkesi ikinci kadastro yapılmasının önündeki engelmış gibi değerlendirme yapılsa da; aslında bu kurala, yanlışlıkla tapu kütüğüne birden çok defa farklı veya aynı kişiler adına kütüklenen yerlerdeki çelişkili durumu sona erdirmek için yer verildiği değerlendirilmektedir.

Bu nedenle Yasa'nın kadastrosu yeniden yapılan yerlerin yeniden kadastrasının yapılamayacağına ilişkin bu kuralı, yanlışlıkla tapuya birden çok defa kütüklenen yerlerle ilgilidir ve güncelleme ve yenileme amaçlı kadastro yapılmasına bu kuralın bir engel olarak düşünülmemesi gerekir.

Mekânsal bilgi sistemleri, doğru, güncel ve kaliteli veriler üzerine yapılandırıldığına göre, ülke kadastrosu da, dinamik bir yapıya sahip olan toprak-insan ilişkisi temelinde, sürekli doğru, güncel, kalitesi yükseltilmiş, günün gereksinimlerine yanıt veren verileri entegre edilmiş bir şekilde, bilgilere dönüştürerek kullanıcılara sunması gerekir. Bunun da yolu, kadastro yapılan yerlerin yeniden kadastralarının yapılarak, doğru, güncel, entegre verilerin bilgi sistemi mantığında tasarlanması, ülke koşulları ve gereksinimleri de dikkate alınarak kadastronun kapsam ve içeriğinin genişletilmesi çalışmalarından geçmektedir.

Bu bakımdan 3402 sayılı Kadastro Yasası'nın 22. maddesi yeniden ele alınmalı, doğru, güncel, entegre edilmiş tapu ve kadastro bilgilerinin sağlanması için, yalnızca teknik yenilemelerin değil mülkiyet ve mülkiyete ilişkin değişikliklerin de tapu siciline rahatlıkla yansıtılmasını sağlayacak sürekli dinamik bir kadastro modelinin kurulması hedeflenmelidir. Ancak bu şekilde ülke kadastromuz yinelenmekten öteye geçip yenilenebilir.

2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Yasa ve 3402 sayılı Kadastro Yasası'nın 22/a maddesi kapsamındaki yenileme çalışmaları bekleneni verememiş ve kadastronun kapsamını ve içeriğini genişletmezken güncellemeye ilişkin bir kısım faaliyetleri de yasaklamıştır. Yalnızca jeodezik ağ ve harita yenilemeleri ile sınırlı olan bu uygulamalarda, ülke kadastromuz güncelleştirilememekte, kapsam ve içerik olarak genişletilememekte, bu anlamda ülke kadastrasına “yeni” alanlar ve “yeni” veriler eklenememektedir.

Bu nedenlerle, 2859 sayılı Yasa ile 3402 sayılı Kadastro Yasası'nın 22/a maddesi yürürlükten kaldırılarak, “Kadastro Yenileme ve Güncelleme Yasa Tasarısı” üzerine odaklanılmasının daha yerinde ve rantabl olacağı değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, çizgisel kadastro haritalarının sayısallaştırılması harita zemin uyumu olan yerlerde istisnai bir uygulama olarak ele alınmalı, bu çalışmalar kadastral sistemin yenilenmesinde temel yöntem olarak seçilmemelidir.

4.3. ARSA DÜZENLEMESİ VE YAŞANAN SORUNLAR

3194 sayılı İmar Yasası'nda, “*Belediyeler; imar planlarının yürürlüğe girmesinden en geç 3 ay içinde, bu planı tatbik etmek üzere 5 yıllık imar programlarını hazırlarlar*” denilmektedir (Madde 10). Ancak, Türkiye'deki hiçbir belediye, yasa da belirtildiği şekilde, imar planlarını uygulamak için 5 yıllık imar programları yapmamaktadır. Danıştayda, belediyelerin, yargı kararı ile imar planlarını uygulamaya zorlanamayacağına karar vermiş bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye'de idarenin arsa düzenlemesi konusunda keyfi davranmasına yol açmaktadır.

Türkiye'de arsa düzenlemesi yapılması ve bunun için düzenlemeye giren parsellerin % 25'ine kadar olan kısmının herhangi bir bedel ödenmeksizin düzenleme ortaklık payı olarak kesilmesi ilk kez 1956 tarihli İmar Yasası'nda öngörülmüştür. Bir siyasi partinin başvurusu üzere, Türk Anayasa Mahkemesi, uygulama imar planında yol, meydan, otopark, yeşil alan için kesilen düzenleme ortaklık payını, bir başka ifade ile taşınmazların % 25 eksiğiyle dağıtılması ilkesini, *karşılığı ödenmeksizin yapılan bir tür dolaylı kamulaştırma* olarak değerlendirerek iptal kararı vermiştir (22.11.1963 tarih, 1963/278 sayılı karar). Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen İmar Yasası'nın arsa düzenlemesine ilişkin kuralının yerine 1972 yılına kadar yeni bir kural getirilmemiştir. Bu yüzden, Türkiye'de 1964 yılından 1972 yılına kadar arsa düzenlemesi yapılamamıştır.

Bu dönemde, parsel sahipleri, kent merkezlerinde ve kente yakın alanlardaki parsellerini yasal olmayan bir şekilde parsellere bölerek, tapuya tescil edilmeyen parselasyon krokisindeki her bir parseli farklı kişilere satmışlardır. Böylece, daha önce tek kişiye ait olan kadastro parselleri paylı duruma gelmiştir. Türkiye'de paylı mülkiyetteki taşınmazlarda, İmar Yasası'na ve Türk Medeni Kanunu'na göre oybirliği

sağlanmadan herhangi bir işlemin yapılması yasaklanmıştır. Buna karşın, paylı mülkiyete tabi parsellerde, hukuka aykırı bir şekilde meydana gelen parselasyon krokisindeki her bir parsel, sanki bağımsız mülkiyetmiş gibi kabul edilerek, bunlar üzerine satın alanlar tarafından yürürlükteki kurallara aykırı yapılar inşa edilmiştir. Bu süreç, Türkiye’de kaçak yapılaşmanın oluşmasına neden olmuştur. Türkiye’de kentlerin büyük bir bölümü bu şekilde yapılaşmıştır. Arsa düzenlemesinin uygulanmadığı bu dönemde, vatandaşların çözüm olarak geliştirdikleri bu hukuka aykırı gelişmeler, Türkiye’de fiili bir durum yaratmıştır. Devletin önleyemediği gibi kontrol altına da alamadığı bu hukuka aykırılıklar, çıkarılan af yasalarıyla hukukileştirilmeye çalışılmıştır.

Bu nedenle, Türkiye’de 1985 yılında yürürlüğe konulan 3194 sayılı İmar Yasası’nın “arsa düzenlemesi”ne ilişkin kuralı (Madde 18) yerine, 1984 yılında çıkarılan 2981 sayılı İmar Affı Yasası’nın arsa düzenlemesi kuralı (Madde10/c) daha geniş ve yoğun uygulama bulmuştur.

Tek kişiye ait iken hukuka aykırı bir şekilde bölünen taşınmazda parselasyon krokisinde gösterilen her bir parsel imar affı yasası ile bağımsız mülkiyet olarak pay sahipleri adına tapuya tescil edilmiştir. Bir diğer deyişle, parsellere bölünen taşınmazlardaki bu durum sanki yasal olarak yapılmış gibi varsayılarak imar affı yasası ile hukukileşmişlerdir. Oysa Türk Medeni Kanunu’na göre, paylı mülkiyete sahip parseller, düzenleme ile kaç parsel bölünürse bölünsün her bir parsel paylı mülkiyet olarak aynı kişiler adına tapuya tescil edilmektedir. Buna karşın, imar affı yasası, paylı mülkiyeti bağımsız mülkiyete dönüştürerek her bir paydaşa ayrı bir imar parseli verilmesini sağlamaktadır. Bu durum, Türkiye’nin her yerinde imar affı yasasının uygulanmasına neden olmuştur.

Özetle söylemek gerekirse, Türkiye’de iki farklı arsa düzenlemesi yöntemi birbirine paralel olarak uygulanmıştır. Bu süreç içinde, 09.07.1956 tarihli ve 6785 sayılı İmar Yasası ile düzenlemeye giren kadastro parsellerinin yüzölçümlerinden % 25’e kadar olan kısmın, “Düzenleme Ortaklık Payı (DOP)” adıyla, 1) yol, 2) meydan, 3) otopark, 4) yeşil alan için bedelsiz olarak düşülebileceği belirtilmiştir. 11.07.1972 tarih ve 1605 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, DOP adıyla düşülecek alanlara, 5) park, 6) çocuk bahçesi eklenmiştir. Bu kez, 03.05.1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Yasası ile, DOP oranı % 35’e çıkarılmış ve DOP adıyla düşülecek alanlara, 7) cami, 8) karakol eklenmiştir. Bunun ardından, 03.12.2003 tarih ve 5006 sayılı yasa ile, DOP oranı % 40’a çıkarılmış, cami, “ibadet yeri” olarak değiştirilmiş ve DOP adıyla düşülecek alanlara 9) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve orta öğretim kurumları eklenmiştir. Görüldüğü gibi, Türkiye’de, her yasa değişikliği ile düzenleme ortaklık payı kapsamındaki yerlerin sayısı ile oranı artırılmıştır. Bu değişikliklerden başka, arsa düzenlemesinde bir sistem değişikliği yapılmamıştır.

Bir diğer deyişle, Türkiye’de düzenlemeye giren parsellerden eşit oranlı düzenleme ortaklık payı kesilmekte, parselin bu kesintiden geriye kalan miktarına eşit bir arsa verilmektedir. Bu iki ilke dışında başka sınırlayıcı bir kural bulunmamaktadır. Bu nedenle, Türkiye’deki düzenleme işlemi basit ve kolay olarak görülmektedir.

Türkiye’de arsa düzenlemesini kısıtlayan ve zorlaştıran etkenler bu işleme karar verme ve onaylama aşamasında ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de, arsa düzenlemesinin yapılması için belediye başkanının veya valinin ya da Bakanlıkların buna izin vermesi ve siyasilerin kontrolündeki belediye veya il encümeninin de bunu onaylaması gerekmektedir. İmar Yasası’nda, belediye encümenince onaylanan arsa düzenlemesinin 30 gün içinde Tapu ve Kadaströ Müdürlükleri tarafından tapu siciline tescil edilmesi öngörülmektedir. Bu arada, siyasiler tarafından karar verildikten sonra, arsa düzenlemesini yapma/yaptırma ve kontrol işleri, idare içinde kamu görevlisi statüsünde çalışan harita mühendisleri tarafından gerçekleştirilmektedir. İdare bu işleri ihale yoluyla serbest çalışan harita bürolarına da yaptırabilmektedir. Ancak gerek idarede çalışan harita mühendislerinde ve gerekse arsa düzenlemesinin ihale ile yapıldığı durumlarda, yetkinlik, ehliyet ve lisans aranmamaktadır. Üniversitelerden yeni mezun olan ve arsa düzenlemesi konusunda herhangi bir eğitim almayan harita mühendislerinin de, arsa düzenlemelerinde sınırsız yetkili ve sorumlu olabilmeleri uygulamada önemli sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunların en başta geleni, sözü edilen harita mühendislerince yapılan veya ihale yoluyla serbest çalışan harita mühendislerine yaptırılan arsa

düzenlemelerinin yeterli bir şekilde kontrol edilmemesidir. İmar Yasası ile arsa düzenlemelerinin Tapu ve Kadastro Müdürlüklerince kontrol edilmesinin öngörülmemesi de hatalı uygulamaların sayısını artırmaktadır.

Türkiye’de, gerek idare içinde çalışan ve gerekse ihale yoluyla arsa düzenlemesi işini alan harita mühendislerinin, başta belediye başkanları olmak üzere siyasilerin baskısı altında kalmaları nedeniyle bağımsız, tarafsız, dürüst bir tutum sergileyemedikleri, işlerin büyük bir bölümünün tapu siciline tescil edildikten sonra yargıya intikal ettiği görülmektedir.

Kısaca söylemek gerekirse, Türkiye’de arsa düzenlemesi, siyasilerin kontrolündeki bir faaliyet durumuna gelmiş, arsa düzenlemesini yapıp yapmamaya siyasilerin karar verdiği bir sistem oluşmuştur. Bu durum, arsa düzenlemelerinin hukuka aykırı yapılmasına, yetkilerin ve görevin kötüye kullanılmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, İmar Yasası’nda öngörülen işlemlerden idari yargıda en çok iptale konu olanı arsa düzenlemesidir.

Arsa düzenlemeleri, imar planlarının yaşama geçirilmesinin ötesinde, mülkiyetin sınırlarını ve biçimini değiştiren özelliğiyle “mülkiyete olduğundan fazla önem veren ve anlam yükleyen” Türkiye gibi toplumların korktukları, çekindikleri de bir konu gibi algılanmaktadır. Ancak, bu algı doğru değildir. Türkiye’de kurulan sistematığın ve kuralların yanlışlığının ve yetersizliğinin bir sonucu olarak, kötü uygulamalarla ortaya çıkan bu tür algıları ortadan kaldıracak bir sistem değişikliğine gereksinme olduğu görülmektedir.

Türkiye’de 2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı Kentsel Dönüşüm Yasası’yla “İmar Affı Yasası”nın 31 Mayıs 2018 tarihinde kendiliğinden yürürlükten kalkması öngörülmektedir. Bu durum, arsa düzenlemesinde en sık uygulanan bir kurala, yani 18. Maddeyi 2981 sayılı Yasa’nın Ek 1. Maddesiyle kombine ederek, paylı mülkiyeti çözme yoluna artık başvurulamayacağını göstermektedir.

Son zamanlarda, arsa düzenlemesinde eşdeğerlik yönteminden söz edilse de, bu konuda sektörde düşünsel bir hazırlık, bir model tartışması gözlenmediği gibi, siyasilerin kontrolündeki bir sistemin kolayca değişmesi de beklenmemektedir.

Ancak “alan ölçüsü”ne dayalı bugünkü uygulamanın tıkanmaları da dikkate alınarak “değer ölçüsü”ne dayalı bir modelin tartışılması, yasa önerilerinin hazırlanması da harita sektörünün önünde bir görev olarak durmaktadır. Bu tartışmalar yapılırken Avrupa ülkelerinin imar yasalarında yer almayan “metreküp üzerinden DOP kesintisi” gibi tartışmaların dikkatli yürütülmesi gerekmektedir.

Büyükşehir modelinin olduğu illerde, ilçe belediyeleri tarafından yapılan ve yaptırılan arsa düzenlemelerinin 5216 sayılı Yasanın 7. maddesinin 1. fıkrasının b bendi kapsamında ayrıca büyükşehir belediyesi encümeninin “aynen veya değiştirerek onaylama ve uygulanmasını denetleme” koşuluna bağlanmasının da tartışmalar yarattığı görülmektedir. Bu konuda büyükşehirler arasında farklı yaklaşımların ve uygulamaların olduğu da dikkat çekmektedir.

4.4. KENTSEL DÖNÜŞÜM

Kentsel dönüşüm, köhnemiş, bozulan, çökme olan, deprem ve diğer afet riskleri taşıyan kentsel alanların ekonomik, toplumsal, fiziksel ve çevresel koşullarının kapsamlı ve bütünsel yaklaşım ile iyileştirilmesine yönelik olarak uygulanan strateji ve eylemlerin bütünü ifade etmektedir. Kentsel dönüşüm çalışmaları, sosyal bilimciler, sosyologlar, ekonomistler, mühendisler, mimarlar, şehir plancıları, iktisatçılar gibi farklı disiplinlerin birlikte çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

Dünyadaki kentsel dönüşüm deneyimlerine bakıldığında; öncelikle yalnızca fiziksel iyileştirmeye öncelik veren uygulamaların yerini fiziksel bozulma ile toplumsal bozulma arasındaki doğrudan bağlantıyı artık kabul eden ve projelerde daha toplumsal bir strateji izleyen uygulamalara bıraktığı görülmektedir. Buna

bağlı olarak, yerel halkın katılımı, bilginin paylaşılıp tartışılması, sürdürülebilir insan ve toplum konuları önemli noktaya gelmiş bulunmaktadır.

Ülkemizde 1950’li yıllarda sanayileşme ile birlikte İstanbul, İzmir ve Ankara gibi kentler, yoğun göç alarak, kontrolsüz bir biçimde büyümüş ve bunu sonucu büyümeye karşılık verecek konut sayısının bulunmaması gecekondulaşmaya neden olmuştur. 1970’lerde ise kentleşme sürerken uydu kentler oluşmaya başlamış, 1980’lerde de eskiyen kent merkezleri ve gecekondu bölgelerinde kentsel dönüşümden çok kentsel yenileme gereği ülke gündemimize girmiştir. Bu yenilemeden daha sonra kentsel dönüşüm kavramına atlandığı görülmektedir.

2981 sayılı “İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanunu’nun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun” ile gecekondu alanlarının dönüştürülmesi sağlanmaya başlanmıştır. Söz konusu yasa ile gerçekleştirilen dönüşümler, fiziksel dönüşümün ötesine geçememiştir. 1980’lerin sonunda, ıslah imar planlarının yanı sıra kentsel dönüşüm projeleri de belediyelerin gündeminde yer almaya başlamıştır. Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi, ülkemizde gecekondu bölgeleri için hazırlanan ilk kentsel dönüşüm projesi örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda fiilen uygulanan dört tane kentsel dönüşüm yasası vardır. Yasal düzenlemelerden ilki, 5104 sayılı “Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu” olup, kanunun amacı; “Kuzey Ankara girişi ve çevresini kapsayan alanlarda kentsel dönüşüm projesi çerçevesinde fiziksel durumun ve çevre görüntüsünün geliştirilmesi, güzelleştirilmesi ve daha sağlıklı bir yerleşim düzeni sağlanması ile kentsel yaşam düzeyinin yükseltilmesi” olarak belirlenmiştir.

5393 sayılı Belediye Yasası’nın 73. maddesi, “Kentsel dönüşüm ve gelişim alanları” ile ilgili düzenlemede ise; *“Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir”* nitelemesi yer almaktadır.

5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Yasa’nın amacı, *“Büyükşehir Belediyeleri, Büyükşehir Belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000’in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması”* olarak belirlenmiştir.

Dördüncü ve son çıkan ve adına kentsel dönüşüm yasası denilen 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Yasa’nın amacında da; *“Bu Kanunun amacı; afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir”* ifadesine yer verilmiştir.

Türkiye’de uygulanan kentsel dönüşüm uygulamalarında binanın yıkılıp yeniden yapılması yaklaşımı, yani fiziksel boyut aynen korunmuştur. Katılımcılık ilkesi benimsenmemiş, yoksulu yerinden etme ve soylulaştırma gibi süreçler projelere egemen olmuş, halkın istekleri ve gereksinimleri göz önünde bulundurulmayarak genelde toplum yararı ilkesi dikkate alınmamıştır.

Kentsel dönüşüm yalnızca fiziki yenilemeyi değil, kapsamlı bir sosyo-kültürel programı, yerel kalkınma programını da içermeli, kapsamlı bir dönüşüm programının parçası olarak katılımcı yaklaşımlara olanak verecek biçimde yaşama geçirilmedir. Parçacı düzenlemeler yerine tek bir yasa bütünlüğü altında

özmler üretilmeli, dönüşüm projelerinde tek tip standart uygulamalar yerine yerelin özgünlüğünü ön plana çıkaran projeler yapılmalıdır.

4.5. ARAZİ TOPLULAşTIRMASI

Arazi toplulaştırması işleminin ilk adımlarından biri olan mülkiyet bilgilerinin oluşturulması Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü’nden (TKGM) Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) verilerinin .mdb formatında alınmasıyla oluşmaktadır. Toplulaştırma alanına giren bütün parsellerin TAKBİS verileri alınarak proje sırasında tapu bilgileri olarak buradaki veriler kullanılır. Tablo 1’de görüldüğü üzere ülkemizde milyonlarca hektarlık alanda toplulaştırma çalışmaları yapılmış olup bu çalışmalar bugün de sürmektedir. Çalışma alanına bakıldığında milyonlarca parselde ait TAKBİS verileri kullanılmaktadır. Ancak TAKBİS verileri oluşturulurken (veri girişi yapılırken) yapılan hatalar sonucu bazen toplulaştırma projelerinin seyrini değiştirebilmektedir. Genel olarak yapılan hatalara bakıldığında tapu alanlarının hatalı olarak sisteme girilmesi, proje sırasında yanlış tapu alanının kullanılmasına neden olmaktadır.

Proje Adı	Toplam (ha)
Arazi Toplulaştırması (eşitli İller)	1.521.360
GAP	2.188.942
KOP	752.031
DAP	506.302
DOKAP	14.150
TOPLAM	4.982.785

Tablo 1:Türkiye’de Yapılan Toplulaştırma Alanları

Bu tür hatalar toplulaştırma dosyalarının kadastro ve tapu bilgilerinin kontrollerinde ortaya çıkıp projenin değişmesine neden olmaktadır.

Toplulaştırma alanının tespitinden sonra toplulaştırma alanı içerisinde bulunan bütün parsellere toplulaştırma belirtmesi konur. Toplulaştırma alanında bulunan parsellere konan belirtmede her ne kadar “satış vaadine konu edilemez” ibaresi olsa da, ilgili müdürlük (tarım reformu) izni ile toplulaştırmaya katılan parsellerde alım satım işlemleri yapılabilir. Bu alım satım işlemleri projedeki işletme sayısını değiştirmekte, arazi toplulaştırma listelerinin güncelliğini korumasını zorlaştırmakta ve vatandaşlar ile toplulaştırma yapan şirketler arasında sorun yaşanmasına neden olmaktadır. Satış ayırma çapı yapılan bir parselde gerçekleşmişse, parselin yeni sahibi parselin ifrazından habersiz olup mağdur olabilmektedir. Eğer toplulaştırması tescil aşamasında olan bir projede ayırma çapı olan bir parselde satış yapılmışsa satış sonrası malik ismi değiştiği için arazi toplulaştırma listeleri, ayırma çapı tescil bildirimleri değişmektedir.

Geçmişte yapılan kadastro çalışmalarında hiçbir koordinat bilgisinin bulunmadığı grafik paftalar üretildiği gibi, çok farklı ölçek ve altlıkta ve farklı koordinat sisteminde paftalar üretilmiştir. Dolayısıyla parsel köşe koordinatları olmayan parseller olduğu gibi olanlarda da standart yoktur. TKGM bünyesinde var olan pafta sayısı 521.537 olup, lme yöntemlerine göre paftaların dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

lme Yöntemi	Pafta Sayısı	Oran (%)
---------------	--------------	----------

Sayısal	154.008	29.5
Kutupsal	127.118	24.4
Grafik	91.804	17.6
Fotogrametrik	81.334	15.6
Prizmatik	61.271	11.7
Fotoplan	1.782	0.3
Diğer	4.220	0.8
Toplam	521.537	100.0

Tablo 2: Ölçme Yöntemlerine Göre Paftalar

Koordinat sistemlerine göre paftaların dağılımı ise Tablo 3’de verilmiştir.

Koordinat Sistemi	Pafta Sayısı	Oran (%)
ITRF	26,942	5.2
Lokal	110,817	21.2
ED-50	286,624	55.0
Koordinatsız	97,154	18.6
Toplam	521,537	100.0

Tablo 3: Koordinat Sistemlerine Göre Paftalar

Şu aşamada son yıllarda yapılan kadastro çalışmalarında ülke koordinat sistemi olan ITRF-96 koordinat sisteminde koordinatlar elde edilmiştir. Ancak bunun dışında en iyi yöntem yenileme ve sayısallaştırma çalışmaları kapsamında yapılan çalışmalardır. Bu yöntemlerle kadastral veriler yenilenmekte ve kadastro bilgi sistemine olanak tanıyacak, ülke koordinat sisteminde parsel köşeleri tanımlı olan ve günceli yansıtan tapu ve kadastro verileri elde edilmektedir.

Toplulaştırma projeleri, altlık sayısal ve sözel verilerin toplanıp bu verilere göre parselasyon yapıldıktan sonra yeni parsellerin tescili ile son bulur. Projelerde her ne kadar parselasyon kısmı önemli bir yer olsa da, doğru bir parselasyonun yapılabilmesi için doğru ve sağlıklı verilerin kullanılması gerekmektedir.

Mülkiyetten kaynaklanan sorunların en aza indirilebilmesi, projelerin hızlı bir şekilde bitirilmesi ve tescillenmesi için;

Tapu verilerine ait hataların yapılmaması için bütün parsellerin TAKBİS verileri ile tapu kayıtları tek tek karşılaştırılmalı ve hatalar belirlenerek TAKBİS’de gerekli düzeltmeler yapılarak projeye devam edilmelidir. Böylece TAKBİS’deki mevcut hatalar giderilmiş olup, projede doğru bilgilerin kullanılması sağlanır. Bir projede on binlerce parselin olduğu göz önüne alındığında, bütün parsellere ait TAKBİS verilerini tek tek tapu kayıt bilgileriyle karşılaştırmak uzun zaman alacak olsa da, yapılan çalışmaların sağlıklı yürütülmesi ve proje sonrası tescil aşamasında sorunların yaşanmaması için projeye başlamadan önce bu kontrollerin yapılması büyük önem taşımaktadır.

Proje bölgesinin öncelikle kadastral altlığı oluşturulmalı, oluşturulan altlıklardaki sayısallaştırma, dönüşüm, kenarlaşma gibi sorunlar giderilip ilgili kadastro müdürlüklerince kontrol edilip onaylanmadan projeye başlanmamalıdır. Projelere başlandıktan sonra yapılan kadastro kontrollerinde belirlenen hatalar, kadastro sınırlarını değiştirdiğinden, yeni oluşan adaları ve parselasyonu etkilemekte, projelerin yeniden düzenlenmesine ve zaman kaybına neden olmaktadır.

3402 sayılı Kadastro Yasası’nın 41. maddesine göre yapılan alan düzeltmelerinde, ilgili taşınmazın bütün maliklerine ya da mirasçılara tebligat gönderilmesi gerektiğinden, bu kişilere ait adres

bilgilerine ulaşılamaması durumunda yada gönderilen tebligatların doğru adreslere gönderilmemesinden dolayı alan düzeltmeleri uzun bir süre almaktadır. Projelerde bu durumda olan parsellerin çok fazla olduğu göz önünde bulundurulduğunda, alan düzeltme işlemleri projelerin tescillenmesi için büyük bir zorluk çıkarmaktadır. Alan düzeltme işlemlerinin kadastro müdürlüklerinde resen yapılması hem kadastronun işini kolaylaştıracak hem de projelerin hızlı bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır. Yapılacak tebligatların, oluşturulacak bir birim tarafından şekil koşulları sağlanarak yapılmasının işleyişi hızlandıracağı düşünülmektedir.

4.6. TAŞINMAZ DEĞERLEME

Tüm dünyada ve ülkemizde gayrimenkul değerlendirme sektörünün ekonomi üzerindeki büyük etkisi, özellikle konut finansmanı, emlak vergi sistemi, kamulaştırma, özelleştirme gibi uygulama alanlarının yaygınlığı nedeniyle taşınmaz değerlendirme çok önemli bir noktaya ulaşmıştır. Uluslararası platformda değerlendirme standartlarını belirlemek, kurumlar arası bilgi alışverişini sağlamak amacıyla Uluslararası Değerleme Standartları Konseyi (International Valuation Standards Council- IVSC), Avrupa Değerleme Örgütleri Birliği (The European Group of Valuers' Associations- TEGoVA), Lisanslı Değerleme Uzmanları Kraliyet Kurumu (Royal Institution of Chartered Surveyors- RICS) gibi meslek örgütleri kurulmuştur. Ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği (TDUB) yayınladıkları tebliğler ile taşınmaz değerlemesi için standartlar ve düzenlemeler getirmeye çalışmaktadır. Sermaye piyasası mevzuatı uyarınca zorunlu yapılması gereken değerlendirme işlemleri, bankacılık mevzuatı uyarınca gayrimenkul teminatlı krediler ve konut kredileri için gerçekleştirilen değerlemeler, yatırım amaçlı fizibiliteler, özel amaçlı (teminat harici) gereksinme duyulan raporlar, kentsel dönüşüm için yapılan değerlendirme çalışmaları nedeniyle ülkemizde değerlendirme sektörü hızla büyümüşür. Bu çalışma alanlarının genişlemesiyle başta mühendis, ekonomist, şehir plancısı ve mimarların çoğunluğunu oluşturduğu çok disiplinli geniş bir sektör durumuna gelmiştir.

Ülkemizdeki meslek örgütlerinden TDUB'un görev ve yetkileri ile çalışma ilke ve esasları Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği Statüsü ile düzenlenmiştir. TDUB, *gayrimenkul piyasasının ve gayrimenkul değerlendirme faaliyetlerinin gelişmesini sağlamak üzere araştırmalar yapmak, eğitim ve sertifika vermek, üyelerinin dayanışma ve mesleğin gerektirdiği özen ve disiplin içerisinde çalışmalarına yönelik meslek kurallarını ve değerlendirme standartlarını oluşturmak, haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli tedbirleri almak, kendisine mevzuatla verilen konularda düzenlemeler yapmak, yürütmek, denetlemek, statüsünde öngörülen disiplin cezalarını vermek, ilgili konularda üyeleri temsilen ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak, mesleki gelişmeleri, idari ve yasal düzenlemeleri izleyerek bu konuda üyelerini aydınlatmak* görev ve yetkilerine sahiptir. TDUB, 01 Mart 2016 tarihinde Uluslararası Değerleme Standartları Konseyi (IVSC)'ne, 22 Ekim 2016 tarihinde ise Avrupa Değerleme Örgütleri Birliği'ne (TEGoVA) üye olmuştur.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Yasası'na göre, lisanslı değerlendirme uzmanları ve değerlendirme şirketleri TDUB'ye üye olmak zorundadır. TDUB'nin 31.12.2016 itibarıyla, 4.089 gerçek kişi üye Değerleme Uzmanı ve 132 adet tüzel kişi üye Değerleme Kuruluşu olmak üzere 4.221 üyesi bulunmaktadır.²⁰ Amacı Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği, üyelerinin birbirleri ve müşterileri ile olan iş ve diğer ilişkilerinde uyacakları meslek kurallarını ve etik ilkeleri belirlemek olan "Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği Meslek Kuralları"nı, tavsiye niteliğinde olan ve ilgili sermaye piyasası mevzuatı uyarınca hazırlanan raporları kapsamayan "TUDES 310 - Borç Verme ve Teminat Amaçlı Gayrimenkuller İçin İyi Uygulamalar Kılavuzu"nu yayınlamıştır.

SPK ve TDUB tarafından gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı, gayrimenkul değerlendirme şirketleri, gayrimenkul değerlendirme standartlarına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Sermaye Piyasası Kurulutarafından yapılan düzenlemeler sektörde yalnızca sermaye piyasası mevzuatı uyarınca yaptırılacak değerlemelerinin (*Sermaye piyasası mevzuatı uyarınca yapılan değerlendirme işlemleri; halka*

²⁰Faaliyet Raporu-2016, <http://tdub.org.tr>

açık anonim ortaklıkların varlıklarının ve gayrimenkullerinin değerlemesi, gayrimenkul yatırım ortaklığı gibi kurumların alım satım işlemlerinin gerçeğe uygun değer üzerinden yapılabilmesi ve varlıkların finansal tablolarda gerçeğe uygun değeri ile yer alabilmeleri için ihtiyaç duyulan bir sistemdir.) nasıl yapılması gerektiğine yönelik düzenlemelerdir. 01.02.2017 tarihli ve 29966 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Sermaye Piyasasında Değerleme Standartları Hakkında Tebliğ (III-62.1)”, Uluslararası Değerleme Standartları Konseyi tarafından hazırlanmış olup, Uluslararası Değerleme Standartları’nın SPK tarafından yapılan çevirisi niteliğindedir. Ülkemizde üretilen tüm raporlara standart getirecek düzenlemelere gerek bulunmaktadır. Mevcut mevzuat ile ilişkilendirilmiş, yerelleştirilmiş, ülke koşullarında uygulanabilir düzenlemeler için SPK, TDUB, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte, değerlendirme sektöründeki önde gelen aktörlerini bünyesinde bulunduran TMMOB’un da yürütülen faaliyetlerde yer alması gerekmektedir.

Gayrimenkul Değerleme Şirketleri, veri depolama olanağı sağlayan bilgisistemlerini kullanmakta, bu yolla kurumsal bellek oluşturabilmektedir. Temel amacı iş yönetimi olan bu programlar yardımıyla raporların talep alımı ile yazımı-sonuçlandırılması-ilişkili kuruluşa gönderilmesi aşamaları ile arşivleme, mekânsal sorgulama, muhasebe ile ilgili ve operasyonel işlemler gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde bölgesel istatistikler, iş sayıları, benzer nitelikli taşınmazlar için takdir edilen değerlerin sorgulanması şirket içerisinde olanaklı olmaktadır. Ortak bilgi, deneyim ve vaka paylaşımlarında sektör paydaşları arasında işbirliği yapılmamaktadır. Kamu kurumlarında kamulaştırma, kamu mülkiyetindeki taşınmazların satış, kira, kullanım izinleri amaçlarıyla kendi bünyelerindeki komisyonlarca yapılan değerlendirme işlemleri, yine her kurumun kendi bünyesinde kaydedilmekte olup, sektör paydaşları ile paylaşılmamaktadır. Ulusal değerlendirme bilgi sistemimizin olmaması ve mevzuattaki eksik düzenlemeler nedeniyle vergiye esas taşınmaz değerleri ve piyasa değerleri arasında büyük farklar bulunmakta, gerçek satış değerleri tapu sicil sistemine işlenmemekte, kredili finansman satışları için yapılan değerlendirme raporlarının güvenilirliği sağlanamamaktadır. Emlak vergi değeri tapu işlemlerinde alt sınır olarak, alınan diğer bazı düzenli (tekrarlayan vergiler; emlak vergisi, çevre ve temizlik vergisi gibi) ve düzensiz vergiler (tapu harcı, gelir vergisi, veraset ve intikal vergisi gibi) için de baz değer olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda ülkemizdeki gelişmeler için Tapu ve Kadastro Modernizasyon Projesi’nden (TKMP) söz etmek gerekir. Projenin sonunda, Türkiye genelinde yaklaşık 4.1 milyon parselin sayısal ve hukuksal formda bilgisayar ortamına aktarılması sağlanmış, taşınmazların gerçek değerlerine ilişkin bir veri tabanı oluşturulmasında bir politika belirlenerek, tapu, kadastro ve haritabilgilerinin bilgi sistemine uyumlu duruma getirilmesiyle ülkemizdeki e-devlet çalışmalarının kadastro ayağının tamamlanmış olması hedeflenmiştir. Projenin 5 bileşeni şunlardır:

1. Kadastro ve Tapu Yenilemesi ve Güncellemesi
2. Hizmet Sunumunun İyileştirilmesi
3. İnsan Kaynakları ve Kurumsal Gelişim
4. Gayrimenkul Değerleme
5. Proje Yönetimi

Taslak Politika Geliştirme Raporu’nda Taşınmaz Değerleme Bileşeni ile TAKBİS içerisinde oluşturulacak “değer bilgi bankası” sayesinde, farklı kurumlar tarafından farklı standartlarda ve ortamlarda tutulan değer/fiyat verilerinin merkezi bir veri tabanında tutulmasının sağlanmış olacağı ve verilerin belirlenecek koşullar kapsamında sektörün diğer paydaşları ile paylaşılacağı, aynı zamanda toplu değerlendirme, fiyat endekslerinin oluşturulması, sektör analizlerinin yapılması ve otomatik değerlendirme modelleri ile kalite kontrol gibi bir çok amaçla kullanılabileceği belirtilmektedir. Toplu değerlemenin ülke genelinde yaygınlaştırılabilmesi için, piyasa değeri ile uyumlu uygun dağılımda güvenilir ve standart değer/fiyat verisine gereksinim bulunduğu ve bu verilerin sağlanması için, kullanılabilecek olası kaynakların TAKBİS, TDUB, Değerleme Yapan/Yaptıran Kamu Kurumları ve mahkemeler ve emlakçılar olduğu belirtilmektedir. İlk toplu değerlendirme yaygınlaştırma uygulaması için, güvenilir değer/fiyat verisine, TDUB tarafından oluşturulmaya çalışılan Gayrimenkul Bilgi Merkezi A.Ş. verileri, mahkemelerce üretilen değerlendirme raporları, kamulaştırma amaçlı üretilen değerlendirme raporları aracılığıyla ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Sektördeki en yoğun raporlamanın, bankalara teminat amaçlı yapılan değerlendirme çalışmaları olduğu bilinmektedir. Her banka farklı format ve sistemle, kendi bünyelerinde oluşturdukları şartname/kurallara göre rapor talep etmektedir. Uygulamada her bankanın kendine ait farklı kabulleri doğrultusunda raporlar sonuçlandırılmakla birlikte, hızlı ve yalnızca değer odaklı raporlar üretilerek taşınmazların teknik ve hukuki araştırmalarından oluşan esas içeriği geri planda bırakılmaktadır. Ticari kaygılar nedeniyle ortaya çıkan ve standart eksikliğinden dolayı engellenemeyen bu durum yüzünden bankaların talepleri doğrultusunda şekillenen niteliksiz raporlar üretilmektedir. Bunun bir diğer nedeni de Sermaye Piyasasında Faaliyette Bulunanlar İçin Lisanslama Ve Sicil Tutmaya İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ uyarınca, en az 4 yıllık yükseköğretim düzeyinde eğitim alınmış olmasının uzmanlık için “yeterli sayılması” ile sektörde yer alan nitelikli elemanların (harita mühendisi, inşaat mühendisi, şehir plancı, mimar) rollerinin azalmış olmasıdır. Şirketler bir taraftan “nitelikli ve uzman” eleman sıkıntısı yaşamakta, diğer taraftan ise uygun eğitimi almış mühendis, mimar ve şehir plancıları çalıştırmamanın maliyetli olması nedeniyle uzmanlık düzeyi daha düşük elemanları firma içinde yetiştirmeyi tercih etmektedirler.

Değerleme şirketlerinin düzenledikleri her raporu GBM’ye bildirmeleri zorunlu olup, yılda yaklaşık olarak 1,5 milyon ve üzerinde rapor verisinin toplanması olasıdır. Gerçek zamanlı istatistik veriyi sağlayabilecek olan bu kaynağın nitelikli raporlardan elde edilebilmesi için ise standardizasyonun sağlanması gerekmektedir.

Merkez Bankası tarafından hazırlanan Konut Fiyatları Endeksleri için veri kaynağı olarak konut kredisi kullandıran bankalar tarafından, yine gayrimenkul değerlendirme şirketleri tarafından düzenlenen değerlendirme raporlarındaki konut değerleri kullanılmaktadır. Satışın gerçekleşerek kredinin kullandırılması koşulu aranmamakta, değerlemesi yapılan tüm konutlar kapsama dahil edilmektedir.

TDUB ile TKGM arasında veri paylaşım protokolü bulunmakta olup, bu protokol yoluyla TDUB üyeleri tapu ve kadastro verilerini web servisler yolu ile alabilmektedir. Değer bilgi bankası kurulumu ile, veri paylaşımı karşılıklı duruma gelebilecek, değer verisi, gizlilik kaydı ile, TAKBİS içerisinde tutulabilecektir.²¹

Türkiye’de değerlemeye ilişkin mevzuat; değerlemenin disiplinler arası niteliğinden dolayı, oldukça geniş kapsamlıdır. Son yıllarda başta üniversiteler olmak üzere taşınmaz değerlendirme konusunu kapsayan lisans ve yüksek lisans programları açılmıştır. Ancak uygulamada yeterli eğitime sahip olmayan, bir şekilde lisanslama sınavlarında lisans almaya hak kazanan, çalıştığı kurumda kısa sürelerde kendisinden daha eski çalışanlardan aldığı eğitim ile değerlendirme raporları üreten bir çoğunluk bulunmaktadır. Hem taşınmaz değerlendirme işlemlerinin gerçekleştirilmesi hem de ulusal değer sisteminin kurulması, değer haritalarının üretilmesi, mekânsal bilgi sistemleri ile entegrasyonun sağlanması açısından, gelişmesini sürdüren sektörde teknik ve mevzuat bakımından gerekli formasyona sahip olan harita mühendislerinin aktif rol alması önem taşımaktadır. Değerleme sektöründe yetkinliği olan meslek örgütünün TDUB olmasına karşın, TMMOB’un bünyesinde bulunan Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası ve Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası vb. bileşenlerinin yıllardır yaptıkları çalışmalardan, bilgi birikimlerinden ve deneyimlerinden yararlanılması, ülkemizde yapılacak düzenlemelerin sağlıklı temellere oturması ve kapsamının sektör gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olmasını sağlamaya yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

FIG, *Bathurst Deklarasyonu*, Yayın No: 22/1999

GÜLAN, Aydın, *Kamu Mallarından Yararlanma Usullerinin Tabi Olduğu Hukuki Rejim*, ALFA Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999, 256 s.

²¹ Tapu ve Kadastro Modernizasyon Projesi Taşınmaz Değerleme Bileşeni Taslak Politika Geliştirme Raporu - 08.01.2016

LARSSON, Gerhard, *Land management, public policy, control and partizipation*, Hrsg. The Swedish Council for Building Research, Stockholm, 1991.

SANER, A.İ., *Hukukumuzda Kamu Taşınmazları ve Karşılaşılan Sorunlar*, Türkiye 7. Harita Kurultayı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara, 1999, s.180-184.

SİRMEN, Lale, *Mülkiyete Çağdaş Bir Yorumla Yaklaşılması*, Mülkiyetin Anayasal Düzeyde Tartışılması, Türkiye 7. Harita Kurultayı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yayını, Ankara, 1999, s: 173-180.

TDUB, *Faaliyet Raporu-2016*, <http://tdub.org.tr>

TKGM, *Tapu ve Kadastro Modernizasyon Projesi Taşınmaz Değerleme Bileşeni*, Taslak Politika Geliştirme Raporu, 08.01.2016

UNECE, *Land Administration Guidelines*, ECE/HBP/96, Economic Commission for Europe, Geneva, With Special Reference to Countries in Transition United Nations New York and Geneva, 1996, <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/hlm/documents/Publications/land.administration.guidelines.e.p>

web

<https://www.swisstopo.admin.ch/en/knowledge-facts/swiss-cadastral-surveying/plr-cadastre.html>

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/registers/federal-register-buildings-dwellings.html>

<http://www.opengeospatial.org/standards/citygml>

<https://inspire.ec.europa.eu/Themes/126/2892>

<http://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>

<https://www.gltm.net>

<https://unhabitat.org/participatory-and-inclusive-land-readjustment-pilar/>

TEKNOLOJİNİN MESLEĞE UYGULAMALARI ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Yard. Doç. Dr. Caner GÜNEY (Yürütücü)
Emin BANK
Yard. Doç. Dr. Ahmet Özgür DOĞRU
Hakan KARAGÖZ

1. GİRİŞ

Teknolojilerin Mesleğe Uygulamaları Çalışma Grubu (TMUÇG) kendi içerisinde amacını, *mekânsal bilgi endüstrisinde hızlı gelişen mekânsal veri elde etme, mekânsal değerlendirme, görselleştirme/paylaşım tekniklerine, yöntemlerine ve teknolojilerine ilişkin Türkiye’de nasıl bir strateji olduğunu belirleme ve mevcut durumu daha etkin ve verimli bir duruma getirmek için nasıl bir politika oluşturulacağı konusunda ortak akıl arama* olarak belirlemiştir. Bu temel amaç çevresinde meslek sahiplerinin mevcut veya potansiyel uygulama alanlarında var olan teknolojilerle buluşma düzeyini ortaya çıkarmaya çalışmış ve mekânsal bilgi sektörünün gereksinim duyduğu, ancak henüz uygulamaya alamadığı alanları, uygulamaları, teknolojileri belirlemeye çalışmıştır.

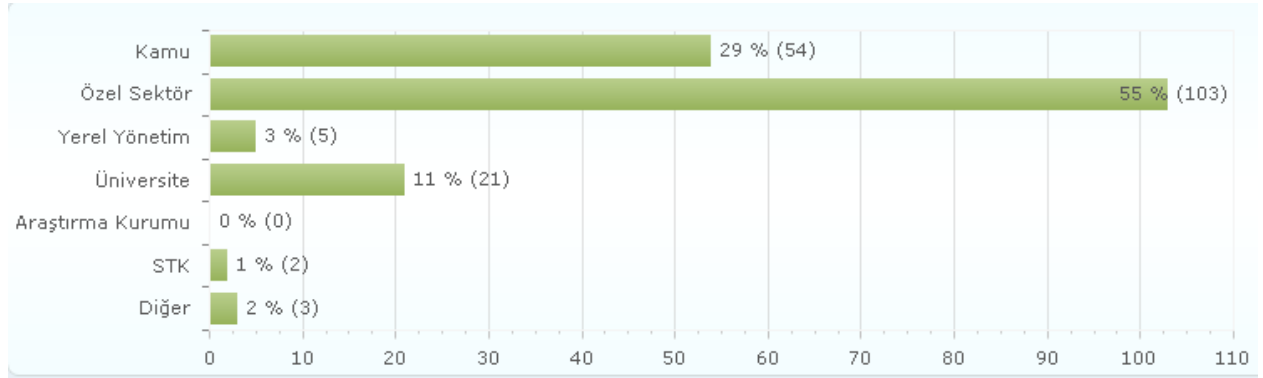
Yukarıda belirtilen amaçlara yönelik sektör eğilimlerini görebilmek adına internet ortamında bir anket hazırlanmıştır. 7 soruyu kapsayan söz konusu anket, farklı görevlerdeki ve konumlardaki tüm meslektaşlarımızın bilgilerine elektronik ileti yoluyla iletilerek geri dönüşlerin sağlanmasını hedeflemiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen ankete kamu, özel sektör, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinden meslektaşlarımızca geri dönüşler yapılmıştır. Anket çalışmasıyla Mekânsal Bilgi Endüstrisinde (Geomatik/Geoinformatik/Harita ve Kadastro Mühendisliği sektöründe) teknolojinin nasıl kullanıldığı tespit edilmek istenmiştir.

Uygulanan anket aşağıdaki soruları içermektedir:

1. Hangi sektörde hizmet vermektесiniz?
2. Sektördeki rolünüz ya da rolleriniz nelerdir?
3. Sektördeki rolünüzü hangi teknolojileri (veri üretim, değerlendirme, analiz ve yönetim ile ilgili alet, teçhizat, GPS/GNSS, Lazer Tarayıcı, EchoSounder, İnsansız Hava Araçları (İHA), CAD, CBS, vb.) kullanarak gerçekleştiriyorsunuz?
4. Teknolojileri kullanırken yaşadığınız sıkıntılar (uygulama sorunları, yasal mevzuata ilişkin sorunlar, idari, akademik vb.) nelerdir?
5. Sizce hizmet verdiğiniz sektörün geleceği açısından hangi teknolojilere (yeni teknolojiler) daha fazla yatırım yapılmalıdır?
6. Sizce yeni teknolojilere uyum sağlamadaki olası sıkıntılarınız neler olacaktır?
7. Harita mühendislerinin yeni teknolojiyi uygulamadaki yeterlilikleri konusundaki görüşleriniz nelerdir?

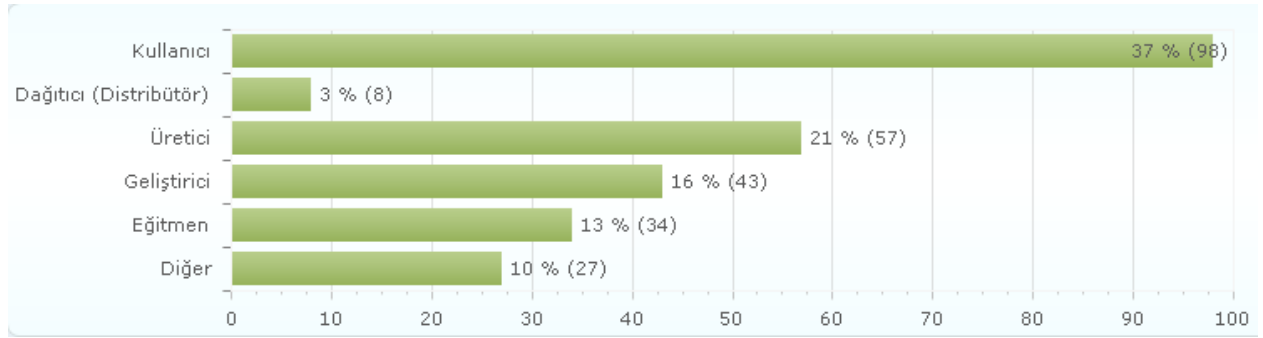
Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kendilerini teknoloji kullanıcısı (% 37) olarak tanıtırken, bir diğer önemli katılımcı grubu ise teknoloji üreticileri (% 21) olarak belirten grup olmuştur. Eğitimci (% 13) ve teknoloji geliştiricilerinin (% 16) yanı sıra var olan teknolojilerin dağıtımından sorumlu meslektaşlarımız da (% 3) ankete ilgi göstererek görüşlerini paylaşmışlardır.

1. Soru: Hangi sektörde hizmet vermektedir? (Soruyu yanıtlayan kişi sayısı: 188)

Diğer: İşsiz, Serbest, Yüksek Lisans Öğrencisi

2. Soru: Sektördeki rolünüz ya da rolleriniz nelerdir? (Soruyu yanıtlayan kişi sayısı: 187)

Diğer: Öğrenci, Şef, Müellif Mühendis, Enerji ve Tarım Amaçlı Yatırımlarda Teknik Hizmetler, Kontrollük, Şantiye Şefi, Etüt Proje Hizmetleri ve Projenin Uygulanması, Yönetici, Memur, Harita Mühendisi, Kontrol, İdari Amir, Yönetici, Hizmet Veren, Müdür, Alet Operatörü, Uzman, İşveren, Yüksek Lisans Öğrencisi

Gerçekleştirilen ankette katılımcılara hangi teknolojileri kullandıkları da sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde ankete katılanların çok büyük çoğunluğu GPS/GNSS (% 65) ve CAD (% 61) teknolojilerini kullandığını belirtmiştir. Bunları izleyen CBS teknolojisi de % 32 oranında kullanılmaktadır. Lazer tarayıcı, İHA ve Total Station gibi yersel ölçme teknolojilerinin de eşit oranda (yaklaşık % 16) kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca ankete katılanlardan 8 tanesi EchoSounder teknolojisi kullandıklarını belirtmiştir. Bir katılımcı da hava kamerası ve uçak ile üretim yaptıklarını ifade etmiştir.

Anketin bir diğer sorusunda katılımcılardan teknolojileri kullanırken yaşadıkları sorunları ifade etmeleri istenmiştir. Bu soruya % 20'lik bir katılımcı grubu "hiçbir sorunları olmadığını" ifade etmiş ya da bir sorun belirtmemiştir. Yapılan değerlendirmede katılımcıların yaşadıkları sorunların çoğunlukla uygulamaya yönelik olduğu anlaşılmıştır. Dile getirilen sorunlar olarak şunlar sıralanabilir:

- Yazılım ve donanım kaynaklı teknik sorunlar
- Kamu sektörünün güncel teknolojileri izlemeye geri kalmasından kaynaklı sorunlar (Mobil Lazer Tarayıcının doğruluğu halihazır harita üretimi için yeterli olsa da; çoğu kurum tarafından yönetmelikte yer almadığı için tercih edilmemesi gibi)
- Güncel veri/bilgiye ulaşım
- CORS ve GPS teknolojilerin özellikle iletişim temelli teknik/teknolojik kısıtları
- Teknolojinin üreticisi olmamamız nedeniyle yüksek maliyetli olması

- Kontrolden sorumlu kişilerin, teknolojinin hızına yetişemeyen yönetmeliklerin yetersizliği nedeniyle uygulamada yaşanan güçlükler (İHA verilerinin doğruluklarına ilişkin kontrol kriterlerinin yokluğu)
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nden uçuş izni alma konusunda yaşanan güçlükler
- TAKBİS'ten veri alma sürelerinin uzunluğu
- Bürokratik zaman kaybı
- Veri üretim ve paylaşım standartlarının yetersizliği/yokluğu

Anket katılımcılarının % 20'si yasa ve yönetmeliklerden kaynaklı sorunların varlığından söz ederek, bu kapsamda özellikle,

- Uygulama yönetmeliklerinin yetersizliği
- Teknolojilerin gerisinde kalan yönetmelikler nedeniyle temel uygulamalarda sorun yaşanması (Lazer tarayıcı veri üretim ve doğruluğu konusunda mevzuatın olmaması gibi)
- LİHKAB işlerinde, en azından aplikasyonlarda serbest harita mühendislerine hak verilmemesi

gibi sorunları dile getirmiştir.

Katılımcıların % 4'ü idari sorunlardan söz ederken, aynı oranda akademik sorunların varlığı da dile getirilmiştir. Bu kapsamda akademik sorunlar olarak şunlar belirtilmiştir:

- Üniversite müfredatlarının yetersizliği
- Akademik yetkinliğin zayıflığı
- Üniversitelerin kaynak yetersizliği nedeniyle teknoloji kullanımında kamu ve özel sektöre göre geride kalmış olması
- Yazılımların öğrenci ya da eğitim versiyonlarının olmaması
- Türkçe kaynakların sınırlı olması
- Analitik düşünce yeteneğinin öğrencilere aktarılamaması

Ankete katılan katılımcıların % 25 oranındaki bir bölümü yakın gelecekte İHA ve CBS teknolojilerine yatırım yapılması gerektiğini belirtmekle birlikte, yaklaşık % 16'sı GPS/GNSS, Lazer Tarayıcı ve LİDAR teknolojilerine yatırımın önemini vurgulamıştır. Bunların yanı sıra Uzaktan Algılama ve uydu teknolojilerine yatırımdan söz edilerek, ulusal CAD yazılımlarının geliştirilmesi yönündeki beklentiler dile getirilmiştir. Bu kapsamda ülkemizdeki CBS çalışmalarının da temel altlıkları olan verinin üretiminde ve paylaşımındaki standartların uygulanması, ayrıca 3B CBS, IoT, Yapay Zeka ve otonom haritalama teknikleri alanında yapılacak yatırımların da geleceğe yönelik olarak önemi vurgulanmıştır. Ayrıca kurumlar arası veri entegrasyonunun sağlanması için yapılacak çalışmalar da vurgulanmıştır.

2. TEKNOLOJİ ALGISI

Mekânsal bilişim teknolojileri, rapor kapsamında, öncelikle iki ana grup olarak düşünülmüştür: *Birincisi mekânsal verinin elde edilmesi/üretimi için kullanılan ölçme ve veri elde etme donanımları; ikincisi ise, mekânsal verilerin işlenmesi, modellenmesi, CAD/GIS (CBS) yazılımlarında kullanılması vb. durumları içeren değerlendirme yazılımlarıdır.* Yakın gelecekte kullanılacak olan mekânsal bilişim teknolojileri de aşağıdaki gibi ayrıntılı bir sınıflandırılmaya tabi tutulmuştur:

1. Veri elde etme teknikleri/yöntemleri

- i. Mekânsal veri altyapıları, geoportallar, INSPIRE, CityGML, BIM, vb.
- ii. Mobil Harita Üretim Sistemleri, İnsansız Hava Araçları, vb.
- iii. Nesnelerin İnterneti

2. Veri işleme teknikleri/yöntemleri

- i. Veri değerlendirme teknikleri/yöntemleri (GNSS PPP, Online GNSS veri değerlendirme, vb.) (hesaplama teknikleri, sinir ağları, bulanık çıkarım, vb.)
- ii. Mekânsal veri analizleri (GIS analizleri, GIS sorgulamaları, Web GIS üzerinden sorgulamalar/analizler)
- iii. Mekânsal verinin depolanması (Büyük Veri, NoSQL, veri şemaları, veri/bilgi modelleme, CityGML, BIM, vb.)
- iv. Mekânsal verinin modellenmesi (Kent Modelleri)
- v. Semantik modelleme ve semantik web teknolojileri (RDF, OWL, vb.)

3. *Sunum/paylaşım teknikleri/yöntemleri*

- i. 2B/3B/3B++ çok boyutlu görselleştirme
- ii. Veri/bilgi değişimi, servis mimarileri, OGC web servisleri
- iii. Sanal Gerçeklik, Desteklenmiş Gerçeklik, Hologramlar

4. *Uygulama Alanları (Akıllı Şehirler, Sürücüsüz Araçlar, Gezgin Robotik, Uzay, vb.)*

- i. İş modelleri (farklı uygulama alanlarının birlikte çalışmasına uygun iş modellerinin geliştirilmesi), Endüstri 4.0 vb.

Teknolojilerin Mesleğe Uygulamaları Çalışma Grubu olarak mekânsal bilgi sektöründeki paydaşlar da aşağıdaki biçimde sınıflandırılmıştır:

- Teknoloji üretenler ve/veya geliştirenler (Girişimciler, Ar-Ge yapanlar)
- Teknolojiyi kullananlar (Kamu, yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum örgütleri, üniversiteler)
- Geliştirilen teolojileri kullanıcılarla buluşturanlar (Distribütör)
- Teknolojinin kullanımına ve felsefesine ilişkin eğitim verenler (Üniversite)

Teknolojinin uygulama alanları ise aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

- Mekânsal Veri Altyapıları (National Spatial Data Infrastructure, NSDI)
- Mekânsal Bilgi Sistemleri (Coğrafi Bilgi Sistemleri, CBS - GIS) ve Servisleri
- Harita Üretimi (Yersel, uydu, İHA vb. teknikler kullanılarak)
- Plan Yapımı
- Arazi Yönetimi (Kamu ölçmeleri, imar uygulamaları, arazi toplulaştırması, kentsel dönüşüm, taşınmaz değerlendirme)
- Mühendislik Projeleri (Altyapı, üstyapı, vb.)
- Görüntü İşleme (Fotogrametri ve Uzaktan Algılama görüntüleri için)
- İleri uygulamalar (Akıllı şehirler, sürücüsüz araçlar, makine öğrenmesi, büyük veri, vb.)

3. DURUM TESPİTİ

Yukarıda sözü edilen paydaşlar arasında teknolojinin uyumlandırılmasında (adaptasyonunda) en çok zorlanan aynı zamanda en büyük işveren olan kamu kurumları ve yerel yönetimlerdir. Kamu kurum ve kuruluşları ile bu kurumlara iş yapan özel sektörün en çok zorlandığı konu ise hukuksal dayanakların (yasa ve yönetmeliklerin) yenilenme hızının teknolojinin gelişme hızının çok gerisinde kalıyor olmasıdır. Yasa ve yönetmeliklerin görece yavaş hızla dönüşümü yeni nesil teknolojilerle yapılan mekânsal üretimlerin denetimlerinin yapılamamasına ve tescil işlerinin gerçekleştirilememesine neden olmaktadır.

Mekânsal Bilgi endüstrisinin tüm paydaşlarında bulunan teknolojinin kullanımı, bilgi eksikliği ve hizmet içi eğitimlerin olması gerektiği biçimde yerine getirilememesi nedeniyle, özel sektör kamu kurumlarını kolay bir biçimde manipüle edebilmekte ve bu durum projelerin başarıyla tamamlanmasına engel oluşturmaktadır.

Teknoloji üretimi konusu ise iki şekilde görülmektedir. Ölçme donanımlarındaki teknoloji neredeyse bütünüyle yurtdışına bağımlıyken, mekânsal verinin işlenmesinde kullanılan yazılımlar yerli ve yabancı kaynaklı olabilmektedir.

Mekânsal Bilgi endüstrisindeki önemli eksiklerden birisi de tüm bu teknolojilerin etkin kullanımını sağlayacak olan proje yönetiminin olması gerektiği gibi uygulanamamasıdır. TUCBS, TRKBİS, TAKBİS, UAVT, MAKS vb. büyük kamu projelerinde proje yönetimi eksikliği görülmektedir.

Teknoloji kullanımındaki ve proje yönetimindeki eksiklikler özellikle İstanbul'daki 3. Havalimanı projesi gibi büyük mühendislik projelerinde de gözlenmektedir.

Genel olarak mekânsal bilgi endüstrisinde bulunan kurum ve kuruluşlar genellikle yurtiçi projelere ilgi göstermekte ve yurtdışına teknoloji götürme ve uygulama gerçekleştirme konularında sıkıntı yaşayabilmektedir.

Mekânsal Bilgi endüstrisinde meslektaşların teknoloji kullanma isteklerinin yüksek olduğu görülmektedir. Yeni ve gelişkin teknolojinin kullanımı, motivasyonun kazanç odaklı olduğu ve kazancın artmasından beklenilenin de maliyetlerin düşürülmesi, iş sürelerinin azaltılması ve karlılığın artması olduğu görülmektedir.

Önemli bulunan bir diğer konu da, mekânsal bilgi endüstrisinde her ne kadar birbirinden farklı gibi görünen ancak gerçekte birbirleriyle ilişkili olan ulusal düzeyde birçok bilimsel ve teknik kongre düzenlenmektedir. Bunlardan bazıları TUJK, TUFUAB, CBS kongreleridir. Ancak bu kongreler birbirlerinden bağımsız olarak düzenlenmekte ve kongre sonuçlarının arasında ilişkiler kurulmamaktadır. Bu durumun sözü edilen etkinliklerin sürdürülebilirliğini ve mekânsal bilgi endüstrisinin kalkınmasını yavaşlattığı düşünülmektedir.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, özellikle teknolojiye ilişkin konularda, Türkiye Bilişim Derneği, Türkiye Bilişim Vakfı, Mekânsal Bilişim İnisiyatifi, Harita Mühendisleri İş Adamları Derneği, TMMOB'ye bağlı meslek odaları gibi diğer kurum ve kuruluşlarla da ortak çalışmalar yaparak meslektaşların uygulama alanlarını geliştirecek açılımlar yapmalıdır.

Mekânsal bilgi sektörünün kamu, yerel yönetim, özel sektör gibi farklı bileşenlerinin yer aldığı ve işbirliği içinde yürüttüğü proje sayısı artırılmalıdır. Üniversite/Akademi/Araştırma kurumları ve teknoloji üreten gruplar sıklıkla bir araya gelip paylaşımlarda bulunarak teknoloji üretimi için birlikte çalışmalar yapmalıdırlar. Kamunun kendi projelerinde farklı iş modelleri geliştirerek gereksinim duyduğu teknolojiyi/çözümleri özel sektörden talep etmesi gerekmektedir.

4. YENİ UYGULAMA ALANLARI

Endüstri 4.0, robotik, yapay zeka, büyük veri, nesnelerin interneti, sanal gerçeklik, mobil uygulamalar, veri bilimi, makine öğrenmesi, derin öğrenme, akıllı şehirler, sürücüsüz araçlar, insansız hava araçları, kapalı alan konum belirleme, konuma dayalı servisler vb. her bir ileri teknoloji dijital çağın birbirine bağlantılı olan birer parçası olup bu ileri teknolojilerin sayısını artırmak olanaklıdır. İnsanoğlu tüm dünyada bu ileri teknolojileri kullanarak yeni fikirler oluşturmaya ve sonrasında bu fikirleri ürüne ya da hizmete dönüştürmeye çalışmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de mekânsal bilgi sektörünün kendi belirleyeceği hedeflere ulaşması için, yenilikçi düşüncüyü özellikle gençler arasında yaygınlaştırması gerekmektedir. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası üniversitelerin harita/geomatik mühendisliği bölümlerinde okuyan lisans ve lisansüstü öğrencilere girişimcilik ruhu kazandıracak çalışmalarda bulunabilmeli, mekânsal bilgi sektöründeki yeni mezunların girişimcilik serüvenlerine zihinsel ve kaynak olarak destek verebilmelidir.

Yukarıda sözü edilen yapay zeka, büyük veri, nesnelerin interneti gibi ileri teknolojilerin mekânsal bilgi sektörüne olası etkilerinin neler olacağı üzerinde çalışmalar yapılmalı, bu tür gelişmelerin mekânsal bilgi sektörü içerisinde nasıl kullanılacağı üzerine politikalar belirlenmelidir. Tersi durumda sözü edilen ileri teknolojiler ancak uluslararası yazılımların verdiği olanaklar çerçevesinde, yalnızca kullanıcı düzeyinde meslektaşlarımızın uygulamalarında yer alabilecektir. Oysa amaç, bu tür teknolojilerle mekânsal bilgi endüstrisinde nasıl katma değer oluşturulabileceğinin yol haritasının çıkarılması olmalıdır.

Küreselleşme akımlarının iyice güçlendiği dijital çağda var olabilmek için, mekânsal bilgi sektöründe daha kapsamlı ve işbirliği odaklı bir büyüme modeli geliştirerek, mekânsal bilgi sektörünün zihinsel ve teknolojik dönüşümünü gerçekleştirmek, daha rasyonel, anlamlı ve yararlı olacaktır. Bu büyüme modeli ve teknolojik dönüşümün amacı, mekânsal bilgiye ilişkin karar destek süreçlerine yönelik yüksek katma değer yaratan çözümler geliştirebilmek olmalıdır. Bu da ancak kamu, özel sektör, sivil toplum ve akademinin bir arada bilim, teknoloji, inovasyon yaklaşımlarını özgür düşünce ve araştırmaya ayrılacak kaynaklarla birlikte kullanması ile gerçekleştirilebilir. Bu süreçte bilgi ve teknolojinin hızlı bir biçimde ticarileştirilmesine karşı durabilmek için de açık veri, açık bilgi, açık kaynak gibi kavramlar altında gelişmelere ve altyapı kurulumlarına destek olmak gerekmektedir. Sektör içerisinde kullanıcıların mekânsal veriye/bilgiye erişimde fırsat eşitliğini de yakalayabilmeleri için çalışmalar yapılmalıdır.

Hızlı bir biçimde yükselen makine öğrenmesi, derin öğrenme gibi yapay zeka teknolojilerinin nesnelerin interneti, veri bilimi gibi diğer ileri teknolojilerle birlikte insan odaklı yaşanabilir şehir (akıllı şehir) uygulamalarında etkin olarak nasıl mekânsal bilgilerle ve mekânsal bilişim uygulamalarıyla birlikte kullanılabileceği tartışılmalı, amacın yalnızca ileri teknoloji tabanlı akıllı şehir uygulaması yapmak olmadığı konusuna dikkat çekilmeli, tüm bu gelişmelerin aslında yaşanabilir bir kent oluşturmak için kullanılması gerekliliği vurgulanmalıdır. Yine sözü edilen ileri teknolojiler kullanılarak nasıl iyi bir arazi yönetim modeli ve sistemi oluşturulacağı tartışılmalıdır. Çok amaçlı kadastronun mekânsal bilgi sistemi temelli olarak nasıl oluşturulacağı, taşınmaz değerlendirme alanında, değer belirlemede mekânsal karar destek sistemlerinin nasıl etkin olarak kullanılacağı iyi analiz edilmeli ve modellenmelidir. Ayrıca akıllı şehir uygulamaları için de iyi bir arazi yönetim sistemi ve kent bilgi sistemi gerektiği unutulmamalıdır. Mekânsal bilgi sistemleri ve diğer mekânsal bilişim uygulamaları sözü edilen ileri teknolojilerden yararlanılarak farklı sistemlerde bulunan veriler arasında ilişkiler artırılarak, daha fazla bağlantılı veri ile daha etkin kararların verildiği web tabanlı mekânsal karar destek servislerine dönüşmektedir.

Mekânsal karar destek sistemlerinin ileri teknolojilerle birlikte etkinlikleri artıyor olsa da, bu tür ileri teknolojilerden yarar sağlanabilmesi için, verilere ve metaverilere gereksinim bulunmaktadır. Bu nedenle ulusal mekânsal veri altyapısının kavramsal modellerinin katılımcı ve paylaşımcı bir iş modeli ile bir an önce oluşturulması, daha sonra da kurum ve kuruluşların ürettiği güncel ve doğru verilerin ve metaverilerin geoportal üzerinden internet servisleri ile kullanıcılarla paylaşılabilir olması gerekmektedir.

5. SONUÇ

Geleceğe yönelik yol haritasının oluşturulabilmesi için aşağıdaki soruların tüm paydaşlarla birlikte yanıtlanması gerekmektedir:

- Bugünün ve geleceğin harita ve kadastro (geomatik/geoinformatik) mühendisi nasıl olmalıdır?
- Mekânsal bilgi endüstrisinde birlikte çalışabilirlik nasıl oluşturulacaktır?
- Mekânsal bilgi endüstrisinde teknoloji yönetimi nasıl gerçekleştirilecektir?

Bu ve benzeri sorular aynı zamanda 7-9 Aralık 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen Mesleki Açılımlar Kurultayı'nda da öne çıkan sorular olup, soruların yanıtları üzerine ortak bir akıl oluşturulamamıştır. Bu nedenle öncelikle soruların yanıtları ortaklaştırılmalı ve sonrasında bu yanıtlara yönelik eylem planları oluşturulmalıdır.

Belirlenen amaç doğrultusunda, yapılan çalışmalardan ve gerçekleştirilen anketin sonuçlarından yararlanılarak mekânsal bilgi sektöründe teknoloji kullanımının ulusal düzeyde durum haritası çıkarılmış, sorunlar genel olarak belirlenmiş ve geleceğe dönük açılımlar yapılmaya çalışılmıştır.

TMMOB

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası

Sümer 1 Sokak, No: 12/4, 06440, Kızılay / Çankaya / ANKARA

t: 0 (312) 232 57 77 (pbx) **f:** 0 (312) 230 85 74 **m:** 0 (533) 762 28 13 **@:** hkmo@hkmo.org.tr

www.hkmo.org.tr

www.hkmo.org.tr

twitter.com/TMMOBHKMO

facebook.com/TMMOBHKMO